

การศึกษาวิเคราะห์เรื่องฤกษ์ตามคัมภีร์โหราศาสตร์ไทย
ที่มีผลต่อพุทธศาสนิกชน

AN ANALYTICAL STUDY OF AUSPICIOUS TIME THROUGH THAI
ASTROLOGICAL SCRIPTURES EFFECTED TO THAI BUDDHISTS

นางพัชรี แก้วผลึก

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

การศึกษาวิเคราะห์เรื่องฤกษ์ตามคัมภีร์โหราศาสตร์ไทย
ที่มีผลต่อพุทธศาสนิกชน

นางพัชรี แก้วผลึก

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

An Analytical Study of Auspicious Time Through Thai Astrological Scriptures Effectuated to Thai Buddhists

Mrs. Patcharee Kaewphaleuk

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Master of Arts
(Buddhist Studies)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์
เรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์เรื่องฤกษ์ตามคัมภีร์โหราศาสตร์ไทยที่มีผลต่อพุทธศาสนิกชน” เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, รศ. ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(ดร.บุญเลิศ โอธสุ)

กรรมการ

(ผศ.ดร.มนตรี สิริโรจนานันท์)

กรรมการ

(พระมหาทวี มหาปญโญ, ผศ. ดร.)

กรรมการ

(ผศ. ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโฉม)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

พระมหาทวี มหาปญโญ, ผศ. ดร.

ประธานกรรมการ

ผศ. ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโฉม

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(นางพัชรีย์ แก้วผลึก)

- ชื่อวิทยานิพนธ์ : ศึกษาวิเคราะห์เรื่องฤกษ์ตามคัมภีร์โหราศาสตร์ไทยที่มีผลต่อ
พุทธศาสนิกชน
- ผู้วิจัย : นางพัชรี แก้วผลึก
- ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)
- คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์
- : พระมหาทวี มหาปัญญา (ละลง), ผศ. ดร., ป.ธ. ๙., พธ.บ. (ปรัชญา),
ศน.ม. (พุทธศาสนศึกษา), M.Phil., Ph.D. (Buddhist Studies)
 - : ผศ. ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโณม, บศ. ๙ (บาลีศึกษา ๙ ประโยค),
ป.อบ. (อภิธรรมบัณฑิต), ศศ.บ. (ภาษาอังกฤษ), ศศ.บ. (ภาษาไทย),
พธ.ม. (พระพุทธศาสนา), พธ.ด. (พระพุทธศาสนา)
- วันสำเร็จการศึกษา : ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๒

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้ทำการศึกษาวิเคราะห์เรื่องฤกษ์ตามคัมภีร์โหราศาสตร์ไทย ที่มีผลต่อพุทธศาสนิกชน มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ ๑. เพื่อศึกษาแนวคิดความเชื่อเรื่องฤกษ์ที่ปรากฏในคัมภีร์โหราศาสตร์ไทย ๒. เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องฤกษ์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท ๓. เพื่อศึกษาวิเคราะห์เรื่องฤกษ์ที่ปรากฏในคัมภีร์โหราศาสตร์ไทยที่มีผลต่อพุทธศาสนิกชน

จากการศึกษาโดยออกแบบเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร และการสัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่าความเชื่อเรื่องฤกษ์ที่ปรากฏในคัมภีร์โหราศาสตร์ไทยนั้นมีการศึกษากันมายาวนานตั้งแต่ครั้งกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี พระยาสิทธิ ทรงแยวชาญในคัมภีร์สุริยาตร์และทรงสนับสนุนให้มี การศึกษาวิชาโหราศาสตร์สำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาเล่าเรียนโดยไม่จำกัดว่าเป็นหญิงหรือชาย จะเห็นได้จากพระมหากษัตริย์ในสมัยต่อๆ มาจากราชวงศ์พระร่วงเจ้าก็ยังคงศึกษาและยึดถือในเรื่องฤกษ์จะเห็นได้จากพระฤกษ์ที่พระมหากษัตริย์ทรงเลือกใช้ให้เหมาะกับพระราชกรณียกิจต่างๆ เพื่อให้เกิดผลดีป้องกันผลเสียให้กับบ้านเมืองและบุคคล ในสังคมปัจจุบันยังมีความเชื่อเรื่องการขอฤกษ์เพื่อประกอบกิจการมงคลต่างๆ เพราะวิถีชีวิตของคนไทยยังยึดถือตามขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอดต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ทำให้ความเชื่อเรื่องการใช้ฤกษ์ยังยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมาโดยมุ่งหวังให้มีความสำเร็จ ความเจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงาน และก่อให้เกิดความสุขต่อตนเอง ต่อสถาบันครอบครัว และต่อสังคมโดยรวมอีกด้วย

การศึกษาแนวคิดเรื่องฤกษ์ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท พระพุทธองค์ไม่ได้ทรงสอนให้เชื่อในอิทธิพลของดวงดาว แต่ทรงสอนให้เชื่อในเรื่องของกรรม พระพุทธองค์ทรงมีพุทธานุญาติให้พระภิกษุที่อยู่ป่า หรืออยู่ในเขตใกล้ชิดกับชาวบ้านศึกษาในเรื่องของดาวนักษัตรได้ เพื่อเป็นประโยชน์ในการลงอุปสมถ มีใช้นามาใช้ในการทำนายทายทัก

การศึกษาแนวคิดความเชื่อเรื่องฤกษ์ที่ปรากฏในคัมภีร์โหราศาสตร์ไทย ที่มีผลต่อพุทธศาสนิกชน พบว่าพุทธมีความเชื่อขั้นพื้นฐานอันประกอบด้วย ๑. ความเชื่อในศาสนา ๒. ความเชื่อในสถาบันพระมหากษัตริย์ ๓. ความเชื่อในประเพณีที่ยึดถือสืบทอดกันมา ๔. ความเชื่อในโหราศาสตร์ การพยากรณ์ การให้ฤกษ์ยามที่เป็นมงคล นอกจากนั้นชาวพุทธยังมีความเชื่อในเรื่องบาป บุญคุณโทษ เชื่อในกรรมความเชื่อในเรื่องฤกษ์ที่ส่งผลต่อชาวพุทธนั้นเป็นการผสมผสานกันในการทำบุญทางพระพุทธศาสนาเข้าไปด้วย เพื่อเป็นไปในด้านขวัญกำลังใจ เพิ่มความเชื่อมั่น ในทุกกิจการที่ประกอบให้เกิดประโยชน์ในหลายด้าน เช่น เพื่อประโยชน์สุขส่วนตัว เพื่อประโยชน์ในส่วนรวม และสังคม เป็นการแสดงถึงความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลในการดำเนินชีวิตของชาวพุทธตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

การศึกษาวិเคราะห์เรื่องฤกษ์ที่ปรากฏในคัมภีร์โหราศาสตร์ไทยมีผลต่อพุทธศาสนิกชนนั้นส่งผลในเรื่องจิตใจ ทำให้มีความมั่นใจในการประกอบอาชีพ การพัฒนาศักยภาพทั้งส่วนตัวและสังคมโดยรวม ถึงแม้หลักคำสอนของพระพุทธศาสนาจะไม่ส่งเสริมให้เชื่อในเรื่องของฤกษ์ยาม แต่สิ่งเหล่านี้ได้กลายเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ดังนั้น พุทธศาสนิกชนควรยึดถือหลักคำสอนของพระพุทธองค์ควบคู่ไปกับการความเชื่อในเรื่องฤกษ์

Thesis Title : An Analytical Study of Auspicious Time Through Thai Astrological Scriptures Effectuated to Thai Buddhists

Researcher : Mrs. Patcharee Kaewphaleuk

Degree : Master of Arts (Buddhist Studies)

Thesis Supervisory Committee

: Phramaha Tawee Mahapañño (Lalong), Asst.Prof. Dr.,
Pali IX, B.A. (Philosophy), M.A. (Buddhist Studies),
M.Phil., Ph.D. (Buddhist Studies)

: Asst.Prof. Dr. Maechee Kritsana Raksachom, Pali IX,
B.A. (Abhidhamma Studies), B.A. (English),
B.A. (Thai Language), M.A. (Buddhist Studies),
Ph.D. (Buddhist Studies)

Date of Graduation : May 25, 2019

Abstract

This thesis entitled ‘An Analytical Study of Auspicious Time Through Thai Astrological Scriptures Effectuated to Thai Buddhists’ has three objectives: 1) to study the ideas and belief in the auspicious time as appeared in Thai astrology, 2) to study the ideas of auspicious time in Theravada Buddhist scriptures, and 3) to analytical study the ideas of auspicious time as appeared in Thai astrology affecting upon Buddhist people. This research is conducted with the “Documentary Research” and the deep interviews.

From the study, it can be found that, the ideas of the auspicious time as appeared in Thai astrology have been being studied for long times since the capital of Sukhothai where the King named Lithai became an expertise in the scripture on the move of the sun by which he supported to follow. According to the astrological subject, all can study it irrespective of male or female. In this matter, the examples could be clearly shown when this subject has been being studied by the later generations of king by which it should be properly used in accordance with various kinds of affairs with a view to protecting the bad outcome to the country and

people. In current society the belief in auspicious times for doing propitious thing had been continuous because the flock ways of life for Thai people still keep along the old tradition from generation to generation. The objective for believing in Auspicious times are the successful and proper in career, it can make the happiness to oneself, to family institution and to Thai society also.

In the study of the ideas on the auspicious time in Theravada Buddhist scripture, it was found that the Buddha never teaches people to be influenced by the power of stars but teaches people to follow the law of Kamma. Buddhist monks were allowed to live in the forest or nearby the area of village and being allowed to study the movement of stars in order to make use of knowledge for the sake of the observance, not for the sake of fortune-telling.

With respect to the belief in the auspicious time as appeared in Thai astrology affecting upon Buddhist people, it showed that most of Buddhist people have basic 1. belief in religion, 2. King institution, 3. Tradition, 4. Astrology, fortune-telling and auspicious time-telling. Besides, they belief in the sin, merit and Kamma. Such believes have been being mixed with making merit in Buddhist belief where the encouragement and confidence have been raised while doing certain activities for the benefit of oneself, public and society. This could be claimed that the relationship of the belief in auspicious time and Buddhism have been connected and being somehow affected upon Buddhist people's ways of life since the past till the present.

An Analytical Study of Auspicious Time Through Thai Astrological Scriptures Effected to Thai Buddhists in mind, it make more strong confidence , more poitential in one self and society. Even though Buddhist scripture does not support in Auspicious time but these things become the important part in Buddhist people's life it can not separate. Buddhist people should be followed our Lord Buddha's doctrine and use the Auspicious time simultaneously.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ได้รับความเมตตาอนุเคราะห์ ให้ความรู้ จากคณาจารย์ พร้อมให้คำปรึกษา ผู้วิจัยขอจารึกนามให้ปรากฏ เพื่อเป็นเกียรติในงานวิจัยฉบับนี้ ตามลำดับ กราบขอบพระคุณ พระราชปริยัติกวี, ศ. ดร. (สมจินต์ สมมาปญโญ) อธิการบดีมหาวิทยาลัย

ขอกราบนมัสการขอบพระคุณพระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, รศ.ดร., คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ที่ให้ความเมตตา กราบขอบพระคุณพระมหาทวี มหาปญโญ (ละลง), ผศ. ดร., พระอาจารย์ผู้เป็นประธานควบคุมวิทยานิพนธ์ ขอกราบขอบพระคุณอย่างยิ่ง ผศ.ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโณ, อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ จากหัวใจ ท่านเป็นกำลังใจสำคัญในการกระตุ้นให้ข้าพเจ้าสามารถข้ามผ่านอุปสรรคทั้งปวง ขอกราบขอบพระคุณ คณะผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง ๔ ท่าน ที่ได้กรุณาตรวจสอบเครื่องมือ และกรุณาให้คำสัมภาษณ์ คือ พระราชปริยัติกวี (สมจินต์ สมมาปญโญ) ศาสตราจารย์, ดร. พระครูปริยัติโพธิวิเทศ (พระมหาคมสรณ์, ดร.) , กราบขอบพระคุณ ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญ ที่เป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจให้กลับมาสานต่อวิทยานิพนธ์จนสำเร็จเป็นรูปเล่ม และกราบขอบพระคุณ ดร.กฤติกาวัลย์ หิรัญสี ด้วยความรักและเคารพอย่างสูงยิ่ง ผู้เป็นทั้งครู และเป็นดั่งแม่ ที่คอยให้ความช่วยเหลือทั้ง กำลังกาย กำลังใจทุกประการ ทั้งยังเป็นທີ່ปรึกษานอกรอบในการเขียนบทวิทยานิพนธ์ รวมถึงหาข้อมูล จนวิทยานิพนธ์สำเร็จเป็นรูปเล่ม ขอขอบคุณคุณศักดิ์ชัย แก้วผลึก, นางสาวชุตินณณ์ แก้วผลึก นางสาวชุติกัญจน์ แก้วผลึก และเด็กชายทนุธรรม แก้วผลึก ครอบครัวที่เป็นกำลังใจ กำลังกาย และ กำลังทรัพย์ทุกประการ

นอกจากนี้ ด้วยผลบุญแห่งคุณงามความดีใดๆ ที่เกิดขึ้นจากการวิจัยในครั้งนี้ ขอน้อมถวายเป็นพุทธบูชา แต่พระรัตนตรัย กล่าวคือ พระพุทธ พระธรรม และ พระสงฆ์ คุณบิดามารดา คุณครูบาอาจารย์ ทุกรูป/คน ในหลักสูตรพุทธศาสนมहाบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ได้ให้ความรู้ ประสิทธิ์ประสาทวิทยาการและประสบการณ์ รวมถึงให้ความเมตตาเอื้อเฟื้อ ถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ และ เป็นกำลังใจให้แก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด คุณค่าประโยชน์ใดๆ อันจะพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยขอมอบบูชาเป็นความกตเวทิตาคุณ ตลอดถึง คณะเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัย เลขาธิการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต อำนวยความสะดวกให้งานวิจัย สำเร็จไปด้วยดี

นางพัชรี แก้วผลึก

๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๒

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญภาพ	ญ
คำอธิบายสัญลักษณ์และอักษรย่อ	ฎ
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๕
๑.๓ ขอบเขตการวิจัย	๖
๑.๔ วิธีการดำเนินการวิจัย	๗
๑.๕ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๗
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๘
๑.๗ ทบทวนเอกสารและงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๘
๑.๘ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๑๖
บทที่ ๒ ความเชื่อเรื่องฤกษ์ที่ปรากฏในคัมภีร์โหราศาสตร์ไทย	
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องฤกษ์ในคัมภีร์โหราศาสตร์ไทย	๑๘
๒.๑.๑ ความหมายของความเชื่อ (Beliefs)	๑๘
๒.๑.๒ ความเป็นมา และวิวัฒนาการของความเชื่อ	๒๐
๒.๑.๓ ประเภทของความเชื่อ	๒๐
๒.๑.๔ ความเชื่อในสังคมของคนไทย	๒๒
ก. ความเชื่อในศาสนา	๒๒
ข. ความเชื่อในสถาบันพระมหากษัตริย์	๒๓
ค. ความเชื่อในโหราศาสตร์	๒๓
๒.๑.๕ ประโยชน์ของความเชื่อ	๒๔
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อเรื่อง “ฤกษ์” ในคัมภีร์โหราศาสตร์ไทย	๒๖

๒.๒.๑ ความหมายของฤกษ์	๒๘
๒.๒.๒ ดาวนพเคราะห์ (นวดคหา)	๒๘
๒.๒.๓ ดาวนักษัตร	๒๙
๒.๒.๔ ความหมายของหมวดฤกษ์ใหญ่	๓๓
๒.๒.๕ ประเภทของฤกษ์	๓๖
๒.๓ ความสัมพันธ์ของดวงชะตาบุคคล/สถานที่ กับการวางดวงฤกษ์	๓๗
๒.๓.๑ องค์ประกอบหลักของการผูกดวงฤกษ์	๔๐
ก. กฎ ข้อบังคับในการวางดวงฤกษ์	๔๐
ข. ข้อห้ามในการวางดวงฤกษ์	๔๒
๒.๓.๒ องค์ประกอบรองของการผูกดวงฤกษ์	๔๕
ก. กฎ ข้อบังคับฤกษ์สำคัญที่มาประกอบดวงฤกษ์	๔๕
ข. การใช้ฤกษ์ให้ถูกกับประเภทของงาน	๔๖
๒.๓.๓ กรณีตัวอย่างการให้ฤกษ์สำหรับสถานที่	๔๘
ก. การวางพระฤกษ์ฝั่งเสาหลักเมืองกรุงเทพมหานคร	๔๘
ข. การวางพระฤกษ์สร้างเมืองนพบุรีศรีเชียงใหม่	๕๒
ค. การวางศิลาฤกษ์พระธาตุนพบุรีรัมย์ พุทธองค์ดำมหาเจดีย์	๕๓
ง. การวางฤกษ์เททองหล่อพระ และประดิษฐ์พระพุทธรูปราชจำลอง	๕๕
๒.๔ ปกิณกะฤกษ์กับกฎธรรมชาติ	๕๕
๒.๕ จรรยาบรรณของโหรผู้ให้ฤกษ์	๖๐
๒.๖ ผลดี และผลเสียที่ปรากฏจากความเชื่อเรื่องฤกษ์และการใช้ฤกษ์	๖๑
๒.๗ สรุปท้ายบท	๖๓

บทที่ ๓ แนวคิดเรื่องฤกษ์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท

๓.๑ ความหมาย และแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อในพระพุทธศาสนา	๖๔
๓.๒ แนวคิดเรื่องกรรมและหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาเถรวาท	๖๗
๓.๒.๑ แนวคิดเรื่องกรรม ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท	๖๗
๑) กรรมในฐานะกฎธรรมชาติ	๗๐
๒) กฎแห่งกรรมในฐานะเป็นกฎทางศีลธรรม	๗๒
๓) กรรมที่ปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎก	๗๒
๓.๒.๒ วิธีกรรมตามการจำแนกกรรม	๗๕

๓.๒.๓ วิธีแห่งกรรมดำ กรรมขาว	๗๖
๓.๒.๔ วิธีแห่งกุศลกรรม และอกุศลกรรม	๗๗
๓.๓ เรื่องฤกษ์ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท	๗๙
๓.๓.๑ คำสอนเรื่องฤกษ์ยาม	๘๐
๓.๓.๒ กรณีตัวอย่างเรื่องฤกษ์ยามที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา	๘๒
๓.๓.๓ อิทธิพลของดวงดาวที่ส่งผลต่อเหตุการณ์สำคัญของบุคคล	๘๗
๓.๔ ความสัมพันธ์ระหว่างดาวนักษัตร กับกฎแห่งกรรม	๘๙

บทที่ ๔ การศึกษาความเชื่อเรื่องฤกษ์ ในคัมภีร์โหราศาสตร์ไทย ที่มีผลต่อพุทธศาสนิกชนไทย

๔.๑ แนวความเชื่อเรื่องฤกษ์ทางโหราศาสตร์ไทยของพุทธศาสนิกชนไทย	๙๒
๔.๑.๑ บริบททั่วไปเกี่ยวกับสังคมไทย	๙๓
๔.๑.๒ ลักษณะความเชื่อเรื่องฤกษ์ทางโหราศาสตร์ของ พุทธศาสนิกชนไทย	๙๔
๔.๑.๓ สาเหตุที่ทำให้เกิดความเชื่อเรื่องฤกษ์ทางโหราศาสตร์ไทย ของพุทธศาสนิกชนไทย	๙๘
๔.๑.๔ บทบาทของพระสงฆ์ในสังคมไทยกับความเชื่อเรื่องฤกษ์	๑๐๐
๔.๒ ความเชื่อในเรื่องฤกษ์ กับความเชื่อในเรื่องกรรม และหลักคำสอน ที่ส่งผลต่อพุทธศาสนิกชนไทย	๑๐๔
๔.๓ แนวคิดในเรื่องฤกษ์ที่ส่งผลดี และผลเสียต่อการดำเนินชีวิต ของพุทธศาสนิกชนไทย	๑๐๖
๔.๓.๑ ผลดีของการใช้ฤกษ์ ที่ส่งผลต่อวิถีการดำเนินชีวิต	๑๐๖
๔.๓.๒ ผลเสียของการใช้ฤกษ์ ที่ส่งผลต่อวิถีการดำเนินชีวิต	๑๑๐
๔.๔ การผสมผสานประโยชน์ในความเชื่อเรื่องฤกษ์ทางโหราศาสตร์ไทย กับการให้ผลของกรรม ตามคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท	๑๑๑
๔.๕ ท่าทีของชาวพุทธที่มีต่อความเชื่อเรื่องฤกษ์ทางโหราศาสตร์ไทย	๑๑๕

บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

๕.๑ ผลสรุปจากการวิจัย	๑๒๒
๕.๒ ข้อเสนอแนะ	๑๒๕

บรรณานุกรม	๑๒๗
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก	
ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๑๓๔
ภาคผนวก ข	
ผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูลสำหรับงานวิจัย	๑๓๕
ภาคผนวก ค	
แนวคำถาม (เครื่องมือวิจัย)	๑๓๖
ภาคผนวก ง	
ความคิดเห็นที่ได้จากการสัมภาษณ์บุคคลเกี่ยวกับการพยากรณ์	๑๓๘
ภาคผนวก จ	
ภาพประกอบ	๑๔๑
ภาคผนวก ฉ	
ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๑๖๒
หนังสือขออนุญาตให้นิติสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	๑๖๓
ประวัติผู้วิจัย	๑๖๗

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
ภาพที่ ๑ แผนที่นักขัต	๓๒
ภาพที่ ๒ ดวงพระฤกษ์ฝั่งเสาหลักเมืองกรุงเทพมหานคร	๔๙
ภาพที่ ๓ รูปดวงเมืองเชียงใหม่	๕๒
ภาพที่ ๔ รูปดวงวางศิลาฤกษ์พระธาตุนพบุรีรัมย์ พุทธองค์ดำมหาเจดีย์	๕๓
ภาพที่ ๕ ดวงฤกษ์หล่อพระพุทธรชินราชจำลอง	๕๕
ภาพที่ ๖ ดวงฤกษ์ประดิษฐานพระพุทธรุดมผลโกมลวิชัยพิทยากร พระพุทธรชินราชจำลอง ณ พระอุโบสถวัดหนองจางน อ.เมือง จ.อุบลราชธานี	๕๖

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

การใช้อักษรย่อ

๑.๑ คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย การอ้างอิงโดยระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า หลังอักษรย่อชื่อคัมภีร์ ดังตัวอย่าง เช่น ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๑๑/๒๘๙. หมายถึง ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค ภาษาไทย เล่ม ๑๑ ข้อ ๓๑๑ หน้า ๒๘๙ เป็นต้น

พระวินัยปิฎก

วิ.ภิกขุณี.	(ไทย)	=	วินัยปิฎก	ภิกขุณีวิภังค์	(ภาษาไทย)
วิ.ม.	(ไทย)	=	วินัยปิฎก	มหาวรรค	(ภาษาไทย)
วิ.จู.	(ไทย)	=	วินัยปิฎก	จุฬวรรค	(ภาษาไทย)
วินย.	(ไทย)	=	วินัยปิฎก		

พระสุตตันตปิฎก

ที.สี.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	สีลขันธวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ม.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ปา.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฎิกวรรค	(ภาษาไทย)
ม.มู.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มูลปณณาสก์	(ภาษาไทย)
ม.ม.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มัชฌิมปณณาสก์	(ภาษาไทย)
ม.อุ.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	อุปรปณณาสก์	(ภาษาไทย)
ส.ส.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	สคาถวรรค	(ภาษาไทย)
ส.นิ.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	นิทานวรรค	(ภาษาไทย)
ส.ข.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	ขันธวรรค	(ภาษาไทย)
อง.ติก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตรนิกาย	ติกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.จตุกก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตรนิกาย	จตุกกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ปญจก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตรนิกาย	ปญจกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ฉก	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตรนิกาย	ฉกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.สตตก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตรนิกาย	สตตกนิบาต	(ภาษาไทย)

พ.อติ.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	อติวุตตะกะ	(ภาษาไทย)
พ.สุ.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	สุตตนิบาต	(ภาษาไทย)
พ.ชา.เอกก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	เอกกนิบาต ชาดก	(ภาษาไทย)

พระอภิธรรมปิฎก

อภิ.วิ (ไทย)	=	อภิธรรมปิฎก	วิภังค์
---------------	---	-------------	---------

๑.๒ คำย่อเกี่ยวกับคัมภีร์อรรถกถา

อักษรย่อคัมภีร์อรรถกถาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ใช้อ้างอิงคัมภีร์อรรถกถาภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัย จะแจ้งเล่ม/ภาค/หน้า เช่น พ.ธ.อ.(ไทย) ๒/๒/๒๔๓ หมายถึงพระสูตรและอรรถกถาแปล ขุททกนิกาย อัมมบท เล่มที่ ๒ ภาคที่ ๒ หน้า ๒๔๓ ฉบับมหาวิทยาลัย เป็นต้น

อรรถกถาพระวินัยปิฎก

วิ.ม.อ.	(ไทย)	=	วินัยปิฎก	สมันตปาสาทิกา	มหาวิภังค์อรรถกถา	(ภาษาไทย)
---------	-------	---	-----------	---------------	-------------------	-----------

อรรถกถาพระสุตตันตปิฎก

ที.ม.อ.	(ไทย)	=	ทีฆนิกาย	สมังคลวิลาสินี	มหาวรรคอรรถกถา	(ภาษาไทย)
ม.ม.อ.	(ไทย)	=	มัชฌิมนิกาย	ปปัญจสูทนี	มัชฌิมปณณาสกัอรรถกถา	(ภาษาไทย)
ส.นิ.อ.	(ไทย)	=	สังยุตตนิกาย	สารัตถปกาสินี	นิทานวรรคอรรถกถา	(ภาษาไทย)
อง.ติก.อ.	(ไทย)	=	อังคุตรนิกาย	มโนรธปุรณี	ติกนิบาตอรรถกถา	(ภาษาไทย)
พ.สุ.อ.	(ไทย)	=	ขุททกนิกาย	ปรมัตถโชติกา	สุตตนิบาตอรรถกถา	(ภาษาไทย)
พ.ชา.เอกก.อ.	(ไทย)	=	ขุททกนิกาย	เอกกนิบาตชาดก	อรรถกถา	(ภาษาไทย)

๑.๓ คำย่อเกี่ยวกับคัมภีร์ฎีกา

อักษรย่อที่ใช้อ้างอิงคัมภีร์ฎีกา ฉบับมหาจุฬารัฎีกา โดยระบุชื่อย่อคัมภีร์ตามด้วยเล่ม (ถ้ามี) ข้อ/หน้า ตัวอย่าง เช่น ที.สี.ฎีกา (บาลี) ๑/๒๗๖/๓๗๓ หมายถึง ทีฆนิกาย สีนตูปกาสินี สิลกขณรชคฎีกา ภาษาบาลี เล่ม ๑ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๓๗๓ เป็นต้น

ปฏิภาพกรณวิเสส

วิภาวีนี. (บาลี) = อภิธมฺมตฺถวิภาวีนีปฏิภา (ภาษาบาลี)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มนุษย์เป็นสัตว์สังคมมีความสามารถพิเศษมีสติปัญญาสูงกว่าบรรดาสรรพสัตว์ประเภทอื่นในศึกษาหาความรู้ โดยเฉพาะการศึกษาหาความรู้อันเกี่ยวกับการดำรงชีวิต การมีชีวิตให้อยู่รอดอย่างปกติสุข ด้วยเหตุนี้ไม่ว่าจะประกอบกิจใดก็ตาม จึงต้องใช้สติปัญญาพิจารณาใคร่ครวญ ทางได้ทางเสียอย่างรอบคอบเสียก่อนแล้วจึงจะเริ่มดำเนินการ กิจกรรมที่ทำแล้วต้องปรากฏผลเป็นความดีมากกว่าเสีย การพิจารณาใคร่ครวญตรวจดูทางได้ทางเสีย ความพร้อมเพรียง และความขาดตกบกพร่อง นอกจากจะใช้สติปัญญาในการพิจารณาแล้ว บางครั้งยังต้องอาศัยความเชื่อ หรือมีสิ่งยึดเหนี่ยวในเรื่องจิตใจเข้ามาประกอบเพื่อเพิ่มความมั่นใจในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ด้วย นั่นคือ “การตรวจดูฤกษ์ การหาฤกษ์ หรือการดูฤกษ์ยามยามดี” เฉกเช่นเดียวกัน

สังคมไทยมีหลายชนชั้นหลายวรรณะ วิธีการดำเนินชีวิตแบบไทย ๆ อาศัยวัดเป็นที่พักพิงพึ่งพา ศึกษาหาความรู้ในสรรพวิชาต่าง ๆ ที่นอกเหนือไปจากการเรียนรู้พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธองค์แล้ว การดำเนินชีวิตส่วนใหญ่ยึด “วัด” เป็นศูนย์รวมทางด้านจิตใจเป็นสำคัญ วัดเป็นศูนย์กลางของคนนับตั้งแต่แรกคลอด โดยมาก พ่อแม่ปู่ย่าตายาย มักจะนิมนต์ขอฤกษ์เพื่อประกอบกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ฤกษ์โกนผมไฟสำหรับลูกชายคนแรกของครอบครัว ฤกษ์บวชพระ ฤกษ์สีก ฤกษ์ออกรถ ฤกษ์ออกเรือ ฤกษ์แต่งงาน หรือแม้แต่ฤกษ์หล่พระ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนแสดงให้เห็นถึงความผูกพันของการใช้ฤกษ์ที่มีผลต่อการดำรงชีวิตประจำวันอันเป็นความจำเป็นพื้นฐาน หรือปัจจัย ๔ ของคนในสังคมไทย ซึ่งแทบจะแยกกันไม่ออก มีเอกสารอ้างอิงถึงการใช้ฤกษ์โหราศาสตร์ โดยอาจารย์ รัชชา ชินธิป^๑ ในการตัดสินใจในหลายเรื่อง เช่น การขึ้นบ้านใหม่ เปิดร้านใหม่ เลือกทำเลที่ตั้ง หาฤกษ์ตั้งเสาเอก เสาโท จัดบ้านจัดห้องตามหลักฮวงจุ้ย ดูโหงวเฮ้งเพื่อคัดเลือกพนักงาน เลือกหุ้นส่วน ลูกค้า เลือกคู่ครอง ฤกษ์ประกอบพิธีมงคลสมรส ตรวจดวงชะตาประจำปี เป็นต้น นักธุรกิจเห็นว่าโหราศาสตร์มีจริง เชื่อถือสืบต่อกันมานาน และปฏิบัติกันมาจนถึงปัจจุบัน กลายเป็นประเพณีที่สืบทอดมา ทำให้โหราศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต เมื่อไม่ได้ปฏิบัติตาม ก็จะไม่สบายใจ การใช้

^๑ รัชชา ชินธิป, “โหราศาสตร์กับการตัดสินใจทางธุรกิจ”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ๒๕๔๘), หน้า ๑๔๙.

โหราศาสตร์ในการตัดสินใจในธุรกิจ ไม่ใช่เรื่องเสียหาย เนื่องจากสามารถกลมกล่อมเกลามาให้คนเชื่อกฎแห่งกรรม มุ่งทำความดี อยู่ในศีลธรรม มีความสุขุมรอบคอบระมัดระวัง ไม่ประมาท ทำให้ชีวิตมีความหวังและกำลังใจ มั่นใจในการทำธุรกิจ และมีความอดทนต่ออุปสรรค งานวิจัยนี้ทำให้ทราบว่าโหราศาสตร์เรื่องการให้ฤกษ์มีบทบาทในวงการธุรกิจไม่น้อย และได้รับความนิยมมากขึ้นเรื่อย ๆ สมควรอย่างยิ่งที่บุคคลทั่วไปจะได้รับความรู้เกี่ยวกับ เรื่องนี้อย่างถูกต้อง เพราะวิชาโหราศาสตร์ว่าด้วยการให้ฤกษ์ ไม่ใช่วิชาลมงาย ไร้เหตุผล แต่เป็นวิชาที่มีหลักเกณฑ์ ลึกล้ำ เป็นมรดกล้ำค่าที่บรรพชนรักษาไว้เพื่อให้อนุชนรุ่นหลัง

ความเชื่อทางโหราศาสตร์ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการใช้ฤกษ์ เป็นความเชื่อหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคน ในสังคมไทยอย่างมาก และเป็นความเชื่อที่มีมาพร้อม ๆ กับประวัติศาสตร์ชาติไทย โหราศาสตร์เป็นวิชาการชั้นสูง เป็นวิชาการที่สงวนไว้สำหรับชนชั้นสูงเท่านั้น จัดเป็นวิชาหนึ่งในศิลปศาสตร์ ๑๘ ประการ^๒ ที่บุคคลในวรรณะกษัตริย์จะต้องศึกษา แม้ครั้งในสมัยที่พระพุทธองค์ยังทรงเป็นพระโอรสอยู่นั้น พระองค์ทรงเรียนวิชาโหราศาสตร์นี้อยู่ด้วย เรียกว่า “โศติยศาสตร์” ครั้งเมื่อสมัยพระเจ้าอโศกมหาราชทรงพยายามปราบหัวเมืองน้อยใหญ่เพื่อสถาปนาเป็นพระเจ้าจักรพรรดิเป็นเหตุทำให้พ่อค้าและพราหมณ์เดินทางมายังสุวรรณภูมิพร้อมกับเผยแพร่ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ด้วย และไทยยังรับโหราศาสตร์เข้าด้วยกันจากพม่าและมอญมาอีก จึงเป็นเหตุให้โหราศาสตร์ไทยผสมผสานความเชื่อทั้ง ๒ ให้เชื่อมกันได้ดี ในอดีต โหราศาสตร์จะจำกัดอยู่เฉพาะเจ้านายในวังและพระสงฆ์ผู้มีความรู้เท่านั้น จึงทำให้ภาษาที่ใช้เป็นภาษาบาลีและสันสกฤตเป็นส่วนใหญ่ และทำให้เข้าใจได้ยากสำหรับผู้ไม่มีพื้นฐาน

ในทางพระพุทธศาสนา พระพุทธองค์ไม่ทรงสนับสนุนให้เชื่อถือในการใช้ฤกษ์ที่ปรากฏในมหาศีล^๓ ว่าด้วยเรื่องทรงให้ภิกษุเว้นขาดจากการเลี้ยงชีพด้วยเครื่องเงิน ทอง เว้นขาดจากการเลี้ยงชีพผิดทางด้วยเครื่องเงิน ทอง เช่นที่สมณพราหมณ์ผู้เจริญบางพวกฉันโภชนาหารที่เขาให้ด้วยศรัทธาแล้วยังเลี้ยงชีพผิดทางด้วยเครื่องเงิน ทองอย่างนี้ คือ ดูฤกษ์ยามราที่พบว่า พระราชาจักเสด็จหรือไม่เสด็จ พระราชาในอาณาจักรจักทรงยกทัพเข้าประชิด พระราชานอกอาณาจักรจัก ทรงล่าถอย พระราชานอกอาณาจักรจักทรงยกทัพมาประชิด พระราชาในอาณาจักร จักทรงล่าถอย ชัยชนะจักตกเป็นของพระราชาในอาณาจักร ความปราชัยจักมีแก่ พระราชานอกอาณาจักร ชัยชนะจักตกเป็นของพระราชานอกอาณาจักร ความ ปราชัยจักมีแก่พระราชาในอาณาจักร พระราชาองค์นี้จักทรงชนะ พระราชาองค์นี้ จักทรงพ่ายแพ้ ทรงให้มีความรู้ ความเข้าใจถูกต้องในเรื่องของกรรม การให้ผลของกรรมที่เกิดใน

^๒ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๑๔, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ธนธการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๓๙๐.

^๓ ที.สี. (ไทย) ๙/๒๓/๙.

สังสารวัฏ อันประกอบด้วยเจตนาของผู้กระทำ กรรมเป็นตัวชี้ชัดให้เห็นถึงเหตุการณ์ก็เป็นตัวแสดงเหตุแห่งความแตกต่างของชีวิตคนในสังคม บางชีวิตเกิดมาเวลาจะประกอบกิจใด ก็สำเร็จไปทุกกิจ แต่บางชีวิตแม้จะใช้ความพยายามสักเพียงใดก็ประสบแต่ความล้มเหลว บางชีวิตมีความสุขล้นเหลือ บางชีวิตกลับเต็มไปด้วยความทุกข์ทรมานจนแทบจะหาความดีไม่ได้บางชีวิตเกิดมาพร้อมมั่งมี บางชีวิตยากจนมาแต่กำเนิด สาเหตุเหล่านี้พระพุทธรองค์ทรงอธิบายว่าเกิดจากกรรม เกิดจากการกระทำของแต่ละบุคคล ดังพระพุทธรพจน์ที่ว่า

“กมฺมํ สตุเต วิภชตี ยทิทํ หีนปฺปณฺนิตาย”^๔

แปลว่า กรรมย่อมจำแนกสัตว์ คือให้ทราบและประณีต^๕

จากพระพุทธรพจน์ สะท้อนให้เห็นความชัดเจนของผลแห่งกรรม ผลแห่งการทำความดี หรือการทำความชั่ว การจะเจริญเป็นอารยชน หรือการเสื่อมลงขึ้นอยู่กับที่การกระทำของตนเองเป็นหลัก ไม่ได้ขึ้นอยู่กับอำนาจปัจจัยภายนอก หรือฤกษ์ยาม ยามดีแต่อย่างไร ดังนั้นกัณฑ์ชาตก...ชาตกว่าด้วยโทษของการถือฤกษ์ยาม “ประโยชน์ได้ล่วงเลยคนโง่เขลาผู้มัวคอยฤกษ์อยู่ ประโยชน์นั้นแหละเป็นฤกษ์ของประโยชน์ดวงดาวจักทำอะไรได้”^๖

ในวินัยปิฎก จุลลวักคฺขุททกวัตถุขันธกะ ว่าด้วยเรื่องเรียน และสอนดิรัจฉานวิชา^๗ พระพุทธรองค์ไม่ทรงสนับสนุนให้ภิกษุเรียน และสอนดิรัจฉานวิชา หากผู้ใดเรียน ถือเป็นอาบัติทุกกฏและทรงห้ามการเลี้ยงชีพผิดทางด้วยดิรัจฉานวิชา^๘ พระพุทธรองค์ทรงห้ามมิให้เชื่อในเรื่องฤกษ์ และการหาฤกษ์ยามต่าง ๆ^๙

แต่พระพุทธรองค์ก็ยัง ทรงมีพุทธานุญาตให้พระภิกษุสงฆ์เรียนรู้เรื่องของนักชดถฤกษ์ ทรงอนุญาตให้ภิกษุที่อยู่ป่าพึงเรียนทางนักชดถทั้งหมดหรือบางส่วนไว้ ทรงอนุญาตให้ภิกษุเรียน ปักขคณนา^{๑๐} คือการเรียนปฏิทินทางจันทรคติ เพื่อประโยชน์ในการนับวันลงอุโบสถสวดปาฏิโมกข์ เพราะวันข้างขึ้น ข้างแรม สามารถกำหนดได้จากตำแหน่งดวงจันทร์บนท้องฟ้าอันเป็นกิจในพระพุทธศาสนา

^๔ม.อ. (บาลี) ๑๔/๕๘๑, ๕๙๖/๓๗๖, ๓๘๕.

^๕ม.อ. (ไทย) ๑๔/๒๙๗/๓๕๖.

^๖ช.ชา.เอกก.อ. (ไทย) ๒๗/๔๙/๒๐.

^๗พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๑๔, หน้า ๙๕.

^๘ที.สี. (ไทย) ๙/๒๒/๙.

^๙สุชีพ ปุณฺณภาพ, พระไตรปิฎกฉบับประชาชน, (กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙), หน้า ๑๙๑.

^{๑๐}วิ.ม. (ไทย) ๔/๑๕๖/๒๓๙.

(จึงได้มีชื่อ วัน เดือน ปี และฤกษ์แสดงไว้ท้ายบอกรัตนพระเป็นประเพณีสืบต่อมา) ที่มาของเรื่องมีอยู่ว่า สมัยหนึ่งพระภิกษุทั้งหลายได้บำเพ็ญสมณธรรมอยู่ในอรัญญิกเสนาสนะ ได้มีหมู่มโจรมาถามว่า วันนี้พระจันทร์กอร์ปด้วยนักขัตฤกษ์อะไร พระภิกษุตอบว่าไม่รู้ พวกโจรจึงว่า ชนเหล่านี้จักไม่ใช่สมณะจึงไม่รู้นักขัตตบาท คงจะเป็นพวกโจรมาซุ่มซ่อนอยู่ ว่าแล้วโจรเหล่านี้ก็เข้าทำร้ายพระภิกษุเหล่านั้นก็หลีกไป เมื่อความทราบถึงพระพุทธรองค์ จึงทรงมีพระพุทธรูปภาตรัสให้ประชุมพระภิกษุสงฆ์ แล้วจึงตรัสอนุญาตให้ภิกษุที่ไปบำเพ็ญสมณธรรมในป่า ฟังรู้นักขัตฤกษ์ สำหรับบอกรัตนพระ เพื่อรักษาตนให้พ้นภัยอันตรายจากโจร^{๑๑} และวัตรปฏิบัติของภิกษุผู้อยู่ป่า^{๑๒} เพื่อที่จะได้มีความรู้ทางดาราศาสตร์ และปฏิทินบ้าง รวมถึงทิศต่าง ๆ พอจะตอบปัญหาของชาวบ้านได้เท่านั้น ไม่ได้มุ่งหวังให้เรียน เพื่อการทำนายทายทัก หรือหาฤกษ์ยาม จะเห็นได้ว่า พระพุทธรองค์ไม่ทรงสนับสนุนให้เชื่อถือในคำทำนายทายทักและการให้ฤกษ์ ตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาเถรวาทนั้น ยึดถือหลักของอริยมรรคมีองค์ ๘ ที่เป็ความจริงอันประเสริฐ อันเป็นหนทางพ้นทุกข์อย่างแท้จริง

พระพุทธรองค์ไม่ได้ปฏิเสธ แต่ทรงไม่ให้ความสำคัญของเรื่องฤกษ์ ดังพุทธพจน์ที่ว่า
ภิกษุทั้งหลาย คนเหล่าใด ทำความดีด้วยกาย วาจา และใจ ในเวลาเช้า เวลาเช้า ก็เป็นเวลา
เช้าที่ดีของคนเหล่านั้น

คนเหล่าใด ทำความดีด้วยกาย วาจา และใจ ในเวลาเที่ยง เวลาเที่ยง ก็เป็นเวลาเที่ยงที่ดีของ
คนเหล่านั้น

คนเหล่าใด ทำความดีด้วยกาย วาจา และใจ ในเวลาเย็น เวลาเย็น ก็เป็นเวลาเย็นที่ดีของคน
เหล่านั้น

คนทั้งหลายปฏิบัติชอบในเวลาใด เวลานั้นชื่อว่าเป็นฤกษ์ดี มงคลดี สว่างดี รุ่งดี ขณะดี ยาม
ดี และบูชาดี^{๑๓}

โหราศาสตร์เรื่องการให้ฤกษ์ เป็นวิทยาการฝ่ายศิลปะอย่างหนึ่งโดยสมบูรณ์ เนื้อหาของโหราศาสตร์เป็นสาขาหนึ่งของศิลปศาสตร์ อาศัยความรู้ส่วนใหญ่ในทางธรรมชาติวิทยาอันเนื่องมาจากดาราศาสตร์ และภูมิศาสตร์ ประกอบกับสถิติและจดหมายเหตุเชิงประวัติศาสตร์เป็นสาระสำคัญ และสามารถช่วยให้ไม่ประมาท รู้กาล รู้คราว ที่ชีวิตจะประสบกับโลกธรรมทั้งสองฝ่าย อิฏฐารมณ์-อนิฏฐารมณ์ คือ ทั้งดีทั้งร้าย คนโดยมากมักจะเข้าใจผิด ทักทักเอาเองว่าเป็นเรื่องโชคลางต่าง ๆ เป็นเรื่องเกี่ยวกับไสยศาสตร์ ความไม่เข้าใจกลไกการทำงานหรือหลักการของโหราศาสตร์ทำให้บุคคลมีความเชื่อถือโหราศาสตร์อย่างผิดเพี้ยนการเข้าใจว่าโหราศาสตร์ เป็นศาสตร์วิเศษที่สามารถบอกได้ทุก

^{๑๑} พินิจ และคณะ, ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ เดินทางสู่วิถีไทย, (ม.ป.ท., ๒๕๕๒), หน้า ๗๙-๘๐.

^{๑๒} วิ.จุ. (ไทย) ๗/๓๖๗ /๓๓๕-๓๓๖.

^{๑๓} อัง.สตุตถก. (ไทย) ๒๐/๑๗๖/๓๓๕.

เรื่องทำให้บุคคลหลงมกมาย ซึ่งเป็นการเข้าใจผิดโดยแท้นั้นคือมูลเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น แต่ในความเป็นมนุษย์ซึ่งถือว่าเป็นผู้มีสติปัญญาสูงกว่าบรรดาสรรพสัตว์ ด้วยเหตุนี้ เมื่อจะทำอะไรก็ตามจึงต้องใช้สติปัญญา พินิจพิจารณาใคร่ครวญ ตรวจสอบทางได้ทางเสียอย่างรอบคอบเสียก่อน แล้วจึงจะเริ่มดำเนินการ กิจกรรมที่ทำแล้วจะต้องปรากฏผลเป็นความดีมากกว่าเสียการพินิจพิจารณาใคร่ครวญ ตรวจสอบทางได้ทางเสีย ความพร้อมเพรียง และความขาดตกบกพร่องในทางทำพินิจงานนั้น ๆ อย่างนี้แหละเรียกว่า “การตรวจสอบดูถูก การหาถูก หรือการดูถูก” ในฐานะที่เป็นพุทธศาสนิกชนเราจะเชื่อถือนิเวศนาไตรปิฎกว่าด้วยการให้ถูกได้อย่างไร พระพุทธองค์ตรัสเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่าอย่างไร โดยหลักของพระพุทธศาสนาแล้ว พระพุทธองค์ทรงสอนให้บุคคลประพฤติดี มากกว่าที่จะคอยถูก ถูกข่มขู่ ยามยามที่อยู่คือการประพฤติสุจริต ^{๓๔} เราจะใช้ประโยชน์สูงสุดของการให้ถูกในทรรศนะพุทธศาสนาได้อย่างไร

จากประเด็นข้างต้นในฐานะที่เป็นพุทธศาสนิกชนผู้ศึกษาต้องการศึกษาวิเคราะห์ถึงความสอดคล้อง ของการใช้ถูกที่ปรากฏในคัมภีร์โหราศาสตร์ ซึ่งจะมีอิทธิพลเช่นไรต่อมนุษย์ในฐานะพุทธศาสนิกชนที่อยู่ในบวรพระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นการเปรียบเทียบให้เห็นหลักการใช้ในศาสตร์แขนงนี้ได้อย่างถูกต้องอย่างมีหลักเกณฑ์ตามคัมภีร์ และต้องการศึกษาถึงทัศนะที่พระพุทธศาสนามีต่อถูกที่ใช้อยู่ในสังคมไทยปัจจุบัน ซึ่งประโยชน์ส่วนใหญ่ที่ผู้คนต้องการจากโหราศาสตร์ การให้ถูก คือ การต้องการความสำเร็จในทางโลก รวมถึงการต้องการรู้อนาคตและต้องการรู้เรื่องนอกตัว หรือเรื่องภายนอก ที่เหมาะสมกับตนเอง เช่น เรื่องคู่ครอง เรื่องอาชีพเรื่องการศึกษา เรื่องสุขภาพ เป็นต้น

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑.๒.๑ เพื่อศึกษาแนวคิดความเชื่อเรื่องถูกที่ปรากฏในคัมภีร์โหราศาสตร์
- ๑.๒.๒ เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องถูกในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท
- ๑.๒.๓ เพื่อศึกษาวิเคราะห์เรื่องถูกที่ปรากฏในคัมภีร์โหราศาสตร์ไทยที่มีผลต่อพุทธศาสนิกชน

^{๓๔} อภ.ส. ๓๔/๘๔๐/๓๒๗.

๑.๓ ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา ในทางโหราศาสตร์มุ่งศึกษาหลักการของการให้ฤกษ์ที่ปรากฏในคัมภีร์โหราศาสตร์ไทย ตามคัมภีร์ที่ได้ประพันธ์ไว้ตามหลักของโหราศาสตร์ คือ การใช้ วัน, เดือน, ปี เป็นตัวกำหนดฤกษ์ใช้ดาวพระเคราะห์ในระบบสุริยะจักรวาลนี้ เป็นตัวส่งผลถึงเหตุการณ์ หรือความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้น อ้างอิงจากสถิติที่ได้มีการจดบันทึกไว้ เช่น การวางพระฤกษ์ฝังเสาหลักเมืองกรุงเทพมหานคร โดยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกฯ ในวันที่ ๒๑ เมษายน พุทธศักราช ๒๓๒๕ ตรงกับวันอาทิตย์ ขึ้น ๑๐ ค่ำ เดือน ๖ ปีชวด พร้อมกับทรงให้การพยากรณ์เหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในแต่ละสมัยของราชวงศ์จักรีไว้อย่างละเอียด

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านเอกสาร แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) คือพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยพ.ศ. ๒๕๓๙ พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถาแปล ชุด ๙๑ เล่ม ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ อรรถกถา ฎีกา หนังสือพุทธธรรมจะใช้เอกสารที่เป็นสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ประกอบด้วยเอกสารเกี่ยวกับพระพุทธศาสนารวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หรือเอกสารที่เกี่ยวกับโหราศาสตร์ไทย ได้แก่ ตำราพรหมชาติ ฉบับหลวง ตำราโหราศาสตร์ไทยต่าง ๆ เช่น โหราศาสตร์ปริทรรศน์ ของอาจารย์เทพย์ สาริกบุตร อาจารย์อื่น สาริกบุตร รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้ฤกษ์ในคัมภีร์โหราศาสตร์

๑.๓.๓ ขอบเขตด้านบุคคล ผู้วิจัยได้จัดแบ่งบุคคลที่เกี่ยวข้องกับโหราศาสตร์ออกเป็นฝ่าย ดังนี้ คือ ฝ่ายผู้ให้ฤกษ์ คือ “โหร” หรือ “หมอดู” กับฝ่ายผู้มารับฤกษ์ หรือมาขอฤกษ์ และบุคคลทั่วไปในสังคมที่มีโหราศาสตร์เป็นบริบทในการดำเนินชีวิต ซึ่งบทบาทในการใช้โหราศาสตร์และความเข้าใจของแต่ละฝ่ายนั้นแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับทัศนะของแต่ละบุคคล ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยมีความต้องการที่จะศึกษาทฤษฎีและหลักการการใช้ฤกษ์ ให้ฤกษ์ตามคัมภีร์โหราศาสตร์ไทย สร้างแนวคิดและความเข้าใจที่ถูกต้องว่า โหราศาสตร์คืออะไร การให้ฤกษ์ในคัมภีร์โหราศาสตร์มีความสำคัญ และมีหลักการในการให้ฤกษ์อย่างไร สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้เช่นไร บุคคลที่เกี่ยวข้องควรมีท่าทีต่อเรื่องนี้อย่างไรรวมทั้งทำการสัมภาษณ์พระภิกษุ และบุคคล เพื่อเพิ่มพูนในด้านมุมมองความคิด ที่มีต่อการให้ฤกษ์ และใช้ฤกษ์โดยใช้หลักการของโหราศาสตร์ไทย

๑.๔ วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

๑.๔.๑ ศึกษาข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) ได้แก่ พระไตรปิฎก ภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถาแปล ชุด ๙๑ เล่ม ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑.๔.๒ ศึกษาข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) คือ อรรถกถา ฎีกา ปกรณ์วิเสส รวมถึงตำราและคัมภีร์อื่นที่เกี่ยวข้องงานวิจัยนี้

๑.๔.๓ สัมภาษณ์พระภิกษุ และบุคคลจำนวน ๔ รูป/คน มีรายนาม ดังต่อไปนี้

- พระราชปริยัติกวี (สมจินต์ สมมาปญฺโญ) ศาสตราจารย์, ดร. อธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พระครูปริยัติโพธิวิเทศ (พระมหาคมสรณ์, คุตธัมโม) ดร. เจ้าอาวาสวัดไทยเซตะวัน มหาวิหาร และโฆษกหัวหน้าพระธรรมทูต สายประเทศอินเดีย-เนปาล
- ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญ นายกสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ, ประธานมูลนิธิสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ, ประธานมูลนิธิพระอุดมศีลคุณ (เสริม สุวฑฺฒโน), ประธานสภาโหราจารย์, ผู้ก่อตั้งและที่ปรึกษาชมรมโหราศรียนานาชาติแห่งประเทศไทย
- ดร.กฤติกาวัลย์ หิรัญสี ผู้อำนวยการสถาบันโหราศาสตร์ไทย-สากล, อุปนายก กิตติมศักดิ์ สมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ, ที่ปรึกษารองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

๑.๕ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๕.๑ ความเชื่อเรื่องฤกษ์ที่ปรากฏในคัมภีร์โหราศาสตร์ไทยเป็นอย่างไร

๑.๕.๒ แนวคิดเรื่องฤกษ์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นอย่างไร

๑.๕.๓ ความเชื่อเรื่องฤกษ์ การใช้ฤกษ์ตามคัมภีร์โหราศาสตร์ไทย มีผลต่อพุทธศาสนิกชนอย่างไร

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๖.๑ โหราศาสตร์ เป็นศัพท์ สันสกฤต แปลว่า “วิชาที่ว่าด้วยเวลา” ตามตำราพฤษศาสตร์ชาดก ของท่านวราหมิหิระ กล่าวว่า เป็นคำที่มาจากคำผสมสองคำ คือ “อโห” และ “ราตรี” ซึ่งแปลว่า “วัน และ คืน” แต่ได้ตัดอักษรพยัญค์แรก และพยัญค์หลังออกเสีย จึงเหลือเพียงคำว่า “โหรา” เป็นวิชาพยากรณ์ชนิดหนึ่ง ที่อาศัยเวลาและตำแหน่งของดวงดาวที่ปรากฏในขณะนั้น

๑.๖.๒ ฤกษ์ หมายถึงคราว หรือเวลาที่พร้อมการนัดหมายเวลา ซึ่งถือว่าเหมาะ ในการเริ่มต้นประกอบกิจการต่าง ๆ เพื่อเป็นชัยมงคล

๑.๖.๓ ความเชื่อเรื่องฤกษ์ หมายถึง ปัจจัยที่มีส่วนทำให้คนในสังคมเกิดการยอมรับ และปฏิบัติสืบทอดกันมาในเรื่องของการใช้ฤกษ์ และการให้ฤกษ์ตามคัมภีร์โหราศาสตร์ไทย

๑.๖.๔ พุทธศาสนิกชน หมายถึง บุคคลที่นับถือศาสนาพุทธในประเทศไทย

๑.๗ ทบทวนเอกสารและงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.๗.๑ เอกสารที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้ คือ

หลวงวิศาลดรุณกร (อ้นสาริกบุตร)^{๑๕} ได้กล่าวไว้ในคัมภีร์โหราศาสตร์ไทยมาตรฐานฉบับสมบูรณ์ เป็นคัมภีร์ที่กล่าวถึงความรู้ขั้นต้น ที่กล่าวถึงการวิเคราะห์ดวงดาวบนท้องฟ้า ในภาษาโหราศาสตร์เรียกว่า “จักราศี” และกล่าวถึงวิชาโหราศาสตร์ขั้นสูงว่าด้วยเรื่องการใช้ฤกษ์ วิธีการใช้ฤกษ์ต่าง ๆ ตามความเหมาะสมแก่กิจนั้น ๆ

อาจารย์แพทย์ สาริกบุตร ได้กล่าวถึงความรู้ในเรื่องของ จักรวาล เอกภพ, การแบ่งท้องฟ้าที่นำมาเชื่อมโยงกับวิชาโหราศาสตร์ และเป็นเอกสารเรียนรู้เพื่อประกอบการให้ฤกษ์ ดังนี้

๑) โหราศาสตร์ปริทรรศน์ ภาค (๒) ครหวินิจัย^{๑๖} จะกล่าวถึงเรื่องของดาวพระเคราะห์ในระบบสุริยะจักรวาล ที่เกี่ยวข้องกับวิชาโหราศาสตร์อย่างกระจ่างชัด ตั้งต้นจากประวัติ และวิธีการโคจรของดาวพระเคราะห์ที่มีความสัมพันธ์กัน โดยอาศัยความรู้ในทางดาราศาสตร์ มาประกอบการจัดแบ่งดาวพระเคราะห์ออกเป็น ดาวพระเคราะห์คู่มิตร, คู่ธาตุ, คู่สมพล, คู่ศัตรู คุณสมบัติของดาวพระเคราะห์ ประกอบกับการโคจรที่ปกติ การโคจรถอยหลัง (พักร) การโคจรเร็ว

^{๑๕}หลวงวิศาลดรุณกร (อ้นสาริกบุตร), คัมภีร์โหราศาสตร์ไทยมาตรฐานฉบับสมบูรณ์, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทอินเตอร์พรีนซ์ ประเทศไทย จำกัด, ๒๕๔๐), หน้า ๒๐๙-๒๗๑.

^{๑๖}แพทย์ สาริกบุตร, โหราศาสตร์ปริทรรศน์ (ภาค ๒ ครหวินิจัย), (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนการพิมพ์, ๒๕๑๑), หน้า ๑๔-๑๕.

(เสริด) การโคจรนี้อยู่กับที่ (มณฑ) แทบจะไม่มีค่าขององศาและลิปดาที่เคลื่อนไปในลักษณะการโคจรแต่ละอย่างนั้น จะส่งผลในรูปแบบต่าง ๆ กัน

๒) โหราศาสตร์ปริทัศน์ ภาค (๔) ภาววินิจัย^{๑๗} เป็นการแบ่งท้องฟ้าออกเป็น ๑๒ ส่วน กำหนดให้เป็น **อาณาเขตของเรือนชาตา** โดยเริ่มจากตัวเจ้าชาตา, การเงิน, พี่-น้อง, วงศาคณาญาติ, บุตรหลาน, บริวาร, อุปสรรค ปัญหา, โรคภัยไข้เจ็บ, คู่ครอง-คนรัก, ความสำเร็จ, เกียรติยศ, ความวิบัติ และความตาย เมื่อดาวพระเคราะห์โคจรเข้าสู่เรือน (ภพ) ไต คุณภาพของดาวพระเคราะห์เป็นสุภเคราะห์ โคจรในอัตรปกติ เป็นดาวคู่มิตร, คู่ธาตุ ต่อกัน ย่อมส่งผลดีต่อเจ้าชาตาในขณะนั้น ในทางตรงข้าม หากดาวพระเคราะห์ที่โคจรเข้าสู่เรือนชาตาเป็นบาป พระเคราะห์เป็นดาวคู่ศัตรูต่อกัน อัตรการโคจรผิดปกติ ผลร้าย หรือเหตุการณ์ที่ไม่ดี สิ่งนี้นักโหราศาสตร์ไม่ถึงยอมเกิดขึ้นกับเจ้าชาตาเช่นกัน

๓) โหราศาสตร์ปริทัศน์ ภาคจันทรวินิจัย^{๑๘} เป็นการศึกษาเฉพาะในเรื่องของพระจันทร์ เพราะพระจันทร์เป็นดาวดวงเดียวในระบบโหราศาสตร์ที่โคจรผ่านกลุ่มดาวฤกษ์ต่าง ๆ ทั้ง ๒๗ กลุ่ม ในระยะเวลา ๑ เดือน อัตรการโคจรของพระจันทร์จะเร็วกว่า พระเคราะห์ห่อองค์อื่น ๆ ทั้งหมด คือโคจร ๑ ราศี (๑ เรือนชาตาบุคคล) ใช้เวลาประมาณ ๒ วันครึ่ง ผลของการปรากฏของเรื่องราวเกี่ยวกับพระจันทร์ จึงมีมากกว่าดาวพระเคราะห์ห่อองค์อื่น ๆ การเปลี่ยนดิถีของพระจันทร์ (ขึ้น-แรม) ในแต่ละวัน จะส่งผลในการเปลี่ยนฤกษ์ล่าง ที่จะใช้ประกอบในการวางฤกษ์ เมื่อพระจันทร์ พระอาทิตย์ และโลก โคจรมาอยู่ในระนาบเดียวกัน ย่อมทำให้เกิด ปรากฏการณ์บนท้องฟ้าที่สำคัญ คือ สุริยุปราคา และจันทรุปราคา ซึ่งมีผลต่อพื้นที่ประเทศที่แนวอุปราคาพาดผ่านการเกิดภัยธรรมชาติน้ำท่วมฉับพลัน แผ่นดินไหว การเกิดอัคคีภัย ฯลฯ ล้วนมีผลมาจากแนวคราสของอุปราคาในดวงชาตาของบุคคลก็เช่นกัน ถ้าอุปราคาเกิดขึ้นในภพใดของเรือนชาตา ย่อมส่งผลถึงเรื่องราวที่เกี่ยวข้องในภพนั้น เช่น อุปราคา เกิดในภพการเงินของเจ้าชาตาเหตุการณ์ ที่ควรระมัดระวังในช่วงนั้น คือ เรื่องเกี่ยวกับความเสียหายทางการเงินและทรัพย์สิน

อาจารย์สิงโต สุริยาอารักษ์ กล่าวไว้ในโหราศาสตร์ฉบับทูลเกล้า (เรียนด้วยตนเอง) ถึงความรู้พื้นฐานของการเรียนโหราศาสตร์ ตลอดจนเรื่องของการให้ฤกษ์ ปกติกะฤกษ์ต่าง ๆ

อาจารย์อุระคินทร์ วิริยะบุรณะ กล่าวไว้ในตำราพรหมชาติ ฉบับหลวง ถึงความรู้ในศาสตร์ของการพยากรณ์โดยใช้ วัน เดือน ปีเกิดมีการพยากรณ์ตั้งแต่วันที่ถือกำเนิดว่าจะมีอิทธิพลต่อบุคคลผู้นั้น ตำราพรหมชาติเป็นการรวบรวมความรู้ที่เกี่ยวกับการพยากรณ์ไว้หลายแขนง เช่น วิชา

^{๑๗} เทพย์ สาริกบุตร, โหราศาสตร์ปริทัศน์ (ภาค ๔ ภาววินิจัย), (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เฟื่องอักษร, ๒๕๑๕), หน้า ๓๙-๔๒.

^{๑๘} เทพย์ สาริกบุตร, โหราศาสตร์ปริทัศน์ (จันทรวินิจัย ฉบับมาตรฐาน), (กรุงเทพมหานคร: อุตสาหกรรมการพิมพ์, ๒๕๑๓), หน้า ๑๑๕- ๑๑๗.

เลข ๗ ตัว, การทายลักษณะของบุคคลตาม วัน เดือน ปีเกิด, การดูลักษณะของบุคคล ที่เรียกว่า “นรลักษณ์” อันเป็นลักษณะที่ดี และที่บกพร่องของบุคคลทั้งหญิง-ชาย, การพยากรณ์โดยการแบ่งเวลาทั้ง ๒๔ ชั่วโมงออกเป็นช่วงยาม ช่วงละ ๑ ชั่วโมงครึ่ง เป็นยามกลางวัน ๘ ช่วง และยามกลางคืน ๘ ช่วง ใช้ดาวพระเคราะห์เป็นตัวครองยาม บอกถึงความดีงาม สิริมงคล หรือความเสื่อมสูญ ใช้ประกอบกับฤกษ์ที่เป็นมงคล เหมือนดังคำพูดที่มีกล่าวกันเสมอว่า “ฤกษ์งาม ยามดีตำนานสงกรานต์ ประวัติ และชื่อของนางสงกรานต์ในแต่ละปี ที่จะส่งผลในด้านการพยากรณ์ ถึงสภาพเหตุการณ์ ดินฟ้าอากาศ ความสมบูรณ์ของพืชพันธุ์ธัญญาหาร สรรพความรู้ในทางการพยากรณ์ ภูรบรรณ มาจากหลายสิบคัมภีร์โบราณ และหลายเล่มสมุดข่อยโบราณ จัดเป็นตำราของการพยากรณ์ การคาดการณ์ ได้ในระดับหนึ่ง ที่ง่ายต่อการศึกษาด้วยตนเอง แต่ยังไม่ถึงขั้นของโหราศาสตร์อย่างแท้จริง

พลตรีบุญนาท ทองเนียม และ พันเอก(พิเศษ) เอื้อน มนเทียรทอง^{๑๙} กล่าวไว้ในคัมภีร์สุริยาตร์ศิวาคม ถึงความรู้ในเรื่องฤกษ์ การวางฤกษ์เพื่อใช้ในการประกอบการมงคล เช่น การวางพระฤกษ์ในการยাত্রาทัพ ขององค์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช หรือการวางพระฤกษ์ ผังเสาหลักเมืองกรุงเทพมหานคร ความหมายของฤกษ์ และการนำฤกษ์มาใช้ให้ถูกต้องเหมาะสมในแต่ละกิจการ นอกจากนั้น ยังประกอบด้วยความรู้ในการคำนวณดวงพิชัยสงคราม ซึ่งจัดเป็นการคำนวณดวงชั้นสูงในทางโหราศาสตร์ไทย

โหร “ญาณโชติ”^{๒๐} กล่าวไว้ในหนังสือ การวางลัคนาสำเร็จ และการให้ฤกษ์ ถึงวิธีการคำนวณสมุสดาวพระเคราะห์ เพื่อความละเอียดสมบูรณ์ในเวลาที่จะคำนวณดวงฤกษ์ให้ถูกต้องตามลูกนางค์ ตรียางค์ที่ประกอบฤกษ์ รวมถึงกฎในการห้ามฤกษ์ ฤกษ์ของพระจันทร์ที่มาสสนับสนุนดวงฤกษ์ให้เข้มแข็ง

ร.ต.อ.เปี่ยม บุญยโชติ^{๒๑} กล่าวไว้ในหนังสือเรื่องฤกษ์ เกี่ยวกับตำนานดาวฤกษ์ และท่านได้รวบรวมเรื่องฤกษ์ไว้ในหนังสือ “คัมภีร์ฤกษ์” กฎเกณฑ์ในการวางดวงฤกษ์, ฤกษ์ของพระจันทร์, ฤกษ์ของดีถี การใช้ฤกษ์ให้เหมาะสมกับงาน, เรื่องของยามที่มาสสนับสนุนในเวลาประกอบการ

^{๑๙} พลตรี บุญนาท ทองเนียม, พันเอก (พิเศษ) เอื้อน มนเทียรทอง, **คัมภีร์สุริยาตร์ศิวาคม**, (กรุงเทพมหานคร: ๔๙๓ อาคาร ชลนิเวศน์ ถนนประชาชื่น, ๒๕๒๖), หน้า ๑๙๔.

^{๒๐} โหรญาณโชติ, **การวางลัคนาสำเร็จและการให้ฤกษ์ ฉบับสมบูรณ์**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อมรร การพิมพ์, ๒๕๓๗), หน้า ๗๕๓-๗๕๗.

^{๒๑} ร.ต.อ.เปี่ยม บุญยโชติ, **คัมภีร์ฤกษ์**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เพ็ญอักษร, ๒๕๑๖), หน้า ๘๔-๑๔๕.

อารมณฺ์ ซึนเซวไว^{๒๒} กล่าวไว้ในหนังสือการให้ฤกษ์และวิจารณ์ดวงสิบลัคนา”กล่าวถึงการให้ฤกษ์ ระบบลัคนาจักร, หมวดฤกษ์, ความหมาย, กฎเกณฑ์ ข้อยกเว้นในการวางดวงฤกษ์

สมพงษ์ ปิยะลาภา^{๒๓} กล่าวไว้ในหนังสือตำราฤกษ์ กล่าวถึง นามฤกษ์ วิธีการหาฤกษ์ ประกอบการมงคล, ความหมายของฤกษ์, ข้อห้ามในการวางฤกษ์, มงคลฤกษ์ที่ดีมีองค์ประกอบเช่นไร, ความหมายของฤกษ์ และคติของพระจันทร์ ถือเป็นแบบเรียนของนักศึกษาโหราศาสตร์ในการวางดวงฤกษ์

๑.๗.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้มี ๒ ประเภทคือ ที่เกี่ยวกับโหราศาสตร์ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการศึกษาบทบาทด้านต่างๆที่โหราศาสตร์มีต่อสังคม และที่เกี่ยวกับเรื่องเสรีภาพในพุทธศาสนาสรุปผลการวิจัยต่าง ๆ ได้ดังนี้

กฤตติกาวัลย์ หิรัญลี^{๒๔} ได้ทำวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ในการพยากรณ์ชีวิตคนด้วยวิชาโหราศาสตร์ไทยกับกฎแห่งกรรมในพระพุทธานุญาต” งานวิจัยนี้สรุปได้ว่า ความสอดคล้องที่มีความสัมพันธ์กันระหว่างการพยากรณ์ และกฎแห่งกรรม คือเรื่องของเวลา (Timing) วิชาโหราศาสตร์จะบอกถึงช่วงเวลาที่ดี และไม่ดี เป็นการช่วยชี้แนวทางให้ทราบถึงระยะของเวลาที่บุคคลจะประสบกับโชคดี หรือเคราะห์กรรมอันเป็นผลมาจากการกระทำของตนเอง เพื่อที่จะได้มีสติในการแก้ไข หรือหลีกเลี่ยง กับปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในชีวิต

โหราศาสตร์สามารถบอกรายละเอียดในแผนที่ดวงชะตาได้ในระดับหนึ่ง นักโหราศาสตร์ที่ดี สามารถแนะนำเจ้าของดวงชะตาให้รู้จักนำคำพยากรณ์นั้นมาประยุกต์ ปรับปรุงให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการดำเนินชีวิตทั้งต่อตนเอง และผู้อื่น สามารถเข้าใจได้ดีถึงพื้นฐานดวงกำเนิด และกฎแห่งกรรม ที่ไม่มีผู้ใดหลีกเลี่ยง เหมือนกับดวงชะตาคำเนิดที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้เช่นกัน

ณัชชา ชินธิป^{๒๕} ได้ทำวิจัยเรื่อง “โหราศาสตร์กับการตัดสินใจทางธุรกิจ” งานวิจัยนี้สรุปได้ว่า นักธุรกิจมีการใช้โหราศาสตร์ในการตัดสินใจในหลายเรื่องเช่นการขึ้นบ้านใหม่ เปิดร้านใหม่ เลือก

^{๒๒} อารมณฺ์ ซึนเซวไว, การให้ฤกษ์ และวิจารณ์ดวงสิบลัคนา, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรไทย, ๒๕๓๓), หน้า ๑-๕๗.

^{๒๓} สมพงษ์ปิยะลาภา, ตำราฤกษ์, (กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ป.).

^{๒๔} กฤตติกาวัลย์ หิรัญลี, “ความสัมพันธ์ในการพยากรณ์ชีวิตคนด้วยวิชาโหราศาสตร์ไทยกับกฎแห่งกรรมในพระพุทธานุญาต”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์วิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ก.

^{๒๕} ณัชชา ชินธิป, “โหราศาสตร์กับการตัดสินใจทางธุรกิจ”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ๒๕๕๘), หน้า ๑๔๙.

ทำเลที่ตั้ง หากฤกษ์ตั้งเสาเอกเสาโทจัดบ้านจัดห้องตามหลักฮวงจุ้ยดูโหงวเฮ้งคัดเลือกพนักงาน เลือก หุ่นส่วนลูกค้าเลือกคู่ครอง ประกอบพิธีมงคลสมรส ตรวจดวงชะตาประจำปี เป็นต้น นักธุรกิจเห็นว่า โหราศาสตร์มีจริง เชื่อถือกันมานาน และปฏิบัติกันมาจนถึงปัจจุบันกลายเป็นประเพณีที่สืบทอดมา ทำให้โหราศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตเมื่อไม่ได้ปฏิบัติตาม ก็จะไม่สบายใจการใช้โหราศาสตร์ในการ ตัดสินใจในธุรกิจ ไม่ใช่เรื่องเสียหายเนื่องจากสามารถกล่อมเกลาคอนเซ็นให้คนเชื่อกฎแห่งกรรม มุ่งทำความดี อยู่ในศีลธรรมมีความสุขรอบคอบระมัดระวัง ไม่ประมาท ทำให้ชีวิตมีความหวังและกำลังใจในการทำธุรกิจ และมีความอดทนต่ออุปสรรค

ไพโรจน์ รุจิณชัยกุล^{๒๖} ได้ทำวิจัยเรื่อง “การศึกษาปัญหาสุขภาพจิตของผู้มารับบริการ จากหมอดู : ศึกษาเฉพาะกรณีผู้มารับบริการจากหมอดูของสมาคมโหราศาสตร์แห่งประเทศไทย ” งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า คนไปหาหมอดูเพราะอยากรู้อนาคตมากที่สุดคาดหวังว่าเมื่อมาหาหมอดูแล้วทำให้สบายใจมากขึ้นคนส่วนใหญ่เมื่อมีปัญหาจะไม่ไปรับบริการจากหน่วยงานสังคมสงเคราะห์เพราะไม่เชื่อว่าหน่วยงานดังกล่าวจะช่วยเหลืออะไรได้เมื่อมีปัญหา คนส่วนใหญ่จะเลือกปรึกษาคนใกล้ชิดก่อน รองลงมาคือปรึกษาหมอดูส่วนนักสังคมสงเคราะห์ จิตเวชอยู่อันดับสุดท้ายจากงานวิจัยยังพบว่าคนจะ ดูหมอเรื่องการทำงาน เรื่องคู่ครอง และการศึกษามากที่สุด แม้งานวิจัยนี้จะทำไว้นานแล้ว แต่ก็ยังมี ข้อมูลที่เป็นจริงอยู่คือเมื่อคนมีปัญหาที่ปรึกษา คนใกล้ชิดไม่ได้แล้ว มักจะไปพึ่งหมอดู สมัยนี้มี นักจิตวิทยาให้คำปรึกษาคนไทยก็ไม่นิยมใช้บริการเพราะมีทัศนคติที่ไม่ดีกับคนที่ไปหาจิตแพทย์ เรื่อง งานคู่ครองและการศึกษาเป็นประเด็นสำคัญ

ในการดูหมอเพราะเรื่องเหล่านี้มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตจากงานวิจัยนี้ทำให้เห็นว่า หมอดูมีบทบาทสำคัญในการให้คำปรึกษาถ้าหมอดูมีความรู้ที่ถูกต้องในศาสตร์การทำนายและมีความรู้ในสังขารการดำเนินชีวิตย่อมจะแนะนำผู้ใช้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพในทางตรงข้ามถ้า หมอดูไม่มีความรู้ที่ถูกต้องในการทำนาย และการให้การปรึกษาอีกทั้งมีความเชื่อที่ผิดหลักความจริง ตามธรรมชาติย่อมแนะนำให้ผู้ใช้บริการไปสู่ความเดือดร้อนในที่สุดวิธีการนี้สามารถมาประยุกต์ใช้กับ วิธีการให้ฤกษ์ได้ เพราะถ้า หมอดู หรือนักโหราจารย์ให้ฤกษ์ผิดหลักวิชาการแล้ว ผลเสียย่อมเกิดแก่ผู้ มาขอฤกษ์ และตัวผู้ให้ฤกษ์เอง

การที่หนังสือพิมพ์รายวันและนิตยสารมีคอลัมน์เกี่ยวกับโหราศาสตร์และข่าวการทำนาย ดวงเมือง หรือดวงบุคคลสำคัญ ได้รับความสนใจมีการพูดถึงกันอย่างกว้างขวางพอที่จะสะท้อนให้เห็นว่า การทำนายทายทักเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยกิจกรรมที่สำคัญต่อชีวิตของคนไทยล้วนเกี่ยวข้องกับ โหราศาสตร์ เช่น การหาฤกษ์แต่งงานการกำหนดวันเปิดกิจการใหม่ หรือการตัดสินใจปัญหาสำคัญ

^{๒๖}ไพโรจน์ รุจิณชัยกุล, “การศึกษาปัญหาสุขภาพจิตของผู้มารับบริการจากหมอดู”, วิทยานิพนธ์ สังคมศาสตร์มหาบัณฑิต, (คณะสังคมศาสตร์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๘), หน้า ๑๘๐.

เป็นต้นบุคคลหลากหลายอาชีพทุกระดับชั้น ทุกเพศทุกวัย จากชาวบ้านหาเช้ากินค่ำ ชนชั้นกลาง จนถึงผู้นำระดับประเทศจึงไม่อาจปฏิเสธได้ว่าโหราศาสตร์มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมไทย ปัจจุบันโดยจะรู้สึกตัวหรือไม่ก็ตาม จะเชื่อหรือไม่ก็ตาม แม้เราจะ ไม่เชื่อคนรอบข้างเราก็อาจจะเชื่อ หรืออาจกล่าวได้ว่า การทำนายทายทักเป็นปัจจัยส่วนหนึ่ง ที่ทำให้เกิดพลวัตในสังคมไทย

จากงานวิจัยนี้ทำให้ทราบว่าโหราศาสตร์มีบทบาทในวงการธุรกิจไม่น้อยและได้รับความนิยมมากขึ้นเรื่อย ๆ ควบคู่กันนี้ที่คนทั่วไป จะมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างถูกต้อง

सानิต ศิริวิศิษฐ์กุล^{๒๗} ได้ทำวิจัยเรื่อง “หมอดู : กระบวนการสร้างตัวตนและความสัมพันธ์ทางสังคม” ผลการศึกษาในงานวิจัยนี้พบว่าลักษณะของวิชาโหราศาสตร์ดั้งเดิมมีลักษณะเป็นศาสตร์บริสุทธิ์ไม่เกี่ยวข้องกับศาสนาและไสยศาสตร์แต่โหราศาสตร์ในสังคมไทย มีพิธีกรรมมาเกี่ยวข้องด้วย เนื่องจากความเชื่อของหมอดูแต่ละคนไม่เหมือนกันโดยความเชื่อดังกล่าว จะถูกสอดแทรกในกระบวนการการทำนายนอกจากนั้น ความเชื่อและ ความคาดหวังของผู้รับบริการและสถานการณ์ในสังคมที่บุคคลนั้นเผชิญอยู่มีผลกับความเชื่อต่อ คำพยากรณ์ของหมอดูและทัศนคติต่อโหราศาสตร์ งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า คำทำนายของหมอดู ย่อมประกอบไปด้วยความเชื่อทัศนคติต่อโลก และชีวิตของหมอดูบุคคลมีความเชื่ออย่างไร ย่อมต้องแนะนำบุคคลอื่นอย่างนั้น ดังนั้นความเข้าใจสัจธรรมของชีวิตของหมอดูย่อมจะเป็นแนวทางการให้คำปรึกษาไปสู่การแก้ปัญหาที่ถูกต้อง

พระมหาประคัตต์ อคฺคปญฺโญ (ช่วงแสง)^{๒๘} ได้ทำวิจัยเรื่อง “ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์กับกฎแห่งกรรมของชาวพุทธไทย” งานวิจัยนี้ได้ศึกษาเรื่องความเชื่อของชาวไทยในเรื่องโหราศาสตร์ได้ศึกษาเรื่องประวัติ และวิวัฒนาการของโหราศาสตร์ไทยมีตัวอย่าง การทำนายทายทักในพระไตรปิฎก งานวิจัยยังได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างโหราศาสตร์กับดวงดาว ปรัชญาและจิตวิทยา รวมทั้งประโยชน์ของโหราศาสตร์นอกจากนั้น มีการศึกษาในเรื่องของกรรมตามหลักพุทธศาสนาอำนาจและอิทธิพลของดวงดาวและกรรมในชีวิตมนุษย์ตลอดจนพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับโหราศาสตร์ของชาวพุทธไทย ในปัจจุบันผลการศึกษาของงานวิจัยนี้พบว่า ชาวพุทธไทยในปัจจุบันเชื่อโหราศาสตร์ และกฎแห่งกรรมไปพร้อม ๆ กันในขณะที่ยังเชื่อว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ตามที่พระพุทธเจ้าได้ทรงสอนไว้แต่ก็ยังมีความเชื่อในเรื่องโหราศาสตร์ที่ใช้ประกอบในการตัดสินใจก่อนที่จะดำเนินกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง

^{๒๗} สานิต ศิริวิศิษฐ์กุล, “หมอดู : กระบวนการสร้างตัวตนและความสัมพันธ์ทางสังคม”, **วิทยานิพนธ์สังคมวิทยา**, (คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๕), หน้า ๒๑๖.

^{๒๘} พระมหาประคัตต์ อคฺคปญฺโญ (ช่วงแสง), “ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์กับกฎแห่งกรรมของชาวพุทธไทย”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสนมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ๑๑๔.

ภิญโญ พงศ์เจริญ^{๒๙} ได้ทำวิจัยเรื่อง “บทบาทของโทรในสังคมไทย” งานวิจัยนี้ทำโดยโทรที่มีชื่อเสียง เพื่อศึกษาบทบาทของโทรที่มีต่อสังคมไทยเป็นการศึกษาแบบสัมภาษณ์ผู้ที่โทรและผู้รับบริการ พอสรุปประเด็นสำคัญได้ว่าบทบาทของโทรแบ่งออกได้เป็น ๔ ด้าน คือ บทบาทต่อปัจเจกชน บทบาทต่อครอบครัว บทบาทต่อองค์กรหรือหน่วยงานและบทบาทต่อสังคม

ในงานวิจัยเรื่องบทบาทของโทรในสังคมไทยนี้ทำให้เห็นว่าโทรมีบทบาทหลายด้านในสังคมไทยทำให้รู้ว่าคนในปัจจุบันใช้คำทำนายในด้านใดบ้างแต่ก็ไม่ได้กล่าวถึงกลไกการทำงานและสัมฤทธิ์ผลของการใช้โหราศาสตร์เป็นการวิจัยของผู้ที่เป็นโทร สัมภาษณ์คนที่โทรด้วยกันและสัมภาษณ์ผู้ใช้บริการที่มีความเชื่อเป็นพื้นฐานอยู่แล้วโดยคนส่วนใหญ่เหล่านี้ มีความเชื่อว่าวิถีชีวิตขึ้นอยู่กับอำนาจความเพียรพยายามตกอยู่ใต้อำนาจกรรม และเป็นไปตามกาลเวลา

พระมหาสมคิด เสือกะ^{๓๐} ได้ทำวิจัยเรื่อง “จริยธรรมในอาชีพโหราจารย์” ในงานวิจัยนี้กล่าวถึงบทบาทของโหราจารย์ไว้ ๕ ประการ คือ

- ๑) ส่งเสริมสุขภาพจิตทำให้ผู้รับบริการคลายกังวลได้
- ๒) แนะนำอาชีพ ตามศักยภาพของบุคคล
- ๓) เป็นครูหรือ ผู้นำทาง ชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง
- ๔) ให้คำปรึกษาด้านสุขภาพทั้งทางกายและจิตใจ และ
- ๕) เป็นผู้เผยแผ่ศาสนาในกรณีที่ผู้ให้ฤกษ์เป็นพระก็สามารถแทรกหลักธรรมเข้าไปได้ด้วยบทบาทที่มีผลต่อคนในสังคมดังนี้

ทำให้โหราจารย์ได้รับการยอมรับ สามารถแนะนำผู้ใช้บริการในการปฏิบัติตัว และการดำเนินชีวิต นอกจากหลักโหราศาสตร์แล้ว โหราจารย์จะต้องมีหลักธรรมมาประกอบกับการให้ฤกษ์ด้วย โดยเฉพาะหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิต ได้แก่ อิทธิบาท ๔ พรหมวิหาร ๔ สังคหวัตถุ ๔ อคติ ๔ เหล่านี้ คือคุณธรรมพื้นฐานของโหราจารย์ นอกจากนี้ พระมหาสมคิดยังได้กล่าวว่า การปกปิดความลับของผู้ใช้บริการ และการบอกความจริงในกรณีที่ต้องทำนายดวงชะตาเจ้าของฤกษ์ถือเป็นจริยธรรมของโหราจารย์ แต่ก็มีข้อห้ามที่ไม่ควรทำนายคือ ห้ามทำนายว่าคู่สามีภรรยาจะไม่สมพงศ์กัน

^{๒๙} ภิญโญ พงศ์เจริญ, “บทบาทของโทรในสังคมไทย”, ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (คณะพัฒนาสังคม: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๓), หน้า ๔๓๕.

^{๓๐} พระมหาสมคิด เสือกะ, “จริยธรรมในอาชีพโหราจารย์”, วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๓), หน้า ๑๔๙.

ห้ามทำนายเรื่องความตาย และห้ามทำนายว่า บุตรธิดาพึงได้ หรือไม่ได้สามข้อนี้ ดูจะเป็น จรรยาบรรณโหรมาตั้งแต่โบราณ ที่ท่านห้ามไว้ เนื่องจากคำทำนายนั้น บางครั้งก็ถูกต้อง บางครั้ง ก็ ผิดพลาด

งานวิจัยนี้ทำในเชิงปริมาณ โดยสำรวจผู้รับบริการจำนวน ๑๕๐ คน มีสถิติที่น่าสนใจคือ เหตุผลที่คนมาดูดวง แบ่งเป็นอยากทราบอนาคต ร้อยละ ๔๐.๖ และอยากทราบว่า หมอดูแม่นยำหรือไม่ ร้อยละ ๒๗.๓ ทำให้เห็นได้ว่า คนส่วนใหญ่อยากทราบว่าอนาคตนั้นเป็นอย่างไรนอกจากนี้ ยังวัดระดับ ความเชื่อคำทำนาย มีถึงร้อยละ ๗๗.๓ ที่เชื่อครึ่งไม่เชื่อครึ่ง ที่ไม่เชื่อมี ร้อยละ ๑๓.๓ และที่เชื่อร้อย ละ ๙.๓ ทำให้เห็นว่า คำทำนายของหมอดู มีผลกระทบกับคนถึง ร้อยละ ๘๖.๖ คือรวมที่เชื่อกับไม่ แน่ใจ เพราะคนที่เชื่อครึ่งไม่เชื่อครึ่งนั้นยอมฟังหมอดูบ้างไม่มากก็น้อย

ผลการวิจัยเรื่องจริยธรรมในอาชีพโหราจารย์นี้ ทำให้ได้ความรู้ว่าเนื่องจากโหรมีบทบาท สำคัญในสังคมไทย จึงควรจะมีคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อแนะแนว ชี้นำผู้อื่นไปในทางที่ถูก โหรก็มีข้อ ห้าม ไม่ให้ทำนายในบางเรื่องเพราะเป็นเรื่องละเอียดอ่อน และ คำทำนายก็มีโอกาสผิดพลาดได้

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมดในส่วนที่เกี่ยวกับโหราศาสตร์ไทย ยังไม่มี งานวิจัยใด ที่สามารถวิเคราะห์หลักการของโหราศาสตร์อย่างละเอียดที่อธิบายหลักของเหตุและผล ของการใช้ฤกษ์เพื่อประกอบการส่วนมากจะมีแนวคิดในวิชาโหราศาสตร์ที่เป็นการคาดคะเนที่มี ผลกระทบต่อสังคม และต่อบุคคล ทำให้ได้ทราบถึงบทบาทของวิชานี้ ในหลายแง่มุม มีความเชื่อ ความศรัทธาที่มีต่อศาสตร์แขนงนี้ เพียงแต่ยอมรับศาสตร์มาใช้ โดยไม่ได้ตั้งคำถามเกี่ยวกับความ น่าเชื่อถือ ความถูกต้อง ความเหมาะสมของโหราศาสตร์ และการให้ฤกษ์ หรือมีมาตรฐานของความรู้ ที่ถูกต้องเกี่ยวกับศาสตร์นี้ ที่จะสามารถให้ฤกษ์ที่เหมาะสมต่อบุคคล ต่อสถานที่หรือช่วยผู้ที่ตกอยู่ใน ห้วงเวลาของความทุกข์ ให้มีสติในการดำเนินชีวิตต่อไป ยังไม่มีท่านใด ที่มีแนวคิดนำความรู้การให้ ฤกษ์ในคัมภีร์โหราศาสตร์ไทยมาสัมพันธ์กับหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทไม่มีงานวิจัยใด วิเคราะห์โหราศาสตร์ไทยในเชิงปรัชญา หรือในเชิงของวิทยาศาสตร์ ซึ่งถ้าไม่มีการอธิบายในสอง ลักษณะนี้ เราจะเชื่อถือโหราศาสตร์ได้อย่างไรจึงเป็นสาเหตุให้ผู้วิจัย มุ่งที่จะทำการศึกษาค้นคว้า เกี่ยวกับประเด็นนี้ ให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้นผู้วิจัยจะศึกษาความเชื่อเรื่องฤกษ์ตามคัมภีร์โหราศาสตร์ไทย โดย ตั้งอยู่บนพื้นฐานความจริงของพระพุทธศาสนาเป็นหลัก

๑.๘ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑.๘.๑ ได้ทราบว่า การวิเคราะห์คัมภีร์โหราศาสตร์ไทย คือได้ทราบถึงหลัก และกระบวนการการให้ฤกษ์อย่างถูกต้อง ความเหมาะสมของดวงฤกษ์ต่อชะตาแต่ละบุคคล ต่อกิจการที่กระทำ

๑.๘.๒ ได้ทราบว่า การศึกษาความรู้เรื่องฤกษ์ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท นั้น มุ่งเน้นให้เชื่อมั่นในกรรมดี กรรมที่เกิดจากเจตนาเป็นตัวกำหนดชะตาชีวิตของบุคคล มากกว่าที่จะมุ่งเน้นให้เชื่อในเรื่องของการใช้ฤกษ์ เพราะเวลาที่ประพาสชอบ ได้ชื่อว่า ฤกษ์ดี มงคลดีแล้ว

๑.๘.๓ ได้ทราบว่า พุทธศาสนิกชนในสังคมไทยถึงแม้จะมีความเชื่อในเรื่องของกฎแห่งกรรม แต่ก็ยังมีความเชื่อเรื่องการใช้ฤกษ์ผสมผสานกลมกลืนกับวิถีปฏิบัติของชีวิตประจำวัน เพื่อประโยชน์ในด้านจิตใจ เพิ่มความเชื่อมั่นว่าตนเองตัดสินใจถูกต้องในการประกอบการมงคล หรือประกอบกิจการต่าง ๆ

บทที่ ๒

ความเชื่อเรื่องฤกษ์ที่ปรากฏในคัมภีร์โหราศาสตร์ไทย

ในบทที่ ๒ นี้ผู้วิจัยจะศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อ อิทธิพลของความเชื่อในทัศนะของคนไทย แนวคิดเกี่ยวกับ “ฤกษ์” ในคัมภีร์โหราศาสตร์ไทย ความสัมพันธ์ของดวงชะตาบุคคล/สถานที่กับดวงฤกษ์ ผลดี และผลเสียที่ปรากฏจากการใช้ฤกษ์ตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน โดยจะศึกษาจากเอกสารคัมภีร์โหราศาสตร์ไทยและหนังสือโหราศาสตร์ของไทยปัจจุบัน

ถึงแม้ในปัจจุบันนี้โลกมีวิทยาการในด้านต่างๆ เจริญขึ้นอย่างมากมาย แต่ระบบความเชื่อ ก็ยังคงอยู่ในสังคมอย่างถาวร เช่น ความเชื่อในเรื่องฤกษ์ยาม เพื่อหาเวลาที่ดีเป็นมงคลในการสร้างเมืองหลวง, สร้างสถานที่สำคัญ, ฤกษ์ในการหล่อพระพุทธรูป, ฤกษ์สำหรับบุคคลในการสมรส เวลาที่เหมาะสมในการเข้ารับตำแหน่งใหม่ การทำบุญขึ้นบ้านใหม่ ดังนั้น ในบทนี้ผู้วิจัยได้แบ่งหัวข้อในการศึกษาออกเป็น ๑) แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อ ๒) แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อเรื่อง “ฤกษ์” ในคัมภีร์โหราศาสตร์ไทย ๓) ความสัมพันธ์ของดวงชะตาบุคคล/สถานที่ กับดวงฤกษ์ ๔) จรรยาบรรณของโหรในการให้ฤกษ์ ๕) ผลดี และผลเสียที่ปรากฏจากความเชื่อเรื่องฤกษ์และการใช้ฤกษ์

เมื่อมนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นสังคม ระบบของความเชื่อ ศาสนา และพิธีกรรมจะปรากฏเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เนื่องจากมนุษย์ในสมัยก่อนยังไม่มีเทคโนโลยีพอในปรากฏการณ์ทางธรรมชาติหลายๆอย่าง เช่น พายุร้าย ฟ้าผ่า เกิดอุทกภัยทำความเสียหายให้กับบ้านเรือนและชีวิตคน จึงบังเกิดความหวาดกลัว ในเหตุการณ์เหล่านั้น และเชื่อว่าอำนาจลึกลับที่สามารถบันดาลให้ทุกอย่างเกิดขึ้นมีตัวตน จึงมีการสร้างบุคลาธิษฐานเป็นรูปเคารพมากมายแทนเทพเจ้าผู้สร้าง แทนเทพเจ้าแห่งฟ้า แห่งดิน แห่งน้ำ เป็นต้น เพื่อเป็นที่ยึดเหนี่ยวในด้านจิตใจ มีการเซ่นสรวงบูชาทำให้เทพเจ้าพึงพอใจจะได้ไม่บันดาลผลร้ายให้กับสังคมของตนอันเป็นจุดเริ่มต้นของ “ลัทธิการเชื่อถือสิ่งนอกเหนือธรรมชาติ” (Supernaturalism)^๑

^๑วิทย์ พิณคันเงิน, *ความเป็นมาของมนุษยชาติ*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๐๓), หน้า ๒๔-๒๕.

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อ

๒.๑.๑ ความหมายของความเชื่อ (Beliefs)

ความเชื่อ (Beliefs) หมายถึง การยอมรับว่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นความจริง หรือมีการดำรงอยู่จริง โดยอาศัยประสบการณ์ตรง การไตร่ตรอง หรือการอนุมานเห็นตามด้วย มั่นใจ ไว้วางใจ นับถือ^๒ จากการสืบค้นทางเอกสาร ได้พบมุมมองในด้านของความเชื่อ จากนักวิชาการและผู้รู้ดังนี้ความเชื่อคือการยอมรับอันเกิดอยู่ในจิตสำนึกของมนุษย์ต่อพลังอำนาจเหนือธรรมชาติ ที่เป็นผลดีหรือผลร้ายต่อมนุษย์นั้นๆ หรือสังคมมนุษย์นั้นๆ แม้ว่า พลังเหนือ ธรรมชาติเหล่านั้น ไม่สามารถที่จะพิสูจน์ได้ว่าเป็นความจริง แต่มนุษย์ในสังคมหนึ่งยอมรับและให้ความเคารพ เกรงกลัว สิ่งเหล่านี้เรียกว่าความเชื่อ ฉะนั้นความเชื่อจึงมีขอบเขตกว้างขวางมาก ไม่เพียงแต่จะหมายถึงความเชื่อในดวงวิญญาณทั้งหลาย (belief in spiritual beings) ภูตผี คาถาอาคม โชคลาง ไสยเวทย์ต่างๆ ยังรวมถึงปรากฏการณ์ธรรมชาติที่มนุษย์ยอมรับนับถือ เช่น ต้นไม้ (ต้นโพธิ์ ต้นไทร) ป่าเขา เป็นต้น^๓

Morris R. Cohen นักปรัชญาอเมริกัน เป็นอาจารย์สอนปรัชญา ที่ City College of New York ได้กล่าวถึง “ความเชื่อ (Belief)” ไว้ว่า ความเชื่อคือความคิดที่อยู่ในจิตใจ โดยขจัดทางเลือกอื่นออกไป และถือว่าความคิดนี้เป็นสิ่งถูกต้อง^๔

James Hasting ได้กล่าวไว้ใน “Superstition” เกี่ยวกับความเชื่อไว้ว่า ความเชื่อเหล่านี้เป็นสิ่งที่ช่วยขจัดความสงสัยและความลังเลใจในการกระทำต่างๆ และเป็นเครื่องชักจูงให้ทำตามประเพณีอันเป็นแบบอย่างลักษณะประจำของพวกตน โดยไม่คำนึงว่าความคิดนั้นเป็นจริง หรือถูกต้องหรือไม่ James Hasting ได้แบ่งความเชื่อ ในเรื่องดังกล่าว เป็น ๓ ประเภท คือ ความเชื่อเรื่องผี, วิญญาณ ความเชื่อในเรื่องเครื่องรางของขลัง และความเชื่อเรื่องลางสังหรณ์^๕

สุชา จันทรเฒ ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับความเชื่อว่าเป็นการยอมรับเกี่ยวกับข้อเท็จจริง (Fact) ต่างๆ ที่เชื่อว่าเป็นความจริง (Truth) เช่น เรื่องเกี่ยวกับศาสนา ลัทธิ ตลอดจนเรื่องอื่นๆ

^๒ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมศัพท์ปรัชญา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๒๕), หน้า ๒๗๘.

^๓ธวัช ปุณโณทก, ความเชื่อพื้นบ้านอันสัมพันธ์กับชีวิตในสังคมอีสาน ในวัฒนธรรมพื้นบ้าน, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), หน้า ๓๕๐.

^๔Cohen Morris R, “Belief” Encyclopedia of Social Science”, Vol 1. (1973), p 3.

^๕James Hasting, “Superstition” Encyclopedia of Religion and Ethic, Vol.12 (1921) , p 28.

คนเรามีความเชื่อเรื่องใด บุคคลใด หรือเหตุการณ์อย่างใดก็จะมีความคิดเห็นไปในทำนองเดียวกันเป็นส่วนใหญ่^๖

วิจิตร วาทการ ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “มหัศจรรย์ทางจิต” บางตอนความว่า ...แม้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าซึ่งทรงปฎิวัติความเชื่อของมนุษย์ ให้เลิกเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เลิกเชื่ออำนาจผี สางเทวดา เลิกเชื่อพระเจ้าเบื้องบน ให้เชื่อแต่บุญกรรมการกระทำดีชั่วของตน ให้เชื่อว่าผลทุกอย่าง ย่อมมาจากเหตุ ผลดีมาจากเหตุที่ดีความดี ผลชั่วมาจากเหตุที่ทำความชั่วเช่นนี้ ก็ยังไม่สามารถทิ้งความเชื่อเรื่องเวทย์มนต์คาถา พระพุทธองค์ทรงถือนมดบหนึ่งทีเรียกว่า “โพฆณังคปริต” เป็นมนต์ที่ทำให้หายจากโรคร้ายไข้เจ็บได้^๗ ข้อความของโพฆณังค ๗ ประการที่มีปรากฏในพระไตรปิฎก ความว่า พระพุทธองค์ทรงสาธยาย โพฆณังค ๗ ประการนี้ ให้กับพระมหากัสสป สาวกผู้ใหญ่เมื่อทรงเสด็จไปเยี่ยมในขณะที่พระมหากัสสปอาพาธ ครั้นเมื่อได้ฟังพระพุทธองค์แสดงโพฆณังค ๗ ประการจบลง พระมหากัสสปก็ฟื้นจากอาการอาพาธ^๘ อีกครั้งหนึ่งเมื่อพระโมคคัลลานะอาพาธพระพุทธองค์ก็ทรงแสดงโพฆณังค ๗ ประการให้พระโมคคัลลานะฟัง และพระโมคคัลลานะก็ฟื้นจากอาการอาพาธ^๙ ครั้นเมื่อพระพุทธองค์อาพาธ ก็ทรงมีรับสั่งให้พระจุนทะแสดงโพฆณังค ๗ ประการนี้ ครั้นเมื่อพระพุทธองค์ได้สดับแล้วก็ทรงฟื้นจากอาการอาพาธเช่นกัน^{๑๐} โพฆณังค ๗ ประการ ธรรมที่เป็นองค์ธรรมแห่งการตรัสรู้ คือ ๑. สติสัมโพฆณังคความระลึกได้ สำนึกพร้อมอยู่ ใจอยู่กับกิจ จิตอยู่กับเรื่อง ๒. ธัมมวิจยสัมโพฆณังค ความเพียรธรรม ความสอดส่องสืบค้นธรรม ๓. วิริยสัมโพฆณังค ความเพียร ๔. ปีติสัมโพฆณังค ความอิ่มใจ ๕. ปัสสัทธิสัมโพฆณังค ความผ่อนคลายสงบเย็นกายใจ ๖. สมาธิสัมโพฆณังค ความมีใจตั้งมั่น จิตแน่วแน่เป็นอารมณ์ ๗. อุเบกขาสัมโพฆณังค ความมีใจเป็นกลางและเห็นตามเป็นจริง^{๑๑}

ความเชื่อเป็นธรรมชาติที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ และถือว่าเป็นวัฒนธรรมของมนุษย์อย่างหนึ่ง อานุภาพแห่งความเชื่อ จึงมีผลต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคมจากสถาบันครอบครัว สู่อุสถาบันมหาก

^๖สุชา จันทรเอน, **จิตวิทยาสังคม**, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๔), หน้า ๗๔.

^๗วิจิตรวาทการ, **มหัศจรรย์ทางจิต**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สารมวลชน, ๒๕๓๒), หน้า ๑๗.

^๘ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๙๕/๑๒๘.

^๙อ้างแล้ว.

^{๑๐}อ้างแล้ว.

^{๑๑}อภิ.วิ. (ไทย) ๓๕/๕๖๔/๒๖๕ อ้างใน พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. (กรุงเทพมหานคร: สือตะวัน จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๒๐๕-๒๐๖.

๒.๑.๒ ความเป็นมา และวิวัฒนาการของความเชื่อ

ลัทธิความเชื่อมีความเป็นมา และวิวัฒนาการตามลำดับดังปรากฏในหนังสือความ
ตอนหนึ่ง^{๑๒} ดังนี้

๑. ความเชื่อวิญญาณในธรรมชาติ (Animatism) เป็นความเชื่อที่ว่าธรรมชาติ
เหล่านั้นมีตัวตน มีอำนาจพิเศษและก่อให้เกิดคุณ และโทษต่อมนุษย์ได้ ดังนั้น มนุษย์จึงได้เกรงกลัว
กราบไหว้

๒. ความเชื่อในคติผีสิงเทวดาหรือ วิญญาณนิยม (Animism) เชื่อว่าใน
ธรรมชาติทั้งหลายมีเจตภูตหรือ วิญญาณ (spirit) ที่มีอำนาจทำให้เกิดความทุกข์อาจเป็นมารร้าย
หรือส่วนที่ทำให้เกิดสุขอาจเป็นเทวะจึงสร้างภาพขึ้นตามความนึกคิดของตนเอง

๓. ความเชื่อวิญญาณบรรพบุรุษ (Ancestor Worship) เชื่อว่าวิญญาณบรรพ
บุรุษที่ตายไปแล้วไม่ได้ไปไหน ยังคงอยู่ปกป้องรักษาดูแลบุตรหลานของตนอยู่ ทำให้เกิดการบูชา
วิญญาณบรรพบุรุษ

๔. ความเชื่อในเทพเจ้าหลายองค์ หรือ พหุเทวนิยม (Polytheism) มีการสร้าง
ภาพเทพเจ้าตามมโนคติของตน เทพเจ้าแต่ละองค์มีอำนาจลดหลั่นกัน และมีหน้าที่แตกต่างกัน

๕. ความเชื่อในพระเป็นเจ้าองค์หนึ่งของชนกลุ่มหนึ่งหรืออติเทวนิยม
(Henotheism) เป็นการนับถือเทพเจ้าตามกลุ่มชั้นวรรณะของตนไม่ปะปนกัน

๖. ความเชื่อในพระเป็นเจ้า องค์เดียวหรือ เอกเทวนิยม (Monotheism) เป็น
ความเชื่อว่ามีพระเจ้ายิ่งใหญ่เพียงองค์เดียว

๗. ความเชื่อในปัญญาของมนุษย์ ใช้เหตุผล ไม่ยอมขึ้นอยู่กับการมองไม่เห็น
และไม่สามารถพิสูจน์ได้

๒.๑.๓ ประเภทของความเชื่อ

นอกจากความเชื่อที่เป็นหลักดังที่กล่าวมาแล้ว จากการศึกษายังสามารถแบ่งความเชื่อ
ออกได้เป็นประเภท ดังนี้

ก. ความเชื่อทั่วไป หรือความเชื่อธรรมดา มักจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ
ธรรมชาติปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ความคุ้นเคยที่ได้รับการบอกเล่าต่อๆ กันมาเช่น การแห่นาง
แมว เพื่อขอฝน เมื่อชาวนาประสบกับภาวะภัยแล้ง การทำขวัญข้าวเมื่อข้าวตกรวงเชื่อว่าจะทำให้แม่
โพสพที่คนไทยนับถือเป็นเทพยดาที่คุ้มครองต้นข้าวในนา เมื่อบวงสรวงทำให้แม่โพสพพึงพอใจจะนำ
ความอุดมสมบูรณ์มาสู่ท้องนา ความเชื่อเรื่องยากลางบ้าน ที่ใช้รักษาโรคภัยไข้เจ็บให้หายได้

^{๑๒} ดนัย ไชยโยธา, ลัทธิ ศาสนา และระบบความเชื่อกับประเพณีนิยมในท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร:
โอ.เอส.พรินติ้ง เฮาส์, ๒๕๓๘), หน้า ๖๘-๖๙.

ข. ความเชื่อ ในสิ่งเหนือธรรมชาติ เป็นความเชื่อที่แฝงไว้ด้วยความกลัว มนุษย์พยายามหาวิธีการที่จะก่อให้เกิดผลในทางที่ดี และก่อให้เกิดความสุขกับตนเอง และกระทำต่อสิ่งที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติเหล่านั้น ทำให้เกิดเป็นแนวทางปฏิบัติที่เป็นพิธีกรรม หรือศาสนา เช่น ความเชื่อทางไสยศาสตร์ (Superstition) ความเชื่อในเครื่องรางของขลัง ความเชื่อในเรื่องผีสิง วิญญาณ

มรรยาท กิจสุวรรณ กล่าวถึงลักษณะของความเชื่อไว้ ๓ ประเภท คือ

๑) ความเชื่อเกี่ยวกับตัวมนุษย์เอง ความเชื่อประเภทนี้เป็นความเชื่อเกี่ยวกับการดูแลลักษณะของตัวเอง และเพื่อนมนุษย์ทำให้สามารถคาดเดาอุปนิสัยทั้งยังสามารถทำนายอนาคตได้อีกด้วย ทั้งนี้อาจถือได้ว่าเป็นเสมือนการเก็บสถิติของคนโบราณเพื่อเป็นการเตือนในการคบหาสมาคมกับผู้อื่น เช่นความเชื่อในลักษณะบุคคล เป็นต้น

๒) ความเชื่อของมนุษย์เกี่ยวกับสิ่งธรรมชาติ เป็นความเชื่อที่มนุษย์มองธรรมชาติในฐานะที่เป็นปรากฏการณ์ล้อมรอบตนเอง ในสมัยโบราณคนเราไม่สามารถควบคุมธรรมชาติได้มากนัก เมื่อมีความสังเกตสิ่งรอบตัวก็สามารถทำให้ป้องกันภัยอันตรายได้ทั้งยังอาจนำธรรมชาติมาเป็นประโยชน์แก่คนอีกด้วย ความเชื่อประเภทนี้ เช่นความเชื่อเรื่องพืช สัตว์ สิ่งแวดล้อมและปรากฏการณ์ธรรมชาติ ยากกลางบ้านและจำนวนของตัวเลข เป็นต้น

๓) ความเชื่อของมนุษย์เกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติ เป็นความเชื่อที่มนุษย์มองเหตุการณ์บางอย่างว่าเกิดขึ้นและเป็นไปเพราะมีอำนาจเหนือธรรมชาติบันดาลให้เป็นไป ซึ่งจะปรากฏออกมาหลายรูปแบบ เช่นความเชื่อเรื่องผีสิงเทวดา เครื่องรางของขลัง คาถาอาคมและเวทมนตร์ ฤกษ์ยาม และลางสังหรณ์ความฝันและขวัญ เป็นต้น^{๑๓}

ความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ (Supernature) และความเชื่อในธรรมชาติ (Nature) ที่ไม่อาจพิสูจน์ได้ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ใดๆ แต่ความเชื่อเช่นนี้ ก็มีอิทธิพลเหนือความคิดและการกระทำของคนไม่ว่าจะเป็นยุคใดสมัยใด ความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติบางชนิด ก็อาจจัดอยู่ในรูปของศาสนาดั้งเดิม (Primitive Religion) ก่อนที่จะมีการพัฒนาเป็นศาสนาใหญ่ๆ ในปัจจุบัน

อานนท์ อาภาภิรม กล่าวถึงความเชื่อในไสยศาสตร์ และเครื่องรางของขลังไว้ว่า

“ความเชื่อทางไสยศาสตร์มีอิทธิพลสืบเนื่องมาจาก ความเชื่อทางโหราศาสตร์ด้วย เช่น เมื่อตรวจดวงชะตาพบว่ามีความเคราะห์กรรมก็หันมาแสวงหาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เขาเชื่อว่ามีอิทธิฤทธิ์มีอำนาจ....

^{๑๓} มรรยาท กิจสุวรรณ, ความเชื่อดั้งเดิมของไทย, (กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราคณะอักษรศาสตร์, ๒๕๓๖), หน้า ๒๘-๒๙.

สิ่งที่มีอิทธิพลที่ตามความเชื่อของสังคมไทยส่วนใหญ่ได้แก่ น้ำมนตร์ คาถาอาคม และการสะเดาะเคราะห์ตามพิธีกรรมทางโหราศาสตร์”^{๑๔}

๒.๑.๔ ความเชื่อในสังคมของคนไทย

วัฒนธรรมของมนุษย์ที่จะต้องมีไม่ว่าจะเป็นสังคมที่เจริญแล้วหรือยังไม่เจริญ มักจะมีความเชื่อของคนในสังคมที่เกี่ยวกับศาสนา และพิธีกรรมเข้ามาเกี่ยวข้องอยู่เสมอ เพราะเมื่อมนุษย์ไม่ว่าจะอยู่ในสังคมใด ย่อมต้องเผชิญกับสภาวะที่ไม่สบายใจ ขาดความมั่นคงในจิตใจเป็นบางครั้งหาทางออกของปัญหาที่อยู่ตรงหน้าไม่ได้ เมื่อถึงเวลานั้น ศาสนา และพิธีกรรมที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาตามความเชื่อจะเข้ามามีบทบาทในการช่วยรักษาจิตใจ ให้มีกำลังใจดีขึ้นพร้อมที่จะก้าวเดินต่อไปอย่างมั่นคงความเชื่อที่สำคัญของคนไทยแบ่งออกเป็น ๓ ประการ ดังนี้

ก. ความเชื่อในทางศาสนา มนุษย์ทุกคนมีความเชื่อและความศรัทธาในแต่ละศาสนา สืบทอดมาจากพ่อแม่ และบรรพบุรุษ ตามเผ่าพันธุ์ที่สืบเชื้อสายต่อกันมา แต่ละกลุ่มแต่ละเผ่าพันธุ์ ก็มักจะเชื่อในสิ่งที่ตนเองศรัทธานั้น ประชาชนในประเทศไทยส่วนใหญ่ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๙๓ นับถือศาสนาพุทธ รองลงมาคือ คริสต์ ฮินดู และอื่นๆ^{๑๕} พระพุทธศาสนามีหลักคำสอนให้เชื่อกรรมและผลของกรรมในทางพระพุทธศาสนาเถรวาทนั้น มีความเชื่อว่า คนจะดี หรือ เลว ขึ้นอยู่กับกรรมที่ประกอบขึ้นด้วยเจตนา โดยมีแรงกระตุ้นเป็นกิเลสของผู้กระทำทางทวารทั้ง ๓ ทำให้กรรมหรือการกระทำนั้นสมบูรณ์ ถ้าเป็นแรงกระตุ้นฝ่ายดี ก็จะเป็นสาเหตุให้คนประพฤติดี แต่ถ้าเป็นแรงกระตุ้นฝ่ายชั่ว ความประพฤติดีก็เป็นไปในทางตรงข้าม และผลของการกระทำนั้นจะคงอยู่กับผู้กระทำเสมอทั้งในทางฝ่ายดี และฝ่ายชั่ว ไม่ได้ลบล้างหายไปไหน บุคคลประพฤดิเช่นไรย่อมได้รับผลเช่นนั้น กรรมจึงเป็นทายาทโดยตรงของบุคคล ดังพระพุทธพจน์ที่กล่าวว่า “กมมสฺสกา มาณว สตฺตา กมมทายาทา กมมโยนิ กมมพนฺธฺ กมมปฏิสฺรณา กมม สตฺเต วิภชตี ยทิท หีนปฺปณฺีตตยาติ”^{๑๖} ซึ่งแปลว่า “สัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของตนมีกรรมเป็นทายาทมีกรรมเป็นกำเนิดมีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัยกรรมย่อมจำแนกสัตว์ทั้งหลายให้เลวและดีต่างกันด้วยประการฉะนี้”^{๑๗} คนไทยส่วนใหญ่จึงมีความเชื่อในเรื่องบาปบุญคุณโทษ กรรมสนอง การให้ผลของกรรม

^{๑๔} อานนท์ อาภาภิรม, **มนุษย์กับสังคม**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บำรุงนุกูลกิจ, ๒๕๑๕), หน้า ๔๒.

^{๑๕} สุชาติ ประสิทธิ์รัฐ, **ความเชื่อและการปฏิบัติทางศาสนาที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ**, (กรุงเทพมหานคร : เอกสารประกอบการสอน, มหาวิทยาลัยมหิดล ๒๕๒๑), หน้า ๔๐.

^{๑๖} ม.อ. (บาลี) ๑๔/๕๙๖/๓๘๕.

^{๑๗} ม.อ. (ไทย) ๑๔/๒๙๗/๓๕๖.

ข. ความเชื่อในสถาบันพระมหากษัตริย์ สำหรับคนไทยแล้วพระมหากษัตริย์เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทยอย่างแท้จริง สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันที่คู่กับความเป็นไทยมาแต่บรรพกาลชาวไทยเชื่อในบุญบารมีขององค์พระประมุขทำให้ความเป็นกษัตริย์มีความชอบธรรม พระราชพิธีต่างๆที่เกี่ยวข้องกับองค์พระมหากษัตริย์จะเพิ่มความศักดิ์สิทธิ์และเป็นมงคลสำหรับอาณาประชาราษฎร์ เช่นพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ หลังจากเสร็จพิธีแล้วประชาชนจะพากันเข้าไปแย่งเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวที่พระยาแรกนาโปรยขณะที่ทำการไถตะไถแปรในพระราชพิธีเพื่อเป็นสิริมงคลด้วยมีความเชื่อว่าจะทำให้ข้าวในนาของตนจะเจริญงอกงาม เป็นต้น

ค. ความเชื่อในโหราศาสตร์ วิชาโหราศาสตร์จัดได้ว่าเป็นวิทยาการอย่างหนึ่งนิยมศึกษาเล่าเรียนกันมาช้านานจะถือเป็นวิชาโบราณก็ได้เพราะมีอายุสมัยเก่าแก่หลายพันปี กล่าวโดยหลักโหราศาสตร์เป็นวิทยาการที่มีเหตุผลตามหลักการฝ่ายวิทยาศาสตร์แท้ คืออาศัยหลักความรู้ส่วนใหญ่ในทางธรรมชาติวิทยา เนื่องมาแต่ดาราศาสตร์ และภูมิศาสตร์ ประกอบกับสถิติและจดหมายเหตุเชิงประวัติศาสตร์เป็นสาระสำคัญ^{๑๘} โหราศาสตร์ผูกพันใกล้ชิดกับชีวิตของคนไทยส่วนใหญ่ นับตั้งแต่เกิดการตั้งชื่อให้เป็นมงคลต้องอาศัยความรู้ทางโหราศาสตร์เลือกตัวอักษรตามวันเดือน ปีเกิดให้เหมาะสม การดำเนินชีวิตต่อมามักจะต้องอาศัยฤกษ์ยาม เวลาที่ดีในการสร้างบ้านที่อยู่อาศัย การเปิดกิจการห้างร้านในการทำมาหากิน ฯลฯ คนไทยจึงมีความเชื่อในเรื่องฤกษ์ยาม

สุพัตรา สุภาพ กล่าวไว้ในหนังสือ “สังคมและวัฒนธรรมไทย” ความว่า โหราศาสตร์เป็นศาสตร์เกี่ยวกับดวงดาวและอิทธิพลของดวงดาวซึ่งส่งผลต่อความเป็นไปของมนุษย์ รวมทั้งการพยากรณ์เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นบนโลกอันเนื่องมาจากตำแหน่งและลักษณะของดวงดาวเหล่านั้น โหราศาสตร์กับฤกษ์จึงเป็นของควบคู่กันไป เพราะฤกษ์เป็นผลจากการพยากรณ์ การให้ฤกษ์ถือกันว่าเป็นศิลปะชั้นสูงในวิชาการโหราศาสตร์ ผู้ที่จะให้ฤกษ์ยามได้จะต้องมีความรอบรู้จัดเจนในวิชาโหราศาสตร์ คือจะเรียนรู้ทฤษฎีข้อมูลต่างๆในทางโหราศาสตร์อย่างซ้ำของ สิ่งที่สำคัญที่สุด บุคคลใดจะให้ฤกษ์ยามแก่ใคร จะต้องชำนาญในการดูดวงชะตานั้นๆว่าให้คุณหรือให้โทษอย่างไร และดวงดาวที่โคจรมาในระยะนั้นจะให้คุณหรือโทษมากน้อยเพียงไร”^{๑๙}

พิเชษฐ์ กาละมเกษตร ได้กล่าวไว้ ความเชื่อในโหราศาสตร์ไว้ว่า... มีอิทธิพลต่อชีวิตของคนไทย นับตั้งแต่เกิดจนตาย เช่น หมอผ่าคลอดในเวลาเกิดที่ดีที่สุดสำหรับดวงชะตาเด็ก นำเวลาเกิดไปผูกดวง การตั้งชื่อก็พิจารณาตรวจสอบพื้นดวงชะตาเสียก่อนเพื่อให้ถูกโฉลกกับพยัญชนะ สระ หรือวรรณยุกต์ การประกอบกิจกรรมต่างๆก็อาศัยฤกษ์ยาม หรือคำทำนายเพื่อความสำเร็จรุ่งเรืองหรือ

^{๑๘} วิจารณ์ ปริดานุชาต, คำนำเรื่อง กลวิธีพิจารณาดวงชาตาตามหลักวิชาโหราศาสตร์ไทย โดยพระมหาบรรเทา จันทรส, (กรุงเทพมหานคร: วิทยาภรณ์, ๒๕๑๐), หน้า คำนำ.

^{๑๙} สุพัตรา สุภาพ, สังคมและวัฒนธรรมไทย (ค่านิยม ครอบครัวยุค ศาสนาและประเพณี), (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๘) หน้า ๑๗๘-๑๗๙.

ความเป็นสิริมงคลแก่กิจการและบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น วางศิลาฤกษ์ในงานก่อสร้าง ดูฤกษ์ในการเดินทาง ในการขึ้นบ้านใหม่ ย้ายบ้าน แม้แต่การโจรกรรมยังถือฤกษ์ที่เรียกว่า ฤกษ์ดาวโจร^{๒๐}

ในความเห็นของผู้วิจัย โหราศาสตร์จัดได้ว่าเป็นอีกบริบทหนึ่งในสังคมปัจจุบัน เพราะเมื่อบุคคลเกิดปัญหา ข้อขัดแย้ง อุปสรรค ในชีวิตมากขึ้น จะทำให้เกิดภาวะไม่มั่นคงทางจิตใจ ก็จำเป็นต้องหาที่พึ่งทางใจ ให้คลายทุกข์ หมอคู่ จึงเปรียบเหมือนทางเลือกที่ผู้คนมักมาหาคำตอบในข้อติดขัดของตนเอง ตามหลักวิชาโหราศาสตร์ ผู้รับฟังหรือเจ้าของดวงชะตาเองก็ต้องมีวิจารณญาณที่ดีในการที่จะเชื่อมากน้อยเพียงใด โหราศาสตร์บอกความเป็นไปได้ในระดับหนึ่งแต่หนทางของการพ้นทุกข์อย่างแท้จริงนั้น ขึ้นอยู่กับการกระทำของบุคคลผู้นั้นเองดังที่ พระยาปริวัตรเวชการ ได้กล่าวไว้ว่า

...ความจริงการใช้ตำแหน่งของดวงดาวในท้องฟ้ามาเป็นหลักในการทำนายดวงชะตาของบุคคล และการพยากรณ์โชคเคราะห์ต่างๆ นั้น หาใช่ความหมายว่า ดวงดาวนั้นใช้อิทธิพลบันดาลให้เจ้าชะตาเป็นดังนั้นไม่ หากความหมายเพียงว่าดวงดาวเหล่านั้นเป็นเครื่องชี้ถึงวาสนาและโชคชะตาของเจ้าของดวงชาตานั้นๆ เท่านั้น เจ้าของดวงชาตาย่อมมีอำนาจอิสระที่จะปรับปรุงตนเอง หรือกระทำตนให้เป็นผลดีผลร้าย แก่ตนต่อไปได้อีกเสมอ^{๒๑}

๒.๑.๕ ประโยชน์ของความเชื่อ

จากการศึกษา ผู้วิจัยมีความเห็นว่า คนไทยมีความยึดมั่นและเชื่อในขนบประเพณีที่ได้รับการบอกเล่า และปฏิบัติสืบต่อกันมา เพื่อให้เกิดความมั่นใจ เหมือนเป็นการเสริมกำลังใจให้มากขึ้น เพื่อที่จะเผชิญกับเรื่องราวต่างๆ ได้ แม้ว่าความเชื่อในบางเรื่องจะไม่สามารถพิสูจน์ได้แน่นอนก็ตาม ขอยกตัวอย่างของการปลูกต้นไม้ ควรปลูกต้นมะยมไว้หน้าบ้าน ส่วนขนุนควรปลูกไว้หลังบ้าน เพื่อให้เจ้าของบ้านมีคนนิยมชมชื่น มีผู้คอยสนับสนุนอยู่เบื้องหลังในการประกอบกิจการ ไม่ควรปลูกต้นไม้ที่มีชื่อไม่เป็นมงคลไว้ในบ้านเช่นต้นโคก ต้นจั่ว หรือในเวลาเกิดจันทรุปราคาต้องฟันต้นไม้ที่ให้ผล จะทำให้ผลดกออกงามดี เป็นต้น นอกจากนั้นยังมีในเรื่องของการกินของคุณแม่ ในขณะที่อยู่ไฟหลังคลอด ให้นมลูก ต้องทานแกงเลียงนั้นจะได้เยอะ ไม่ดื่มน้ำเย็น เลือกลมในร่างกายของคุณแม่จะหมุนเวียนดี สิ่งเหล่านี้เป็นความเชื่อที่ก่อให้เกิดประโยชน์ไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย จึงขอสรุปประโยชน์ของความเชื่อ ดังนี้

^{๒๐} พิเชฐ ภัทราภรณ์, การศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดเรื่องกรรมในพุทธศาสนากับดักกัรในอิสลาม, อังนิน วิทยานิพนธ์ อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาศาสนาเปรียบเทียบ มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๒๒ หน้า ๔๖.

^{๒๑} พระยาปริวัตรเวชการ, หลักโหราศาสตร์ทั่วไป มูลฐานของโหราศาสตร์และประโยชน์ของการศึกษาโหราศาสตร์ มรดกแห่งโหรสยามสมาคมแห่งประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร: มิตรสยามการพิมพ์, ๒๕๓๕), หน้า ๔-๕.

๑) ความเชื่อเป็นพื้นฐานให้เกิดปัญญา เช่น ความเชื่อในพิธีไหว้ครู นอกจากเป็นการแสดงความเคารพต่อครูบาอาจารย์แล้ว ยังเชื่อว่าจะทำให้ผู้ที่ศึกษาเล่าเรียนทุกสรรพวิชา เรียนรู้ได้เร็ว สัญลักษณ์ของการไหว้ครู คือ ดอกเข็ม หญ้าแพรกดอกมะเขือ หมายถึง ให้มีสติปัญญาเฉียบแหลม ในวิชาการเหล่านั้น

๒) ความเชื่อทำให้เกิดพลัง มีกำลังใจมากขึ้น เช่น การรดน้ำมนต์ คนไทยเชื่อว่า น้ำพระพุทธมนต์สามารถช่วยขจัดปัดเป่าภัยพิบัติ ตันกำเนิดของน้ำพุทมนต์มีแต่ครั้งพุทธกาล เมื่อเมืองเวสาลีประสบภัย ๓ ประการคือ ทุพภิกขภัย อดนุสภัยและ พยาธิภัย พระพุทธองค์ทรงให้พระอานนท์เจริญรัตนสูตร และประพรมน้ำมนต์รอบพระนครเวสาลี ชาวเมืองก็รอดพ้นจากภัยทั้งปวง ด้วยพุทธานุภาพแห่งพระคาถา และน้ำมนต์นั้น จึงเป็นความเชื่อของชาวพุทธอย่างหนึ่งที่สำคัญ ดังจะเห็นได้จากกองทหารที่จะไปทำการสู้รบมักจะได้รับการประพรมน้ำมนต์จากพระภิกษุเพื่อเป็นขวัญเป็นพลังใจให้เหล่าทหารมีความกล้า มีความแคล้วคลาดปลอดภัย

๓) ความเชื่อทำให้เกิดความสามัคคี ในการร่วมแรงร่วมใจประกอบพิธีกรรมตามประเพณีพื้นบ้านร่วมกัน เพื่อให้ผลผลิตในไร่นา อุดมสมบูรณ์ เช่น พิธีทำขวัญข้าวเมื่อข้าวตั้งท้อง และช่วงพร้อมเกี่ยวข้าว เพื่อเป็นการขอบคุณ และขอขมาต่อแม่โพสพที่แม่โพสพให้ความอุดมสมบูรณ์กับพื้นนา การทำขวัญข้าว เป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับชาวนา ให้รู้ว่าการทำนาปลูกข้าวของตนไม่สูญเปล่า เพราะแม่โพสพเป็นผู้ดูแล และเมื่อมีการเกี่ยวข้าวชาวนาจะมาช่วยกันเกี่ยวข้าว เป็นการสร้างความสามัคคีในระหว่างชุมชนได้อย่างดี

๔) ความเชื่อทำให้นับถือศาสนาได้อย่างมั่นคงเพราะศาสนาทุกศาสนามีหลักการ โดยเฉพาะเพื่อให้ ศาสนิกชนได้ประกอบ เช่น การสวดมนต์ การปฏิบัติบูชา การแต่งกายให้ถูกต้องเหมาะสมในการปฏิบัติศาสนกิจ เช่นการนุ่งห่มชุดขาวสำหรับชาวพุทธในการบวชเนกขัมมะ หรือการรับศีลจุ่มของชาวคริสต์ เป็นต้น

๕) ความเชื่อทำให้เกิดการสร้างสรรค เช่นมีความเชื่อว่าการรู้จักออมจะทำให้มีทรัพย์สินวันข้างหน้าโดยไม่ต้องหวังพึ่งโชคชะตา หรือผู้ใด โดยเริ่มจากตนเอง ครอบครัว และชุมชนที่อยู่อาศัย จัดให้มีการก่อตั้งสหกรณ์การออมทรัพย์ ให้คนทุกคนรู้จักการออม ไม่ใช่จ่ายฟุ่มเฟือย เกินจำเป็น ผลตอบแทนคือทุกคนจะมีเงินเก็บเป็นของตนเอง เป็นการสร้างสรรค์ทัศนคติที่ดีให้กับชุมชน

สรุปว่า ความเชื่อของมนุษย์เป็นความนึกคิด หรือความเข้าใจของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งอาจมีเหตุผลหรือไม่เหตุผลก็ได้ ความเชื่อเป็นตัวกำหนดการแสดงออกทางพฤติกรรมของคนในสังคม มีประโยชน์ในหลายด้าน หากความเชื่อนั้นไม่เข้าขั้นขาดเหตุผล หรือมลาย ความเชื่อ ทำให้เกิดความสบายใจ มีความมั่นใจในภาวะที่ต้องเสี่ยงหรือมีความไม่แน่ใจในชีวิต สำหรับคนไทยซึ่งส่วนใหญ่เป็น

ชาวพุทธ จะมีความเชื่อในบาปบุญ คุณโทษ เชื่อในกรรม เชื่อในการเวียนว่ายตายเกิด เชื่อในประเพณีที่สืบทอดกันมา เช่น การรดน้ำขอพรจากผู้ใหญ่ในวันสงกรานต์ การทำบุญใส่บาตร โดยมีความเชื่อว่าจะเป็นเสบียงให้ตนเองในชาติภพใหม่ ผลดีของความเชื่อคือ เป็นตัวกำหนดการแสดงออกทางพฤติกรรมของคนในสังคม โดยอาจสังเกตได้ว่าเมื่อบุคคลมีความเชื่ออย่างใดอย่างหนึ่ง ย่อมเป็นเหตุจูงใจให้เกิดการกระทำหรือพฤติกรรมที่สนองความเชื่อนั้นๆ และถ้าเปลี่ยนความเชื่อไปจากเดิม พฤติกรรมก็จะเปลี่ยนตามไปด้วย ถ้าความเชื่อเป็นไปอย่างไรเหตุผลเข้าในลักษณะมมาย เชื่อตามการบอกเล่าของบรรพบุรุษไม่มีการคิดด้วยเหตุและผล ความเชื่อนั้นก็จะไม่มีประโยชน์แต่อย่างใด

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อเรื่อง “ฤกษ์” ในคัมภีร์โหราศาสตร์ไทย

เมื่อความเชื่อมีพลานุภาพต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสังคมแล้ว ความเชื่อในฤกษ์ยามก็จะถือว่า วันเวลาการโคจรของดวงดาวจะก่อให้เกิดผลต่อตัวมนุษย์ **โหราศาสตร์การให้ฤกษ์ (Electional Astrology)** จัดเป็นความสำคัญในวิชาโหราศาสตร์ไทย คำจำกัดความของฤกษ์ คือ คราว หรือเวลาที่เป็นชัยมงคล^{๒๒} การวางดวงฤกษ์ ก็คือการผูกดวงชาตาอย่างหนึ่ง ...โหรผู้หาฤกษ์ เป็นผู้กำหนดเวลาให้ตามที่พิจารณาเห็นว่า จะต้องเป็นดวงที่สร้างความเจริญ มั่นคงและความพัฒนาถาวร ทั้งจะต้องไม่เป็นภัยพิบัติ หรือมีอุปทวอันตรายแก่กิจการที่ผู้ให้หาฤกษ์ประสงค์จะทำนั้น^{๒๓} **โหรผู้ให้ฤกษ์** หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญทางด้าน การให้ฤกษ์ในวิชาโหราศาสตร์และสามารถถ่ายทอดความรู้เรื่องการให้ฤกษ์ในทางโหราศาสตร์ให้แก่ผู้ที่สนใจได้ **ผู้ขอฤกษ์** หมายถึง เจ้าชะตาที่มาตรวจดวงชะตา และขอฤกษ์จากโหรผู้ให้ฤกษ์เพื่อไปประกอบพิธีกรรมตามเวลาที่เหมาะสม **ดวงฤกษ์** หมายถึง การผูกดวงชะตาคำเนิดในระบบสุริยคติโดยอาศัย วันที่เกิด เวลาเกิด สถานที่เกิด (จังหวัด) ส่วนการผูก “ดวงฤกษ์” คือการผูกดวงชะตาของวัน เวลา ที่จะกระทำการ โดยอาศัยวันทางจันทรคติ และหาจุดเวลา ขณะประกอบการณ์นั้นๆ ตามหลักคัมภีร์ของการให้ฤกษ์ (ลักษณะการผูกดวงฤกษ์ จึงคล้ายกับการผูกดวงชะตาคำเนิด)

^{๒๒}สิงห์โต สุริยาอารักษ์, **โหราศาสตร์ไทยชั้นสูง เรื่องฤกษ์ และการให้ฤกษ์ การคำนวณดวงพิชัยสงคราม**, (กรุงเทพมหานคร: เลียงเชียงธรรมประทีป, ๒๕๒๑), หน้า ๕๙.

^{๒๓}พันเอก (พิเศษ) เอื้อน มนเทียรทอง, **พระคัมภีร์ฤกษ์ศิวาคม**, (กรุงเทพมหานคร: ดวงดีการพิมพ์, ๒๕๑๕), หน้า ๑๖.

...หลักการพยากรณ์ด้วยหลักวิชาโหราศาสตร์ไทยนั้น มีความสำคัญต่อการให้ฤกษ์ และมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวในการตีความ ที่จะเป็นคำพยากรณ์ในแต่ละสถานการณ์ ดาวดวงเดียวแทนความหมายได้หลายประการ ขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถของผู้เป็นโหราจารย์ จะวิเคราะห์และแปลความหมายออกมาเป็นคำพยากรณ์ในแต่ละเรื่องราว เช่น ดาวอาทิตย์ (๑) ถ้าเป็นบุคคลหมายถึง เพศชาย ความเป็นพ่อ การเป็นผู้นำ ถ้าเป็นอาชีพ หมายถึง บุคคลในเครื่องแบบ การรับราชการ การสังกัดในองค์กร ถ้าอ่านดวงเมือง ดาวอาทิตย์คือ พระมหากษัตริย์, ราชวงศ์, ผู้นำประเทศ ถ้าเป็นโรคภัยไข้เจ็บ ดาวอาทิตย์ แทนโรคหัวใจ ความดันโลหิต และสายตา ถ้าดาวอาทิตย์ เสียตำแหน่ง ในภพ ของโรคภัย เจ้าชตามีโอกาสเป็นโรคหัวใจล้มเหลวเฉียบพลัน เส้นโลหิตแตก, สูญเสียการมองเห็นได้ ถ้าเป็นภัยพิบัติจะเป็นความรุนแรง^{๒๔}

ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญ ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการวางดวงฤกษ์ความตอนหนึ่งว่า... องค์ประกอบ และเครื่องมือที่ใช้ในการให้ฤกษ์ ดวงดาวแต่ละคนก็ไม่เหมือนกัน ความลึกซึ้ง ดวงดาวของพระพุทธเจ้าท่านก็เป็นไปอีกอย่างหนึ่ง ความเข้าใจเรื่องดวงดาว สิ่งต่างๆ ที่เป็นเวลา เป็นเครื่องมือในการให้ฤกษ์ทั้งหมด เวลาของดวงอาทิตย์ เวลาของดวงจันทร์ เวลาของดาวพระเคราะห์ เวลาของดาวฤกษ์ จะสัมพันธ์กัน เวลาของดวงอาทิตย์ เชื่อมโยงกับเวลาของดวงจันทร์ เวลาของโลกก็เชื่อมโยงกันหมด ที่เรื่อบอกว่าเชื่อมโยงกันภายใต้ห้วงเวลา คือไม่ใช่เวลาของเฉพาะดวงใดดวงหนึ่ง จึงต้องผสมผสานกัน การกำหนดวัน เวลา ต้องใช้ดวงดาวเป็นตัวกำหนด เวลาของดวงอาทิตย์ เวลาของดวงจันทร์ เวลาของดวงดาวอื่นๆ ที่เคลื่อนไป โดยใช้กลุ่มดาวฤกษ์เป็นฉากหลัง หรือดาวฤกษ์ดวงใดดวงหนึ่งเป็นตัวบ่งบอก^{๒๕}

ดร.กฤติกาวัลย์ หิรัญสี กล่าวถึงองค์ประกอบการวางดวงฤกษ์ความตอนหนึ่งว่า...การให้ฤกษ์เป็นการคำนวณ หาช่วงเวลาที่ดี และเหมาะสมจากการโคจรของดาวพระเคราะห์ กับบุคคลเพื่อ

^{๒๔} กฤติกาวัลย์ หิรัญสี, “ความสัมพันธ์ในการพยากรณ์ชีวิตคนด้วยวิชาโหราศาสตร์ไทยกับกฎแห่งกรรม ในพระพุทธศาสนาเถรวาท”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ วิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๗๑.

^{๒๕} สัมภาษณ์ ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญ นายกสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ, ประธานมูลนิธิสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ, ประธานมูลนิธิอุทกศาสตร์คุณ (เสริม สุวพณโน), *The Great Astrologer of Asia 2011*, 2018 เมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๐.

เป็นส่วนประกอบของการกระทำในกิจการต่างๆ ให้บังเกิดความสำเร็จ ความเจริญรุ่งเรือง หลีกเลียง
ช่วง วัน เวลา ที่ไม่ดี ที่จะนำความขัดข้องมาให้^{๒๖}

๒.๒.๑ ความหมายของฤกษ์

ความหมายของฤกษ์ คือคราว หรือเวลาที่เหมาะสมในการประกอบศุภะมงคล โดยการ
อาศัยตำแหน่งของดาวฤกษ์ที่โคจรอยู่ ณ ขณะนั้น มีมุมสัมพันธ์ที่ดีกับเจ้าของงาน หากโหราผู้ให้ฤกษ์
คำนวณได้อย่างรอบคอบตามหลักการของการวางฤกษ์กิจการนั้นๆ ก็จะมีผลความเจริญวัฒนาสภาพ
เพราะฤกษ์นั้นอยู่ภายใต้ดาวนักษัตรที่เป็นบูรณะฤกษ์

ในทางโหราศาสตร์ได้จัดแบ่งดาวออกเป็นดาวนพเคราะห์ (นวกคฺหา) และ ดาวนักษัตร
(นักษตฺตา) มีความหมายแตกต่างกัน

๒.๒.๒ ดาวนพเคราะห์ (นวกคฺหา)

ดาวนพเคราะห์ (นวกคฺหา) ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนามีทั้งหมด ๙ ดวง **สุร, จันท, อังคาร, พุธ, ชีว, สุกก, อลิต, ราหู, เกตุ**.^{๒๗}

อธิบายดาวนพเคราะห์ (นวกคฺหา) คือ ดาวพระเคราะห์ทั้ง ๙ ดวงที่ใช้ในวิชาโหราศาสตร์
มี ดังนี้

๑.สุร-พระอาทิตย์	๒.จันท- พระจันทร์
๓.อังคาร- พระอังคาร	๔.พุธ- พระพุธ
๕.ชีว- พระพฤหัสบดี	๖.สุกก-พระศุกร์
๗.อลิต- พระเสาร์	๘.ราหู- พระราหู
๙.เกตุ- พระเกตุ	

วิเคราะห์เพิ่มเติม เรื่องดาวพระเคราะห์ที่นำมาใช้ในวิชาโหราศาสตร์มีเพียง ๗ ดวงเท่านั้นคือ
เสาร์ (๗) พฤหัส (๕) อังคาร (๓) อาทิตย์ (๑) ศุกร์ (๖) พุธ (๔) และ จันทร์ (๒) เรียงตามระยะที่อยู่
ไกลโลกสุด จนถึงใกล้โลกที่สุด ภายหลังได้เพิ่มดาวเคราะห์อีก ๒ ดวง คือ ดาวราหู (๘) และดาวเกตุ
(๙) ในความหมายของดาราศาสตร์ให้ความหมายว่า จันทรจร (ทางโคจรของจันทร์ และจันทรจร
(ทางโคจรของอาทิตย์) ซึ่งเป็นวงรีเกือบกลมด้วยกันทั้ง ๒ วง แต่มีระนาบ (ระดับ) เอียงทำมุม
ประมาณ ๕ องศา จึงทำให้เกิด การตัดของวงกลม ๒ วงนี้ขึ้น ๒ จุด จุดตัดทางเหนือของโลกเรียกว่า

^{๒๖} สัมภาษณ์ ดร.กฤติกาวัลย์ หิรัญลี ผู้อำนวยการสถาบันโหราศาสตร์ไทย-สากล, เมื่อวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๒๗} พระมหาสมปอง มุทิโต, คัมภีร์อภิธานวรรณณา, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทประยูรวงศ์พรินต์ติ้งจำกัด, ๒๕๔๗), หน้า ๘๗.

“ราหู”ส่วนจุดตัดทางใต้เรียกว่า “เกตุ”^{๒๘} แต่ในทางดาราศาสตร์เรียกว่า ดาวเคราะห์ หมายถึงดาวที่ไม่มีแสงสว่างในตัวเอง ต้องได้รับแสงสว่างจากดวงอาทิตย์ และเป็นบริวารโคจรรอบดวงอาทิตย์ มี ๙ ดวงคือ พุธ ศุกร์ โลก อังคาร พฤหัสดี เสาร์ มฤตยู (ยูเรนัส) เกตุหรือพระสมุท (เนปจูน) พระยม (พลูโต)^{๒๙} สำหรับหลักเกณฑ์ของโหราศาสตร์ไทย ได้ถือดวงอาทิตย์เป็นหลักตั้งกล่าว จึงตั้งชื่อคัมภีร์ว่า “สุริยยาตร” คือแปลว่า ดวงอาทิตย์โคจร ดาวพระเคราะห์อื่นคงที่ และใช้ดาวพระเคราะห์ต่างๆ ในการพยากรณ์รวมทั้งกลุ่มดาวฤกษ์ต่างๆ ที่โลกโคจรผ่าน ซึ่งเราเรียกกลุ่มดาวฤกษ์กลุ่มต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อดวงชะตาว่าราศี และมีทั้งหมด ๑๒ ราศี มีสัญลักษณ์ และการแทนความหมาย^{๓๐}

๒.๒.๓ ดาวนักษัตร

ความหมาย นกขัตต (น+ขี ขเย+ต) ดาว, นักษัตร, ฤกษ์. ปุณฺ ปุณฺ อุตฺ ยตฺ ตา น ขียฺ เต ตี นกขัตตํ ดาวที่ไม่หมดสิ้นเพราะขึ้นอยู่เรื่อยๆ ชื่อว่า นกขัตตะ อตฺต โน คมนฺภูฏานํ ขรติ น วิ นาสเตตีติ นกขัตตํ ดาวที่ไม่เปลี่ยนทางโคจรของตนชื่อนักขัต ตะ นกขัตตํ ดาวที่โคจรไป^{๓๑} ดาวนักษัตรฤกษ์ เป็นดาวประเภทหนึ่ง ไม่ใช่ดาวพระเคราะห์ ดาวฤกษ์คือการประชุมองค์ ๔ ลูกนวางค์ เป็นหนึ่งนักษัตร เรียกว่า ฤกษ์หนึ่ง รวมทั้งหมดมี ๒๗ ฤกษ์^{๓๒} มีชื่อในภาษาบาลีว่า

อสุโข ภรณิตถ สกตติกา โรหิณเจว มิคสิรมททา จ ปุณพพสุ ฝุสโส จาสีเลสา ปิจมฆา จ ผลคณิ เทว จ หตฺถิ จิตตา จ สาดิปี วิสาขานูราธา เชฏฐา มูลาสาฬหา ทวฺ ตถาสวณฺ จ ธนฺภูฏา จ สตภิสโซ ปุพพพุตฺรภทฺทปา เรวตฺยปีติ กมฺโต สตฺตาทิกวิส นกขัตตา^{๓๓}

^{๒๘} เทพย์ สาริกบุตร, โหราศาสตร์ปริทรรศน์ (ภาค ๒ ครหวินิจฉัย), (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนการพิมพ์, ๒๕๑๑), หน้า ๑๑-๑๓.

^{๒๙} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒. (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๙๔.

^{๓๐} กฤติกาวัลย์ หิรัญลี, “ความสัมพันธ์ในการพยากรณ์ชีวิตคนด้วยวิชาโหราศาสตร์ไทยกับกฎแห่งกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๗๑.

^{๓๑} พระมหาสมปอง มุทีโต, คัมภีร์อภิธานวรรณนา, (กรุงเทพมหานคร: ๒๕๔๗), หน้า ๙๒.

^{๓๒} โหรญาณโชติ, การวางลัคนาสำเร็จ และการให้ฤกษ์, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อมรการพิมพ์, ๒๕๓๗), หน้า ๒๑.

^{๓๓} พระกรรมทิปปิกจารย์ (พระมหาขยงยุทธ ธีรธมฺโม,ดร.), พระคัมภีร์สุวรรณโคมคำ, (กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ป.), หน้า ๓๓๔.

ดาวนักษัตร^{๓๔} ดาว ดาวฤกษ์ทั้ง ๒๗ หมู่มีชื่อเรียก ดังนี้

๑. อัศวินี (ดาวม้า)	มี ๗ ดวง	ประจำในราศีเมษ
๒. ภรณี (ดาวก้อนเส้า)	มี ๓ ดวง	ประจำในราศีเมษ
๓. กฤติกา (ดาวลูกไก่)	มี ๘ ดวง	ประจำในราศีเมษ-ราศีพฤษภ
๔. โรहिณี (ดาวคางหมู)	มี ๗ ดวง	ประจำในราศีพฤษภ
๕. มฤกษี (ดาวหัวเนื้อ)	มี ๓ ดวง	ประจำในราศีพฤษภ-ราศีมิถุน
๖. อารทรา (ดาวตาสำเภา)	มี ๑ ดวง	ประจำในราศีมิถุน
๗. पुनर्वसु (ดาวสำเภาทอง)	มี ๓ ดวง	ประจำในราศีมิถุน-ราศีกรกฎ
๘. बुध (ดาวสมอสำเภา)	มี ๕ ดวง	ประจำในราศีกรกฎ
๙. อาศเลขา (ดาวเรือ)	มี ๕ ดวง	ประจำในราศีกรกฎ
๑๐. मघา (ดาวงูผู้)	มี ๕ ดวง	ประจำในราศีสิงห์
๑๑. บรูพผลคุณี (ดาวงูเมีย)	มี ๒ ดวง	ประจำในราศีสิงห์
๑๒. อุตผลคุณี (ดาวเพดาน)	มี ๒ ดวง	ประจำในราศีสิงห์-ราศีกันย์
๑๓. หีสตะ (ดาวศอกคู่)	มี ๕ ดวง	ประจำในราศีกันย์
๑๔. จิตรา (ดาวตาจระเข้)	มี ๑ ดวง	ประจำในราศีกันย์-ราศีตุลย์
๑๕. สวาตี (ดาวช้างพัง)	มี ๕ ดวง	ประจำในราศีตุลย์
๑๖. วิสาखा (ดาวคันฉัตร)	มี ๕ ดวง	ประจำในราศีตุลย์-ราศีพิจิก
๑๗. अनुराधा (ดาวประจักษ์)	มี ๔ ดวง	ประจำในราศีพิจิก
๑๘. เชษฐา (ดาวช้างใหญ่)	มี ๑๔ ดวง	ประจำในราศีพิจิก
๑๙. มูลา (ดาวช้างน้อย)	มี ๙ ดวง	ประจำในราศีธนู
๒๐. บุรพาษาต (ดาวสัปคับช้าง)	มี ๓ ดวง	ประจำในราศีธนู
๒๑. อุตราษาต (ดาวแตรงอน)	มี ๕ ดวง	ประจำในราศีธนู-ราศีมังกร
๒๒. ศรณะ (ดาวหลักชัย)	มี ๓ ดวง	ประจำในราศีมังกร
๒๓. ธนิษฐา (ดาวไซ)	มี ๕ ดวง	ประจำในราศีมังกร-ราศีกุมภ์
๒๔. ศตภิช (ดาวพิมพ์ทอง)	มี ๔ ดวง	ประจำในราศีกุมภ์
๒๕. บุรพัทธบ (ดาวหัวเนื้อทราย)	มี ๒ ดวง	ประจำในราศีกุมภ์-ราศีมีน
๒๖. อุตراطบ (ดาวไม้เท้า)	มี ๒ ดวง	ประจำในราศีมีน
๒๗. เรวตี (ดาวปลาตะเพียน)	มี ๑๖ ดวง	ประจำในราศีมีน

^{๓๔} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์, หน้า ๙๔.

ในทางโหราศาสตร์จะถูกจัดให้อยู่ในวงกลมสมมุติแทนท้องฟ้า โดยแบ่งออกเป็น ๑๒ ส่วน แต่ละส่วนเรียกว่าราศี หมายถึง หมูหรือ กองของดาวฤกษ์ ที่ประจำในราศีนั้น ที่เรียกว่า ดาวฤกษ์ ประจำราศี เริ่มตั้งแต่ราศีเมษ นับทวนเข็มนาฬิกา จะเป็นราศีพฤษภ, ราศีมิถุน,ราศีกรกฎ,ราศีสิงห์, ราศีกันย์,ราศีตุลย์,ราศีพิจิก,ราศีธนู,ราศีมังกร,ราศีกุมภ์ และราศีมีน^{๓๕}

และในแต่ละราศียังมีดาวนักษัตรฤกษ์ทั้ง ๒๗ ฤกษ์ ประจำอยู่ ดังที่กล่าวมาแล้วเริ่มตั้งแต่ ดาวนักษัตรอัสวีณีฤกษ์ที่ ๑ ประจำในราศีเมษ เรียงลำดับไป จนถึงฤกษ์ที่ ๒๗ สมโนฤกษ์ประจำใน ราศีมีน การนับตั้งต้นว่า จะเอาฤกษ์ใดเป็นฤกษ์ต้น ก็นับเอา “อาศวีณี” เป็นฤกษ์ต้น โดยเหตุที่ว่าพระ อาทิตยโคจรมาถึง อาศวีณีฤกษ์ กลางวัน และกลางคืนย่อมเท่ากัน จัดเป็นเวลากลาง เรียกว่า มัชฌิม และกำหนดบริเวณในท้องฟ้าที่ดวงอาทิตย์โคจรในมัชฌิมกาลนี้ว่า “มัชฌิมมณฑล” ถ้าพระอาทิตย์ โคจรปัดขึ้นฝ่ายเหนือของโลก บริเวณในท้องฟ้าที่พระอาทิตย์โคจรนั้น เรียกว่า “อุตตรมณฑล” คือ บริเวณฝ่ายเหนือ (อุดร) พื้นดินที่อยู่ฝ่ายเหนือ ของกลางวันก็มากกว่ากลางคืน ถ้าพระอาทิตย์โคจรปัด ลงไปฝ่ายใต้ของโลก บริเวณในท้องฟ้าที่เห็นดวงอาทิตย์โคจร เรียกว่า “พาหิรมณฑล” คือบริเวณฝ่าย ใต้ (ทักษิณ) พื้นดินที่อยู่ฝ่ายใต้ของโลก กลางวันก็มากกว่ากลางคืน ก็เวลาที่กลางวันและกลางคืนจะ เท่ากันได้นั้น เฉพาะแต่เมื่อพระอาทิตย์โคจรอยู่ในมัชฌิมมณฑลเท่านั้น ดังนั้นทางโหราศาสตร์จึงถือเอา เวลาที่มีกลางวัน และ กลางคืนเท่ากัน คือเมื่อพระอาทิตย์อยู่ตรงกึ่งกลางโลก แบ่งช่องจักราศี ออกเป็น ต้นปีปลายปี ต่ปีพระอาทิตย์โคจรอยู่ตรง “อาศวีณีฤกษ์” ปลายปีพระอาทิตย์โคจรอยู่ตรงกับ “เรวดีฤกษ์” ทั้งสองฤกษ์นี้ต่อกันไม่มีดาวเกี่ยวเนื่องกัน^{๓๖}

^{๓๕} เทพย์ สาริกบุตร, โหราศาสตร์ปริทรรศน์ ภาค ๔ ภาวินิจฉัย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เฟื่องอักษร, ๒๕๑๕), หน้า ๑๑.

^{๓๖} หลวงวิศาลดรุณกร (อ้น สาริกบุตร), คัมภีร์โหราศาสตร์ไทย มาตรฐานฉบับสมบูรณ์, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทอินเตอร์พรีนท์ (ประเทศไทย) จำกัด, ๒๕๔๐), หน้า ๒๖๗ - ๒๖๘.

ภาพที่ ๑ แผนที่นักษัตรฤกษ์^{๓๓๗}

ดาวฤกษ์ทั้ง ๒๗ ฤกษ์นี้ เมื่อดูตำนานแล้วมาดูรูปที่เป็นแผนที่ การเขียนรูปดาวนั้นไม่ได้เขียนลงทั้งหมด เขียนแต่ดวงที่สำคัญๆ และเห็นง่ายๆ จะต้องมียอดหนึ่งดวงใดเป็นหลัก หรือเป็นดวงสำคัญของหมูนั่นเสมอ ตำราดาวอย่างไทยมักเขียนรูปดาวบริวารต่างๆ กัน เหตุนี้ เมื่อเอาตำราหลายเล่มที่มีรูปดาวมาสอบกันดู รูปมักไม่ค่อยตรงกันเสมอ^{๓๓๘}

กลุ่มดาวฤกษ์แต่ละกลุ่ม เกาะอยู่ในระยะ ๔ ลูกนวางค์ เป็นหนึ่งนักษัตร เรียกว่า ฤกษ์หนึ่ง ท่านจึงกำหนดให้นวางค์ทั้ง ๔ เป็นบาทฤกษ์ของแต่ละฤกษ์ เรียกว่า นวางค์บาทฤกษ์ของฤกษ์นั้นๆ นวางค์หนึ่งมีมาตราพิกิตตามโหราศาสตร์เท่ากับ ๓° ๒๐′ (สามองศา ยี่สิบลิปดา หรือเท่ากับ ๒๐๐′) ดังนั้น ๔ นวางค์จึงเท่ากับ ๑๓° ๒๐′ หรือ ๘๐๐′ (แปดร้อยลิปดา)^{๓๓๙}

นวางค์บาทฤกษ์ที่ ๑ เรียกว่า ปฐมบาท

นวางค์บาทฤกษ์ที่ ๒ เรียกว่า ทุตติบาท

นวางค์บาทฤกษ์ที่ ๓ เรียกว่า ตติยบาท

นวางค์บาทฤกษ์ที่ ๔ เรียกว่า จัตตฤบาท

^{๓๓๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๐๘.

^{๓๓๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๖๔.

^{๓๓๙} เทพย์ สาริกบุตร, โหราศาสตร์ปริทรรศน์ (จันทร์วินิจฉัย), (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์วิทยากร, ๒๕๑๔), หน้า ๑๗-๑๘.

ในทางโหราศาสตร์จากที่ได้กล่าวมาแล้วว่า วงกลมสมมุติแทนท้องฟ้า โดยแบ่งออกเป็น ๑๒ ส่วน แต่ละส่วนเรียกว่าราศี หมายถึง หมูหรือ กองของดาวฤกษ์ ที่ประจำในราศีนั้น ที่เรียกว่า ดาวฤกษ์ประจำราศี และเรียกดาวฤกษ์ในแต่ละราศีว่า “กลุ่มจักรราศี” ซึ่งมีดาวอาทิตย์เป็นประธาน และดาวอื่นๆ เป็นบริวาร

เมื่ออาทิตย์โคจรรอบจักรราศีผ่านกลุ่มดาวทั้ง ๑๒ กลุ่มจักรราศี จุดเริ่มตั้งแต่ราศีเมษ นับ ทวนเข็มนาฬิกา จะเป็นราศีพฤษภ, ราศีมิถุน, ราศีกรกฎ, ราศีสิงห์, ราศีกันย์, ราศีตุลย์, ราศีพิจิก, ราศีธนู, ราศีมังกร, ราศีกุมภ์ และราศีมีนนั้น ดาวอาทิตย์โคจรผ่านแต่ละราศีเป็นเวลา ๑ เดือน ครอบรอบจักรราศีเป็นเวลา ๑ ปี (๓๖๕ วัน) ซึ่งการโคจรของดาวอาทิตย์ในแต่ละราศีนั้นจะมีเวลาไม่ เท่ากันเสมอไป บางราศีก็มาก บางราศีก็น้อย เพราะดาวอาทิตย์โคจรโค้งออกไปบ้าง ปัดเข้าหาธรณี บ้าง ระยะทางการโคจรของดาวอาทิตย์ที่ผ่านจักรราศีแต่ละราศีนี้เรียกว่า “อันโตนาที” เมื่อโคจร ครอบรอบจักรราศีนี้จึงเรียกว่า “สุริยะคติกาล” ตามมติของโหราศาสตร์ถือว่า อาทิตย์นั้นโคจร แต่โลก อยู่กับที่กลับกันไป^{๔๐}

หลักสำคัญในการดูเดือนของไทยนั้นมีอยู่ว่า มีดาวอยู่ ๑๒ ฤกษ์ จำเพาะวันกลางเดือนแล้ว พระจันทร์ไปเสวยฤกษ์เดือนละฤกษ์ เขาจึงเรียกชื่อเดือนที่พระจันทร์เสวยฤกษ์ตามชื่อดาวนั้น เดือน ละฤกษ์ เรียกว่า “เดือนทางจันทรคติ” ซึ่งมีความสำคัญในการกำหนดวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ที่เกี่ยวข้องกัตำแหน่งของดาวฤกษ์ทางโหราศาสตร์

ดาวจันทร์มีระบบการโคจรผ่านกลุ่มดาวฤกษ์ทั้ง ๒๗ กลุ่ม เมื่อโคจรครอบรอบจักรราศี ตกใน ราว ๒๗ วัน ๔๓ นาที กับ ๑๑ วินาที^{๔๑}

๒.๒.๔ ความหมายของหมวดฤกษ์ใหญ่

การจัดเรียงหมวดฤกษ์ คือเรียงนักษัตรฤกษ์ทั้ง ๒๗ ฤกษ์เข้าเป็นสามแถวๆ ละ ๙ ฤกษ์ แล้วเรียกชื่อฤกษ์ที่ ๑, ๑๐, ๑๙ ว่าทลิตโท เรียกชื่อฤกษ์ที่ ๒, ๑๑, ๒๑ ว่ามหัทธโน เรียกชื่อฤกษ์ที่ ๓, ๑๒, ๒๑ ว่าโจโร เรียกชื่อฤกษ์ที่ ๔, ๑๓, ๒๒ ว่าภูมิปาโล เรียกชื่อฤกษ์ที่ ๕, ๑๔, ๒๓ ว่าเวสิโย หรือ เทศาตรี เรียกชื่อฤกษ์ที่ ๖, ๑๕, ๒๔ ว่าเทวี เรียกชื่อฤกษ์ที่ ๗, ๑๖, ๒๕ ว่าเพชฌฆาต เรียกชื่อฤกษ์ที่ ๘, ๑๗, ๒๖ ว่าราชา และเรียกชื่อฤกษ์ที่ ๙, ๑๘, ๒๗ ว่าสมณ^{๔๒} ดังนี้

^{๔๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓-๔.

^{๔๑} เทพย์ สาริกบุตร, โหราศาสตร์ปริทรรศน์ (จันทรวินิจัย), หน้า ๓๔.

^{๔๒} หลวงวิศาลดรุณกร (อ้น สาริกบุตร), คัมภีร์โหราศาสตร์ไทย มาตรฐานฉบับสมบูรณ์, หน้า ๒๔๙.

	กลุ่มฤกษ์ ๒๗ กลุ่ม		ชื่อหมวดฤกษ์	ดาวเจ้าฤกษ์
๑. อัศวิน	๑๐. มฆา	๑๙. มุละ	ทลิตโท	๑
๒. ภรณี	๑๑. ปุรพผลคุณี	๒๐. ปุรพชาตม	มัทธโน	๒
๓. กฤติกา	๑๒. อุตผลคุณี	๒๑. อุตระชาตม	โจโร	๓
๔. โรहिณี	๑๓. หัสตะ	๒๒. ศรณะ	ภูมิปาโล	๔
๕. มฤกษิระ	๑๔. จิตรา	๒๓. ธนิษฐ	เทศาตรี	๗
๖. อารทรา	๑๕. สวาตี	๒๔. ศตภิชซ์	เทวี	๕
๗. पुनर्वसु	๑๖. วิสาขะ	๒๕. ปุรพภัทรบท	เพชฌฆาต	๘
๘. पुष्य	๑๗. अनुराध	๒๖. อุตระภัทรบท	ราชา	๖
๙. อาศลेश	๑๘. เชษฐา	๒๗. เรวตี	สมโณ	๙

ความหมายของหมวดฤกษ์บน หรือฤกษ์ใหญ่ทั้ง ๙ ฤกษ์ในดวงชะตาบุคคล

๑. ทลิตโท มักจะครองชีวิตด้วยความเหนื่อยยาก ลำบาก ต้องอาศัยความรู้ ความสามารถของตนเป็นที่พึ่ง ไม่ค่อยมีใครอุปถัมภ์

๒. มัทธโนจะเป็นผู้บริบูรณ์ด้วยทรัพย์สินเงินทองแม้จะลำบากในตอนต้น ภายหลังจะเจริญรุ่งเรือง ร่ำรวย มั่งคั่ง ถ้าทำการค้าขายจะดีมาก

๓. โจโร ก่อนได้ทรัพย์มักมีอุปสรรค ต้องฝ่าฟัน บากบั่น หากินด้วยวิธีเสี่ยงอันตราย หรือต้องมีการแข่งขัน ช่วงชิง

๔. ภูมิปาโล ค่อนข้างมั่นคง มักไม่ขาดผู้อุปถัมภ์ เป็นผู้รับราชการจะเจริญรุ่งเรือง

๕. เทศาตรี เป็นผู้ประกอบอาชีพหลายทาง อยู่ต่างถิ่นจะดี เหมาะแก่การค้าขาย

๖. เทวี มักจะได้คู่ครองดี เป็นที่พึ่งแก่เจ้าชาดา

๗. เพชฌฆาต เป็นผู้มีใจเด็ดเดี่ยว ดุ รับราชการดี ทำงานทางปราบปรามดี

๘. ราชา เป็นคนมีบุญวาสนา รับราชการดีมีเจ้านาย สนับสนุน เจริญรุ่งเรืองดี

๙. สมโณ เป็นฤกษ์ผู้รักสงบ ถ้าเป็นคฤหัสถ์มักจะขัดสนหาทรัพย์ยาก ถ้าเป็นนักบวชหรือหากินกับศาสนาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ จะเจริญดี

การจัดกลุ่มของดาวฤกษ์ทั้ง ๒๗ กลุ่ม จัดเป็น ๙ หมวด ฤกษ์ใหญ่มีทั้งมณฑลฤกษ์ และ ฤกษ์ที่เป็นอัมมณฑลฤกษ์

- ที่เป็นมณฑลให้คุณเรียกว่า ปุณริกขัง หรือบูรณะฤกษ์ได้แก่ มหัทธโนแห่งฤกษ์, ภูมิปาโลแห่งฤกษ์, เทวีแห่งฤกษ์ และราชาแห่งฤกษ์

- ที่ให้โทษเป็นฤกษ์แตก ฤกษ์คาบเกี่ยวกับสองราศี เรียกว่า ฉินทฤกษ์ ได้แก่ โจรแห่งฤกษ์, เทศาตรีแห่งฤกษ์, เพชฌฆาตแห่งฤกษ์

- ฤกษ์ที่ให้คุณและโทษปานกลางคือ ทลิตโทแห่งฤกษ์ และสมโนแห่งฤกษ์

ฤกษ์บน คือ คราวหรือเวลาซึ่งเหมาะสมเป็นชัยมงคลทางเบื้องสูง กล่าวถึงการโคจรของ พระจันทร์ และตำแหน่งดาวพระเคราะห์ต่างๆ บนท้องฟ้า ถ้าวเวลาเป็นหลักกำหนดตำแหน่งดาวเคราะห์ส่งกระแสอิทธิพล ซึ่งเป็นกำลังโดยตรงจากดาวเคราะห์เหมือนกับเวลาที่เกิดจากแสงอาทิตย์ ทางโหราศาสตร์ได้กำหนดไว้เป็น ๙ ฤกษ์ คือ ทลิตโท มหัทธโน โจร ภูมิปาโล เทศาตรี เทวี เพชฌฆาต ราชา สมโน เรียกว่าฤกษ์บนเรือน หรืออนภดล^{๔๓}

ฤกษ์ล่าง คือ คราวหรือเวลาที่เหมาะสมเป็นชัยมงคลทางเบื้องต่ำฟ้า หรือทางเบื้องต่ำบนพื้นดิน ด้วยเหตุที่นักปราชญ์ ทางดาราศาสตร์ได้พิจารณาเห็นว่า ดาวพระเคราะห์ทั้ง ๗ คือ พระอาทิตย์ จันทร์ อังคาร พุธ พฤหัสบดี ศุกร์ เสาร์ เวสานั้น เรียกว่า สัปตฤกษ์ ได้โคจรผ่านดาวฤกษ์เหล่านี้อยู่เสมอ^{๔๔} โดยใช้วันทั้ง ๗ ประกอบด้วย ดิถี ขึ้น-แรม และเดือน ปี เป็นหลัก กำหนดนับเรียกว่าฤกษ์ล่าง หรือ ภูมิตล ทั้งฤกษ์บน ฤกษ์ล่างเป็นของคู่กันโดยถือหลักว่า สรรพสิ่งทั้งหลายซึ่งเป็นของคู่กันเท่านั้นที่จะอำนวยผลผลิตหรือประโยชน์ได้โดยสมบูรณ์ ฤกษ์บนมีความสำคัญว่าฤกษ์ล่างคือการพยากรณ์ต้องยึดถือความหมายของดาวเคราะห์เป็นหลักใหญ่โดยยึดเอาดาวเคราะห์ส่งกระแสอิทธิพลที่มีกำลังโดยตรงสามารถใช้และอยู่ได้ด้วยตนเอง สำหรับฤกษ์ล่างนั้นต้องอาศัยฤกษ์บนเป็นหลัก เพราะเป็นที่รับรองประจักษ์กำลังจากดาวเคราะห์

^{๔๓}สิงห์โต สุริยาอารักษ์, โหราศาสตร์ไทยชั้นสูงเรื่องฤกษ์และการให้ฤกษ์ การคำนวณดวงพิชัยสงคราม,(กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เสียงธรรมประทีป), หน้า ๖๐.

^{๔๔}หลวงวิศาลดรุณกร (อ้น สาริกบุตร), คัมภีร์โหราศาสตร์ไทย มาตรฐานฉบับสมบูรณ์, หน้า ๒๖๗.

๒.๒.๕ ประเภทของฤกษ์

ประเภทของฤกษ์ในทางโหราศาสตร์แบ่งฤกษ์ออกเป็น ดังนี้

ก. บุรณะฤกษ์ หมายถึงฤกษ์ที่มีบาทฤกษ์ทั้ง ๔ อยู่ในราศีเดียวกัน ถือเป็นฤกษ์มงคลมักนิยมใช้ในการวางฤกษ์ตามกิจการนั้นๆเพื่อให้เกิดมงคลมีทั้งหมด ๔ ฤกษ์ คือ มหัทธโน ฤกษ์แห่งทรัพย์ ความมั่งคั่งร่ำรวย, ภูมิปาโล ฤกษ์ของความมั่นคงยั่งยืน, เทวี และราชาฤกษ์ คือ ฤกษ์ของความมีหลักฐาน การได้คู่ครองดี การรับราชการใกล้ชิดผู้ใหญ่ดี

บุรณะฤกษ์เต็มสี่บาท ลัคน์ร่วมธาตุมาเกาะดล
ปีนี้จะให้ผล ยศฐานศักดิ์จักพูนมา

ข. ฉินทฤกษ์ หมายถึง ฤกษ์ที่มีบาทฤกษ์แยกกันอยู่ระหว่าง ๒ ราศีคือมี ๑ บาทฤกษ์ไว้ในราศีหลังอีก ๓ บาทฤกษ์มาราศีข้างหน้า คือ โจโรฤกษ์ ถือเป็นฤกษ์แต่หมายถึงฤกษ์ที่เหมาะสมกับการแย่งชิง, เข้าควบคุมครอบครอง, การแข่งขันทุกประเภท ส่วน เพชฌฆาตฤกษ์คือมี ๓ บาทฤกษ์ไว้ในราศีหลัง ส่วนอีก ๑ บาทฤกษ์มาราศีหน้า เป็นฤกษ์ที่ใช้กับความเด็ดขาด เหมาะกับการตัดสินใจเด็ดขาด, การปราบปรามโจรผู้ร้าย, การประกอบอาถรรพศาสตร์, ลงเลขยันต์ทางไสยศาสตร์ ฉินทฤกษ์ แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท

๑) ประเภท เอกะตรีนิ ได้แก่ นววงศ์ที่ ๙ แห่งราศีเมษ ราศีสิงห์ ราศีธนู และนววงศ์ที่ ๑ แห่งราศีกรกฎ ราศีพิจิก และราศีมีน

๒) ประเภท ตรีนิเอกะ ได้แก่ นววงศ์ที่ ๑, ๒, ๓ ในราศีพฤษภ ราศีกันย์ ราศีมังกร และนววงศ์ที่ ๗, ๘, ๙ ราศีมิถุน ราศีตุลย์ ราศีกุมภ์

ค. พินทุฤกษ์ หมายถึง ฤกษ์ที่อยู่คาบเกี่ยวระหว่าง ๒ ราศี คือฤกษ์ออกแต่ทำให้โทษเช่นกัน โดยแบ่ง ๒ บาทฤกษ์ไว้ในราศีหน้า ๒ บาทฤกษ์ และอีก ๒ บาทฤกษ์อยู่ราศีหลัง เหมาะกับกิจการสาธารณะ กิจการเกี่ยวกับการบันเทิงเรีงมย์, การค้าขาย, การต่างประเทศ

ง. ชันธฤกษ์ คือ จุดเชื่อมต่อระหว่างราศีธาตุน้ำและธาตุไฟ ๖ จุดคือ ฤกษ์สมโณ และทลิตโท ฤกษ์ทั้งสองนี้เป็นกลาง ไม่ให้คุณและโทษที่โดดเด่น เป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างบาทฤกษ์สุดท้ายแห่งราศีธาตุน้ำ และบาทฤกษ์แรกแห่งราศีธาตุไฟ เรียกว่า “นววงศ์ขาด”^{๔๕} เป็นนววงศ์ที่ให้โทษ คือนววงศ์สุดท้ายแห่งราศีธาตุน้ำ หรือเรียกว่า “คณฺหาณตะ”^{๔๖} หมายถึงข้อศอก ข้อพับ ข้อต่อ เป็นเวลาร้าย เวลาที่ให้โทษ ห้ามมิให้กำหนดเป็นฤกษ์ประกอบการอันเป็นสุขมงคล

^{๔๕} เทพย์ สาริกบุตร, โหราศาสตร์ภาคนักษัตร (ฤกษ์) (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อุตสาหกรรมการพิมพ์, ๒๕๑๔), หน้า ๑๒.

^{๔๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔๐.

นักโหราศาสตร์จึงให้ความสำคัญในการเลือกฤกษ์ให้เหมาะสมกับกิจการแต่ละอย่าง ตามกฎเกณฑ์ของการให้ฤกษ์ที่จะต้องมีความสัมพันธ์กับดวงชะตาของบุคคลผู้ที่จะประกอบการอันเป็นมงคลนั้นๆ

๒.๓ ความสัมพันธ์ของดวงชะตาบุคคล/สถานที่ กับการวางดวงฤกษ์

การวางดวงฤกษ์ตามหลักวิชาโหราศาสตร์ โหรผู้ทำการให้ฤกษ์จะต้องตรวจสอบดวงชะตาออกคำพยากรณ์ ทำนายพื้นฐานดวงชะตาของผู้มาขอฤกษ์อย่างละเอียดเสียก่อนเพราะ โหราศาสตร์คือ วิชาว่าด้วยการทำนายชีวิตโดยวิธีการคำนวณดูดาว การโคจร และราศีของดาว ซึ่งกว่าจะถึงขั้นตอนของการทำนายนั้นมีขั้นตอนการดำเนินการที่เรียกว่า “ผูกดวง” หลายขั้นตอน เริ่มตั้งแต่หาเวลาเกิดของผู้ที่จะให้ทำนายที่เรียกว่า “เวลาตกฟาก” มาได้แล้วจึงนำไปหาเวลาเกิดตามหลักโหราศาสตร์ “เวลาตกฟาก” เป็นเวลาเกิดจากกรรม หรือ “กัมมชกาล” หมายถึงกรรมเป็นตัวกำหนดเวลาให้หลุดจากกรรมมารดา^{๔๗} จะแสดงพื้นฐานของความเข้มแข็ง ความอ่อนด้อย ของบุคคลนั้นๆ เวลาตกฟากจึงมีความสำคัญมาก เพราะเป็นตัวบอกถึงเส้นทางชีวิตว่าจะดีหรือไม่ดี และการศึกษาชีวิตคนตามวิธีการโหราศาสตร์ ก็จะเริ่มต้นในเวลานั้น^{๔๘} นั้นหมายความว่า โหรผู้ให้ฤกษ์จะต้องมีองค์ความรู้ตามหลักการของวิชาอย่างถูกต้อง แม่นยำ มั่นคงในหลักวิชา เชื่อมั่นในการออกคำพยากรณ์เสียก่อน จึงจะสามารถให้ฤกษ์กับผู้มาขอฤกษ์ เพื่อให้สอดคล้องกับดวงฤกษ์ที่จะทำการประกอบศุภมงคลได้ โหรผู้ให้ฤกษ์ จะต้องเคร่งครัดในเรื่องฤกษ์ เมื่อจะกำหนดวันที่จะหาฤกษ์ จะต้องร่ายหาฤกษ์มีทักษาพยากรณ์ที่อายุปัจจุบันของผู้ขอฤกษ์นั้นเสียก่อนว่าตกภูมิใด ถ้าภูมินั้นเป็นศรี หรือเป็นเดชตามภูมิทักษาก็สรรเสริญว่าดี แต่หากตกภูมิกาลกรณีวันเกิด มักไม่นิยมให้ทำการมงคลในรอบปีนั้น^{๔๙}

^{๔๗}บรรจบ บรรณรุจิ, กรรม กุญแจไขความลับของชีวิต เล่ม ๕ ตอนกรรมกับโหราศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร: แคนนากราฟฟิก, ม.ป.ป.), หน้า ๓๑, ๓๔.

^{๔๘}กฤติกาวัลย์ หิรัญลี. “ศึกษาความสอดคล้องของหลักการพยากรณ์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทและวิชาโหราศาสตร์ไทย”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๒, หน้า ๘.

^{๔๙}เทพย์ สาริกบุตร, โหราศาสตร์ภาคนักษัตร (ฤกษ์) (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อุตสาหกรรมการพิมพ์, ๒๕๑๔), หน้า ๑๖๕.

ความสำคัญของ “ดิถี”^{๕๐} หรือ ดฤถี หมายถึง ระยะการโคจรของดาวจันทร์ นับแต่เวลาเที่ยงคืนวันหนึ่ง ไปจนถึงเวลาบรรจบรอบเที่ยงคืนอีกวันหนึ่ง และนับแต่หน้าวันดาวจันทร์ดับมือ (อมาวาสี) ไปจนถึงเห็นดาวจันทร์เพ็ญเต็มดวง (บุรณมี) เรียกว่า ข้างขึ้น หรือ ชุณหปักษ์ นับแต่หน้าวันจันทร์เต็มดวง ไปจนถึงวันจันทร์ดับไม่เห็นแสงจันทร์ เรียกว่า ข้างแรม หรือกาฬปักษ์ รวม ๒ ปักษ์ เป็นเดือนจันทรคติ ดังนี้

๑) เดือนทางจันทรคติ เป็นการนับการโคจรของพระจันทร์ตามระยะห่างจากดวงอาทิตย์ มีดิถีตั้งแต่ ดิถีที่ ๑ จนถึงดิถีที่ ๒๙ หรือดิถีที่ ๓๐ แบ่งเป็น “ข้างขึ้น ๑๕” และ “ข้างแรม ๑๕” เมื่อรวม ข้างขึ้น และข้างแรมแล้วจะได้ดิถีเท่ากับ ๒๙ หรือ ๓๐ ดิถี นับเป็นชื่อเรียกของเดือนไทย ได้แก่ เดือนอ้าย, เดือนยี่, เดือนสาม ฯลฯ จนถึงเดือนสิบสอง

๒) เดือนทางสุริยคติ เป็นเดือนที่นับจำนวนวันจากการโคจรของดวงอาทิตย์ คือ เดือนที่ใช้เป็นแบบสากลโดยทั่วไป อันได้แก่ เดือนมกราคม, กุมภาพันธ์ ฯลฯ จนถึงเดือนธันวาคม เป็นของคู่กันกับเดือนทางสุริยคติ

การกำหนดเดือนทาง “สุริยคติกาล” โดยพิจารณาจากการโคจรของดาวอาทิตย์ผ่านกลุ่มดาวจักราศีทั้ง ๑๒ กลุ่ม จำเพาะวันกลางเดือนแล้ว หมายความว่าเมื่อดาวอาทิตย์โคจรย้ายราศีหนึ่งเข้าสู่จักราศีหนึ่งทุกกลางเดือน

การกำหนดเดือนทาง “จันทรคติ” พิจารณาจากระบบการโคจรของดวงจันทร์และดวงอาทิตย์ หรือที่เรียกว่า ระยะเชิงมุมของดาวพระเคราะห์ทั้ง ๒ ถ้าโคจรอยู่ในระนาบเดียวกัน เห็นดวงจันทร์เต็มดวง วันนั้นเป็นวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เรียก บุรณมี หรือ “ดิถีเพ็ญ”^{๕๑} แต่ถ้าวันใดมองไม่เห็นแสงของดวงจันทร์ วันนั้นเป็นวันแรม ๑๔ ค่ำ หรือแรม ๑๕ ค่ำ เรียกว่า อมาวาสี คือดิถีที่เป็นที่อยู่ร่วมแห่งพระอาทิตย์และพระจันทร์, วันพระจันทร์ดับ หรือวันดับ คือวันสิ้นเดือนทางจันทรคติ^{๕๒} ดังนั้น เมื่อถึงวันขึ้น ๑ ค่ำ จะเป็นวันขึ้นเดือนใหม่ทางจันทรคติด้วย

^{๕๐} เทพย์ สาริกบุตร, โหราศาสตร์ปริทรรศน์ (จันทรวินิจัย), (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์วิทยากร, ๒๕๑๔), หน้า ๒๗๗-๒๗๘.

^{๕๑} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒. (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๙๕.

^{๕๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๐๔.

ชื่อดาวนักษัตร	ชื่อเดือน	เดือนไทย
จิตร	จิตรมาส	เดือน ๕
วิสาข	วิสาขมาส	๖
เชษฐ	เชษฐมาส	๗
อาสาธ	อาสาธมาส	๘
สавนะ	สавนมาส	๙
ภัทรปท	ภัทรปทมาส	๑๐
อัสยุช	อัสยุชมาส	๑๑
กัตติกา	กัตติกมาส	๑๒
มิกสิร	มิกสิรมาส	๑
ปุสย	ปุสยมาส	๒
มาฆะ	มาฆมาส	๓
ผัคคุณิ	ผัคคุณมาส	๔

ดิถี ตามที่ใช้กันอยู่ทุกวันนี้มีอยู่ ๒ ประการ คือ “ดิถีตลาด” และ “ดิถีโหร”

- ดิถีตลาด คือ วันขึ้น-แรม ที่ใช้กันอยู่ตามปฏิทินประจำปี แสดงเป็น “ข้างขึ้น ๑ ค่ำ ถึง ขึ้น ๑๕ ค่ำ” และ “แรม ๑ ค่ำ จนถึง แรม ๑๕ ค่ำ”

- ดิถีโหร อีกประการหนึ่งเรียกว่า “ดิถีเพียร” ดิถีโหร เป็นดิถีที่คำนวณขึ้นจากระยะเชิงมุม ระหว่างดาวอาทิตย์กับดาวจันทร์ นับว่าเป็นดิถีที่เที่ยงแท้ ที่บอกไว้ในปฏิทินโหรเป็นประจำวันทั้งจำนวนดิถีและนาทิดิถี มีหลักการคำนวณโดยแบ่งออกเป็นสองจุด คือ จากจุดพระจันทร์กุมกับพระอาทิตย์ แล้วเดินรุดไปข้างหน้าอาทิตย์ทุกวัน จนเดินเป็นเส้นตรงกับอาทิตย์ในทางตรงข้าม (๑๘๐°) ภาษาโหร เรียกว่า เล็ง จะเป็นเป็น ปุณณมี คือ การเพ็ญของดวงจันทร์ที่สว่างเต็มดวง ตามหลักของบาลี คือ ศกฺลปํกัซ

จากจุดของ ปุณมี ผ่านไปเกิน ๑๘๐° ของดวงจันทร์ จะค่อยๆ มีดไปทุกๆ วัน จนเข้า ๓๖๐° (เข้ากุมกับดวงอาทิตย์) จุดนี้เรียกว่า อมาวสี คือ จันทร์มืดทั้งดวง ภาษาชาวบ้านเรียกว่า จันทร์ดับ ตรงกับบาลี คือ กาฬปักษ์

๒.๓.๑ องค์ประกอบหลักของการผูกดวงฤกษ์

หลักสำคัญในการผูกดวงฤกษ์ ต้องทราบถึงกฎเกณฑ์ที่ใช้ในการให้ฤกษ์รวมไปถึงข้อห้ามในการวางฤกษ์แบ่งรายละเอียดตามหัวข้อย่อย คือ

ก. กฎ ข้อบังคับในการวางดวงฤกษ์

การหาฤกษ์ให้เป็นสวัสดิ์มงคลนั้น เบื้องต้น พึงพิจารณาตามกาลโยค คือ คราวหรือเวลาที่จะกระทำการประกอบด้วยโชคสำหรับปีนั้นๆ ก่อน กาลโยคมี ๔ ชนิด คือ

๑) ธงไชย หรือธงชัย หมายถึง ชัยชนะ เวลาประกอบด้วยโชคคราวชนะเข้าไปถึงที่ซึ่งศัตรูจะตั้งอยู่ไม่ได้ เหมาะกับการประกอบการมงคลทั้งปวง

๒) อธิบัติ หมายถึง ตำแหน่งที่เป็นใหญ่ เหมาะกับการมงคลหรือการเข้ารับตำแหน่งหน้าที่

๓) อุบาทว์ หมายถึง ความไม่ดี ไม่เหมาะกับการทำมงคล

๔) โลกาวินาศ หมายถึง โลกาวินาศ เป็นการเปรียบเทียบความไม่ดีที่ร้ายแรง ไม่เหมาะกับการทำการมงคลทุกชนิด ควรหลีกเลี่ยงเสียให้พ้น

หลักในการพิจารณากาลโยคเพื่อประกอบการวางดวงฤกษ์ มีดังนี้

วัน หรือวาร คือ วันทั้ง ๗ ตั้งแต่ วันอาทิตย์ ถึง วันเสาร์ การเลือกวันที่จะทำการนั้น อย่าให้ต้องวันอุบาทว์ โลกาวินาศ และวันชุลบ วันไทยป่วยกำพริ้ว พึงหาแต่วันที่เป็นธงชัย และอธิบัติ และไม่เป็นวันกาลกิณีแก่วันเกิด นามกำเนิด และภูมิมายุตกปีจรของเจ้าของงานนั้นๆ

ยาม ใน ๑ วัน มี ๒๔ ชั่วโมง แบ่งเป็น ๑๖ ยามๆ ละ ๑.๕ ชม. กลางวัน ๘ ยาม กลางคืน ๘ ยาม ที่จะทำการมงคลทั้ง ๘ ยาม พึงเลือกเอาแต่ยามที่เป็นธงชัยและอธิบัติและยามที่ไม่เป็นศัตรูกันตามชาติเวรของวันที่ทำการนั้น พึงเว้นยามที่เป็นอุบาทว์และโลกาวินาศสำหรับปีนั้นเสีย

ฤกษ์ ทั้ง ๒๗ ฤกษ์ พึงเลือกเอาแต่ฤกษ์ที่ไม่แตก ไม่เกี่ยว เป็นฤกษ์บุณริช (ริช = โคจร) ถ้ายิ่งได้ฤกษ์ที่เป็นอธิบัติและธงชัยตามกาลโยคสำหรับปีนั้นด้วยก็ดีมาก พึงเว้นฤกษ์แตก ฤกษ์เกี่ยว ฤกษ์ที่เป็นอุบาทว์ และโลกาวินาศ และฤกษ์ชั่วทั้งหลายสำหรับปีนั้นเสีย

ราศี ทั้ง ๑๒ ในจักรราศี ตั้งแต่ เมษ ถึง มิน ที่จะวางลัคน์ดวงฤกษ์ ดาวอาทิตย์ และดาวจันทร์ พึงเว้นราศีที่เป็นอริ มรณะ และวินาศแก่ลัคนาเดิม และราศีที่เป็นอุบาทว์ และโลกาวินาศสำหรับปีนั้นเสีย พึงเลือกราศีที่เป็นศุภะ ลาภะแก่ลัคนาเดิม และราศีที่เป็นธงชัย และอธิบัติสำหรับปีนั้นๆ

ดิถี ใน ๑ เดือน มี ๒๙ หรือ ๓๐ ดิถี (เดือนขาด ๒๙ ดิถีเดือนเต็ม ๓๐ ดิถี) แบ่งเป็น ข้างขึ้น ๑๕ ค่ำ ข้างแรม ๑๕ ค่ำ หรือ ๑๕ ค่ำ พึงเลือกเอาแต่ดิถีที่ไม่ต้องห้ามด้วยประการทั้งปวง คือ ดิถีที่ประกอบเข้ากับวันทำการนั้นแล้ว เป็นอามฤตโชค หมายถึง ความมีโชคดี โชคสำเร็จตามปรารถนา การมีอายุยืน สติโชค หมายถึง ความสำเร็จตามปรารถนา เหมาะสำหรับงานที่เป็นโครงการระยะสั้น มหาสติโชค หมายถึง ความสำเร็จอย่างเต็มที่ ดี หรือเหมาะกับกิจการที่มีระยะเวลายาวนาน และดิถีที่เป็นธงชัย และอธิบดีสำหรับปีนั้นๆ พึงเว้นดิถีที่ชั่ว ที่ต้องห้าม และที่เป็นอุบาทว์และโลกาวินาศสำหรับปีนั้นๆ

การวางลัคนาดวงฤกษ์ เป็นการสำคัญยิ่งนัก

- ไม่ให้พระเคราะห์ที่เป็นดาวเจ้าการนั้นโคจรอยู่ในเวลานั้นตกในราศีอริ มรณะ หรือวินาศแก่ลัคนากำเนิด และลัคนาในดวงฤกษ์นั้น ต้องไม่ให้ตกราศีที่เป็นอริ มรณะ และวินาศแก่ลัคนาของเจ้าชะตาผู้เป็นเจ้าของงานนั้นๆ

- ไม่ควรให้ลัคนานั้นเกาะตริยางค์พิช และนวางค์ที่เป็นกาลกิณี อริ มรณะ วินาศ แก่ดวงชะตาเดิมและดวงฤกษ์นั้นด้วย

- ควรวางลัคนาให้ประกอบด้วยตริยางค์ และนวางค์ที่ให้คุณ ที่เรียกว่า “นวางค์บุขึ้นเอก” ให้ได้โยค ได้เกณฑ์ ยิ่งได้มหาอุจจ์ มหาจักร และเกษตร เป็นโยค หรือกุมลัคน์ด้วยแล้วยิ่งดีนัก

- ลัคนากับจันทร์ในดวงฤกษ์นั้นก็ควรให้อยู่ในที่ที่เป็นการเกื้อกูลแก่กันและกัน ไม่ควรให้อยู่ในราศีที่เป็นอริ มรณะ และวินาศแก่กัน

- พึงระวังอย่าให้เป็นดวงพินทุบาทว์ด้วย จึงจะจัดว่าเป็นดวงฤกษ์ที่ประเสริฐได้^{๕๓}

- ควรวางลัคนาดวงฤกษ์ให้ได้กฎ “จาดรงคโชค” เป็นตำราที่จับดวง เพื่อดูว่าดวงชะตาบุคคลนั้น หรือดวงฤกษ์นั้น ดีเด่นขนาดไหน สมัยโบราณ ท่านใช้ในการตรวจดวงทหารเอก หรือดวงฤกษ์สำคัญ เช่น บรมราชาภิเษก เป็นต้น เพื่อให้มีโชคชัย มั่นคง^{๕๔} ผิวผู้ใดมีมือถึง ๔ มือก็ดี ก็มิอาจผจญด้วยผู้ใดจาดรงคโชคนี้ได้

โลกาวินาศนี้ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ขลุบ” หากทำการวันขลุบ ยามขลุบ ฤกษ์ขลุบ ราศีขลุบ ดิถีขลุบ แมื่อดวงฤกษ์จะประกอบด้วยโยค องค์เกณฑ์ อุดมเกณฑ์ดีอย่างไร ก็มักจะบันดาลทุกข์โทษให้ ไม่ส่งคุณให้แก่เจ้าของงาน

^{๕๓} หลวงวิศาลดรุณกร (อ้น สาริกบุตร), คัมภีร์โหราศาสตร์มาตรฐาน ฉบับสมบูรณ์, พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพมหานคร: อินเทอร์เน็ต, ๒๕๔๐), หน้า ๔๙๔.

^{๕๔} พลุหลวง, เคล็ดลับในการให้ฤกษ์และตั้งชื่อ, (กรุงเทพมหานคร: ศิวาศรม, ๒๕๑๑), หน้า ๒๘๐ – ๒๘๕.

ข. ข้อห้ามในการวางดวงฤกษ์

กฎ ข้อห้ามในการวางลัคนาดวงฤกษ์

- ระวังอย่าให้ลัคนาของดวงฤกษ์ทำร้ายลัคนาของเจ้าชะตา

- ไม่วางดวงฤกษ์ในวันที่เป็นกาลกิณี^{๕๕} (หมายถึงความถึง จุดอัปของชีวิต, อุปสรรคขวากหนาม) ของเจ้าชะตา เพราะจะทำให้กิจการนั้นติดขัดไม่ราบรื่น หรือเกิดผลเสียต่อเจ้าของดวงชะตา

- ไม่วางดวงฤกษ์ในวันที่ดาวพระอาทิตย์ย้ายราศี ในทางโหราศาสตร์ถือว่าดาวอาทิตย์เป็นประธานในระบบสุริยะจักรวาล มีอัตราการโคจรวันละประมาณ ๑ องศาใน ๑ ราศีครบ ๓๐ องศาในเวลา ๑ เดือน ก็จะเปลี่ยนการโคจรมาสู่อีกราศีหนึ่ง ช่วงเวลานี้จึงห้ามการวางฤกษ์ เพราะพระอาทิตย์ยังอยู่ในระยะโคจรข้ามราศี

- ไม่วางดวงฤกษ์ในขณะที่พระจันทร์มีฤกษ์ดีต้องห้ามตามตำราฤกษ์ เช่น พระจันทร์มีฤกษ์ของดิถีเป็น พยายะ-มรณะ, พระจันทร์อยู่ในดิถีพิฆาต, ดิถีมหาสุญ หรือพระจันทร์อยู่ในระยะอวมานโอน ซึ่งในทางโหราศาสตร์ห้ามให้ฤกษ์เป็นอันตราย เพราะพระจันทร์เป็นดาวพระเคราะห์ดวงเดียวที่โคจรผ่านฤกษ์ในแต่ละวัน

- ไม่วางดวงฤกษ์ในวันที่เกิดสุริยคราส และจันทรคราส

- ไม่วางลัคนาดวงฤกษ์ต้องตรียางค์ลูกพิช ต้องนวางค์ลูกพิช และนักษัตรพิช

- ไม่วางลัคนาดวงฤกษ์ต้องนวางค์มรณะ หรือตรียางค์มรณะกำเนิดของเจ้าของกิจการหรือผู้มาขอฤกษ์

นักษัตรพิช คือ กลุ่มดาวฤกษ์ล่างแห่งดวงชะตา หรือวันที่ให้ฤกษ์ ที่จัดเป็นหมวดโจโร, เทศาตรี, เพชฌฆาตฤกษ์ เนื่องจากมีบาทฤกษ์ คาบเกี่ยวเป็น ๒ ราศี เป็นฤกษ์แตก เป็นจุดเสื่อมของดวงชะตา

ฤกษ์ที่ ๓,	๑๒,	๒๑	กลุ่มโจโรฤกษ์	เป็นนักษัตรพิช
ฤกษ์ที่ ๕,	๑๔,	๒๓	กลุ่มเทศาตรีฤกษ์	เป็นนักษัตรพิช
ฤกษ์ที่ ๗,	๑๖,	๒๕	กลุ่มเพชฌฆาตฤกษ์	เป็นนักษัตรพิช

^{๕๕} พระกรรมที่ปิการจารย์, พจนานุกรมโหร, (กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ป.), หน้า ๕.

ตรียางค์พิช ตรียางค์ทั้ง ๓ ตรียางค์ใน ๑ ราศี จะมีตรียางค์ช่วยอยู่ ๑ ตรียางค์ ถ้าลัคนาหรือดาวพระเคราะห์มาเกาะที่ตรียางค์พิช ลัคนาและดาวเคราะห์นั้นก็เสื่อมเสีย

ตรียางค์พิช ในแต่ละราศี ประกอบด้วย ๓ ตรียางค์ทุกราศี ได้บังคับตรียางค์ชั่วไว้ราศีละ ๑ ตรียางค์ เรียกว่า “ตรียางค์พิช” เป็นตรียางค์ที่แสดงถึงความไม่ดี ถ้าลัคนาหรือดาวพระเคราะห์มาเกาะที่ตรียางค์ลูกพิชแล้ว ลัคนาและดาวเคราะห์นั้นก็เสื่อมเสีย ทางโหราศาสตร์ได้แบ่งประเภทของลูกพิชไว้ ดังนี้.-

ลูกพิชที่ ๑ — เป็นพิชของนาค

ลูกพิชที่ ๒ — เป็นพิชของครุฑ

ลูกพิชที่ ๓ — เป็นพิชของสุนัข

ในราศีเมษ	นวางค์ลูกที่ ๒	ดาวศุกร์เป็นนวางค์ลูกพิช
	ตรียางค์ที่ ๑	ดาวอังคารเป็นตรียางค์พิช เป็นพิชนาคให้โทษ เกี่ยวกับการป่วยไข้ โรคภัย ลูกพิชงู
ในราศีพฤษภ	นวางค์ลูกที่ ๕	ดาวศุกร์เป็นนวางค์ลูกพิช
	ตรียางค์ที่ ๒	ดาวพุธเป็นตรียางค์พิช เป็นพิชครุฑ ให้โทษน้อย เพราะเสวยฤกษ์ดี (ภูมิปาโลฤกษ์)
ในราศีเมถุน	นวางค์ลูกที่ ๘	ดาวศุกร์เป็นนวางค์ลูกพิช
	ตรียางค์ที่ ๓	ดาวเสาร์เป็นตรียางค์พิช เป็นพิชสุนัข จะถูกทำร้ายร่างกายให้ได้รับบาดเจ็บ
ในราศีกรกฎ	นวางค์ลูกที่ ๘	ดาวเสาร์ (ราหู) เป็นนวางค์ลูกพิช
	ตรียางค์ลูกที่ ๓	ดาวพฤหัสบดีเป็นตรียางค์พิช เป็นพิชสุนัข ให้โทษเจ็บป่วยด้วยโรคร้ายเป็นโรคปอด, โรคลมบ้าหมู ลมชักกระดูก
ในราศีสิงห์	นวางค์ลูกที่ ๕	ดาวอาทิตย์ เป็นนวางค์ลูกพิช
	ตรียางค์ที่ ๒	ดาวพฤหัสบดี เป็นตรียางค์พิช เป็นพิชครุฑ ให้โทษเกี่ยวกับโรคหัวใจ, เบาหวาน, มะเร็งในเม็ดเลือด
ในราศีกันย์	นวางค์ลูกที่ ๒	ดาวเสาร์(ราหู) เป็นนวางค์ลูกพิช
	ตรียางค์ที่ ๑	ดาวพุธเป็นตรียางค์พิช เป็นพิชนาค ให้โทษจะถูกโจรกรรม ถูกโจรผู้ร้ายชิงทรัพย์และทำร้ายร่างกายให้ถึงตายได้ ทำราชการจะถูกแย่งตำแหน่ง

ในราศีตุลย์	นวางค์ลูกที่ ๕	ดาวเสาร์(ราหู) เป็นนวางค์ลูกพิษ
	ตริยางค์ที่ ๒	ดาวเสาร์ เป็นตริยางค์พิษ เป็นพิษครุฑ, จะเจ็บป่วย
ในราศีพิจิก	นวางค์ลูกที่ ๘	ดาวเสาร์(ราหู) เป็นนวางค์ลูกพิษ
	ตริยางค์ที่ ๓	ดาวจันทร์ เป็นตริยางค์พิษ เป็นพิษสุนัข ให้โทษร้ายทางน้ำ , จะตกน้ำตาย, ถ้าป่วยไข้จะรักษาหายยากเป็นโรคเรื้อรัง
ในราศีธนู	นวางค์ลูกที่ ๒	ดาวศุกร์ เป็นนวางค์ลูกพิษ
	ตริยางค์ที่ ๑	ดาวพฤหัสบดี เป็นตริยางค์พิษ เป็นพิษนาครให้โทษเกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่การงาน บริวารจะให้โทษ เจ้านายจะชิงโกรธ, จะเป็นเสี้ยนหนามกับภรรยา
ในราศีมังกร	นวางค์ลูกที่ ๘	ดาวอาทิตย์ เป็นนวางค์ลูกพิษ
	ตริยางค์ที่ ๓	ดาวพุธ เป็นตริยางค์พิษ เป็นพิษสุนัขให้โทษเกี่ยวกับการเจ็บไข้, เป็นผีร้าย, มะเร็งร้าย , โรคปอด
ในราศีกุมภ์	นวางค์ลูกที่ ๕	ดาวเสาร์(ราหู) เป็นนวางค์ลูกพิษ
	ตริยางค์ที่ ๒	ดาวพุธ เป็นตริยางค์พิษ เป็นพิษครุฑให้โทษเกี่ยวกับภัยทางอากาศ เป็นโรคแพ้อากาศ โรคภูมิแพ้ หืดหอบ โรคลมปัจจุบันทันด่วน
ในราศีมีน	นวางค์ลูกที่ ๒	ดาวอาทิตย์ เป็นนวางค์ลูกพิษ
	ตริยางค์ที่ ๑	ดาวพฤหัสบดี เป็นตริยางค์พิษ เป็นพิษนาคร ให้โทษอันตรายจากสัตว์น้ำ, ตกน้ำตาย, เรือล่ม, หรือถูกอสริพิษในน้ำขบกัด, เจ็บป่วยด้วยโรคเกี่ยวกับน้ำท่วมปอด, เส้นเลือดตีบ, หัวใจล้มเหลว

นวางค์พิษ คือลูกนวางค์ที่อยู่ในตริยางค์พิษ เรียกว่า นวางค์ลูกพิษ เช่น

ในราศีเมษ ตริยางค์ที่ ๑ ดาวอังคาร(๓) เป็นตริยางค์พิษ

นวางค์ลูกที่ ๒ ดาวศุกร์(๖) เป็นนวางค์ลูกพิษ

นวางค์มรณะ คือ นวางค์ที่ ๖๔ นับตั้งแต่่นวางค์ที่จันทร์กำเนิดในดวงชาตาครอง

อยู่

ตริยางค์มรรณะ คือ ตริยางค์ที่ ๒๒ นับจากตริยางค์ที่ลัคนาสถิต

๒.๓.๒ องค์ประกอบรองของการผูกดวงฤกษ์

จากหลักการสำคัญที่ได้กล่าวมาแล้ว ในการให้ฤกษ์แต่ละครั้งยังต้องคำนึงถึงรายละเอียดต่างๆ ที่จะทำให้ดวงฤกษ์นั้นสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ดังต่อไปนี้

ก. กฎ ข้อบังคับฤกษ์สำคัญที่มาประกอบดวงฤกษ์

สิ่งสำคัญลำดับถัดมา หรือฤกษ์ที่มาประกอบดวงฤกษ์ให้สมบูรณ์ตามหลักของการให้ฤกษ์ คือ จักขุมายาฤกษ์, กนกนารีฤกษ์ และ กนกกุญชรฤกษ์ ทั้ง ๓ หมวดนี้ใครผู้ให้ฤกษ์จะต้องคำนวณและพิจารณาให้ผ่านตามเกณฑ์ เพื่อมาประกอบดวงฤกษ์ให้ทรงคุณภาพมากขึ้น

อธิบายเพิ่มเติม **จักขุมายาฤกษ์** เป็นการสอบผลฤกษ์ที่สำคัญมาก วิธีคำนวณให้ตั้งฤกษ์ที่ดาวจันทร์เกาะวันนั้นลง และนำเกณฑ์วันตามจักขุมายาบวกเข้ากับจำนวนฤกษ์นำ ๗ หารเศษ ๑-๓ ไม่ใช่ ถือว่าจักขุมายาไม่ผ่าน นอกนั้นใช้ได้หมด ถ้าหากจักขุอำนวยผลดี ถึงแม้ดวงฤกษ์จะเข้าเกณฑ์ร้ายอื่นๆ ก็สามารถที่จะคุ้มครองป้องกันได้^{๕๖} ดวงพระฤกษ์ของกรุงเทพมหานคร มีดาวจันทร์ครองนักษัตรปุษะฤกษ์ที่ ๘ ราชาแห่งฤกษ์ เมื่อนำฤกษ์ที่ ๘ บวกกับเกณฑ์ของวันคือวันอาทิตย์ มีเกณฑ์ ๖ และหารด้วย ๗ จะได้เศษ ๐ หรือเศษ ๗ เรียกว่า สรรพโยคอำพล ตามตำราจักขุมายา ถือว่าดีมาก เหมาะกับการสร้างเมือง ไผ่ชนตรปราสาท

อธิบายเพิ่มเติม **กนกนารีฤกษ์** เป็นการกำหนดว่าวันใดดาวจันทร์โคจรเข้าเกาะหมู่ นักษัตรทั้ง ๒๗ กลุ่ม วันละกลุ่มดาวฤกษ์นั้น หากไปตรงกับวันที่ต้องห้ามสำหรับฤกษ์นั้น ท่านห้ามมิให้ทำการมงคล เช่น เมื่อดาวจันทร์เข้ากลุ่มดาวภณีนักษัตรที่ ๒ ถ้าไปตรงกับวันอาทิตย์, วันจันทร์ หรือวันเสาร์ ห้ามมิให้ทำการมงคล^{๕๗}

อธิบายเพิ่มเติม **กนกกุญชรฤกษ์** เป็นการกำหนดว่าวันที่จะทำการมงคลนั้น ดาวจันทร์เข้าเกาะกลุ่มดาวฤกษ์ที่เท่าใด และวันนั้นตรงกับวันอะไร เมื่อจะวางลัคนาฤกษ์ลงไปในราศีใดก็ตาม อย่าให้ราศีที่ลัคนาฤกษ์สถิตนั้นตรงกับข้อห้ามที่ในตำรานี้ เช่น ดาวจันทร์เกาะปุรพผลคุณีนักษัตรฤกษ์ที่ ๑๑ หรือฤกษ์ที่ ๑๒ อุตมผลคุณีนักษัตร ห้ามวางลัคนาดวงฤกษ์ไว้ในราศีกันย์ หรือ ราศีธนู ในวันทำการ เจ้าของงานจะตาย^{๕๘}

^{๕๖} เทพย์ สาริกบุตร, โหราศาสตร์ปริทรรศน์ จันทรวิณีจลย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วิทยากร ๒๕๑๔), หน้า ๓๕๖.

^{๕๗} อ้างแล้ว เล่มเดียวกัน, หน้า ๓๑๘.

^{๕๘} อ้างแล้ว เล่มเดียวกัน, หน้า ๓๒๙.

จะเห็นได้ว่า กลวิธีในการให้ฤกษ์เพื่อประกอบการ ดังที่ได้อธิบายมาแล้วนั้นจะช่วย
ให้ดวงฤกษ์มีข้อบกพร่องน้อยที่สุด

ข.การใช้ฤกษ์ให้ถูกกับประเภทของงาน

การกำหนดการใช้ฤกษ์ให้ถูกต้อง จะต้องดูดาวเจ้าการหมายถึง ดาวพระเคราะห์ที่
แสดงเรื่องราวที่จะกระทำการในวันที่ทำกรานั้น ให้สัมพันธ์กับกิจกรรมตามหมวดฤกษ์ และ
หลักเกณฑ์อื่น ๆ ประกอบกันให้เกิดความเหมาะสม หลักการใช้ฤกษ์ให้เหมาะสมกับกิจการ มีดังนี้

๑) พลิตโทฤกษ์ เหมาะสำหรับการขอความช่วยเหลือ การสาธารณกุศล เรียกราย
ขอความร่วมมือในการก่อตั้ง ก่อสร้างต่างๆ ขอคืนดีข้อกู่หนี่ เช่น ขอซื้อบ้านเงินผ่อน ขอแบ่งมรดก
ทรัพย์สิน หรือทวงหนี้ ขอความประนีประนอม ร้องเรียน ร้องทุกข์ต่างๆ

๒) มหัทธโนฤกษ์ เหมาะกับงานมงคลทุกอย่าง เช่น โกนจุก แต่งงาน ปลุกสร้าง
อาคารใหญ่ๆ เปิดร้านขายของ ขายทอง ัญมณีเพชร พลอย เปิดห้างสรรพสินค้า เปิดธนาคาร ธุรกิจ
การค้าใหญ่ๆ ดี เหมาะกับงานขึ้นบ้านใหม่ เป็นฤกษ์ของพ่อค้า นักธุรกิจใหญ่ๆ ที่ต้องเกี่ยวข้องกับเงิน
จำนวนมากๆ

๓) โจโรฤกษ์ ใช้ในการจูโจม ปล้นค่าย รบทัพจับศึก แย่งชิงตำแหน่งหน้าที่การ
งาน รวมถึงงานที่ต้องการฉวยโอกาส การแข่งขัน การเอาชนะคู่ต่อสู้ ปล้นเสบียงข้าศึกตอนออกรบ
การผจญภัย การออกเดินทางไปต่างประเทศ การหนีข้ามประเทศ การวางแผนทำลายข้าศึกศัตรู ไม่
เหมาะกับการทำการมงคล

๔) ภูมิปาโลฤกษ์ เหมาะใช้ทำการปลูกบ้าน สร้างเมือง ยกเสาเอก ตั้งพระภูมิเจ้า
ที่ ก่อเจดีย์ สร้างปราสาท การซื้อที่ดิน ซื้อบ้านที่อยู่อาศัยเข้ารับราชการ ปลูกพืชผัก สวนครัว ปลูกไม้
ใหญ่ ทำสิกรรม ออกรถ แต่งงาน งานมงคลที่ต้องการความมั่นคงดี

๕) เทศาตรีฤกษ์ เหมาะสำหรับใช้ในการเดินทาง ยাত্রา เดินทางไกลไปต่างถิ่น
ต่างแดน เหมาะกับกิจการบันเทิงเริงรมย์ ของที่ต้องมีคนพลุกพล่านเช่น โรงมหรสพ บาร์ ไนต์คลับ
โรงน้ำชา อาบ อบ นวด โรงแรม ตลาด โรงละคร การแสดงละคร โทรทัศน์ ร้านเสริมสวย แพชั่น
สมาคม สโมสร การเดินทาง เดินทางเรือ กิจการสาธารณะทุกชนิด

๖) เทวีฤกษ์ ใช้กับการมงคลทุกอย่าง หมั้น แต่งงาน โดยเฉพาะงานที่เกี่ยวข้องกับ
สุภาพสตรี เพราะจะช่วยยกฐานะสตรี เข้าหาผู้ใหญ่ที่เป็นสตรี โดยเฉพาะคุณหญิง คุณนาย เปิด
โรงเรียนสตรี เปิดสมาคมแม่บ้าน เป็นฤกษ์ที่ใช้กับสตรีเพศที่สูงศักดิ์ แต่งตั้งท่านผู้หญิง คุณหญิง เปิด
หอพักสตรี ร้านเสริมสวย เสื้อผ้าของสตรี หรือ เครื่องสำอางของสตรี เป็นต้น

๗) เพชฌฆาตฤกษ์ เป็นฤกษ์ที่ใช้ทำการเกี่ยวกับทหาร ตำรวจ เปิดโรงเรียนทหาร ตำรวจ เหมาะกับงานการปราบปราม ยกทัพ ประกาศสงคราม เช่น พวกทหาร ตำรวจ จับโจร ผู้ร้าย เปิดร้านขายอาวุธ อุปกรณ์การต่อสู้ เปิดสนามกีฬา เช่น สนามมวย สนามแข่งขันกีฬาทุกประเภท เปิดอาหารทหาร เปิดอาคารศาลาการเปรียญ เปิดโรงฆ่าสัตว์ และฤกษ์นี้เป็นฤกษ์ที่ใช้ในการ ทำเครื่องรางของขลัง ปลุกเสก เลขยันต์ทางไสยศาสตร์ การตัดไม้ข่มนาม การسابแข่งข่ม การเบิกไพรลงเลขยันต์ คงกระพันชาตรี การทำตะกรุดพิสมร การทำกิตติยาคม อาถรรพ์ต่างๆ ดี การหล่อพระ การลงเลขยันต์ดวงพิชัยสงคราม การก่อสร้างอุโบสถ วิหาร ทำการอุกอาจทุกชนิด

๘) ราชารฤกษ์ ใช้กับการมงคลทุกอย่าง การตั้งหลักเมือง การเปิดรัฐสภา เปิดกระทรวง การเปิดงานราตรีสโมสร เปิดร้านค้าใหญ่ๆ ธนาคารใหญ่ๆ การเซ็นสัญญาระดับประมุขของประเทศ การแต่งงานโดยมีผู้ใหญ่เข้าร่วม การขึ้นบ้านใหม่ เข้าหาผู้ใหญ่ เปิดป้าย เริ่มกิจการต่างๆ ลาสิขาบท โดยเฉพาะงานใหญ่ๆ กิจการหรือธุรกิจใหญ่โต งานเฉลิมฉลองมหกรรมแห่งชาติ ฤกษ์นี้ มักใช้กับงานพระราชพิธีราชาภิเษก อภิเษกสมรส หรือพิธีที่โอ้อ่าใหญ่โต งานเฉลิมฉลองต่าง ๆ

๙) สมโนฤกษ์ เหมาะกับงานมงคล โดยเฉพาะกิจกรรมทางศาสนา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ เช่น อุปสมบท การไปจำศีลภาวนา ทอดกฐิน ผ้าป่า ยกช่อฟ้า เปิดศาลา ฝังลูกนิมิต การหล่อพระ เปิดอาคารศาลา ฝังลูกนิมิต เปิดโรงพยาบาลสงฆ์ เหมาะสำหรับงานเรี่ยราย งานพุทธาภิเษก เปิดสำนักวิปัสสนา เป็นต้น

ในทางโหราศาสตร์ได้จัดแบ่งหมวดฤกษ์ออกเป็น ๙ หมวดใหญ่ แบ่งประเภทของฤกษ์ออกเป็น ๔ ประเภท ทั้งบูรณะฤกษ์ ฉินทฤกษ์ พินทุฤกษ์ และขันธฤกษ์ รวมทั้งหมดคือ ๒๗ ฤกษ์ แต่ละหมวดมี ๓ ฤกษ์ คูณกับจำนวนแม่ฤกษ์ คือ ๙ ฤกษ์ (หมวดฤกษ์) จะเท่ากับ ๒๗ ฤกษ์ เช่น หมวดของมหัทธโนฤกษ์ จะมีฤกษ์ที่ ๒ ภายใต้งานนักษัตริภรณ์ในราศีเมษ, นักษัตริปุรพผลคุณิในราศีสิงห์ และนักษัตริปุรพชาตในราศีธนู อยู่ในมหัทธโนฤกษ์เช่นเดียวกัน อันหมายถึง ฤกษ์แห่งทรัพย์ เหมาะกับกิจการทุกอย่าง เช่น การเปิดบริษัท, การขึ้นบ้านใหม่,งานมงคลทุกอย่าง ถ้าจะใช้ฉินทฤกษ์ (ฤกษ์แตก) หมวดเทศาตรีฤกษ์จะเหมาะกับการค้า การท่องเที่ยว การเปิดสถานเริงรมย์ โรงมหรสพ ถ้าเป็นหมวด สมโนฤกษ์จะเหมาะกับการสร้างพระ สร้างสถานปฏิบัติธรรม เป็นต้น

๒.๓.๓ กรณีตัวอย่างการให้ฤกษ์สำหรับสถานที่

ก. การวางพระฤกษ์ฝังเสาหลักเมืองกรุงเทพมหานคร

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก และพระยาตากะโตโหร ซึ่งต่อมาได้เลื่อนขึ้นเป็น เจ้าพระยาศรัทธาธรรมาธิราช (นายบุญรอด ต้นตระกูล บุญรัตน์พันธ์) ผู้เป็นพราหมณ์ที่สืบตระกูลมาจากราชครุรามินทร์ ซึ่งเป็นพราหมณ์พฤติบาท ในสมัยสมเด็จพระเอกาทศรถ เป็นผู้ที่กำหนดพระฤกษ์ฝังเสาหลักเมืองในวันอาทิตย์ที่ ๒๑ เมษายน พ.ศ.๒๓๒๕ เวลารุ่งแล้ว ๙ บาท

พระราชพิธีนครทานซึ่งจะฝังหลักพระนครนั้นท่านให้เอาไม้ไชยพฤกษ์มาทำเป็นหลักเมือง เอาไม้แก่นประดับนอก โดยสูงอยู่บนดิน ๑๐๘ นิ้ว อยู่ใต้ดิน ๗๙ นิ้ว คิดเป็น มีเมื่อยอดสวมบนปลายหลัก ลงรักปิดทอง ล้วนภายในไว้เป็นช่องสำหรับเป็นที่บรรจุดวงพระชันษาพระนคร โดยใช้แผ่นเงินหรือแผ่นทองแผ่กว้างยาว ๑๒ นิ้ว ลงดวงชาตาเมืองในพระอุโบสถมียันต์ล้อม ให้ปลูกโรงพระราชพิธี ไกลหลุมที่จะปักหลักเมืองนั้น ให้ตั้งศาลท้าวจตุโลกบาลทั้ง ๔ ทิศ ศาลพระอินทร์อยู่ท่ามกลาง แล้วปักราชวัตรฉัตร ธง ต้นกล้วย อ้อยโดยรอบโรงพระราชพิธีแลที่หลุมปักหลักเมือง มีโรงพิธีพราหมณ์บูชาเทวรูปพระไวยาศาสตร์โรงหนึ่งด้วย^{๕๙}

พระโหราธิบดี ย่าม้องบอกกำหนดพระฤกษ์ พ่อพราหมณ์เป่ามหาสังข์แกว่งบัณเฑาะก์ เจ้าพนักงานประโคมดุริยางค์แตรสังข์และพิณพาทย์ เจ้าหน้าที่ประจำป็นยิงปืนใหญ่เป็นมหาพิชัยฤกษ์ เริ่มพระราชพิธีอัญเชิญเสาหลักเมืองเคลื่อนลงสู่หลุมโดยวางบนแผ่นศิลายันต์ (จากจดหมายเหตุความทรงจำของ กรมหลวงนรินทรเทวีฯ)^{๖๐}

ระยะเวลาในการเตรียมการเพียง ๑๑ วัน คือตั้งแต่วันที่ ๗ ถึงวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๓๒๕ วันที่ ๑๘ เมษายน จะต้องเริ่มประกอบพระราชพิธี นั้นหมายความว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวกับพระราชพิธีต้องเสร็จสิ้นภายในวันที่ ๑๗ เมษายน ถ้าหากพิธีการดังกล่าวไม่มีการเตรียมการมาล่วงหน้า จะไม่สามารถกระทำการได้เลยต่อไปเป็นสมัยปัจจุบันที่มีเครื่องมือในการทุนแรงอย่างพร้อมเพรียงก็ตาม

^{๕๙} ประเมศวร์ วัชรปาม, **พลิกประวัติศาสตร์ รัตนโกสินทร์ ๑๐ ยุค**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ฐานบัณฑิต, ๒๕๕๕), หน้า ๘๑.

^{๖๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๖-๘๗.

พระฤกษ์ฝังเสาหลักเมืองกรุงเทพมหานครนั้น จะเห็นได้ว่าดาวพระเคราะห์ที่สำคัญในดวงฤกษ์ รวมทั้งลัคนาของดวงเมืองครองดาวนักษัตรฤกษ์ที่เป็นนวางค์ปูขึ้นเอกถึง ๔ ดวง คือลัคนาครองนวางค์ ๓ เสวยมัทธโนฤกษ์ ดาวจันทร์ครองนวางค์ ๓ เสวยราชาฤกษ์ ดาวอังคารครองนวางค์ ๒ เสวยภูมิปาโลฤกษ์ และดาวพฤหัสบดีครองนวางค์ ๒ เสวยทลิตโทแห่งฤกษ์ ทำให้ดวงพระฤกษ์เข้มแข็งเมืองไทยจึงไม่เคยตกเป็นประเทศราชของชาติใด ทั้งที่ในเอเชียอาคเนย์ประเทศเพื่อนบ้านเช่น พม่า, ลาว, กัมพูชา, เวียดนาม ต่างตกเป็นเมืองขึ้นของประเทศมหาอำนาจคือ ฝรั่งเศส, อังกฤษ, รัสเซียมีเรื่องเล่าในจดหมายเหตุเพิ่มเติมว่า ขณะที่เสาหลักเมืองกำลังเคลื่อนลงหลุมนั้น ปรากฏว่ามีงูเล็กๆ ๔ ตัวอยู่ที่ก้นหลุม ทั้งที่ก่อนหน้านี้ไม่มีใครเห็น จึงหมดหนทางที่จะแก้ไขได้ จัดเป็นอวมงคลนิมิต ตามคัมภีร์อภิไทยโหราศาสตร์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าฯ ทรงประกอบพระราชพิธีสะเดาะเคราะห์เคราะห์เสีย ด้วยการอาศัยอำนาจพระปริตรพระพุทธรูป และเทพมนต์ โดยการจัดตั้งบัตรพลีสังเวทเพชดาตามตำราโหราศาสตร์ และไสยศาสตร์ เพื่อขจัดปัดเป่าอวมงคลนิมิตนั้น เหตุการณ์ต่อมาตามบันทึกของ กรมหลวงนรินทรเทวีฯ

.....ณ วันอาทิตย์ เดือน ๗ ขึ้น ๑ ค่ำ ปีระกา เอกศก เพล่าบ่าย ๓ โมง ๖ บาท อสนีบาตพาดสายตกติดหน้าบันมุขเด็จเบื้องทิศอุดร หมดหลอดทรงบนปราสาท ปลายหักพาดลงพระปรีสซายเป็นสองซ้า ลงสู่พระทวารแต่เฉพาะโหม้...พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าฯ ตรัสว่า เราได้ยกพระไตรปิฎก เทวดาให้โอกาสแก่เรา ต่อเสียเมืองจึงจะเสียปราสาท ด้วยชะตาเมืองคอดกั้วใน ๗ ปี ๗ เดือน เสร็จสิ้นพระเคราะห์เมืองจะถาวรลำดับกษัตริย์ถึง ๑๕๐ ปี”^{๖๑} พระดำรัสของพระองค์ แสดงให้เห็นถึงพระปรีชาในทางโหราศาสตร์เป็นอย่างมาก เพราะทรงทราบตั้งแต่วันวางพระฤกษ์ฝังหลักเมืองว่า พระเคราะห์ของเมืองในขณะนั้นยังไม่สิ้นจนกว่าจะพ้นระยะ ๗ ปี ๗ เดือน พระองค์ทรงตรัสว่าไฟไหม้ปราสาทเท่านั้น แต่ไม่เสียเมืองเพราะทรงบำเพ็ญพระราชกุศล เทวดาจึงคุ้มครอง และทรงพยากรณ์ว่าเมืองจะมีพระมหากษัตริย์อยู่ถึง ๑๕๐ ปี หมายถึงพระมหากษัตริย์ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ นอกจากนั้น พระองค์ยังให้คำพยากรณ์ ถึงเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นกับบ้านเมืองไว้เป็น ๑๐ ยุค ดังนี้

๑. ยุคมหากาฬ
๒. ยุคพันธูย์ักษ์
๓. ยุครักษ์บัณฑิต
๔. ยุคสนิทธิธรรม

^{๖๑} อ่างแล้วเล่มเดียวกัน หน้า ๙๘.

๕. ยุคจำแนกขนาด

๖. ยุคราชโจร

๗. ยุคชนรื่องทุกข์

๘. ยุคทมิฬ

๙. ยุคถิ่นกาขาว

๑๐. ยุคชาววิไล ^{๖๒}

โดยทรงพิจารณาจากการโคจรของดาวพฤหัสบดี (๕) และดาวเสาร์ (๗) ที่จะมาร่วมราศีกัน ประมาณ ๒๐ ปีต่อหนึ่งครั้ง หรือโคจรมาเล็งกันในเชิงมุม ๑๘๐ องศา จะทำให้เกิดเหตุการณ์สำคัญขึ้นในบ้านเมือง เช่น การเสียดินแดนในสมัยรัชกาลที่ ๕ ที่พระองค์ทรงให้คำพยากรณ์ไว้ใน “ยุคจำแนกขนาด” หมายถึง จำเป็นที่จะต้องสูญเสียดินแดนบางส่วนของประเทศไปเพื่อรักษาเอกราชของประเทศไว้ และอีกครั้ง ในวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๗๕ ประเทศสยามได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์อันมีพระมหากษัตริย์อยู่เหนือกฎหมาย มาเป็นระบอบประชาธิปไตยภายใต้การปฏิบัติของคณะราษฎรโดย พันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา (พจน์ พหลโยธิน) ตรงกับคำที่ทรงทำนายไว้ว่า...จะถาวรลำดับกษัตริย์ถึง ๑๕๐ ปี...ซึ่งในป็นนั้นอายุเมืองครบ ๑๕๐ ปีพอดี นับแต่วันลงพระฤกษ์ฝังเสาหลักเมืองจากรายละเอียดของพระฤกษ์ในวันฝังเสาหลักเมืองกรุงเทพมหานคร และเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในแต่ละสมัยนั้น

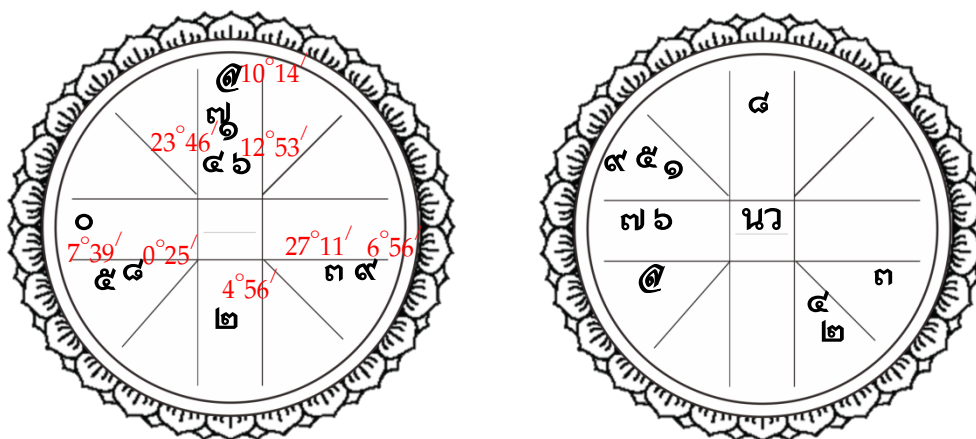
ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ฤกษ์หรือเวลาที่เหมาะสมนั้นช่วยบรรเทาความร้ายแรงของเหตุการณ์ที่จะต้องเกิดขึ้นอันเป็นกฎธรรมชาติ หรือกฎแห่งกรรม ที่ไม่มีผู้ใดหลีกเลี่ยงไปได้ ดังพระพุทธพจน์ว่า “อุปปาทา วา ภิกขเว ตถาคตาน ออุปปาทา วา ตถาคตานํ ฐิตาว สา ธาตุ ธมมภูจิตตา ธมมเนียมตา” ^{๖๓} ซึ่งแปลว่า “ตถาคตทั้งหลายจะอุบัติหรือไม่ก็ตาม ธาตุ (หลัก) นั้นก็ยังคงมีอยู่เป็นธรรมฐิติเป็นธรรมเนียมคือ หลักที่ปปัจจยตา”

^{๖๒} แฉล้ม เลี่ยมเพ็ชรรัตน์, โหราศาสตร์ ฉบับพิสดาร แล กาลจักร, (กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท., ๒๔๘๙), หน้า ๗-๑๓.

^{๖๓} ส.นิ. (บาลี) ๑๖/๖๑/๓๐.

ข. การวางพระฤกษ์สร้างเมืองนพบุรีศรีเชียงใหม่

พ่อขุนเม็งรายมหาราช ทรงวางแผนศิลาฤกษ์หล่อสร้างไชยภูมิเมืองนพบุรีศรีเชียงใหม่เมื่อวันพุธ ขึ้น ๘ ค่ำ เดือน ๗ เหนือ ปีมะเส็ง จ.ศ.๖๕๔ ยามแกลงรุ่งสามนาที่ เศษสองบาทใกล้แจ้ง ซึ่งตรงสุริยคติไทย คือ วันพฤหัสบดีที่ ๑๐ เมษายน ๑๘๓๕

ภาพที่ ๓ รูปดวงเมืองเชียงใหม่

อธิบายในเรื่อง ศักราช ปี เดือน วัน ของคนภาคเหนือ “ชนเผ่าไทครั้งก่อนอพยพเข้ามาในภาคพื้นเอเชียอาคเนย์ไม่มีทั้งคำเรียกชื่อ ปีนักษัตร (ชวด ฉลู ขาล....) และชื่อ วันของสัปดาห์ หากใช้วิธีการเรียกชื่อปีทั้ง ๖๐ ในวัฏจักรปีหนไท และเรียกชื่อวันทั้ง ๖๐ ใน ทินจักร หรือ วัฏจักรวันหนไทอันได้รับอิทธิพลมาจากจีน เมื่อคนไทได้มาติดต่อและรับอิทธิพลวัฒนธรรมอินเดียผ่านมอญ และเขมรจึงเรียกชื่อวัน และป็นักษัตรตามแบบมอญ และเขมร ศิลาจารึกของล้านนาและสุโขทัย มักบอกศักราชหนไท (ปี และวันแบบไทเดิม)^{๖๔} เมื่อเทียบกับ ศักราชของคนทางใต้ (กรุงเทพมหานคร) จะตรงกับวัน พฤหัสบดีที่ ๑๐ เมษายน พ.ศ. ๑๘๓๕ ยามแกลงรุ่ง^{๖๕} (ยามรุ่ง) ตรงกับเวลา ๐๔.๓๐ - ๐๖.๐๐น.

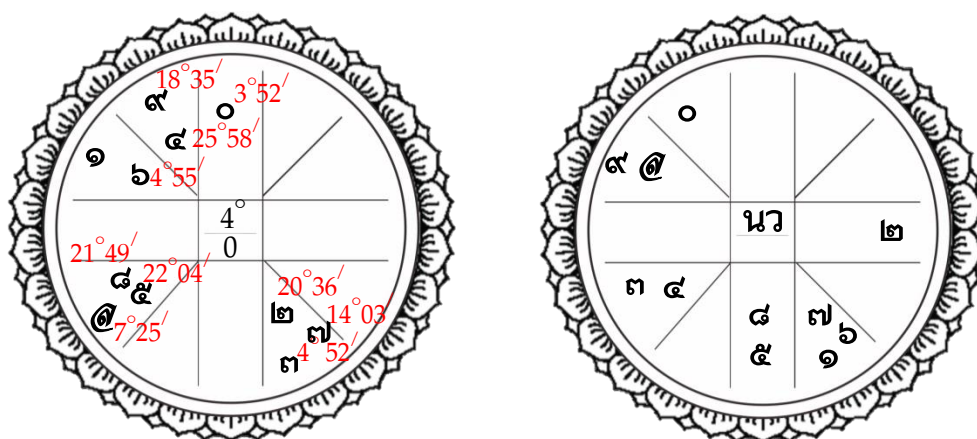
^{๖๔} ดร.วินัย พงศ์ศรีเพียร, วันวาร กาลเวลา แลนานาศักราช, (กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภารการพิมพ์), หน้า ๖๘.

^{๖๕} เล่มเดียวกัน, หน้า ๖๓.

ตามรูปดวงเมืองเชียงใหม่ โหราผู้ให้ฤกษ์ได้วางลัคนาของเมืองไว้ในราศีมีนเสวย ราชาฤกษ์ ราศีนี้เรียกว่า ราศีอุตตรกฐทวีป ตามตำราโหราศาสตร์ จะแบ่งทวีปออกเป็น ๔ ทวีปตามกลุ่มของดาวนักษัตรที่เข้าครอบครอง คือ อุตตรกฐทวีป (ราศีมีน,เมษ,พฤษภ) ปุพพะวิเทหทวีป (ราศีมิถุน,กรกฎ,สิงห์) ชมพูทวีป(ราศีกันย์,ตุลย์,พิจิก) และอมรโคยานทวีป(ราศี ธนู,มังกร,กุมภ์)^{๖๖} ใน ๔ ทวีปนี้ อุตตรกฐทวีป ถือว่าเป็นทวีปที่มีบุญบารมีสูงสุดยิ่งกว่าทวีปอื่นๆ โหราจึงมักวางลัคนาดวงเมืองไว้ไม่เกิน ๓ ราศีนี้ เพราะถือว่าเป็นทวีปที่ทำให้เมืองมีความเจริญรุ่งเรืองวัฒนาถาวรสืบไปยาวนาน นับตั้งแต่พระยาเม็งรายได้ทรงวางศิลาฤกษ์สร้างเมืองเชียงใหม่จนมาถึงปัจจุบันอายุเมืองสืบทอดมาถึง ๗๒๕ ปี ๗ เดือนโดยที่ไม่เคยตกเป็นเมืองขึ้นของประเทศใดเลย

ค. การวางศิลาฤกษ์พระธาตุนิรั่มย์ พุทธองค์ดำมหาเจดีย์

การวางศิลาฤกษ์พระธาตุนิรั่มย์ พุทธองค์ดำมหาเจดีย์ วัดกาลันทาราม ต.กาลันตา อ.เมือง จ.บุรีรัมย์ ตรงกับวันอาทิตย์ที่ ๑๙ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๕๙ เวลา ๐๙.๒๙ น. เป็นการให้ฤกษ์สร้างมหาเจดีย์ ให้กับพระพุทธรองค์ดำ ที่จำลองมาจากวิหารพระพุทธรองค์ดำ เมืองนาลันทา ประเทศอินเดีย โดยพระครูปริยัติโพธิวิเทศ (พระมหาคมสรณ์ ดร.) เจ้าอาวาสวัดไทยเชตวันมหาวิหาร และโฆษกหัวหน้าพระธรรมทูต สายประเทศอินเดีย-เนปาล

ภาพที่ ๔ รูปดวงวางศิลาฤกษ์พระธาตุนิรั่มย์ พุทธองค์ดำมหาเจดีย์

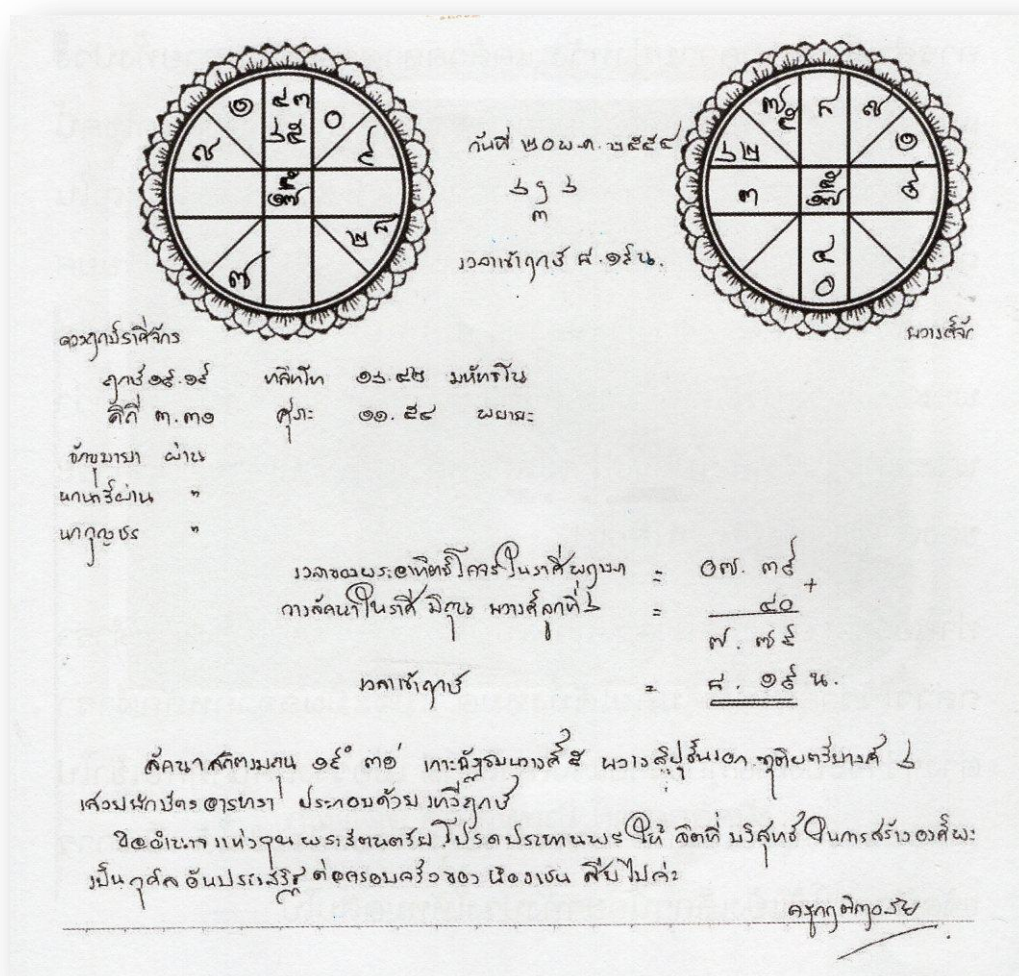
^{๖๖} พูลหลวง, เคล็ดลับในการให้ฤกษ์และตั้งชื่อ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ศิวาธรรม, ๒๕๑๑), หน้า

ผู้วิจัยวิเคราะห์ดวงฤกษ์ในวันนั้น เป็นวันมหาฤกษ์ พระจันทร์ในดวงฤกษ์เสวยสมโณแห่งฤกษ์ ตามหลักของการวางฤกษ์ทางโหราศาสตร์ จัดว่าเป็นมงคลยิ่ง ลัคนาในดวงฤกษ์สถิต ณ ราศีสิงห์ เสวยทลิตโทแห่งฤกษ์ ทำการแล้วจะได้ลาภผล ดาวเจ้าการในการสร้างพระพุทธรูปคือดาวเสาร์ (๗) สถิตในพันธุภพและได้ตำแหน่งวรโคตรমনาวงค์ หมายถึงความมั่นคงสถาพรของพระพุทธรูปองค์ดำ และดาวพฤหัสบดี (๕) หมายถึงสิ่งเคารพบูชา ดาวพฤหัสบดี (๕) ในดวงฤกษ์มาจากมรณะภพ หมายถึงการแทนที่ แทนตำแหน่งมาถมลัคนาในดวงฤกษ์ เสวยมหัทธโนแห่งฤกษ์ องค์พระพุทธรูปองค์ดำมีความงดงาม เป็นปูชนียสถานให้ผู้คนในเมืองไทยได้กราบไหว้สักการบูชาตราบานเท่านาน ถึงแม้จะไม่ได้ไปกราบพระองค์ดำที่นาลันทาประเทศอินเดียก็ตาม

ในวันที่กระทำพิธีได้มีปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ คือพระอาทิตย์ทรงกลดในขณะที่ ท่านพระมหาคมสธรณ์ และพลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ วางแผ่นศิลาฤกษ์ลงในหลุมที่พราหมณ์ในพิธีเตรียมไว้

ง. การวางฤกษ์เททองหล่อพระ และประดิษฐานพระพุทธรูปชินราชจำลอง

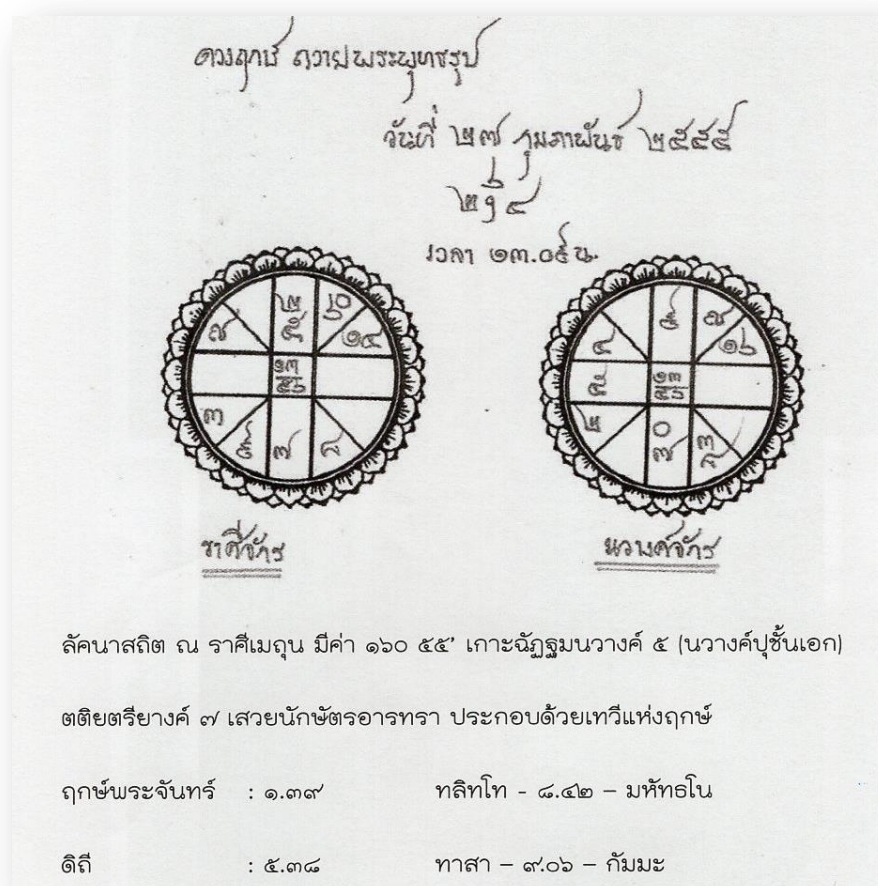
โทรผู้ให้ฤกษ์คือ อ.ดร.กฤติกาวัลย์ หิรัญสี ผู้อำนวยการสถาบันโหราศาสตร์ไทย-
สากล กำหนดฤกษ์เททองหล่อพระพุทธรูปชินราชจำลองในวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๔
ผู้ขอฤกษ์ คือ รศ.สุวรรณี อุดมผล เพื่อเป็นสิริมงคลเฉลิมฉลองอายุวัฒนะ

ภาพที่ ๕ ดวงฤกษ์หล่อพระพุทธรูปชินราชจำลอง^{๖๗}

^{๖๗} ด้วยศรัทธา, พิมพ์แจกเป็นที่ระลึกในงานประดิษฐานพระพุทธรูปอุดมผลโกมลวิชัยพิทยากร พระพุทธรูปชินราชจำลอง ณ พระอุโบสถวัดหนองจอก อ.เมือง จ.อุบลราชธานี, วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๕.

วิเคราะห์ดวงฤกษ์ในวันเททองหล่อพระ ลัคนาดวงฤกษ์เสวยเทวีแห่งฤกษ์ เกษะ
นวางค์ปุชั้นเอก ผ่านเกณฑ์จักขุมายา ทำการวันศุกร์ “ศุกระศุนยะ” เกณฑ์วันคือ ๐ + ๑๙ = ๑๙ นำ
๗ หาร ได้เศษ ๕) สิทธิโชคสำคัญสิทธิการทุกอัน จะตั้ง จะแต่งการงาน^{๒๘} ในคัมภีร์โหราศาสตร์กล่าว
ไว้ว่าเหมาะสำหรับทำการมงคลต่างๆ ดาวเจ้าการในการหล่อพระคือดาวเสาร์ (๗) เป็นสี่แกล่ลัคนา ใน
พันธุภพได้ตำแหน่งอุจจาวีลาศ หมายถึงความมั่นคง พร้อมทั้งจะเป็นที่พึงทางจิตใจให้แก่สาธุชน แต่
ดาวเสาร์ (๗) ไปสถิตในวินาศภพในนวางค์จักรมีคุณภาพเป็นมหาจักรร่วมดาวพฤหัสบดี (๕) เมื่อหล่อองค์
พระเรียบร้อยแล้วจะต้องนำไปประดิษฐานภาพ ณ อีกที่หนึ่ง

ภาพที่ ๖ ดวงฤกษ์ประดิษฐานพระพุทธรูปอุดมผลโกมลวิชัยพิทยากร พระพุทธรูปชินราชจำลอง ณ
พระอุโบสถวัดหนองจางน อ.เมือง จ.อุบลราชธานี

^{๒๘} เทพย์ สาริกบุตร, โหราศาสตร์ปริทรรศน์(จันทร์วินิจฉัย ฉบับมาตรฐาน), (กรุงเทพมหานคร: อุตสาหกรรมกรรมการพิมพ์, ๒๕๑๓), หน้า ๓๕๔- ๓๕๕.

วิเคราะห์ดวงฤกษ์ในวันประดิษฐานพระพุทธรูปอุดมผลโกลลวิชัยพิทยากร พระพุทธรูป
ราชจำลอง โดย อ.ดร.กฤติกาวัลย์ หิรัญสี เป็นผู้วางดวงฤกษ์ พระจันทร์เสวยมัทธโน ผ่านเกณฑ์จักขุ
มายา (๒+๒=๔) สาธุโยคบูชา เกิดสวัสดิพุลพลัน^{๖๔} ลัคนาดวงฤกษ์สถิต ณ ราศีมิถุน เกษณาวงศ์ ๕
นวางค์ปุ้ขึ้นเอก คุ่มครองป้องกันได้ทั้งหมด ดวงฤกษ์เสวยเทวีแห่งฤกษ์ ได้บรรลุตมเกณฑ์ และประทุม
เกณฑ์ของดาวจันทร์ (๒) จะมีพุทธศาสนิกชนเข้ามาราบไหว้บูชาพระพุทธรูปอยู่เนืองๆ ไม่ขาดสาย
ดาวตรีเทพ ดาวเสาร์ (๗) ดาวพฤหัสบดี (๕) ดาวราหู (๘) ได้ตำแหน่งที่ดีทั้งในราศีจักรและนวางค์จักร
โดยเฉพาะดาวเสาร์ (๗) เจ้าเรือนศุภะ หมายถึงการศาสนา และเป็นดาวเจ้าการแทนพรพุทธรูป
เสวยวรโคตรมนวรงค์ บอกถึงความ รุ่งเรืองและมีความมั่งคั่งขององค์พระ อยู่เป็นมิ่งมงคลสถาพร
ให้แก่สาธุชน ดาวพฤหัสบดี (๕) เป็นอุจจ์ในนวางค์จักร จะมีผู้คนเข้ามาราบไหว้บูชา และมีการทำนุ
บำรุงรักษาไว้ตลอดเวลา ดาวราหู (๘) เจ้าเรือนศุภะ มีตำแหน่งเป็นอุจจ์ หมายถึง พระพุทธรูปจะอยู่
คู่บ้านคู่เมือง

ความตอนหนึ่งในหนังสือด้วยศรัทธากล่าวว่า....ผู้ที่ไปร่วมเททองหล่อพระพุทธรูป
ในวันนั้นต่างอัศจรรย์ใจที่เห็นพระอาทิตย์ยอแสง ทรงกลดระหว่างทำพิธี และบางคนยังสังเกตเห็นนก
บินมาเกาะที่อาคารข้างๆ บริเวณที่ทำพิธีด้วย ทุกคนต่างปลาบปลื้มที่ดูเหมือนสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะร่วมรับรู้
ในกุศลเจตนาของผู้มีจิตศรัทธาทุกคน...^{๗๐}

๒.๔ ปกิณกะฤกษ์กับกฎธรรมชาติ

เมื่อกล่าวถึงนิมิตของฤกษ์ หรือ สกณฤกษ์ ตามตำราฤกษ์ได้กล่าวว่า ถ้าฤกษ์สมบูรณ์
พลังงานจากฤกษ์บนฟ้า (นภตล) และจากฤกษ์บนดิน (ภูมิตล) จะรับประจุไฟฟ้าและพลังงานเต็มที่ทำ
ให้เกิดปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่น พระอาทิตย์จะทรงกลดในเวลากลางวัน หรือพระจันทร์ทรง
กลดในเวลากลางคืน ลักษณะปรากฏการณ์ธรรมชาตินี้ เรียกว่า นิมิตของฤกษ์ มีความหมายดัง
ปรากฏข้อความในหนังสือตอนหนึ่งว่า

...นิมิตของฤกษ์ ในขณะประกอบพิธี หรือ เรียกอีกอย่างว่าเป็นปกิณกะฤกษ์ คือรายละเอียด
ที่ปรากฏขึ้นมาในขณะที่กำลังดำเนินการในช่วงขณะเวลาของฤกษ์อยู่ เช่นเกิด พระอาทิตย์
ทรงกลดในเวลากลางวัน หรือ พระจันทร์ทรงกลดในเวลากลางคืน, หรือมีฝูงนกบินมาทั้งที่ใน

^{๖๔} เทพย์ สาริกบุตร, โหราศาสตร์ปริทรรศน์(จันทร์วินิจฉัย ฉบับมาตรฐาน), (กรุงเทพมหานคร:
อุตสาหกรรมการพิมพ์, ๒๕๑๓), หน้า ๓๕๔- ๓๕๕.

^{๗๐} ด้วยศรัทธา, พิมพ์แจกเป็นที่ระลึกในงานประดิษฐานพระพุทธรูปอุดมผลโกลลวิชัยพิทยากร พระพุท
ธรูปราชจำลอง ณ พระอุโบสถวัดหนองจาง อ.เมือง จ.อุบลราชธานี, วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๕.

บริเวณนั้น หรือในเวลานั้นไม่น่าจะมีนกบินมา, หรือการได้ยินเสียงดนตรี ฯลฯ ตำราฤกษ์ของโหราศาสตร์ไทยได้กล่าวไว้ในเรื่องของ“สฤณฤกษ์”^{๗๑}

...การวางลัคนาดวงฤกษ์เข้าเกาะในนวางค์ ตรียางค์ตามกฎของโหราศาสตร์ เช่น ในวันที่ประกอบพิธีฝังเสาหลักเมือง ตามพระฤกษ์ขณะนั้นตำราสฤณฤกษ์ กล่าวว่า จะบันดาลให้เกิดนิมิต เห็นคนใส่หมวกเหล็กมาปรากฏให้เห็นเป็นอัศจรรย์ ปรากฏว่าได้มีชายชาวจีนคนหนึ่งได้เดินมาในบริเวณพระราชพิธีโดยเอากระโถนเหล็กครอบศีรษะไว้ เปรียบเหมือนคนสวมหมวกเหล็กได้^{๗๒}

และคำให้สัมภาษณ์ว่า...ปรากฏการณ์ธรรมชาติในสมัยพระพุทธเจ้าก็มีหลายครั้ง อย่างเช่น แสดงซากดึกดำบรรพ์ ตอนต่อไปเยี่ยมพระญาติ ก็มีฝนตก หรือพระพุทธเจ้าตรัสรู้ ปรีณิพพานก็มีปรากฏการณ์แผ่นดินไหว แต่ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามปกติ แต่ในสมัยพระพุทธกาลปรากฏการณ์จะเกิดขึ้นในเวลาที่มีมหาบุรุษ หรือผู้ที่มีบารมีมาก เกิดการเปลี่ยนแปลงในชีวิตก็จะเกิดเหตุการณ์ ปรากฏการณ์เกิดขึ้นเป็นปกติ ส่วนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในคำถามก็อาจจะเกิดขึ้นได้ในกรณีที่บำเพ็ญบุญใหญ่ กุศลใหญ่ หรือเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับคนที่มีบารมีมากก็สามารถเกิดขึ้นได้ เพราะเป็นหนึ่งในเรื่องของอจินไตย เรื่องของผู้มีฤทธิ์ มีเดช เราจะคิดหาสาเหตุ หรือที่มาที่ไปมากไม่ได้ เพราะจะไม่มีคำตอบกับเรื่องแบบนี้ สรุปได้ว่า ก็อาจเกิดขึ้นได้^{๗๓}

... คัมภีร์โหราศาสตร์การให้ฤกษ์ มีกำหนดไว้แน่ชัดอยู่แล้ว ในการคำนวณเวลาที่เหมาะสมในการให้ฤกษ์ หากลัคนาของดวงฤกษ์วางในราศีที่ มีความสอดคล้องกับฤกษ์ของพระจันทร์ที่กำหนดมา จะมีเหตุการณ์เกิดขึ้นในขณะที่ประกอบฤกษ์นั้น เรียกว่าการวางฤกษ์ถูกต้องตามตำราสำหรับการให้ จักขุมายา ฤกษ์, กนกบัญญัติ, กนกนารีฤกษ์ และ สฤณฤกษ์จะเกิดนิมิต เช่น การเกิดพระอาทิตย์ พระจันทร์ ทรงกลด ในขณะที่ประกอบพิธี หรือมีนกบินมาปรากฏให้เห็น ฯลฯ เช่นมีเรื่องเล่าตามบันทึกของการวางพระฤกษ์ฝังเสาหลักเมืองกรุงเทพมหานคร โหรได้พยากรณ์ว่าขณะประกอบพิธีจะเห็นคนสวมหมวกเหล็กเดินผ่านมา ปรากฏว่าในขณะนั้นมีชายชาวจีนนำกระโถนเหล็กครอบศีรษะเดินผ่านมาในพิธี สิ่งที่เกิดขึ้นเหล่านี้เป็นนิมิตของฤกษ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติยากที่ใครจะไปกำหนดให้เกิดขึ้นได้^{๗๔}

^{๗๑} พลุหลวง, เคล็ดลับในการให้ฤกษ์ และการตั้งชื่อ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ศิลาธรรม), หน้า ๒๒๐.

^{๗๒} ปรมะศรี วัชรปาณ, พลิกประวัติศาสตร์ รัตนโกสินทร์ ๑๐ ยุค, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ฐานบัณฑิต ๒๕๕๕), หน้า ๙๐.

^{๗๓} สัมภาษณ์พระราชปรีดิทิพย์ (สมจินต์ สมมาปัญญา), ศาสตราจารย์ ดร.อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๗๔} สัมภาษณ์ ดร.กฤติกาวัลย์ หิรัญสี ผู้อำนวยการสถาบันโหราศาสตร์ไทย-สากล, เมื่อวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๐. เวลา ๑๖.๐๐ – ๑๘.๓๐ น.

...ถ้าใช้เวลานี้ อาจเกิดอย่างนั้น อย่างนี้ หรือถ้าใช้เวลาอื่น ก็อาจจะไม่เกิดเหตุการณ์ธรรมชาติแบบนี้ เป็นความประจวบเหมาะ กับสภาพดินฟ้าอากาศในช่วงนั้น ที่เป็นปรากฏการณ์นั้นขึ้น เช่น เกิด รุ้งกินน้ำ เกิดพระอาทิตย์ พระจันทร์ทรงกรด เหล่านี้คือเรื่องของเวลาที่เกิดนิมิตต่างๆ แต่ก็มีอีกอย่าง คือเรื่องของเทวตาฟ้าดิน สิ่งเหล่านี้ยังคงมีอยู่ภายใต้ห้วงเวลาอันล้าลึก ที่ประจวบเหมาะ กับเวลาให้ เกิดนิมิต เป็นสิ่งเหนือธรรมชาติ^{๗๕}

ในหลักธรรมชาติปรากฏการณ์ดวงอาทิตย์ทรงกลด เกิดขึ้นจากบรรยากาศของโลกในชั้น โทรโปสเฟียร์ (Troposphere) ซึ่งเป็นบรรยากาศชั้นล่างสุด และเป็นที่อยู่ของกลุ่มเมฆจำนวนมาก โดยมีอากาศเย็นจัด จนทำให้ละอองน้ำในอากาศ ณ เวลานั้นๆ แข็งตัวเป็นผลึกน้ำแข็งอนุภาคเล็กๆ จำนวนมหาศาลลอยอยู่บนท้องฟ้า เมื่อแสงอาทิตย์ตกกระทบผลึกน้ำแข็งหกเหลี่ยมแต่ละก้อน แสงนั้น จะหักเหเบี่ยงเบนไปจากเดิม ๒๒ องศา ส่งผลให้เรามองเห็นดวงอาทิตย์ทรงกลดเป็นรูปร่างกลม มีลักษณะเป็นแถบสีรุ้ง (Spectrum) คล้ายการเกิดรุ้งกินน้ำหลังฝนตก ในเมืองไทยดวงอาทิตย์ทรงกลด จะเกิดขึ้นในช่วงเวลาใกล้เที่ยงวันค่อนข้างบ่อย แต่ก็สามารถเกิดในช่วงเช้าได้เช่นกัน^{๗๖}

จากกรณีตัวอย่างดวงฤกษ์ที่กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในวัน ประกอบพิธีต่างๆ เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เป็นกฎของธรรมชาติ แต่สิ่งเหล่านี้ก็มี ปรากฏในวิชาโหราศาสตร์ ในเรื่องกฎแห่งการวางฤกษ์ ซึ่งเป็นความพ้องต้องกันกับกฎธรรมชาติที่ กล่าวไว้ในพระพุทธรศาสนา ถึงแม้กระบวนการคิดในทั้งสองวิชาจะไม่เกี่ยวเนื่องกัน แต่เหตุ และผล ของวิชาโหราศาสตร์ก็ทำให้เกิดความอัศจรรย์ใจได้เหมือนกัน ในขณะเวลาที่เริ่มประกอบพิธีมงคล ก็ เป็นจังหวะเวลาเดียวกับที่โหราศาสตร์กล่าวว่า เป็นช่วงเวลาที่เหมาะสม ตรงกันระหว่างฤกษ์นภดล (คือ ฤกษ์บนแห่งท้องฟ้า ฤกษ์แห่งเทพเทวาทั้งปวง) และภูมิธล (คือฤกษ์แห่งแผ่นดิน หรือฤกษ์ของมนุษย์ ปุถุชนทั่วไป) จะทำให้เกิดปภินกะฤกษ์ หรือสฤณฤกษ์ เช่น มีฝนพรำ พระอาทิตย์ยอแสง, พระอาทิตย์ทรงกลด, นกตัวเล็กๆ บินมาปรากฏให้เห็น ได้เช่นกัน คัมภีร์โหราศาสตร์ได้กล่าวถึง ความหมายของ ปภินกะ หรือสฤณฤกษ์ หมายถึง สฤณฤกษ์ เพื่อแจ้งผลให้ทราบถึงนิมิตดีร้าย^{๗๗}

^{๗๕} สัมภาษณ์ ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญ นายกสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ, ประธานมูลนิธิสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ, ประธานมูลนิธิอุทกศาสตร์ (เสริม สุวทณโน), The Great Astrologer of Asia 2011, 2018 เมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๗๖} <http://www.narit.or.th/index.php/nso-astro-photo/nso-atmosphere-phenomenon/818-sun-halo>, วันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๗๗} เทพย์ สาริกบุตร, โหราศาสตร์ปริทรรศน์(จันทร์วินิจฉัย ฉบับมาตรฐาน), (กรุงเทพมหานคร: อุตสาหกรรมภาพพิมพ์, ๒๕๑๓), หน้า ๓๕๖.

๒.๕ จรรยาบรรณของโหรในการให้ฤกษ์

วิชาโหราศาสตร์ไทยมีเอกลักษณ์เฉพาะตน โดยนำความเชื่อในเรื่องของสิ่งศักดิ์สิทธิ์เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ซึ่งแบ่งออกเป็น ๓ ประเภท^{๗๘} ดังนี้

๑. ภาคคำนวณ เป็นเรื่องของการคำนวณตัวเลข การนับตัวเลข และกฎเกณฑ์ในเรื่องของการหาตำแหน่งของดวงดาวต่างๆ เช่น กฎเกณฑ์ในการผูกดวง โดยใช้คัมภีร์หรือตำราเป็นหลักในการพยากรณ์ เช่น คัมภีร์สุริยาตร์ เป็นคัมภีร์สำหรับคำนวณหาจุดเถลิงศก, วัน, ยาม, ราศี, เป็นต้น

๒. ภาคพยากรณ์ เป็นเรื่องของการเชื่อมโยงกฎเกณฑ์ในการตีความและเชื่อมโยงความหมายออกเป็นลักษณะของคำทำนาย อาจแบ่งออกเป็น ๓ ลักษณะ คือ ๑) การพยากรณ์ในด้านอดีต ๒) การพยากรณ์ปัจจุบัน ๓) การพยากรณ์ในด้านอนาคต

๓. ภาคพิธี เป็นการนำหลักของไสยศาสตร์เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย หรือเรียกว่า พิธีสะเดาะเคราะห์โดยนำพิธีกรรมทั้งของพราหมณ์กับพุทธศาสนามาประสมกันเพื่อให้เกิดศรัทธากับผู้มารับบริการ อนึ่งสำหรับพระสงฆ์นั้นใช้ดูฤกษ์ดี ไม่ดี เพื่อนำไปประกอบพิธีกรรมทางศาสนาด้วย

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าหลักการให้ฤกษ์ในคัมภีร์โหราศาสตร์ไทยนั้น โหรผู้ให้ฤกษ์ จะต้องมีความรู้ความสามารถทั้ง ๓ ประเด็นตามที่กล่าวมาคือ จะต้องมียอดความรู้ที่ถูกต้องตามหลักคัมภีร์โหราศาสตร์ สามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้ออกเป็นคำพยากรณ์ทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคตได้ จะต้องรู้มาตรการคำนวณของอัตราการโคจรของดาวพระเคราะห์แต่ละดวงได้อย่างแม่นยำ จนสามารถผูกเป็นดวงฤกษ์ได้ ลำดับสุดท้ายโหรผู้ให้ฤกษ์จะต้องเข้าใจพิธีกรรมที่สอดคล้อง และเหมาะสมกับกิจกรรมของผู้ขอฤกษ์ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับดวงฤกษ์นั้นๆ ได้

ในคัมภีร์โหราศาสตร์ว่าด้วยการให้ฤกษ์จะกำหนดข้อห้าม และข้อควรปฏิบัติในการให้ฤกษ์ไว้มากมาย การวางลัคนาดวงฤกษ์ต้องรอบคอบอย่างมาก เพื่อที่ฤกษ์นั้นจะได้อำนวยผลที่เป็นมงคลกับกิจการ หรือสถานที่นั้นๆ รวมไปถึงตัวโหรผู้ให้ฤกษ์จะต้องมีคุณธรรม มีความรู้ในการวางดวงฤกษ์อย่างถูกต้อง

- ไม่ให้ฤกษ์เพื่อไปก่อการร้าย หรือไปทำลายล้างผู้ใด

^{๗๘} มาณพ นักการเรือน, พระพุทธศาสนากับความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๔ , หน้า ๑.

- มิให้ลัคนานั้นต้องตรียางค์พิชและนวางค์ลูกพิช อาจารย์โหรโบราณได้สาปแช่งไว้ว่า “ผู้ใดให้ฤกษ์ (เวลา) ต้องลูกพิชซึ่งหมายถึง จุดบกพร่องในแต่ละราศี ราศีละหนึ่งตรียางค์ หรือ ฉินทฤกษ์ ท่านว่าให้มันผู้นั้นจักเป็นบ้าหรือตาบอด” ที่ท่านระบุไว้ดังนี้

ในทัศนะของผู้วิจัยเห็นว่าครูอาจารย์ท่านต้องการให้ผู้ที่เป็นโหรให้ฤกษ์มีความรอบคอบในการคำนวณ เพื่อให้ได้ฤกษ์ที่ดีเป็นคุณประโยชน์นำความเจริญรุ่งเรืองมาให้กับผู้เป็นเจ้าของกิจการหรือพื้นที่นั้น

๒.๖ ผลดี และผลเสียที่ปรากฏจากความเชื่อเรื่องฤกษ์และการใช้ฤกษ์

ในทางโหราศาสตร์ การให้ฤกษ์นั้นมียอดประกอบ กฎเกณฑ์ และข้อห้ามมากมาย เพื่อให้ฤกษ์นั้นบริสุทธิ์ผู้ที่นำฤกษ์ไปใช้จะได้ประสบกับความเจริญรุ่งเรือง หากมองในแง่จิตวิทยาแล้วโหรผู้ให้ฤกษ์ จะมีอิทธิพลทางด้านจิตใจของผู้รับฟัง^{๗๙} หรือผู้ขอฤกษ์เป็นอย่างมาก ดังคำให้สัมภาษณ์ตอนหนึ่งว่า...ฤกษ์ คือเวลาที่เหมาะสมในการกระทำการ เริ่มกระทำการเป็นปฐมฤกษ์ เพื่ออะไร เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย วัตถุประสงค์ คนที่เชื่อเรื่องฤกษ์ย่อมมีความมั่นใจ ภายในฤกษ์ซึ่งเป็นเวลาที่เหมาะสม การที่จิตใจเชื่อมั่นก็จะเป็นพลังอย่างหนึ่งในการขับเคลื่อนให้กิจการนั้นสำเร็จสมเจตนารมณ์ บางคนเชื่อฤกษ์โดยไม่รู้ฤกษ์ กับบางคนเชื่อฤกษ์โดยรู้อิทธิพลของฤกษ์ คือบางคนรู้โหราศาสตร์ แต่บางคนก็ไม่มีรู้ คนที่ไม่รู้จะมีพลังอีกแบบหนึ่ง ส่วนคนที่รู้จะมีพลังที่แตกต่างกันออกไป เหมือนกับรู้ มีปัญหาที่จริงคนที่เชื่อและไม่รู้ฤกษ์จะมีพลังที่แรง หมายถึงความเชื่อ ความศรัทธา ส่วนคนที่เชื่อเรื่องฤกษ์ และรู้เรื่องฤกษ์ด้วย จะมีเหมือนมีปรีชาญาณ คือไม่ใช่ใช้ศรัทธาอย่างเดียว คือใช้ปัญญาที่จะใคร่ครวญวินิจฉัยต่างๆ ออกมาได้ ฤกษ์เป็นประโยชน์ ประการแรก คือทำให้เกิดความพร้อม ทำให้เกิดการเตรียมการ เพราะเราจะต้องเริ่มเมื่อไหร่ เตรียมการเพื่อเริ่มต้นในสิ่งนั้น อย่างวางพระฤกษ์ฝังเสาหลักเมือง ท่านก็กำหนดว่าวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๒๕ ต้องทำพิธีเป็นปฐมฤกษ์ในการฝังเสาหลักเมือง ตรงนี้เป็นความเชื่อ เป็นจุดหลัก หลักชัย ก่อนที่จะถึงหลักชัยต้องมีการเตรียมชุดหลุม เตรียมเสา เตรียมอุปกรณ์ วัสดุ เตรียมพราหมณ์พิธี ฤกษ์จึงทำให้เกิดความพร้อม ถ้าไม่พร้อมก็ไปคนละทิศ ละทาง^{๘๐}

ดังนั้นโหรผู้ให้ฤกษ์จะต้องมีความรู้เป็นอย่างดี จึงจะเป็นผลดีกับผู้นำฤกษ์ไปใช้ เป็นกำลังใจในการเริ่มประกอบกิจการ หรือการเริ่มต้นชีวิตคู่ ส่วนผลเสียขึ้นอยู่กับผู้นำฤกษ์ไปใช้จะต้อง

^{๗๙} ยอดธง ทับทิวไม้, โหราศาสตร์ เศรษฐกิจและการเมือง, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เดลฟี, ๒๕๓๗), หน้า ๔๐.

^{๘๐} สัมภาษณ์ ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญ นายกสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ, ประธานมูลนิธิสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ, ประธานมูลนิธิอุทิศคุณ (เสริม สุวพณโน), The Great Astrologer of Asia 2011 ,2018 เมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๐.

เรียกว่า ปักขณนาทิกุคคหณานุชานนา ว่าด้วยทรงอนุญาตให้เรียนวิธีนับปักษ์เป็นต้น ในเรื่องนี้พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงมีพุทธานุญาตให้พระภิกษุศึกษาในวิธีการนับปักษ์ได้ เพื่อเป็นที่พึ่งบอกกล่าวและไม่เป็นที่ครหานินทาหรือถูกติเตียนจากชาวบ้านได้อีกทั้งยังเป็นประโยชน์ในการที่จะกำหนดวันลงอุโบสถได้ถูกต้อง เพื่อการยกปาฏิโมกข์ขึ้นแสดงได้ โดยทรงกำหนดให้พระภิกษุแสดงปาฏิโมกข์ได้ในวัน ๘ คำ และ ๑๔ คำดังที่ปรากฏในพระไตรปิฎก ความว่า

...สมัยนั้นพวกชาวบ้านถามภิกษุทั้งหลายที่กำลังเที่ยวบิณฑบาตว่า “พระคุณเจ้าวันนี้คำ” ภิกษุทั้งหลายตอบอย่างนี้ว่า “ท่านทั้งหลายพวกอาตมาไม่รู้” พวกชาวบ้านพากันตำหนิประณาม โพนทะนาว่า “แม้เพียงการนับปักษ์พระสมณะเชื้อสายพระศากยบุตรเหล่านี้ยังไม่รู้เ็นจะรู้ความ ตีอะไรอย่างอื่นเล่า” ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบพระผู้มีพระภาครับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลายเราอนุญาตให้เรียนวิธีการนับปักษ์” ต่อมาภิกษุทั้งหลายได้มีความคิดดังนี้ว่า “ภิกษุรูปไหนหนอควรเรียนวิธีการนับปักษ์จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบพระผู้มีพระภาครับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลายเราอนุญาตให้ภิกษุทุกๆ รูปเรียนวิธีการนับปักษ์”^{๔๕}

๒.๗ สรุปท้ายบท

ความเชื่อในเรื่องฤกษ์ตามคัมภีร์โหราศาสตร์ไทย มีปรากฏอยู่ในการให้ฤกษ์มงคลหลายประการอันมาจากความเชื่อในวิชาโหราศาสตร์ไทยที่เป็นพื้นฐานของการศึกษาในเรื่องฤกษ์ยามที่ดี เพื่อความเป็นสิริมงคลในการดำเนินกิจการ การเริ่มต้นชีวิตคู่ การแข่งขันเพื่อให้ได้ชัยชนะ เป็นอิทธิพลอย่างหนึ่งในบริบทของสังคมไทยซึ่งมีมาแต่ครั้งโบราณ จะเห็นได้จากพระฤกษ์ที่พระมหากษัตริย์ทรงเลือกใช้ให้เหมาะกับพระราชกรณียกิจต่างๆ เพื่อให้เกิดผลดี ป้องกันผลเสีย เช่น พระฤกษ์บรมราชาภิเษก พระฤกษ์ยাত্রาทัพในการทำศึกสงครามเพื่อให้ได้รับชัยชนะ พระฤกษ์ฝังเสาหลักเมือง สร้างพระมหามณเฑียร เป็นต้น องค์ประกอบที่สำคัญคือโหรผู้ให้ฤกษ์นั้นต้องมีความรู้อย่างดี มีจิตอันบริสุทธิ์ และมีจรรยาบรรณของโหรอย่างพร้อมมูล และที่สำคัญผู้ที่รับฤกษ์ไปใช้ต้องมีวิจารณญาณที่ดี มีสติในการดำเนินชีวิตไปในทางที่ถูกตามทำนองคลองธรรม ไม่นำฤกษ์ไปทำลายผู้อื่น จึงจะบังเกิดผลดี ตามคำสอนของพระพุทธองค์ที่ทรงสั่งสอนให้บุคคลยึดมั่นในการกระทำกุศลกรรม หรือการประกอบกรรมดีเป็นที่ตั้ง ส่วนในเรื่องฤกษ์ยามนั้นพระองค์ไม่ให้ยึดถือเป็นเรื่องสำคัญ แต่ให้ใช้สติในการกระทำมากกว่า ทรงแสดงผลในเรื่องของฤกษ์ยามไว้ในการสอนที่ปรากฏให้เห็นในพระไตรปิฎกที่จะนำเสนอต่อไปในบทที่ ๓

^{๔๕} ว.ม. (ไทย) ๔/๑๕๖/๒๓๙.

บทที่ ๓

แนวคิดเรื่องฤกษ์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท

ในบทนี้ผู้วิจัยมุ่งในการศึกษาถึงเรื่องฤกษ์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทรวมถึงผลที่ปรากฏแสดงให้เห็นว่าดาวนักษัตรมีความสัมพันธ์อย่างมีกฎเกณฑ์เชิงอุตุนิยม และกรรมนิยาม โดยแบ่งหัวข้อในการศึกษาตามลำดับดังนี้ (๑) แนวคิดเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท (๒) ความหมาย และแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อในพระพุทธศาสนา (๓) ความสัมพันธ์ระหว่างดาวนักษัตร ฤกษ์ และกฎแห่งกรรม

๓.๑ ความหมาย และแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อในพระพุทธศาสนา

“พุทธศาสนาเป็นศาสนาที่เน้นการกระทำ (กรรมวาท และกิริยาวาท) เป็นศาสนาที่ประกอบไปด้วยความพากเพียรพยายามของมนุษย์ (วิริยวาท)”^๑

พระพุทธเจ้าได้ตรัสถึงกรรมไว้ว่า กรรม หมายถึง การกระทำอันประกอบด้วยเจตนา คือ ทำด้วยความตั้งใจ หรือ จงใจทำ จะดีหรือ ชั่วก็ตาม กรรมในระดับเจตนา นั้น หมายถึง เจตนาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการก่อกำเนิดกรรมหรือ การกระทำ ของบุคคล แสดงออกถึงความตั้งใจ ถ้าเป็นการกระทำที่ไม่มีเจตนา ยังไม่เรียกว่ากรรม ในความหมายทางธรรม ตัวเจตนา นั้น เป็นตัวกำหนดให้การกระทำของบุคคลเกิดขึ้นทั้งด้วยทางกาย ทางวาจา และทางใจตามพุทธพจน์ที่ว่า “เจตนาหิ ภิกขเว กम्मํ วทามิ เจตยิตวา กम्म กโรติ กาเยน วาจาเย มนสา”^๒ แปลว่า “ภิกษุทั้งหลาย เรากล่าวเจตนาว่าเป็นกรรม บุคคลคิดแล้วจึงกระทำการกรรมด้วยกาย ด้วยวาจา ด้วยใจ บุคคลคิดแล้วกระทำการกรรมด้วย กาย วาจา ใจ”^๓ กรรม ในทางพระพุทธศาสนา คือ การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนาอันมีพื้นฐานมาจากกิเลส แสดงออกทางกาย วาจา ใจ มีทั้งกรรมดี กรรมชั่วและส่งผลต่อผู้กระทำ

^๑ อ. ต.ก. (ไทย) ๒๐/๑๓๘/๓๘๖.

^๒ อ.ฉก. (บาลี) ๒๒/๓๓๔/๔๖๔.

^๓ อ.ฉก. (ไทย) ๒๒/๖๓/๕๓๗. อ้างในกฤติกาวัลย์ หิรัญลี, “ความสัมพันธ์ในการพยากรณ์ชีวิตคนด้วยวิชาโหราศาสตร์ไทยกับกฎแห่งกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์วิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๑๑๔.

วิถีชีวิตของคนเราโดยทั่วๆ ไปที่เกิดขึ้นในโลกนี้ พระพุทธเจ้าได้ทรงแบ่งไว้เป็น ๔ พวกคือ
 พวกที่ ๑ พระองค์ใช้คำว่า “โชติ โชติปรายโน” หมายถึง พวกที่สว่างมา แล้วก็สว่างไป
 พวกที่ ๒ พระองค์ใช้คำว่า “โชติ ตมปรายโน” หมายถึง พวกที่สว่างมา แล้วมืดไป
 พวกที่ ๓ พระองค์ใช้คำว่า “ตโม โชติปรายโน” หมายถึง พวกที่มีมืดมา แล้วก็สว่างไป
 พวกที่ ๔ พระองค์ใช้คำว่า “ตโม ตมปรายโน” หมายถึง พวกที่มีมืดมา แล้วก็มืดไป^๕

ความเชื่อทางศาสนา เป็นเรื่องเกี่ยวกับศรัทธา “กฎแห่งกรรม” ซึ่งหลักธรรมเป็นคำสอนที่สำคัญในพระพุทธศาสนาผู้เป็นชาวพุทธทุกคนจึงควรเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรมโดยตามหลักพระพุทธศาสนาบุคคลจะได้ดีหรือชั่วได้รับสุขหรือทุกข์ก็เพราะกรรมหรือการกระทำของตนเองทั้งสิ้นเกี่ยวกับความเชื่อกฎแห่งกรรมนี้พระพุทธองค์ทรงสอนให้ใช้ศรัทธาเป็นตัวนำมี ๔ ประการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องกรรมโดยตรงคือ

๑. กัมมสัทธาเชื่อกรรมเชื่อกฎแห่งกรรมเชื่อว่ากรรมมีอยู่จริงคือเชื่อว่าเมื่อทำอะไรโดยมีเจตนาคือจงใจทำทั้งรู้ย่อมเป็นกรรมคือเป็นความดีความชั่วมีขึ้นในตนเป็นเหตุปัจจัยก่อให้เกิดผลดีผลร้ายสืบเนื่องต่อไปการกระทำไม่ว่าว่างเปล่าและเชื่อว่าผลที่ต้องการจะสำเร็จได้ด้วยการกระทำมิใช่ด้วยอำนาจอนหรืออนาคตโชค

๒. วิปากสัทธาเชื่อวิบากเชื่อผลของกรรมเชื่อว่าผลของกรรมมีจริงคือเชื่อว่ากรรมที่ทำแล้วต้องมีผลและผลต้องมีเหตุผลดีเกิดจากความดีผลชั่วเกิดจากกรรมชั่ว

๓. กัมมัสสกตาสัทธาเชื่อความที่สัตว์มีกรรมเป็นของของตนเชื่อว่าแต่ละคนเป็นเจ้าของจะต้องรับผิดชอบส่วยวิบากเป็นไปตามกรรมของตน

๔. ตถาคตโพธิสัทธาเชื่อความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้ามั่นใจในองค์พระตถาคตว่าทรงเป็นพระสัมมาสัมพุทธะทรงพระคุณทั้ง ๙ ประการตรัสธรรมบัญญัติวินัยไว้ด้วยดีทรงเป็นผู้นำทางที่แสดงให้เห็นว่ามนุษย์คือเราทุกคนนี้หากฝึกตนด้วยดีก็สามารถเข้าถึงภูมิธรรมสูงสุดบริสุทธิ์หลุดพ้นได้ดังที่พระองค์ได้ทรงบำเพ็ญไว้เป็นแบบอย่าง^๕

^๕ ครอบครัวยุทธประเสริฐ พิมพ์เป็นธรรมบรรณาการในวาระกาลสงอายุวัฒนะมงคล ๙๐ ปี ศาสตราจารย์พิเศษ จานง ทองประเสริฐ ราชบัณฑิต, **พระพุทธศาสนากับกรรมลิขิตและวิถีชีวิต** (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สหธรรมิกจำกัด, ๒๕๖๒), หน้า ๒๙-๓๐.

^๕ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลธรรม**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๑๘๑.

จะเห็นได้ว่าความเชื่อหรือศรัทธา ๔ อย่างเป็นความเชื่อในเรื่องเกี่ยวข้องกับ “กรรม” และ “กฎแห่งกรรม” และเป็นคำสอนที่สำคัญในพระพุทธศาสนาผู้เป็นชาวพุทธทุกคนจึงควรเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรมความเชื่อในทางธรรม หมายถึงเชื่อสิ่งที่ควรเชื่อ, ความเชื่อที่ประกอบด้วย เหตุผล, ความมั่นใจความจริง ความดี สิ่งดีงาม และในการทำความดีไม่ลืมหูลืมตาไปตามลักษณะ อาการภายนอก ศรัทธา แปลว่า ความเชื่อ

ความเชื่อในทางพระพุทธศาสนา หมายถึง ความเชื่อที่ประกอบด้วยเหตุผล เป็นความเชื่อที่ผ่านการกลั่นกรองแล้วจากปัญญา

“สัทธาญาณสัมปยุตต์” (ญาณ แปลว่า ความรู้ที่เกิดจากปัญญา, สัมปยุตต์ แปลว่า ประกอบด้วย) เป็นความเชื่อที่ประกอบด้วยเหตุและผล ซึ่งผ่านการกลั่นกรองจากปัญญา

“สัทธาญาณวิปยุตต์” การถือเอาสิ่งที่ตนเองรู้ ตนเห็น โดยปราศจากการใช้ปัญญาพิจารณาให้รู้ถึงเหตุและผล เป็นความเชื่อที่ขาดปัญญา พิจารณาถึงเหตุผล ความเชื่อเช่นนี้

“อริโมกข์ศรัทธา” การถือเชื่อตามเขาว่า

เรื่องของความเชื่อตามหลักพุทธศาสนา พุทธเจ้ายังทรงแสดงไว้ในหลักกาลามสูตร ดังที่ปรากฏในเกสปุตตสูตร อังคุตตรนิกาย ติกนิบาต ที่เรียกว่ากาลามสูตร^๖ ที่พระพุทธเจ้าแสดง ณ เกสปุตตนิคม สรุปได้ ดังนี้

๑. อย่าเพ่งรับเชื่อเพียงเพราะฟังตามกันมา (มา อนุสสเวน)
๒. อย่าเพ่งรับเชื่อเพียงเพราะถือสืบๆกันมา (มา ปรมปราย)
๓. อย่าเพ่งรับเชื่อเพียงเพราะเล่าลือ (มา อิติกราย)
๔. อย่าเพ่งรับเชื่อเพียงเพราะอ้างตำราหรือคัมภีร์ (มา ปิฎกสมปทานน)
๕. อย่าเพ่งรับเชื่อเพียงเพราะตรรก (มา ตกุกเหตุ)
๖. อย่าเพ่งรับเชื่อเพียงเพราะคาดคะเน (มา นยเหตุ)
๗. อย่าเพ่งรับเชื่อเพียงเพราะตรึกตามอาการ (มา อาการปริวิตกเกณ)
๘. อย่าเพ่งรับเชื่อเพียงเพราะเข้ากันได้กับความเห็นของตน (มา ทิฏฐินิขมานกขนติยา)
๙. อย่าเพ่งรับเชื่อเพียงเพราะผู้พูดสมควรเชื่อได้ (มา ภาพพรูปตยา)
๑๐. อย่าเพ่งรับเชื่อเพียงเพราะนับถือว่า สมณะนี้เป็นครูของเรา (มา สมโณ โน ครู)

^๖ อิง. ติก. (ไทย) ๒๐/๕๐๕/๒๑๒.

เมื่อใดท่านทั้งหลายรู้ด้วยตนเองว่า สิ่งเหล่านั้นเป็นอกุศล มีโทษ ผู้รู้ดีเสีย ไม่ใช่ประโยชน์ เมื่อนั้น ท่านทั้งหลายควรละสิ่งเหล่านั้นเสีย

๓.๒ แนวคิดเรื่องกรรมและหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาเถรวาท

๓.๒.๑ แนวคิดเรื่องกรรม ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท

กรรม ในความหมายตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาทหมายถึงการกระทำอันประกอบด้วยเจตนา คือ ทำด้วยความจงใจหรือ จงใจทำ จะดีหรือ ชั่วก็ตาม กรรมในระดับเจตนา นั้นหมายถึง เจตนาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการก่อกำเนิดกรรมหรือ การกระทำ ของบุคคล แสดงออกถึงความจงใจว่าเป็นการกระทำที่ไม่มีเจตนา ยังไม่เรียกว่ากรรม ในความหมายทางธรรมตัวเจตนา นั้น เป็นตัวกำหนดให้การกระทำของบุคคลเกิดขึ้นทั้งด้วยทางกายทางวาจา และทางใจตามพุทธพจน์ที่ว่า “เจตยิตฺวา กมนฺกโรติ กาเยน วาจาเย มนสา”^๗

กรรม ตามความหมายโดยราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายไว้ว่า กฎแห่งกรรม หมายถึง กฎ ว่าด้วยกรรมและผลแห่งกรรมที่ผู้กระทำจักต้องได้รับ^๘ พระเทพวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ) ได้อธิบายไว้ในหนังสือ กฎแห่งกรรม ว่า “อันโชคดีหรือโชคร้ายที่เราได้ประสบอยู่ในปัจจุบันไม่ใช่ขึ้นอยู่กับอำนาจภายนอก หรืออำนาจดวงดาวใด ๆ เลย แท้จริงแล้ว ขึ้นอยู่กับผลกรรมที่เราได้สั่งสมไว้ในอดีต ติดตามมาให้ผลในปัจจุบันนั่นเอง และการที่เราจะได้รับความสุขหรือความทุกข์อยู่ในปัจจุบัน ไม่ใช่ขึ้นอยู่กับกรรมที่เราได้สร้างไว้ในปัจจุบันอย่างเดียว อาจจะขึ้นอยู่กับกรรมในอดีตด้วย เราต้องยอมรับ อดีตชาติ ต้องยอมรับการกระทำของเราในวัน ในเดือนในปี ในชาติที่ผ่านมา ว่าเป็นสิ่งที่เราทำไว้เองและสิ่งที่เราทำในปัจจุบัน เราต้องยอมรับด้วยว่า นั่นคือสิ่งที่บันดาลชีวิตของเราให้เป็นในอนาคต และเป็นไปตามกฎแห่งกรรมนั้น^๙ พระพุทธเจ้าได้ตรัสถึงกฎแห่งกรรมในฐานะเป็นกฎทางศีลธรรมมีปรากฏในพระไตรปิฎกว่า “คนทำกรรมใดไว้อย่อมเห็นกรรมนั้นในตนคนทำกรรมดีย่อมได้รับผลดีคนทำกรรมชั่วย่อมได้รับผลชั่วคนหว่านพืชเช่นใดย่อมได้รับผลเช่นนั้น^{๑๐}

^๗ป.หลงสมบุญ, พจนานุกรมบาลี-ไทย,(กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๑๙), หน้า ๑๓๘.

^๘ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทนานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น จำกัด, ๒๕๕๖), หน้า ๔.

^๙พระเทพวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ), กฎแห่งกรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏ-ราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗), หน้า ๓.

^{๑๐}ช.ชา.ทุก.(ไทย) ๒๗/๑๔๔/๑๐๓.

จากพระพุทฺธพจน์ดังกล่าวเห็นได้ว่ามนุษย์ทุกคนมีกฎแห่งกรรมหรือกรรมนิยามกำกับพฤติกรรมที่มีคุณค่าทางศีลธรรมและรอคอยเวลาให้ผลตอบแทนตามคุณภาพของกรรมตามเหตุและผลที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกันถ้าเป็นกรรมดีผลที่ได้รับเป็นความดี (สุข) ถ้าเป็นกรรมชั่วผลที่ได้รับเป็นความชั่ว (ทุกข์) เปรียบเทียบการให้ผลของกรรมเช่นเดียวกับการปลูกพืชปลูกพืชชนิดใดได้ผลพืชชนิดนั้นปลูกมะม่วงย่อมได้ผลมะม่วงจะเป็นผลทุเรียนหรือมังคุดนั้นเป็นไปไม่ได้กฎแห่งกรรมในฐานะเป็นกฎศีลธรรมมีกฎเกณฑ์ตายตัวเหมือนกฎธรรมชาติข้ออื่น ๆ ใดเป็นดีชั่วเป็นชั่วไม่มีการยกเว้นหรือยืดหยุ่นกรรมเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวที่สุดของทุกคน เพราะทุกคนมีกรรมเป็นของตน แต่ทำความเข้าใจยากที่สุด ในกระบวนการของกรรมตั้งแต่เริ่มกระทำตามความคุ้นชิน ตามจริตของตัวเอง ก็จัดเป็นกรรมแล้วในการกระทำกรรมต่าง ๆ นั้น จิต (ใจ) ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เพราะเป็นจุดเริ่มต้น ไม่ว่าจะเป็นกรรมดี (กุศลกรรม) หรือ กรรมชั่ว (อกุศลกรรม) ก็ตาม การกระทำเหล่านี้มีจุดเริ่มต้นมาจากจิตเป็นอันดับแรก ที่เรียกว่า “มโนกรรม” ในขณะที่เรามีชีวิต จิตของเราเกิด ดับทุกขณะ จิตเกิด ๑ ขณะ เรียกว่า จิต ๑ ดวง จิตแต่ละดวง จะมีขณะย่อย ๓ ขณะ คือ

ก. อุปาทะ ขณะเกิดขึ้น

ข. จิตี ขณะตั้งอยู่

ค. ภังคะ ขณะดับไป^{๑๑}

ในขณะที่จิต ก่อนจะดับไป (ภังคะ) จิตได้ส่งผลกระทบที่เก็บสะสมไว้ไปให้จิตดวงใหม่ ดังนั้น จิตดวงใหม่เกิดขึ้นเพราะพลังกรรมของจิตดวงก่อนเป็นทอด ๆ เหมือนประหนึ่งลูกโซ่ เชื่อมต่อกันของการเกิด-ดับเป็นกระแสจิต ที่เรียกว่า “สันตติ” (Continuity) หมายถึงการสืบต่อเนื่องไม่มีการหยุด จิตดวงใหม่จึงเป็นทายาทรับมรดกของจิตดวงที่เพิ่งดับไป เรื่องราวและการกระทำทุกอย่างจึงถูกส่งทอดต่อเนื่องกันเป็นกระแสไปอย่างนี้ ถ้าจะพิจารณาให้ดี จะเห็นการเกิด และการตายอยู่ทุกขณะจิตเหมือนหลอดไฟกระพริบที่ต่อไว้จะสว่าง และดับลง เร็วมาก สภาพของขณะจิตก็เช่นเดียวกัน ในเวลา ๑ วัน คนเรามีสภาวะของการเกิด-ดับ ของจิตนับครั้งไม่ถ้วน เรียกว่า เกิด และตาย สลับกันไปในช่วงขณะเรียกว่า “ขณิกมรณะ” อยู่ในร่างกายเดียว แต่ถ้ามีการทิ้งร่างกายในภพภูมินี้ แล้วไปถือกำเนิดในร่างกายของภพหน้า ตามแรงกรรม ที่ส่งไปให้เกิดตามที่ได้อธิบายไว้แล้วสภาพของจิตดวงสุดท้ายในชาตินี้ เรียกว่า “จุติจิต” เพราะเป็นจิตที่เคลื่อนย้ายภพ (จุติ) ออกจากร่างกายที่ปราศจากลมหายใจ ขณะที่จุติจิตดับลง มันได้ส่งพลังกรรมและผลรวมของประสบการณ์ในชาตินี้ ไปก่อให้เกิดจิตดวงใหม่

^{๑๑} อานาจ ยอดทอง, “ผลกรรมดี-ชั่วอยู่ที่ไหน”, วารสารพุทธศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ปีที่ ๑๙ ฉบับที่ ๓ กันยายน-ธันวาคม. ๒๕๕๕, หน้า ๑๔.

ในร่างกายใหม่ เรียกว่า “ปฏิสนธิจิต” พลังกรรมจะถูกส่งทอดไปเป็น มรดกให้ปฏิสนธิจิตรักษาต่อไป^{๑๒} กรรมจึงสืบเนื่องและตามติดเหมือนเงาตามตัวผู้กระทำไปตลอด

การให้ผลของกรรม ในจุฬกัมมวิภังคสูตรพระพุทธองค์ทรงตอบปัญหาของสุภมาณพถึงเหตุที่ทำให้สัตว์ทั้งหลายผู้เกิดมาเป็นมนุษย์มีความแตกต่างกัน ตามกรรมของตน ๆ ที่ทำไว้ในอดีตชาติ ส่งผลในปัจจุบันชาติเช่นอายุสั้นอายุยืนโรครุมโรคน้อยผิวพรรณทรามผิวพรรณผ่องใสข้อความในจุฬกัมมวิภังคสูตรพระพุทธองค์ทรงแสดงไว้ว่าสัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของตนมีกรรมเป็นทายาทมีกรรมเป็นกำเนิดมีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัยกรรมย่อมจำแนกสัตว์ทั้งหลายให้เลวและดีต่างกันสามารถสรุปได้ ๑๔ ข้อ ดังนี้

๑. การที่บุคคลเป็นผู้ฆ่าสัตว์เป็นคนหยาบขำมีมือเปื้อนเลือดหลังจากตายจะไปเกิดในอบายหากไม่ไปเกิดในอบายกลับมาเกิดเป็นมนุษย์ในที่ใด ๆ เขาจะอายุสั้น

๒. การที่บุคคลเป็นผู้ละเว้นขาดจากการฆ่าสัตว์วางศัสตราวุธมีความละอายมีความเอ็นดูมุ่งหวังประโยชน์เกื้อกูลในสรรพสัตว์หลังจากตายแล้วเขาจะไปเกิดในสวรรค์หากไม่ไปเกิดในสวรรค์กลับมาเกิดเป็นมนุษย์ในที่ใด ๆ เขาจะเป็นคนอายุยืน

๓. การที่บุคคลเป็นผู้เบียดเบียนสัตว์หลังจากตายแล้วเขาจะไปเกิดในอบายถ้าไม่เกิดในอบายกลับมาเกิดเป็นมนุษย์ในที่ใด ๆ เขาจะเป็นผู้มีโรครุม

๔. การที่บุคคลไม่เป็นผู้เบียดเบียนสัตว์หลังจากตายแล้วเขาจะไปเกิดในสวรรค์หากไม่เกิดในสวรรค์กลับมาเกิดเป็นมนุษย์ในที่ใด ๆ เขาจะเป็นผู้มีโรคน้อย

๕. การที่บุคคลเป็นผู้มักโกรธมากด้วยความคับแค้นหลังจากตายแล้วเขาจะไปเกิดในอบายถ้าไม่เกิดในอบายกลับมาเกิดเป็นมนุษย์ในที่ใด ๆ เขาจะเป็นผู้มีผิวพรรณทราม

๖. การที่บุคคลเป็นผู้ไม่โกรธไม่มากด้วยความคับแค้นหลังจากตายแล้วเขาจะไปเกิดในสวรรค์ถ้าไม่เกิดในสวรรค์กลับมาเกิดเป็นมนุษย์เขาจะเป็นผู้มีผิวพรรณผ่องใส

๗. การที่บุคคลเป็นผู้มีใจริษยาในลาภสักการะความเคารพความนับถือและการบูชาของบุคคลอื่นหลังจากตายแล้วเขาจะไปเกิดในอบายถ้าไม่เกิดในอบายกลับมาเกิดเป็นมนุษย์ในที่ใด ๆ เขาจะเป็นผู้มีอำนาจน้อย

๘. การที่บุคคลเป็นผู้มีใจไม่ริษยาไม่ริษยาในลาภสักการะความเคารพความนับถือและการบูชาของบุคคลอื่นหลังจากตายแล้วเขาจะไปเกิดในสวรรค์ถ้าไม่เกิดในสวรรค์กลับมาเกิดเป็นมนุษย์ในที่ใด ๆ เขาจะเป็นผู้มีอำนาจมาก

^{๑๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕.

๙. การที่บุคคลเป็นผู้ไม่ให้ทานแก่สมณะหรือพราหมณ์หลังจากตายแล้วเขาจะไปเกิดในอบายถ้าไม่เกิดในอบายกลับมาเกิดเป็นมนุษย์ในที่ใด ๆ เขาจะเป็นผู้มีโภคะน้อย

๑๐. การที่บุคคลเป็นผู้ให้ทานแก่สมณะและพราหมณ์หลังจากตายแล้วเขาจะไปเกิดในสวรรค์ถ้าไม่เกิดในสวรรค์กลับมาเกิดเป็นมนุษย์ในที่ใด ๆ เขาจะเป็นผู้มีโภคะมาก

๑๑. การที่บุคคลเป็นผู้กระต้างเยื่อหยิ่งไม่ไหว้ผู้ที่ควรกราบไหว้หลังจากตายแล้วเขาจะไปเกิดในอบายถ้าไม่เกิดในอบายกลับมาเกิดเป็นมนุษย์ในที่ใด ๆ เขาจะเป็นผู้เกิดในตระกูลต่ำ

๑๒. การที่บุคคลเป็นผู้ไม่กระต้างไม่เยื่อหยิ่งกราบไหว้ผู้ที่ควรกราบไหว้หลังจากตายแล้วเขาจะไปเกิดในสวรรค์ถ้าไม่เกิดในสวรรค์กลับมาเกิดเป็นมนุษย์ในที่ใด ๆ เขาจะเป็นผู้เกิดในตระกูลสูง

๑๓. การที่บุคคลเป็นผู้ไม่เข้าไปหาผู้รู้สมณะหรือพราหมณ์สอบถามเรื่องกุศลอกุศลควรไม่ควรมีโทษไม่มีโทษหลังจากตายแล้วเขาจะไปเกิดในอบายถ้าไม่เกิดในอบายกลับมาเกิดเป็นมนุษย์ในที่ใด ๆ เขาจะเป็นผู้มีปัญญาทึบ

๑๔. การที่บุคคลเป็นผู้เข้าไปหาผู้รู้สมณะหรือพราหมณ์สอบถามเรื่องกุศลอกุศลควรไม่ควรมีโทษไม่มีโทษหลังจากตายแล้วเขาจะไปเกิดในสวรรค์ถ้าไม่เกิดในสวรรค์กลับมาเกิดเป็นมนุษย์ในที่ใด ๆ เขาจะเป็นผู้มีปัญญามาก

จากการศึกษาผู้วิจัยมีความเห็นว่าพระสูตรบทนี้เป็นการแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างกรรมกับผลของกรรมที่มีกระบวนการให้ผลอย่างแน่นอนเป็นรูปธรรม ทำให้คลายความสงสัยและเข้าใจยิ่งขึ้นว่าการที่มนุษย์เกิดมาแล้วมีความแตกต่างกันเช่นอายุสั้นอายุยืนโรครุนโรคน้อยร่ารวยยากจนเป็นต้นเป็นการบ่งบอกถึงกรรมชั่วและดีในชาติก่อนที่แต่ละคนได้ทำไว้ไม่เหมือนกันซึ่งส่งผลและสามารถรู้เห็นได้ในชาตินั้นนั่นเองแต่ก็ไม่ได้หมายความว่าคนเราจะต้องเป็นเช่นนั้นตลอดไปจนตาย เช่นคนที่เกิดมาในครอบครัวที่ยากจนมีความเป็นอยู่อย่างแร้นแค้นยากลำบากก็ไม่ได้หมายความว่าเขาจะต้องเป็นคนยากจนเพราะกรรมชั่วในชาติก่อนให้ผลไปจนตายทั้งนี้ก็เพราะว่าอดีตกรรมที่ทำหน้าที่นำสัตว์ทั้งหลายให้มาเกิดเป็นมนุษย์ในชาตินี้ในกรรม๑๒พระอรรถกถาจารย์เรียกกรรมตัวนี้ว่า **ชนกกรรม** คือกรรมแต่งให้เกิด^{๑๓} เมื่อนำมาเกิดแล้วก็จะหยุดให้ผลคือหมดหน้าที่^{๑๔} ในชาตินี้ดังนั้นหากชาติ

^{๑๓} พระพุทธโฆสะจารย์, **คัมภีร์วิสุทธิมรรค**, แปลและเรียบเรียงโดย สมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจาสมมหาเถร), พิมพ์ครั้งที่๔๑๐๐ปีสมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจาสมมหาเถร), (กรุงเทพมหานคร: บริษัทประยูรวงศ์พรินต์ติ้งจำกัด, ๒๕๔๖), หน้า๙๗๐.

^{๑๔} เสฐียรพงษ์วรรณปก, **เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับกรรม**, (กรุงเทพมหานคร: หจก.หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๔๔), หน้า๒๔.

นี้เขามีความขยันขันแข็งในการทำงานงานหนักก็เอางานเบาที่สู้เมื่อหาทรัพย์มาได้รู้จักใช้จ่ายอย่างประหยัดรู้จักเก็บออมตลอดถึงรู้จักปรับปรุงพัฒนาอาชีพที่ทำให้เจริญก้าวหน้าขึ้นเขาก็จะสามารถพลิกสถานะภาพจากคนที่เกิดมายากจนกลับกลายเป็นเศรษฐีในชาตินี้ได้เพราะกรรมดีที่เขาทำคือขยันทำงานรู้จักใช้จ่ายรู้จักเก็บออมได้ให้ผลดีแก่เขาในชาตินี้

ส่วนคนที่เกิดมาในครอบครัวที่ร่ำรวยมีความเป็นอยู่สุขสบายไม่ยากลำบากก็ไม่ได้หมายความว่าเขาจะต้องเป็นคนร่ำรวยเพราะกรรมดีในชาติก่อนให้ผลไปจนตายกล่าวคือถ้าในชาตินี้เขาประมาทใช้จ่ายทรัพย์ที่มีอยู่อย่างมากมายนั้นในทางที่ผิดเช่นนำไปเลี้ยงเพื่อนชั่วเล่นการพนันซื้อสิ่งเสพติดเป็นต้นอีกทั้งไม่ประกอบอาชีพทำการงานใด ๆ เพื่อแสวงหาทรัพย์มาเพิ่มในที่สุดทรัพย์ที่มีอยู่มากมายนั้นก็ย่อมที่จะหมดลงได้ทำให้ต้องเปลี่ยนสถานะจากเดิมที่เกิดมาร่ำรวยกลับกลายเป็นคนยากจนเพราะกรรมชั่วที่ตนเองทำในปัจจุบันได้ให้ผลชั่วในชาตินี้ตามกฎหมายแห่งกรรมที่ว่า “บุคคลทำการงานใดไว้ดีก็ตามชั่วก็ตามเขาย่อมต้องรับผลแห่งกรรมนั้น”^{๑๕} ดาวันกษัตริฤกษ์ใด ๆ ที่มีอาจส่งผลให้ในการลบล้างผลกรรมได้ ส่วนหนึ่งของฤกษ์ที่ไม่สามารถกำหนดได้คือฤกษ์กำเนิดอันเป็นผลมาจากกรรมเช่นกัน ซึ่งไม่สามารถจะเลือกเวลาที่สมควรตามใจปรารถนาได้

๑) กรรมในฐานะกฎธรรมชาติ

กรรมในฐานะกฎธรรมชาติคือ หลัก แห่งความแน่นอน ที่ สัมพันธ์ กับหลักนิยาม ๕ ในแง่ที่เป็นกฎแน่นอนโดยธรรมชาติพระธรรมปิฎก(ป.อ.ปยุตฺโต) อธิบายไว้ว่า นิยาม หมายถึง กำหนดอันแน่นอน ความเป็นไปอันมีระเบียบแน่นอนของธรรมชาติหรือกฎธรรมชาติ ดังนั้น หลักนิยาม ๕ จึงเป็นหลักแห่งความแน่นอน เป็นสิ่งที่มีอยู่จริง ดำรงอยู่เสมอ เป็นธรรมดาของโลก พระพุทธเจ้าจะอุบัติขึ้นหรือไม่ก็ตาม หลักนี้ก็ยังดำรงอยู่^{๑๖} หลักนิยาม ๕ มีดังนี้

๑. อุตุนิยาม (physical law)กฎธรรมชาติ ที่เกี่ยวกับความเป็นไปของสภาพแวดล้อม และความเปลี่ยนแปลงทางวัตถุเช่น ลมฟ้าอากาศการเน่าเปื่อยผุพังของสิ่งทั้งหลาย

๒. พืชินิยาม (biological law) กฎธรรมชาติ เกี่ยวกับพันธุกรรม การสืบพันธุ์ลูกหลานในตระกูลเดียวกัน ย่อมมีนิสัย หน้าตา คล้ายคลึงกับบรรพบุรุษปลูกพืชเช่นใด ย่อมให้ผลเช่นนั้น

๓. จิตินิยาม (psychic law)กฎธรรมชาติเกี่ยวกับการทำงานของจิตเช่น เมื่ออารมณ์ (สิ่งเร้า)มากระทบประสาท จะเกิดการรับรู้เกิดขึ้นจิตจะทำงานอย่างไร คือ มีการไหวแห่งภวังคจิต

^{๑๕} อัง. ปญจก. (ไทย) ๒๒/๕๗/๑๐๑.

^{๑๖} ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน และคณะ,ความจริงจากการวิจัย “กรรม”,สนับสนุนการพิมพ์ สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ๒๑ เซ็นจูรี่จำกัด,ม.ป.ป.), หน้า ๑๗.

๔. กรรมนิยาม (the law of kamma) กฎธรรมชาติ เกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ เป็นกฎที่ว่าด้วยการกระทำ และการให้ผลของการกระทำกระบวนการแห่งเจตจำนงหรือ ความคิดปรุงแต่งสร้างสรรค์ พร้อมทั้งผลอันสืบเนื่องออกไป อันสอดคล้องสมกัน เช่นทำกรรมดี ย่อมได้รับผลดี ทำกรรมชั่ว ได้ผลชั่ว เป็นต้น

๕. ธรรมนิยาม (order of the norm) กฎธรรมดาแห่งสรรพสิ่ง เป็นกฎเกี่ยวกับความสัมพันธ์ ที่เป็นเหตุเป็นผลกันของสิ่งทั้งหลายมีเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป เป็นธรรมดา

การกระทำหรือกรรมจะไม่เปลี่ยนไป เมื่อทำสิ่งใดไว้ ย่อมได้รับผลของสิ่งนั้น กลับมาอธิบายได้ตามกฎแห่งกรรม

พระพุทธศาสนาปฏิเสธพระเจ้าเป็นผู้สร้างโลกและสากลจักรวาล ถือว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องของธรรมชาติ มีเหตุและปัจจัยสนับสนุนซึ่งกันและกัน ทฤษฎีนี้ทางพระพุทธศาสนาเถรวาทอธิบายได้ด้วยหลักของปัจจัยการหรือปฏิจจสมุปบาท โดยแสดงออกเป็น ๒ ท่อน คือ ท่อนแรกแสดงกระบวนการเกิด เรียกว่า สมุทยวาร และถือว่าเป็นการแสดงตามลำดับ จึงเรียกว่า อนุโลม ปฏิจจสมุปบาท ท่อนหลังแสดงกระบวนการดับ เรียกว่า นิโรธวาร และถือว่าเป็นการแสดงย้อนลำดับ จึงเรียกว่า ปฏิโลมปฏิจจสมุปบาท โดยพระพุทธพจน์ที่แสดงให้เห็นเป็นดับททั้งสองอย่าง เป็นหลักกลางๆ ไม่ระบุหัวข้อปัจจัย คือ “เพราะเหตุนี้เมื่อสิ่งนี้มีสิ่งนี้จึงมีเพราะสิ่งนี้เกิดขึ้นสิ่งนี้จึงเกิดขึ้นเพราะสิ่งนี้ไม่มีสิ่งนี้จึงไม่มีเพราะสิ่งนี้ดับสิ่งนี้จึงดับ”^{๑๗} และมีที่แสดงแบบเจาะจงระบุชื่อหัวข้อปัจจัยต่างๆ สืบทอดต่อกันโดยลำดับเป็นกระบวนการ มีองค์ประกอบ ๑๒ ประการ โดยหลักปฏิจจสมุปบาทนี้ แยกวงจรตามหน้าที่ได้ ๓ พวก คือ กิเลส กรรมและวิบาก เปรียบเหมือนส่วนทั้งสามของกงล้อ ที่เมื่อประกอบกันแล้วทำให้โลกหมุนไป เรียกว่า “วัฏฏะ ๓”^{๑๘} มีรายละเอียดคือ

๑.๑ อวิชชา ตัณหา อุปาทาน เป็น **กิเลส** คือตัวสาเหตุผลักดันให้คิดปรุงแต่งกระทำการต่างๆ เรียกว่า กิเลสวัฏฏ์

๑.๒ สังขาร ภพ เป็น **กรรม** คือกระบวนการกระทำหรือกรรมทั้งหลาย ที่ปรุงแต่งชีวิตให้เป็นไปต่างๆ เรียกว่า กรรมวัฏฏ์

^{๑๗} ส.นิ. (ไทย) ๑๖/๖๑-๖๒/๑๑๖-๑๑๘, ข.อุ. (ไทย) ๒๕/๓/๑๗๔.

^{๑๘} วัฏฏะ ๓ เป็นมติรุ่นอรธกถา ที่ถือได้ว่า เป็นการอธิบายปฏิจจสมุปบาทแบบเข้าใจง่าย จะเป็นการแสดงสังสารวัฏฏ์แบบชาวบ้านก็ว่าได้ เช่น เมื่อมีกิเลสอยากได้ จึงทำกรรมให้ได้สิ่งมาเสพสวดย ได้รับวิบากคือเวทนาที่เป็นสุข จึงเกิดกิเลสอยากได้ยิ่งขึ้นไป และได้รับวิบากต่อไปอีก หรือ เมื่ออยากได้ และทำกรรมให้ได้มา แต่มาสมใจ ได้วิบากคือเวทนาที่เป็นทุกข์ ทำให้เกิดกิเลสคือโทสะ จึงทำกรรม แล้วได้รับวิบากไปอีกแบบหนึ่ง ดังนี้ เป็นต้น, อ้างใน พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), **พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย**, พิมพ์ครั้งที่ ๓๓, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แพรวแอนดรอยด์ จำกัด, ๒๕๕๕), หน้า ๑๗๗.

๑.๓ วิญญาณ นามรูป สฬายตนะ ผัสสะ เวทนา เป็น **วิบาก** คือสภาพชีวิตที่เป็นผลแห่งการปรุงแต่งของกรรม และกลับเป็น ปัจจัยเสริมสร้างกิเลสต่อไปได้อีก เรียกว่า **วิปากวิภูฏ**^{๑๙}

วิภูฏะทั้ง ๓ นี้หมุนเวียนต่อเนื่องเป็น ปัจจัยอุดหนุนแก่กัน ทำให้วงจรแห่งชีวิตดำเนินไปไม่ขาดสายวงจรของปฏิจจสมุปบาทนี้แสดงให้เห็นว่า สิ่งทั้งหลายไม่ได้มีอยู่ด้วยตัวของมันเอง แต่มีเหตุและปัจจัยที่สนับสนุนสืบเนื่องกันอยู่

๒) กฎแห่งกรรมในฐานะเป็นกฎทางศีลธรรม

กฎธรรมชาติที่ครอบคลุมเฉพาะสิ่งที่มีชีวิตที่เป็นสัตว์โลกเท่านั้น ไม่ได้หมายรวมถึงพืชหรือสิ่งที่ไม่มีชีวิต แต่กรรมในฐานะเป็นกฎทางศีลธรรมนี้ ต้องมีเจตนาในการประกอบกรรม และกรรมจะส่งผลให้ปรากฏทั้งกรรมดี และกรรมชั่วที่บุคคลเป็นผู้กระทำ

ในทัศนะของพระพุทธศาสนาเถรวาทนั้นถือว่าโลกดำเนินไปตามกฎแห่งกรรม ดังปรากฏในวาเสฏฐสูตรว่า “สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม”^{๒๐} และในจุฬัมมวิภังคสูตร พระพุทธองค์ตรัสว่า “กम्म สุตเตวิภชติยทิท หีนปปณัตตาย”^{๒๑} แปลว่า “กรรมย่อมจำแนกสัตว์ให้เลวและประณีตต่างกัน”^{๒๒}

จากพระพุทธพจน์ แสดงให้เห็นว่า กรรมย่อมจำแนกสัตว์ให้ดีหรือชั่วต่างๆ กันไป จึงสามารถวิเคราะห์ได้ว่า กฎแห่งกรรมนั้นเป็นกฎที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ ไม่ขึ้นอยู่กับสิ่งใดทั้งสิ้น ไม่เลือก บุคคล เวลา หรือสถานที่ในการส่งผลทั้งกรรมดีและกรรมไม่ดี ดังนั้นกรรมจึงเป็นกฎของโลกเป็นกฎสากลที่ใช้อธิบายถึงเหตุการณ์ต่างๆ ได้

๓) กรรมที่ปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎก

กรรมในพระไตรปิฎก แบ่งออกเป็น ๒ หมวดใหญ่ ๆ คือ กุศลกรรม และอกุศลกรรมที่บุคคลเป็นผู้กระทำผ่านทางใจ ทางคำพูด และ ทางกายทั้งการกระทำที่ดีคือ กุศลกรรมและการกระทำที่ผิดเป็นอกุศลกรรม เป็นธรรมะที่เป็นผลของการทำความดีและความชั่วพิจารณาได้ ดังนี้

^{๑๙} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), **พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย**, หน้า ๑๗๖.

^{๒๐} ชุ.สุ. (ไทย) ๒๕/๖๖๐/๖๕๔.

^{๒๑} ม.อุ. (บาลี) ๑๔/๕๘๑, ๕๙๖/๓๗๖, ๓๘๕.

^{๒๒} ม.อุ. (ไทย) ๑๔/๒๙๗/๓๕๖.

กุศลกรรม สิ่งที่ไม่มิโทษมิวิบากเป็นสุข ไม่เป็นสิ่งที่เศร้าหมองแห่งจิต เป็นสภาวะที่ดีเป็นบุญในสัมมาทิฏฐิสูตร^{๒๓} พระสารีบุตรกล่าวไว้ว่า กุศล คือกุศลกรรมบถ ๑๐ ได้แก่ เจตนาที่ละเว้นอกุศล ดังนั้น แก่นแท้ของกุศล คือ **อโลภะ อโทสะ อโมหะ** ส่วนแก่นแท้ ของอกุศล คือ **โลภะ โทสะ โมหะ** กุศลกรรมบถ ๑๐ แบ่ง ออกเป็นกายกรรม ๓ วจีกรรม ๔ มโนกรรม ๓ ดังนี้

ก. กายกรรม ๓ คือ

๑. เว้นจากการฆ่าสัตว์
๒. เว้นจากการลักทรัพย์
๓. เว้นจากการประพฤติดิฉิตในกาม

ข. วจีกรรม ๔ คือ

๑. เว้นจากการพูดเท็จ
๒. เว้นจากการพูดส่อเสียด
๓. เว้นจากการพูดคำหยาบ
๔. เว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ เหลวไหล

ค. มโนกรรม ๓

๑. เว้นจากการเพ่งโทษผู้อื่น
๒. เว้นจากพยาบาท
๓. เว้นจากการประพฤติดิฉิต^{๒๔}

^{๒๓} ม.ญ. (ไทย) ๑๒/๘๘/๘๒-๘๓.

^{๒๔} ม.ม. (ไทย) ๑๓/๕๗/๕๕-๕๖.

๓.๒.๒ วิธีกรรมตามการจำแนกกรรม

การจำแนกกรรมดี หรือ กรรมชั่ว กระทำทางกาย วาจา หรือทางใจ สามารถจำแนกอีกเป็นประเภทต่างๆ ได้หลายแบบ ดังนี้ กรรมจำแนกตามเวลาการให้ผลของกรรม (ปากกาลงตุกะ) ๔ อย่าง, จำแนกตามหน้าที่ของกรรม (กิจจตุกะ) ๔ อย่าง, จำแนกตามลำดับการให้ผลของกรรม (ปากทานปริยายจตุกะ) ๔ อย่าง, จำแนกตามฐานที่ทำให้เกิดผลของกรรม (ปากฐานจตุกะ) ๔ อย่าง

๑) กรรมจำแนกตามเวลาการให้ผลของกรรม การกระทำทางกาย วาจา ใจ ทั้งที่เป็นฝ่ายดีหรือไม่ดีก็ตาม ย่อมตอบสนองแก่ผู้กระทำ ไม่เร็วก็ช้า เวลาใดเวลาหนึ่ง กรรมจำแนกตามเวลาการให้ผลของกรรม (ปากกาลงตุกะ) แสดงกำหนดเวลา แห่งการให้ผลของกรรม มี ๔ อย่าง คือ

ทัญญูธรรมเวทนิยกรรม หมายถึง กรรมที่ให้ผลในปัจจุบัน คือในภพชาตินี้ หรือกรรมที่ให้ผลทันตาเห็น ทัญญู แปลว่า เห็นแล้ว

อุปปัชชเวทนิยกรรม หมายถึง กรรมที่ให้ผลในภพที่จะไปเกิด คือในภพหน้า หรือกรรมที่ให้ผลในอนาคตอันใกล้

อปปราปริเวทนิยกรรม หมายถึง กรรมที่ให้ผลในภพต่อไป คือถัดจากชาติหน้า หรือกรรมที่จะให้ผลในอนาคตอันไกล

อโหสิกรรม หมายถึง กรรมเลิกให้ผล คือกรรมที่ไม่ให้ผลอีกต่อไป

๒) กรรมจำแนกตามหน้าที่ของกรรม (กิจจตุกะ) กรรมมีหน้าที่ ที่จะต้องกระทำ ๔ อย่างคือ

ชนกกรรม หมายถึง กรรมที่เป็นตัวนำไปเกิด หรือกรรมแต่งให้เกิด

อุปัตถัมภกกรรม หมายถึง กรรมสนับสนุน กรรมที่ช่วยสนับสนุน หรือซ้ำเติม ต่อจาก ชนกกรรม

อุปปีฬิกกรรม หมายถึง กรรมบีบคั้น กรรมที่มาให้ผลบีบคั้นผลแห่งชนกกรรม และอุปัตถัมภกกรรมนั้น ให้แปรเปลี่ยนทุเลาลงไป บั่นทอนวิบากมิให้เป็นไปได้นาน

อุปฆาตกรรม หมายถึง กรรมตัดรอน กรรมที่แรง ฝ่ายตรงข้าม กับ ชนกกรรม และ อุปัตถัมภกกรรม เข้าตัดรอนการให้ผลของกรรมทั้งสองอย่างนั้น ให้ขาดไปเสียทีเดียว

๓) กรรมจำแนกลำดับการให้ผลของกรรมจำแนกตามลำดับการให้ผลของกรรม (ปากทานปริยายจตุกะ) จำแนกได้ ๔ ประการ

ครุกรรม หมายถึง กรรมหนัก ให้ผลก่อน

พหุกรรม หรือ อาจิณกรรม หมายถึง กรรมที่ทำมาก หรือทำจนเคยชิน ให้ผล
รองจากครุกรรม

อาสันกรรม หมายถึง กรรมจนเจียน หรือกรรมใกล้ตาย คือกรรมที่ทำเมื่อจน
จะตาย จับใจอยู่ใหม่ๆ ถ้าไม่มีสองข้อก่อน ก็จะทำให้ผลก่อนอื่น

กตัตตากรรม หมายถึง กรรมสักแต่ว่าทำ

**๔) กรรมจำแนกตามฐานที่เกิดผลของกรรมกรรมจำแนกตามฐานที่เกิดผล
ของกรรม** (ปาฐานจตุกะ) แสดงที่ตั้งแห่งผลของกรรม ๔ อย่าง มี อกุศลกรรม, กามาวจรกุศลกรรม,
รูปาวจรกุศลกรรม, อรูปาวจรกุศลกรรม

๓.๒.๓ วิธีแห่งกรรมดำ กรรมขาว

นอกจากเรื่องของกรรมตีกรรมชั่วแล้ว ยังมีการอธิบายกรรมอีกนัยหนึ่ง โดยอธิบายถึง
กรรมดำกรรมขาว จำแนกเป็นกรรม ๔ ประการ คือ

๑) กรรมดำมีวิบากดำ ได้แก่ บุคคลบางคนในโลกนี้ ย่อมปรุงแต่งกาย วาจา ใจ
อันมีความเบียดเบียนบุคคลอื่น ย่อมได้เสวยเวทนาที่มีความเบียดเบียน เป็นทุกข์โดยส่วนเดียว เช่น
เป็นผู้ฆ่ามารดา ฆ่าบิดา ฆ่าพระอรหันต์ มีจิตประทุษร้ายต่อพระตถาคต ยังพระโลหิตให้ห้อขึ้น ทำลาย
สงฆ์ให้แตกกัน ฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พุตเทจ ดื่มน้ำเมา

๒) กรรมขาวมีวิบากขาว ได้แก่ บุคคลบางคนในโลกนี้ ย่อมปรุงแต่งกาย วาจา ใจ
อันไม่มีความเบียดเบียนบุคคลอื่น ย่อมได้เสวยเวทนาที่ไม่มีความเบียดเบียน เป็นสุขโดยส่วนเดียว
เช่น เป็นผู้งดเว้นจากการฆ่าสัตว์ จากการลักทรัพย์ จากการประพฤติดีกในกาม จากการพุตเทจ จาก
การพูดส่อเสียด จากการพูดคำหยาบ จากการพูดเพ้อเจ้อ ไม่มากไปด้วยความเพ่งเล็งอยากได้ มีจิตไม่
พยาบาท มีความเห็นชอบ

๓) กรรมทั้งดำทั้งขาวมีวิบากทั้งดำทั้งขาว ได้แก่ บุคคลบางคนในโลกนี้ ย่อมปรุง
แต่งกาย วาจา ใจ อันมีความเบียดเบียนบุคคลอื่นบ้าง ไม่ความเบียดเบียนบุคคลอื่นบ้าง ย่อมได้เสวย
เวทนาที่มีความเบียดเบียนบ้าง ไม่ความเบียดเบียนบ้าง มีทั้งสุขและทั้งทุกข์ระคน

๔) กรรมไม่ดำไม่ขาวมีวิบากไม่ดำไม่ขาว ได้แก่ เจตนาใดเพื่อละกรรมดำอันมีวิบาก
ดำ เจตนาใดเพื่อละกรรมขาวอันมีวิบากขาว และเจตนาใดเพื่อละกรรมทั้งดำทั้งขาวมีวิบากทั้งดำทั้ง
ขาว ย่อมเป็นไปเพื่อความสิ้นกรรม เช่น ผู้ปฏิบัติตามมรรคมืองค์แปดโพชฌงค์เจ็ด

๓.๒.๔ วิธีแห่งกุศลกรรม และอกุศลกรรม

ยังมีการอธิบายในเรื่องของการประกอบกุศลกรรม และ อกุศลกรรมตามพุทธพจน์ ดังนี้ ผู้ที่ประกอบกุศลกรรมจัดว่าเป็นผู้ประพฤดีดี เป็นบัณฑิต ดังพระพุทธรพจน์ ได้ตรัสไว้ว่า

ตีหิ ภิกขเว ฌมเมหิ สมณนาคโต ปณฺธิโต เวทิตพฺโพ กตเมหิ ตีหิ กุสเลน กายกมฺเมน กุสเลน วจิกมฺเมน กุสเลน มโนกมฺเมน อิมเอหิ โข ภิกขเว ตีหิ ฌมเมหิ สมณนาคโต ปณฺธิโต เวทิตพฺโพ ตี”^{๒๕} ภิกษุทั้งหลาย บุคคลประกอบด้วยธรรม ๓ ประการ พึงทราบว่าเป็นบัณฑิต

๑. กายกรรมที่เป็นกุศล

๒. วชิกรรมที่เป็นกุศล

๓. มโนกรรมที่เป็นกุศล

บุคคลประกอบด้วยธรรม ๓ ประการนี้แลพึงทราบว่าเป็นบัณฑิต^{๒๖}

ตีหิ ภิกขเว ฌมเมหิ สมณนาคโต ปณฺธิโต เวทิตพฺโพ กตเมหิ ตีหิ อพฺยาปชฺฌเนน กายกมฺเมน อพฺยาปชฺฌเนน วจิกมฺเมน อพฺยาปชฺฌเนน มโนกมฺเมน อิมเอหิ โข ภิกขเว ตีหิ ฌมเมหิ สมณนาคโตปณฺธิโต เวทิตพฺโพ”^{๒๗}ภิกษุทั้งหลาย บุคคลประกอบด้วยธรรม๓ประการพึงทราบว่าเป็นบัณฑิตธรรม๓ประการอะไรบ้างคือ

๑. กายกรรมที่ไม่มีความเบียดเบียน

๒. วชิกรรมที่ไม่มีความเบียดเบียน

๓. มโนกรรมที่ไม่มีความเบียดเบียน

บุคคลประกอบด้วยธรรม๓ประการนี้แลพึงทราบว่าเป็นบัณฑิต^{๒๘}

ผู้ที่ประกอบอกุศลกรรมที่เกิดขึ้นด้วยอำนาจ ของเจตนา อันมี โลภะ โทสะ โมหะเป็น พื้นฐานของการกระทำ ทางกายกรรม วชิกรรม และ มโนกรรม จะส่งผลให้ผู้ประกอบมีแต่ความทุกข์ เศร้าหมอง และเป็นลักษณะของคนไม่ดีซึ่งเรียกว่าคนพาลนั่นเอง ดังพระพุทธรพจน์ที่ว่า

^{๒๕} อัง.ติก. (บาลี) ๒๐/๔๔๕/๑๓๐-๑๓๑.

^{๒๖} อัง.ติก. (ไทย) ๒๐/๖/๑๔๕.

^{๒๗} อัง.ติก. (บาลี) ๒๐/๔๔๗/๑๓๑.

^{๒๘} อัง.ติก. (ไทย) ๒๐/๘/๑๔๖.

ตีหิ ภิกขเว ฌมเมหิ สมณนาโคโต พาลโ เวทิตัพโพ กตเมหิ ตีหิ อกุสเลน กายกมฺเมน อกุสเลน วจีกมฺเมน อกุสเลน มโนกมฺเมน อิมเอหิ โข ภิกขเว ตีหิ ฌมเมหิ สมณนาโคโต พาลโเวทิตัพโพ^{๒๙} ภิกขุทั้งหลาย บุคคลประกอบด้วยธรรม ๓ ประการ ทราบว่าเป็นคนพาลธรรม๓ประการ อะไรบ้างคือ

๑. กายกรรมที่เป็นอกุศล

๒. วจีกรรมที่เป็นอกุศล

๓. มโนกรรมที่เป็นอกุศล

บุคคลประกอบด้วยธรรม๓ประการนี้แลพึงทราบว่าเป็นคนพาล^{๓๐}

ตีหิ ภิกขเว ฌมเมหิ สมณนาโคโต พาลโ เวทิตัพโพ กตเมหิ ตีหิ สพฺยาปชฺฌเนน กายกมฺเมน สพฺยาปชฺฌเนน วจีกมฺเมน สพฺยาปชฺฌเนน มโนกมฺเมน อิมเอหิ โข ภิกขเว ตีหิ ฌมเมหิ สมณนาโคโต พาลโ เวทิตัพโพ”^{๓๑} ภิกขุทั้งหลายบุคคลประกอบด้วยธรรม๓ ประการ พึงทราบว่าเป็นคนพาลธรรม๓ ประการอะไรบ้างคือ

๑. กายกรรมที่มีความเบียดเบียน

๒. วจีกรรมที่มีความเบียดเบียน

๓. มโนกรรมที่มีความเบียดเบียน

บุคคลประกอบด้วยธรรม๓ประการนี้แลพึงทราบว่าเป็นคนพาล^{๓๒}

จะเห็นได้ว่า ในทางพระพุทธศาสนาเถรวาทนั้นมีความเชื่อว่า คนจะดี หรือ เลว ขึ้นอยู่กับกรรม ที่ประกอบขึ้น ด้วย เจตนา โดยมีแรงกระตุ้นเป็นกิเลสของผู้กระทำ ทางทวารทั้ง ๓ ทำให้กรรม หรือการกระทำนั้นสมบูรณ์ถ้าเป็นแรงกระตุ้นฝ่ายดี ก็จะเป็นสาเหตุให้คนประพฤติดี แต่ถ้าเป็นแรงกระตุ้นฝ่ายชั่ว ความประพฤติก็เป็นไปในทางตรงข้ามและผลของการกระทำนั้นจะคงอยู่กับผู้กระทำ เสมอทั้งในทางฝ่ายดี และฝ่ายชั่ว ไม่ได้ลบล้างหายไปไหน บุคคลประพฤติเช่นไรย่อมได้รับผลเช่นนั้น พระพุทธองค์จึงไม่ทรงสนับสนุนให้มายึดถือฤกษ์ยามแต่ให้ยึดถือในเรื่องของการกระทำเป็นหลัก นั่นคือพระพุทธองค์ทรงมุ่งเน้นให้บุคคลประพฤติ และประกอบกรรมดีให้มาก เพื่อผลดีนั้นจะตามมาส่งผล ให้ตามกาลตามหน้าที่ และตามเวลา มิต้องอาศัยอิทธิพลใด ๆ ของดวงดาว

^{๒๙} อกฺ.ติก. (บาลี) ๒๐/๔๔๕/๑๓๑.

^{๓๐} อกฺ.ติก. (ไทย) ๒๐/๖/๑๔๔.

^{๓๑} อกฺ.ติก. (บาลี) ๒๐/๔๔๗/๑๓๑.

^{๓๒} อกฺ.ติก. (ไทย) ๒๐/๘/๑๔๖.

๓.๓ เรื่องฤกษ์ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท

ฤกษ์งามยามดีในคติทางโลก ในทางคติโลก นั้น กล่าวได้ว่า สังคมมนุษย์ส่วนมากนิยมกัน สืบมาว่าวันเวลาใดประกอบด้วยส่วนดี คือ เป็นเดช เป็นศรี เป็นมูละ เป็นอุตสาหะ เป็นมนตรี เป็นราชาฤกษ์ เป็นเทวีฤกษ์ เป็นมหัทธโนฤกษ์ เป็นศุภะ เป็นกัมมะ เป็นลาภะ เป็นต้น เหล่านี้มีมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ และประกอบด้วยส่วนเสีย คือ เป็นอุบาทว์เป็นโลการินาศ เป็นกาลกรณ เป็นอริ เป็นมรณะ เป็นวินาศ เป็นต้น เหล่านี้มีน้อยที่สุด เท่าที่จะหลีกเลี่ยงได้พร้อมทั้งท่านอาจารย์ผู้ให้ฤกษ์นั้น ก็เป็นผู้ทรงวิทยาคุณทางโหราศาสตร์ มีชื่อเสียงปรากฏเป็นที่ยอมรับนับถือของมหาชนทั่วไปในท้องถิ่นนั้นวันเวลาฤกษ์เช่นนี้แหละ สังคมมนุษย์เรานิยมยอมรับนับถือ เชื่อได้ด้วยความแน่ใจว่า "เป็นฤกษ์งามยามดี" สำหรับประกอบพิธีมงคลนั้น ๆ

ฤกษ์งามยามดีในคติทางธรรม ในทางคติธรรม คือ ตามคำสอนทางพระพุทธศาสนา สมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงสอนพุทธบริษัทเรื่องฤกษ์งามยามดีตามความเป็นจริงไว้ในสุปัพนธ์สูตร ความว่า

ภิกษุทั้งหลาย สัตว์เหล่าใดประพฤติกายสุจริต(ความประพฤติชอบด้วยกาย) วจิตสุจริต(ความประพฤติชอบด้วยวาจา) และมโนสุจริต(ความประพฤติชอบด้วยใจ) ในเวลาเช้า เวลาเช้าก็เป็นเวลาที่ดีของสัตว์เหล่านั้น สัตว์เหล่าใดประพฤติกายสุจริต วจิตสุจริต และมโนสุจริต ในเวลาเที่ยง เวลาเที่ยงก็เป็นเวลาที่ดีของสัตว์เหล่านั้น ภิกษุทั้งหลาย สัตว์เหล่าใดประพฤติกายสุจริต วจิตสุจริต และมโนสุจริต ในเวลาเย็น เวลาเย็นก็เป็นเวลาที่ดีของสัตว์เหล่านั้น สัตว์ทั้งหลายประพฤติชอบในเวลาใด เวลานั้นชื่อว่าเป็นฤกษ์ดี มงคลดี สว่างดี รุ่งดี ขณะดี ยามดี และบูชาดีในพรหมจารีบุคคล กายกรรมเป็นส่วนเบื้องต้นวา วาจากรรมเป็นส่วนเบื้องต้นวา มโนกรรมเป็นส่วนเบื้องต้นวา ความปรารถนาของท่านเป็นส่วนเบื้องต้นวา สัตว์ทั้งหลายทำกรรมอันเป็นส่วนเบื้องต้นวาแล้ว ย่อมได้ประโยชน์อันเป็นส่วนเบื้องต้นวา ท่านเหล่านั้นได้ประโยชน์แล้ว จงได้รับความสุข งามในพุทธศาสนา จงไม่มีโรค ถึงความสุขพร้อมด้วยญาติทั้งมวล^{๓๓}

^{๓๓} อก.ทก.(ไทย) ๒๐/๑๕๖/๓๙๙-๔๐๐.

๓.๓.๑ คำสอนเรื่องฤกษ์ยาม

พระพุทธเจ้าทรงประกาศถึงหลักคำสอน เรื่องฤกษ์ยาม

๑. คนเขลามัวถือฤกษ์ยามอยู่ ประโยชน์ย่อมล่วงเลยไป ประโยชน์เป็นตัวฤกษ์ของประโยชน์ ดาวทั้งหลายจักทำอะไรได้^{๓๔}

๒. สัตว์ประพตีสุจริตกายวาจาใจในเวลาเช้า เช้าวันนั้นย่อมเป็นเช้าที่ดีของสัตว์เหล่านั้น ประพตีสุจริตกาย วาจาใจในเวลาเที่ยง เที่ยงวันนั้นย่อมเป็นเที่ยงที่ดีของสัตว์เหล่านั้น ประพตีสุจริตกาย วาจาใจในเวลาเย็น เย็นวันนั้นย่อมเป็นเย็นที่ดีของสัตว์เหล่านั้น^{๓๕}

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น ในทางพระพุทธศาสนาเป็นการเน้นย้ำในการทำความดีเวลาใด นั่นคือ ฤกษ์ดี อยู่ในตัวอยู่แล้ว ซึ่งนักปราชญ์สำคัญในทางพระพุทธศาสนาของไทยอย่าง สุนทรปัญญานุภาพ ได้แสดงทัศนะในเรื่องดังกล่าวนี้ ไว้ว่า

ตามหลักพระพุทธศาสนาแล้ว ไม่ถือเรื่องฤกษ์ ถือความสุจริต ความสะอาดเป็นเกณฑ์ พระพุทธศาสนาให้ทำคุณงามความดี โดยไม่ต้องให้เชื่อว่ามีเพราะอาศัยเหตุภายนอก หากให้ทำดีที่กาย วาจา ใจของตนหรือให้สร้างคุณงามความดีขึ้นเป็นพื้นฐาน เพื่อให้สิ่งอื่นๆ ถูกจงให้ติดตามไปด้วย พระพุทธเจ้าทรงประกอบคุณงามความดี แม้สถานที่ประสูติ ตรัสรู้ ปรีชาญาณของพระองค์ก็กลายเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ วันประสูติ ตรัสรู้ ปรีชาญาณ คือ วันวิสาขบูชา ก็กลายเป็นวันสำคัญของโลก พระพุทธศาสนาเชื่อว่าความดี ความชั่ว กรรมดีกรรมชั่วนี้แหละที่ลิขิตวิถีชีวิต หรือกรรมที่ทำนั้น ย่อมปรุงแต่งคนให้ดีเลวต่างกัน

พระพุทธศาสนาถือว่าความดี ความชั่วที่เราทำ แต่เพราะเราทำไว้หลายอย่างต่างๆ กัน บางทีก็ดี บางทีก็ชั่ว ผลที่ได้รับจึงไม่เหมือนกัน และบางครั้งก็สลับซับซ้อนจนเหลือที่จะหาเหตุเบื้องต้นและที่สุดได้ เมื่อพิจารณากันถึงรากฐานชั้นใน คือกรรมดีกรรมชั่วของคนแล้ว ผู้เรียนโหราศาสตร์บางคนก็อธิบายว่า ดวงดาวหรือท้องฟ้าเป็นคล้ายแผนที่ ซึ่งแสดงให้เห็นวิถีชีวิตของคนเราต่างๆ กัน คนที่ทำกรรมดีก็เกิดมาโดยมีแผนที่ท้องฟ้าบอกไว้ว่าจะได้ดี คนที่ทำกรรมชั่วแผนที่ก็บอกไว้ว่าจะได้รับผลชั่ว เป็นการอธิบายโหราศาสตร์ให้มาสอดคล้องกับหลักทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่วอีกต่อหนึ่ง คือยอมรับว่าความดีความชั่วจึงสิ่งอื่น ๆ รวมทั้งกำหนด ให้คนหรือสัตว์เกิดในขณะที่ดวงดาวอยู่ในลักษณะดีหรือชั่ว

^{๓๔} ขุ.ชา.(ไทย) ๒๙/๔๙/๒๐.

^{๓๕} อัง.ทุก.(ไทย) ๒๐/๑๕๖/๓๙๙-๔๐๐.

ไม่ใช่ดวงดาวบังคับคนให้ดีชั่ว กรรมดีกรรมชั่วนั้นเอง จูงให้คนไปเกิดในที่ที่มีความสุข ความเจริญ ให้มีสิ่งแวดล้อมดีงาม เรื่องของดวงดาวเป็นเพียงแผนที่อ่านกรรมดีกรรมชั่วของคนเท่านั้น^{๓๖}

ทางพระพุทธศาสนาไม่สอนให้เชื่อถือโหราศาสตร์หรือฤกษ์ยาม ทรงมีพุทธานุญาตให้ศึกษาเกี่ยวกับปักษีนา เช่น วันมาฆบูชา วิสาขบูชา และเข้าพรรษา วันมาฆบูชา กำหนดในวันที่พระจันทร์เต็มดวงโคจรผ่านกลุ่มดาวฤกษ์ช่อมาฆะ วันวิสาขบูชากำหนดในวันที่พระจันทร์เต็มดวงโคจรผ่านกลุ่มดาวฤกษ์ช่อวิสาขะ และวันเข้าพรรษากำหนดเมื่อพระจันทร์เต็มดวงโคจรผ่านกลุ่มดาวฤกษ์ช่ออาสาฬหา ล่วงแล้ว เป็นวิธีนับวันเดือนปีของอินเดียโบราณแล้วก็จะเข้าใจได้ชัดเจนว่า กำหนดกาลทางพุทธศาสนานั้นเป็นไปตามปฏิทินโบราณนั่นเอง กล่าวคือ ปฏิทินของอินเดียโบราณ ไม่มีการพิมพ์เป็นเล่มเป็นแผ่นดังทุกวันนี้ แต่ใช้ท้องฟ้าทั้งฟ้าเป็นแผ่นปฏิทิน วิธีนับวันกำหนดด้วยดวงจันทร์ข้างขึ้นข้างแรม วิธีกำหนดเดือนและเรียกชื่อเดือนใช้วันพระจันทร์เต็มดวงเป็นหลัก พระจันทร์เต็มดวงในเดือนใด ก็เรียกชื่อเดือนตามกลุ่มดาวนั้น เช่น พระจันทร์เต็มดวงผ่านกลุ่มดาวช่อมาฆะ เรียกเดือนนั้นว่า มาฆะ พระจันทร์เต็มดวงโคจรผ่านกลุ่มดาวช่อวิสาขะ เรียกเดือนนั้นว่า วิสาขะ ส่วนวันเข้าพรรษากำหนดตามฤกษ์ที่แบ่งออกเป็น ๓ คือ ฤกษ์ร้อนเริ่มตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๔ ถึงวันกลางเดือน ๔ (รวม ๔ เดือน) ฤกษ์ฝนกำหนดตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ ถึง วันกลางเดือน ๑๒ (รวม ๔ เดือน) และฤกษ์หนาวกำหนดตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๒ ถึงวันกลางเดือน ๔ (๔ เดือนเช่นเดียวกัน) การจะรู้กำหนดดังกล่าวก็ต้องดูท้องฟ้าซึ่งเป็นแผ่นปฏิทินใหญ่ ว่าดวงจันทร์โคจรไปถึงไหนผ่านกลุ่มดาวอะไร ก็กำหนดฤกษ์เดือนวันได้ ตกลงวันมาฆบูชา วิสาขบูชาและเข้าพรรษา ไม่ใช่เอาตีกันที่ตรงฤกษ์นั้น ๆ แต่อาศัยดาวฤกษ์ ๒๗ กลุ่ม กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เป็นเครื่องกำหนดปฏิทินเท่านั้น

ใจความสำคัญในเรื่องฤกษ์ยามตามคติทางพระพุทธศาสนา

๑. ทางพระพุทธศาสนาไม่ถือฤกษ์ยามเป็นสำคัญแต่ถือคุณงามความดีเป็นสำคัญ ถ้าทำคุณงามความดีในวันเวลาใด วันเวลานั้นก็กลายเป็นฤกษ์งามยามดีไป

๒. ทางพระพุทธศาสนาไม่ถือว่าฤกษ์งามยามดีเป็นตัวจูงให้เกิดความดีงามหรือความสำเร็จผล แต่ถือว่าตัวคุณงามความดีเป็นตัวจูงให้เกิดความสำเร็จผล รวมทั้งจูงให้เกิดฤกษ์ดีด้วย ยกตัวอย่าง ถ้าพระพุทธเจ้าไม่ได้ทรงทำคุณงามความดีไว้ แม้จะประสูติวันวิสาขะวันนั้นก็ไม่มีความหมายอะไร แต่เพราะพระองค์ทรงทำคุณงามความดีไว้ ทุกสิ่งทีเนื่องด้วยพระองค์เช่นวัน เดือนปี ก้อนดินท่อนไม้หรือโลหะที่นำมาแกะสลักเป็นพระพุทธรูปก็เลยพลอยเป็นของมีค่าไปด้วย จึงนับได้ว่า คุณงามความดีเป็นตัวจูงสิ่งอื่น ๆ ให้ดีตาม

^{๓๖} สุชีพ ปุณฺณานุภาพ, “คุณลักษณะพิเศษแห่งพระพุทธศาสนา” [ออนไลน์], แหล่งที่มาข้อมูล; <http://www.dharma-gateway.com/ubasok/succheep/succheep-01-06.htm>, [15/5/2019].

๓. ในบางครั้งทางพระพุทธศาสนามีกำหนดกาลเวลาเนื่องด้วยดาวฤกษ์ ก็ไม่ใช่เพราะคิดในเรื่องฤกษ์ยามยามดี แต่เป็นการอาศัยดาวฤกษ์เป็นปฏิทินตามวิธีการคำนวณของอินเดียโบราณเท่านั้น วันเดือนปีตามกำหนดนั้น มิได้ขลังหรือศักดิ์สิทธิ์อะไรขึ้นมาเลย สำคัญที่คนผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบต่างหาก ที่จะทำให้วันเดือนปีพลอยมีความหมายไปด้วย^{๓๗}

๓.๓.๒ กรณีตัวอย่างเรื่องฤกษ์ยามที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา

สำหรับหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าท่านไม่ทรงสนับสนุนให้ทำการสิ่งใดต้องเผื่อรอคอยฤกษ์ยาม ซึ่งอาจทำให้เสียประโยชน์ได้ดังปรากฏในอรรถกถาขันตชาดก ความว่า

กุลบุตรชาวบ้านนอกคนหนึ่ง ไปขอกุลธิดาคนหนึ่ง ในกรุงสาวัตถี ให้แก่ลูกชายของตน นัดหมายวันกันว่าในวันโน้น จักมารับเอาตัวไป ครั้นถึงวันนัดจึงถามอาชีวก ผู้เข้าไปสู่ตระกูลของตนว่า พระคุณเจ้าผู้เจริญ วันนี้พวกผมจักทำมงคลอย่างหนึ่ง ฤกษ์ดีไหมครับ. อาชีวกนั้นโกรธอยู่แล้วว่าคนผู้นี้ครั้งแรกไม่ถามเราเลย บัดนี้เลยวันไปแล้วกลับมาถามเราเอาเถิด จักต้องสั่งสอนเขาเสียบ้าง จึงพูดว่า วันนี้ฤกษ์ไม่ดี พวกท่านอย่ากระทำการมงคลในวันนี้เลย ถ้าขึ้นทำ จักพินาศใหญ่. พวกมนุษย์ในตระกูลพากันเชื่ออาชีวกนั้น ไม่ไปรับตัวในวันนั้น. ฝ่ายพวกชาวเมืองจัดการมงคลไว้พร้อมแล้ว ไม่เห็นพวกนั้นมา ก็กล่าวว่า พวกนั้นกำหนดไว้วันนี้แล้วก็ไม่มา แม้การงานของพวกเรา ก็สำเร็จแล้ว เรื่องอะไรจึงต้องไปคอยพวกนั้น จักยกธิดาของเราให้คนอื่นไป แล้วก็ยกธิดาให้แก่ตระกูลอื่นไป ด้วยการมงคลที่เตรียมไว้วันนั้นแหละ. ครั้นวันรุ่งขึ้นพวกที่ขอไว้ก็พากันมาถึง แล้วกล่าวว่า พวกท่านจงส่งตัวเจ้าสาวให้พวกเราเถิด. ทันใดนั้น ชาวเมืองสาวัตถี ก็พากันบริภาษ พวกนั้นว่า พวกท่านสมกับที่ได้ชื่อว่าเป็นคนบ้านนอก ขาดความเป็นผู้ดี เป็นคนลามก กำหนดวันไว้แล้ว ดูหมิ่นเสียไม่มาตามกำหนด เชิญกลับไปตามทางที่มาจากนั้นแหละ พวกเรายกเจ้าสาวให้คนอื่นแล้ว. พวกชาวบ้านนอก ก็พากันทะเลาะกับชาวเมืองครั้นไม่ได้เจ้าสาว ก็ต้องพากันไปตามทางที่มานั้นเอง. เรื่องที่อาชีวกกระทำอันตรายงานมงคล ของมนุษย์เหล่านั้น ปรากฏว่ารู้กันทั่วไปในระหว่างภิกษุทั้งหลาย. และภิกษุเหล่านั้นประชุมกันในธรรมสภา นั่งพูดกันว่า อาวุโสทั้งหลาย อาชีวกกระทำอันตรายงานมงคลของตระกูลเสียแล้ว.

พระศาสดาเสด็จมาแล้ว ตรัสถามว่า ภิกษุทั้งหลาย บัดนี้พวกเรากำลังสนทนากันด้วย เรื่องอะไร ? ครั้นภิกษุทั้งหลายกราบทูลให้ทรงทราบแล้ว ตรัสว่าภิกษุทั้งหลาย มิใช่แต่ในบัดนี้เท่านั้น ที่อาชีวกกระทำอันตรายงานมงคลของตระกูลนั้นเสีย แม้ในกาลก่อนก็โกรธคน

^{๓๗} สุชีพ ปุญญานุภาพ, “คุณลักษณะพิเศษแห่งพระพุทธศาสนา”, [<http://www.dharma-gateway.com/ubasok/sucdeep/sucdeep-01-06.html>], 15/5/2019.

เหล่านักรทำอันตรายงานมงคลเสียแล้วเหมือนกัน แล้วทรงนำเอาเรื่องในอดีตมาสาธกดังต่อไปนี้

ในอดีตกาล ครั้งพระเจ้าพรหมทัตเสวยราชสมบัติในกรุงพาราณสี ชาวพระนครพากันไปสู่ขอธิดาของชาวชนบท กำหนดวันแล้ว ถ้ามอาชีวกผู้คั้นเคยกันว่า พระคุณเจ้าผู้เจริญ วันนี้ผมจะกระทำงานมงคลสักอย่างหนึ่ง ฤกษ์ดีไหมขอรับ. อาชีวกนั้นโกรธอยู่แล้วว่า คนพวกนี้กำหนดวันเอาตามพอใจตน บัดนี้ กลับถามเรา คิดต่อไปว่า ในวันนี้เราจักทำการขัดขวางงานของตนเหล่านั้นเสีย แล้วกล่าวว่า วันนี้ฤกษ์ไม่ดี ถ้ากระทำการมงคลจักพากันถึงความพินาศใหญ่. คนเหล่านั้นพากันเชื่ออาชีวกจึงไม่ไปรับเจ้าสาว. ชาวชนบททราบ ว่า พวกนั้นไม่มาก็พูดกันว่า พวกนั้นกำหนดวันไว้วันนี้ แล้วก็ไม่ได้มา ธุระอะไรจักต้องคอยคนเหล่านั้น แล้วก็ยกธิดาให้แก่คนอื่น. รุ่งขึ้น ชาวเมืองพากันมาขอรับเจ้าสาว ชาวชนบทก็พากันกล่าวว่า พวกท่านขึ้นชื่อว่าเป็นชาวเมือง แต่ขาดความเป็นผู้ดี กำหนดวันไว้แล้ว แต่ไม่มารับเจ้าสาว เพราะพวกท่านไม่มา เราจึงยกให้คนอื่นไป. ชาวเมืองกล่าวว่า พวกเราถ้ามอาชีวกดู ได้ความว่า ฤกษ์ไม่ดี จึงไม่มา จึงให้เจ้าสาวแก่พวกเราเถิด. ชาวชนบทแย้งว่า เพราะพวกท่านไม่มา ก็พวกเรายกเจ้าสาวให้คนอื่นไปแล้ว คราวนี้จักนำตัวเจ้าสาวที่ให้เขาไปแล้ว มาอีกได้อย่างไรเล่า ? เมื่อคนเหล่านั้นโต้เถียงกันไป โต้เถียงกันมา อยู่อย่างนี้ ก็พอดีมีบุรุษผู้เป็นบัณฑิตชาวเมืองคนหนึ่ง ไปชนบทด้วยกิจการบางอย่าง ได้ยินชาวเมืองเหล่านั้นกล่าวว่า พวกเราถ้ามอาชีวกแล้ว จึงไม่มาเพราะฤกษ์ไม่ดี ก็พูดว่า ฤกษ์จะมีประโยชน์อะไร เพราะการได้เจ้าสาวก็เป็นฤกษ์อยู่แล้ว มิใช่หรือ ? ดังนี้แล้ว กล่าวคาถาว่าความว่า "ประโยชน์ผ่านพ้นคนโง่ ผู้มัวคอยฤกษ์ยามอยู่ ประโยชน์เป็นฤกษ์ของประโยชน์ ดวงดาวทั้งหลาย จักทำอะไรได้" ดังนี้.^{๓๘}

มีข้อความกล่าวถึง กำเนิดของจักรวาล และดาวนักษัตรไว้ใน อัคคัญสูตร^{๓๙} ความปรากฏแห่งดวงจันทร์และดวงอาทิตย์ มีดังนี้ “วาเสฏฐะและการทวาชะต่อมาสัตว์เหล่านั้นพากันใช้มือปั้นจวนดินให้เป็นคำ ๆ เพื่อจะบริโภคนั้นรัศมีที่ชานออกจากร่างกายของสัตว์เหล่านั้นก็หายไปเมื่อรัศมีที่ชานออกจากร่างกายหายไปดวงจันทร์ดวงอาทิตย์ก็ปรากฏเมื่อดวงจันทร์ดวงอาทิตย์ปรากฏดวงดาวนักษัตรทั้งหลายก็ปรากฏเมื่อดวงดาวนักษัตรทั้งหลายปรากฏกลางคืนกลางวันก็ปรากฏเมื่อกลางคืนกลางวันปรากฏเดือนหนึ่งครั้งเดือนก็ปรากฏเมื่อเดือนหนึ่งครั้งเดือนปรากฏฤดูและปีก็ปรากฏด้วยเหตุเพียงเท่านี้โลกนี้จึงได้กลับฟื้นขึ้นอีก” เป็นการศึกษาถึง จักรวาล ในเชิงพุทธปรัชญาซึ่งมีแนวคิด และ

^{๓๘} ขุ.ชา.อ. (ไทย) ๓/๒/๔๙/๔๙-๕๓.

^{๓๙} ที.ปา(ไทย)๑๑/๑๒๑/๙๐

ทฤษฎีที่ว่าด้วยการแสวงหาความจริงที่เกี่ยวกับโลก และจักรวาลในมิติต่าง ๆ ^{๔๐} หรือวิชาที่ว่าด้วยโลกธาตุในทรรศนะของพุทธปรัชญาเถรวาทความเห็นในเรื่องของ จักรวาล และโลกจะแตกต่างจากศาสนาฮินดูที่กล่าวไว้ในคัมภีร์ปุราณะในกำเนิดของโลกและจักรวาลโดยเทพเจ้า ในคัมภีร์ทางพุทธศาสนาจำแนกโลกออกเป็น ๒ ลักษณะ คือโลกในเชิงอัตวิสัย(subjective world)และโลกในเชิงวัตถุวิสัย(objective world) ^{๔๑}

๑. โลกในเชิงอัตวิสัยคือ โลกในความหมายที่สัมพันธ์กับตัวผู้รับรู้การมีอยู่ของโลกปรากฏในสมมติสูตร ดังนี้

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ที่เรียกว่าโลกโลก ดังนี้ ด้วยเหตุเพียงเท่าไร จึงเป็นโลก หรือบัญญัติว่าโลกพระผู้มีพระภาคตรัสว่าจักขุ รูป จักขุวิญญาณ ธรรมที่จะพึงรู้แจ้ง ด้วย จักขุวิญญาณ มีอยู่ ณ ที่ใด โลกหรือการบัญญัติว่าโลกก็มีอยู่ ณ ที่นั้น ... ธรรมารมณ์มโนวิญญาณธรรมที่จะพึงรู้แจ้ง ด้วยมโนวิญญาณมีอยู่ ณ ที่ใด โลก หรือ การบัญญัติ ก็มีอยู่ ณ ที่ นั้น ^{๔๒}

๒.โลกในเชิงวัตถุวิสัย คือโลกที่มีอยู่ตามธรรมชาติโลกหมายความว่าแผ่นดินเป็นที่อาศัย, หมู่สัตว์ผู้อาศัย,โลก ๓ คือก.สังขารโลก โลกคือ สังขารข.สัตว์โลก โลกคือหมู่สัตว์ค.โอกาสโลก โลกคือแผ่นดินหรือ อีกนัยหนึ่งคือมนุษย์โลกโลกมนุษย์,เทวโลก โลกสวรรค์ทั้ง ๖ ชั้น , พรหมโลกโลก ของพระพรหม ^{๔๓}

โอกาสโลก ^{๔๔} หมายถึง โลกอันกำหนดด้วยโอกาสหรือโลกอันมีในอวกาศ รวมทั้งแผ่นดินที่เราอาศัยอยู่ และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆจักรวาลหรือโลกธาตุ เทหะวัตถุดวงดาวต่าง ๆในเอก-ภพนี้โอกาสโลก นี้ยังถือว่าเป็นที่อยู่ของหมู่สรรพสัตว์ทั้ง ๓๑ ภูมิและไม่ได้มีเพียงโลกนี้เพียงโลกเดียวหรือมีจักรวาลนี้เพียงจักรวาลเดียว แต่ยังมีอีกเป็นจำนวนมาก รวมทั้งยังมีสิ่งมีชีวิตมีดวงอาทิตย์ดวงจันทร์ ทวีปภูเขา มหาสมุทร เหมือนกับระบบสุริยะจักรวาลที่เราอาศัยอยู่ที่สำคัญโอกาสโลกตลอดถึงสรรพสิ่งทั้งปวงนั้นจึงมีความสัมพันธ์และเป็นปัจจัยเนื่องอาศัยกันของสิ่งทั้งหลายที่ศนะของพุทธปรัชญาเถรวาทดังกล่าวทำให้ทราบชัดว่าโลกหรือแผ่นดินที่เราอยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม อื่น ๆเช่นเทหะวัตถุ

^{๔๐} พระมหาพรหมชา ธมฺมาโส(นิธิปัญญการ),พุทธจักรวาลวิทยา, (กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๕๐), หน้า ๓.

^{๔๑} ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.สุนทร ณ รังสี,พุทธปรัชญาจากพระไตรปิฎก, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,๒๕๕๐), หน้า ๔๙.

^{๔๒} วิมหา.อ. (ไทย) ๑/๑๙๖.

^{๔๓} พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่๑๔, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทธนธัการพิมพ์จำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๓๕๒.

^{๔๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๗๘.

สิ่งของ ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ และรวมถึงจักรวาลหรือโลกธาตุ ทั้งหลายในเอกภพนั้นคือนิยามความหมายของโอกาสโลกซึ่งหากกล่าวโดยลักษณะทางกายภาพแล้วเป็นลักษณะของการมีอยู่โดยธรรมชาติที่คณะของพุทธปรัชญานั้นถือว่ากฎธรรมชาติ เป็นองค์ประกอบที่แน่นอนตายตัวและยังเป็นเนื้อแท้ของสรรพสิ่งโดยเฉพาะชั้น ๕ (รูปชั้น เวทนาชั้น สัญญาชั้น สังขารชั้น และวิญญาณชั้น) จึงเรียกกฎธรรมชาติที่ควบคุมสรรพสิ่งทั้งหลายว่าธรรมนิยาม ซึ่งเป็นลักษณะที่กำหนดแน่นอนแห่งธรรมดา หรือความจริงที่มีอยู่ดำรงอยู่ตามธรรมชาติ และถือว่าเป็นสิ่งที่กำหนดความเป็นไปของสรรพสิ่งรวมทั้งโอกาสโลกหรือลักษณะของโลกทางกายภาพ และโลกธาตุ หรือจักรวาลทั้งปวงด้วยจักรวาลวิทยาจึงมีขอบเขตอยู่เพียงโอกาสโลกในพุทธศาสนาเท่านั้นพระพุทธองค์ทรงแสดงเรื่องธาตุหรือจักรวาลไว้ใน จุฬนีสสูตรอังคุตตรนิกาย ติกนิบาตความว่า

อานนทดวงจันทร์ และ ดวงอาทิตย์แผ่รัศมี ส่องแสงทำให้สว่างไปทั่วทิศตลอดที่มีประมาณเท่าใดโลกมีเนื้อที่เท่านั้นจำนวน ๑,๐๐๐ ใน ๑,๐๐๐ โลกนั้นมี ดวงจันทร์ดวงอาทิตย์ ภูเขา สีนรุ อย่างละ ๑,๐๐๐ มีชมพูทวีปอมรโคยานทวีปอุตตรกรูทวีปพหวิเทหทวีปอย่างละ ๑,๐๐๐ มี มหาสมุทรมีมหาธาตอย่างละ ๔,๐๐๐ มี สวรรค์ ๖ ชั้น และพรหมโลกชั้นละ ๑,๐๐๐ เรียกว่าโลกธาตุ อย่างเล็กมี พันจักรวาล โลกเท่านั้นคุณโดยส่วน ๑,๐๐๐ นี้ เรียกว่าโลกธาตุใหญ่มีแสนโกฏิจักรวาล^{๔๕}

การพิจารณาในเรื่องเกี่ยวกับดวงดาวนักษัตริย์ที่เป็นเครื่องหมายประการหนึ่งที่บอกให้รู้ถึงผลแห่งกรรมที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ดังตัวอย่าง เรื่องของพระสุเมธฤๅษีที่ได้ทอดร่างนอนราบกับพื้นโคลน เพื่อเป็นสะพานให้พระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ปิงกร และเหล่าอรหันตสาวก เดินข้าม จากนั้นสุเมธดาบส ได้ตั้งจิตปรารถนาพุทธภูมิ ขณะนั้นนิมิตต่างๆ ได้ปรากฏขึ้น และพระพุทธเจ้าที่ปิงกรได้พยากรณ์ว่า สุเมธดาบสจักตรัสรู้เป็นแน่แท้ในอนาคต ดังที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาดังนี้ “คาราคณา วิโรจนติ นกขตฺตา คคนมณฺฑเล วิสาखा จนฺทิมายุตฺตา ธฺวพฺพโธภวิสสสิ”^{๔๖} หมายถึงในขณะนั้น หมู่ดาวนพเคราะห์ และหมู่ดาวนักษัตริย์ เปล่งประกายทั่วท้องฟ้าดวงจันทร์ประกอบด้วย วิสาขฤๅษี แจ่มจรัส ทานจักเป็นพระพุทธเจ้าแน่นอน”

ข้อความในคัมภีร์อุทฺทหิ เป็นหนังสือที่รจนาขึ้นเมื่อประมาณศตวรรษที่ ๑๐ โดยพระพุทธโฆษาจารย์ได้กล่าวถึง วันสำคัญของพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยหลักการของโหราศาสตร์ และการทำสังคายนาพระธรรมวินัย โดยการปรากฏของดาวฤกษ์ ดังต่อไปนี้

^{๔๕} อัง.ติก. (ไทย) ๓๔/๕๒๐/๔๓๑-๔๓๒.

^{๔๖} พุ.พุทธ.(ไทย)๓๓/๙๕/๕๗๙.

...โอกกนโตครวารสมสุกรวาระจ นิกขมิสมพุทโธ พุทธวารสมือองคาเร ปรีนิพพุโตโอกกนโตพฤษ
เกลคคเนสีหลคคเน จ นิกขมิ^{๔๗} ..

แปล พระสิทธัตถะโคตมพุทธเจ้า เสด็จลงสู่ปฏิสนธิในมาตุคัพโภทร วันพฤหัสบดี ประสูติ
วันศุกร์ ตรัสรู้เป็นพระสัพพัญญูสัมพุทธเจ้า วันพุธ เสด็จดับขันธเข้าสู่ปรีนิพพานวันอังคาร

พระสิทธัตถะโคตมพระพุทธเจ้า เสด็จลงสู่ปฏิสนธิในมาตุคัพโภทร ลัคนาสถิตราศีพฤษภ
ประสูติลัคนาราศีสิงห์ ตรัสรู้และเสด็จดับขันธเข้าสู่พระปรีนิพพานในยามสุดท้ายแห่งราตรี^{๔๘}

...ในเดือน ๘ ข้างขึ้น และ ดาวฤกษ์กัฏฐิกาปรากฏ พระเถระทั้งหลายผู้จะทำสังคายนา ได้
เข้าไปกรุงราชคฤห์มหานคร ซึ่งสมบูรณ์ด้วยปัจจัย๔ และจำพรรษาที่ราชคฤห์นั้นเอง^{๔๙}...

...ในไตรภูมิพระร่วง ได้กล่าวถึง ดาวนักษัตร ในขณะที่พระพุทธองค์ตรัสรู้ ปรีนิพพาน ไว้
ดังนี้

สมเด็จพระมหาธรรมราชาลิไทพระมหากษัตริย์ราชวงศ์พระร่วงองค์ที่๖นอกจากจะเป็นจอม
ปราชญ์ทรงนิพนธ์หนังสือเล่มแรกในอักษรศาสตร์ไทยคือ “ไตรภูมิพระร่วง” แล้วยังปรากฏทาง
ประวัติศาสตร์ฝ่ายโหราว่าทรงเป็นนักคำนวณเป็นผู้ชำระคัมภีร์สุริยาตรเป็นโหราจารย์ชั้นยอด
ทรงคำนวณย้อนหลังไปจนถึงสมัยพุทธกาล ทรงวางดวงชาตาวันตรัสรู้และวันเสด็จดับขันธปริ
นิพพานไว้ได้ชัดเจน ดังนี้ “เมื่อพระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้สัพพัญญุตญาณ ได้ตั้งรัตนมหาโพธิ์ ในปี
วอก เดือน ๖ เพ็งบูรณมีวันพุธยามจะใกล้รุ่ง ขึ้นวันพฤหัสบดีวันไทย ลาวว่าวันเตายี่ ในอนูราช
ฤกษ์ เมื่อพระพุทธเจ้าตรัสรู้วันนั้นพระจันทร์เสด็จในกิตะราศี เสวยฤกษ์ไพศาชะในกลางคืนวัน
พุธนั้น อังคาร พุธ เกตุ และอาทิตย์ เสด็จด้วยราศีเดียวในพฤษราศี พระศุกร์เสด็จในเมถุนราศี
พระเสาร์เสด็จในราศีกรกฎ พุธเสด็จออกก่อน...

จากข้อความผู้วิจัยมีความเห็นว่าพระองค์ทรงพระนิพนธ์ถึงการโคจรของดาวพระเคราะห์
ในวันที่สมเด็จพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงตรัสรู้ซึ่งตรงกับ วันเพ็ญ เดือน ๖ ปีวอก ตรงกับวันพุธ
ลัคนาของวันเสวยดาวนักษัตรอนูราช ประกอบด้วยราชาฤกษ์พระจันทร์ เสด็จในราศี พิจิก เสวย
นักษัตรวิสาชะ ประกอบด้วย เพชฌฆาตฤกษ์พระอาทิตย์ อังคาร พุธเกตุเสด็จในราศี พฤษภส่วนพระ
ศุกร์เสด็จในราศีเมถุน พระเสาร์เสด็จในราศีกรกฎ พระพฤหัสบดีเสด็จ ในราศีมีน เมื่อพิจารณาตาม
หลักการของโหราศาสตร์ ดาวนักษัตรที่พระจันทร์เสวยในวันที่พระองค์ทรงตรัสรู้ขึ้นคือกลุ่มดาว
วิสาชะ อันประกอบ ด้วยเพชฌฆาตแห่งฤกษ์ ความหมายของฤกษ์นี้ คือความเดือดดาล การตัดขาด

^{๔๗} พระพุทธโฆษาจารย์, ญาณทัชปกรณ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, ๒๕๓๔), หน้า ๔๙.

^{๔๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๑.

^{๔๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๓.

การประหารในที่นี้คือการประหารกิเลสทั้งปวงให้สิ้นไปพระพุทธองค์ทรงตั้งพระทัยเด็ดเดี่ยวที่จะไม่เสด็จลุกขึ้นจากต้นพระศรีมหาโพธิหากไม่ทรงตรัสรู้ ในที่สุดพระพุทธองค์ก็ทรงบรรลุในองค์ธรรมอันประเสริฐ ตรัสรู้ในอนตรสัมมาสัมโพธิญาณ ในคืนวันนั้น

พระพุทธเจ้าเสด็จเข้าสู่ปรินิพพานนั้น ในปีมะเส็งเดือน ๖ เพ็งบุรณ วันอังคาร วันไทยลาว ว่ากาบยี่ ยามจะใกล้รุ่งสวายไพศาชะ อังคาร เกตุ และอาทิตย์เสด็จพยุภราสี พุทฺสดีแลจันทรเสด็จในพยุจิกราสีพุทฺสครุเสด็จในเมณฺรราสี พระเสาร์เสด็จใน มังกรราสี...^{๕๐}

คำแปลพระพุทธเจ้าเสด็จเข้าสู่ปรินิพพานในวันเพ็ญ เดือน ๖ตรงกับวันอังคาร ลัคนาวันสวายวิสาขะนักษัตรฤกษ์ ประกอบด้วย เพชฌฆาตฤกษ์พระอังคารเกตุ และ อาทิตย์ เสด็จในราสีพยุภพระจันทรเสด็จ ในราสีพิจิกพระพุทฺและ พระศุกร์ เสด็จในราสี มิถุนพระเสาร์เสด็จในราสีมังกร

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาได้มีการชี้ให้เห็นการปรากฏของกลุ่มดาวฤกษ์ต่างๆ แล้วเชื่อมโยงเข้ากับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น เป็นการแสดงให้เห็นว่าดวงดาวมีการส่งผลตามระยะของการโคจรอันเป็นไปตามธรรมชาติ ซึ่งเข้ากับหลักนิยาม ๕ ในส่วนของอุตุนิยมวิทยา ซึ่งจะให้อธิบายในหัวข้อของกรรมในฐานะเป็นกฎธรรมชาติต่อไป

๓.๓.๓ อิทธิพลของดวงดาวที่ส่งผลต่อเหตุการณ์สำคัญของบุคคล

ในมุมมองของนักดาราศาสตร์ (Astronomer) ที่มุ่งศึกษาถึงความสัมพันธ์ของดวงดาวที่ส่งอิทธิพลต่อบุคคล หรือเหตุการณ์ที่สำคัญ และสามารถขยายผลเป็นการพยากรณ์ได้ เช่นPtolemy นักดาราศาสตร์ที่ได้รวบรวมความรู้ทางดาราศาสตร์ และโหราศาสตร์เข้าไว้ด้วยกัน เขียนหนังสือที่เป็นรากฐานของโหราศาสตร์ในยุคปัจจุบัน ชื่อว่าTetrabiblos(เตตราบีโบล)โดยอธิบายความสัมพันธ์กันของดวงดาว ธรรมชาติของดวงดาวและการแบ่งดาวออกเป็นสุภเคราะห์-บาปพระเคราะห์เพศของดาวพระเคราะห์^{๕๑} ให้นักดาราศาสตร์ในสมัยต่อมาทำการศึกษาเพิ่มเติม จนสามารถตั้งเป็นทฤษฎีในการอธิบายถึงอิทธิพลของดวงดาวที่มีต่อบุคคลได้ ดังนี้

๑) ทฤษฎีแรงส่งจากดวงดาว (Cosmic Conditioning)เป็นทฤษฎีที่ใช้อธิบายกันมายาวนาน โดยอาศัยความเชื่อที่ว่าดวงดาวทั้งหลายมีคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าส่งออกมาและจะเปลี่ยนแปลงไปตามการเคลื่อนที่ของวัตถุบนฟากฟ้า ระบบประสาทของมนุษย์จะตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงนั้น ศาสตราจารย์จอร์จส์ลัคฮอฟสกี (Georges Lakhovsky) นักชีววิทยา และฟิสิกส์ชาวรัสเซียได้ศึกษาเรื่องนี้ และได้แสดงไว้ว่า รังสีที่แผ่มาจากอวกาศมาสู่โลก เกิดจากดาวเคราะห์ และดาวฤกษ์ต่าง ๆรังสี

^{๕๐}สิงห์โตสุริยาอารักษ์,โหราศาสตร์ไทย,(กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., ๒๕๒๖),หน้า ๔.

^{๕๑} Claudius Ptolemy, TETRABIBLOS, America: Astrology Classics, 2002, p.15.

นี้มีผลต่อโครโมโซมของเซลล์ซึ่งเป็นตัวรับสัญญาณไฟฟ้าจักรวาล โดยนำมาแปลงเป็นกระแสไฟฟ้าอันเป็นแรงผลักดันเรียกว่า ชีวิต^{๕๒}

๒) ทฤษฎีองค์รวม(Holistic Theory)เป็นแนวคิดเชิงปรัชญาที่อธิบายว่า ทุกสิ่งในจักรวาลเป็นระบบใหญ่เพียงระบบเดียว โดยมีระบบย่อยอยู่ภายในเช่นเดียวกับโครงสร้างของจักรวาลกับโครงสร้างของอะตอมที่มีลักษณะคล้ายกัน อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ของธรรมชาติ แบบเดียวกันทุกส่วนของจักรวาลมีความสัมพันธ์สอดคล้องกันหมดนักจิตวิทยาคนสำคัญของโลกคือ คาร์ล กุสตาฟุง(Carl Gustav Jung) เรียกความสัมพันธ์นี้ว่าซิงโครนิซิตี (synchronicity)เขาได้รับอิทธิพลความคิดมาจากคัมภีร์อี้จิง ของจีนโบราณโดยพบว่า เหตุการณ์บังเอิญหลายครั้งเกิดขึ้นอย่างมีความหมายสอดคล้องกันโดยไม่ได้เป็นเหตุเป็นผลของกันและกัน บางครั้งอี้จิงสามารถบอกถึงรูปแบบ ของความหมายในเหตุการณ์ปัจจุบันเชื่อมโยงไปสู่เหตุการณ์ในอนาคตได้เรียกว่า การเกิดขึ้นพร้อมกันอย่างมีความหมาย (Meaningful coincidence)หรือหลักความเชื่อมโยงที่ไม่ใช่เชิงสาเหตุ (A casual connecting principle)ทฤษฎีนี้อธิบายได้ว่าสามารถนำ หลักโหราศาสตร์ไปเชื่อมโยงความเป็นจริงที่เกิดขึ้นได้โดยภาพรวม^{๕๓}

ในทางพระพุทธศาสนาพระพุทธองค์ไม่ได้ทรงสอนให้เชื่อในอิทธิพลของดวงดาว แต่ทรงสอนให้เชื่อในเรื่องของกรรม หรือ อีกนัยหนึ่งหมายถึงการกระทำอันประกอบด้วยเจตนาของบุคคล อธิบายได้ถึง ความสัมพันธ์ของกรรม กับหลักนิยาม คือ เป็นการอธิบายถึงกฎธรรมชาติ อันเป็นกฎที่เป็นไปเองตามเหตุปัจจัย เป็นหลักของความจริง ดังพระพุทธพจน์ของพระองค์ว่า “อุปปาทาวาภิขเวตถาคทานอนุปปาทาวตถาคทาน”^{๕๔} ตถาคตทั้งหลายจะอุบัติหรือไม่อุบัติก็ตาม หลักความจริงนั้นก็ต้องเป็นความจริงอยู่อย่างนั้น นั่นคือ กรรมในความหมายตามหลักนิยาม ๕ นี้ เป็นสิ่งที่เกิดโดยเหตุปัจจัย เรียกว่า หลักปัจจัยการหรือ ปฏิจจสมุปบาท คือ “เพราะสิ่งนี้มี สิ่งนี้จึงมี เพราะสิ่งนี้เกิดขึ้น สิ่งนี้จึงเกิดขึ้น เพราะสิ่งนี้ไม่มี สิ่งนี้จึงไม่มี เพราะสิ่งนี้ดับ สิ่งนี้จึงดับ”^{๕๕} องค์ประกอบของปฏิจจสมุปบาทแยกตามหน้าที่ได้ ๓ พวก คือ กิเลสกรรมและวิบากเปรียบเหมือนส่วนทั้งสามของกงล้อ ที่เมื่อประกอบกันแล้วทำให้โลกหมุนไป ตามวัฏฏะ เป็นการอธิบายให้เห็นถึงความเป็นจริง ที่เกิดจากการ

^{๕๒}B.V. Raman, *Planetary Influences on Human Affairs*, (Bangalore: IBH Prakashana, 1980), p. 56-57.

^{๕๓}จักรเทพ รำพึงกิจ, “การศึกษาเชิงวิเคราะห์พระคัมภีร์ของพุทธปรัชญาเถรวาทที่มีต่อโหราศาสตร์ในยุคปัจจุบัน”, สารนิพนธ์ ตามหลักสูตรศาสนาสตมมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ๑๖.

^{๕๔}ส.นิ. (บาลี) ๑๖/๖๑/๓๐.

^{๕๕}ส.นิ. (ไทย) ๑๖/๔๑/๘๖.

กระทำ หรือ กรรม อันเป็นผลของแต่ละบุคคล ดวงดาวเป็นส่วนประกอบ มิใช่เป็นตัวหลักที่จะทำให้เกิด

๓.๔ ความสัมพันธ์ระหว่างดาวนักษัตร กับกฎแห่งกรรม

ดวงดาว กับชีวิตมนุษย์ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีกฎเกณฑ์ในหลักของกรรมนิยาม อันเป็นกฎที่ว่าด้วยการกระทำ และการให้ผลของกรรม ดังเรื่องของ พระองค์สิมมา ผู้เป็นบุตรของปุโรหิตแห่งพระเจ้าปเสนทิโกศล เมื่อแรกเกิดนั้นอาวูตทั้งหลายในท้องพระคลังเปล่งแสงโชติช่วง พราหมณ์ปุโรหิตผู้เป็นบิดาตรวจดูดาวนักษัตรขณะนั้น ก็รู้ว่าบุตรเกิดภายในกลุ่มดาวนักษัตรภฤติกา อันประกอบด้วยโจโรแห่งฤกษ์ (องคุลิมาล สุตตวนณนา พราหมโณนิขมิตวา นกขตโตโอโลเกนโต โจโรนภขตเตน ชาโตติ)^{๕๖} ผู้เป็นพ่อตั้งชื่อลูกว่า “อหิงสกะ” แปลว่าผู้ไม่เบียดเบียน เพื่อเป็นทางแก้มิให้ลูกเป็นโจรเบียดเบียนผู้อื่นแต่ผลแห่งกรรมเดิมตามมาส่งผลให้ อหิงสกะ หลงผิดไปเป็นโจรฆ่าคน และนำนิ้วมือมาร้อยเป็นพวงมาลัยคล้องคอ จึงได้ชื่อว่า “องคุลิมาล” ผลแห่งกรรมดีที่เคยปฏิบัติมาหลายชาติภพ ตามมาส่งผลให้ทันตามกาล ตามเวลา และตามหน้าที่ ให้ได้พบพระพุทธองค์ และได้บวชเป็นพระภิกษุ แต่ผลแห่งกรรมชั่วที่ได้เคยฆ่าคนมามากมาย ส่งให้ท่านถูกทำร้ายในขณะที่ออกบิณฑบาต ต้องทนทุกข์จากการถูกทำร้าย ขว้างปาด้วยก้อนอิฐก้อนหินให้ได้รับบาดเจ็บมีแต่จีวรที่เปื้อนโลหิตมาเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าพระพุทธองค์ทรงตรัสให้กำลังใจว่า “การได้รับทุกข์ทรมานในชาตินี้ ย่อมเป็นผลดีกว่าที่ไม่ต้องไปสู่อบายภูมิอีกต่อไป”^{๕๗} พระองค์สิมมา ได้เปล่งอุทานว่า “คนที่ประมาทมาก่อน ต่อมาภายหลัง ไม่ประมาท เขาย่อมทำโลกนี้ให้สว่างไสวได้ ประดุจดวงจันทร์ที่พ้นเมฆฉะนั้น คนที่ทำบาปกรรมแล้วปิดไว้ได้ด้วยกุศलय่อมทำโลกนี้ให้สว่างไสวได้ ประดุจดวงจันทร์ที่พ้นเมฆฉะนั้น เช่นเดียวกันแล ภิกษุที่ยังหนุ่มแน่น ขวนขวายอยู่ในพระพุทธศาสนา ก็ย่อมทำโลกนี้ให้สว่างไสวได้ ประดุจดวงจันทร์ที่พ้นแล้วจากเมฆฉะนั้น”^{๕๘} การเปล่งวาจาของพระองค์สิมมานั้น เปรียบเสมือนเป็นการแก้กรรมได้เพราะเป็นการแสดงให้เห็นความผิดพลาดของตนเองแต่หนหลัง และกลับมาทำกรรมดีจนปิดกั้น มิให้กรรมชั่วแสดงผลได้ มีแต่วิบากของกรรมเดิมที่ท่านได้รับการถูกทำร้าย ในเวลาออกไปบิณฑบาตในทางพระพุทธศาสนานั้นหนทางของการปฏิบัติเพื่อการสิ้นกรรม คือ พระนิพพาน เมื่อผู้ใดสามารถเข้าถึงได้ ย่อมอยู่เหนือบุญและบาปทั้งปวง การกระทำทั้งปวงเป็นกิริยา จัดอยู่ในข้อของกรรมไม่ดำ ไม่ขาว มีวิบากไม่ดำไม่ขาว (เจตนากรรมในมรรคทั้ง ๔ ซึ่งทำให้สิ้นกรรม) เป็นไปเพื่อความสิ้นกรรม ไม่หวังผลตอบแทนเป็นความดี หรือ ความชั่ว^{๕๙}

^{๕๖} ม.อ.(บาลี) ๒/๓๔๗-๓๕๒/๒๓๘-๒๔๙.

^{๕๗} ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน และคณะ, ความจริงจากการวิจัย “กรรม”, หน้า ๗๘.

^{๕๘} ม.ม. (ไทย) ๑๓/๓๕๒/๔๓๐.

^{๕๙} ม.ม.(ไทย)๑๓/๘๑/๗๙.

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาที่ได้แสดงการปรากฏของกลุ่มดาวฤกษ์ และดาวเคราะห์ต่าง ๆ รวมไปถึงผู้ที่ศึกษาในตำราการดูดาว(เนมิตตกา) เพื่อเชื่อมโยงถึงความเป็นไปของชีวิตมนุษย์ในลักษณะต่าง ๆ แสดงให้เห็นว่าได้มีการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับดวงดาวมาช้านาน จนกลายเป็นองค์ความรู้ที่มีระบบเรียกว่า “โหราศาสตร์” อันหมายถึงวิชาที่ว่าด้วย การเคลื่อนที่ของดวงดาว ที่ส่งอิทธิพลต่อมนุษย์นักโหราศาสตร์ จะพิจารณาถึงธรรมชาติของดวงดาว เป็นการบอกถึงกรรมในอนาคตทั้งที่ดี และไม่ดี ในคัมภีร์ทางศาสนามีข้อยกเว้นที่ พระพุทธองค์ทรงมีพุทธานุญาตให้พระภิกษุศึกษาในเรื่องของดาวนักษัตรได้ ดังนี้

๑. ทรงอนุญาตให้ภิกษุเรียน ปักขคณา^{๖๐} คือการเรียนปฏิทินทางจันทรคติ เพื่อประโยชน์ในการนับวันลงอุโบสถสวดปาฏิโมกข์อีกประการหนึ่ง เมื่อชาวบ้านถามภิกษุที่กำลังเที่ยวบิณฑบาตอยู่ถึงดิถีแห่งปักข์ (หรือ วันขึ้น- แรม) ภิกษุทั้งหลายไม่ทราบชาวบ้านจะเพ่งโทษติเตียน ดังนั้น พระพุทธองค์จึงทรงให้ภิกษุเรียนปักข-คณาเพื่อที่จะได้ทราบตำแหน่งของดวงจันทร์บนท้องฟ้า แต่พระพุทธองค์ไม่ได้ทรงอนุญาตให้นำตำแหน่งของดวงจันทร์ และนักษัตรฤกษ์ที่ดวงจันทร์ครอบครองอยู่มาเป็นอุปกรณ์ในการทำนายทายทักอย่างในวิชาโหราศาสตร์

๒. ทรงอนุญาตให้ภิกษุที่อยู่ป่าเรียนทางนักษัตร ในวินัยปิฎก จุลวรรคกุกกุฏิกถา อารยวรรคแสดงไว้ว่า ภิกษุมารูปด้วยกันอยู่ในป่า ไม่รู้ทางนักษัตรไม่รู้ทิศต่าง ๆ พวกโจรพากันไปที่นั่น ได้ถามภิกษุเหล่านั้นว่า วันนี้ประกอบด้วยฤกษ์อะไรเป็นทิศอะไร ภิกษุตอบไม่ได้จึงถูกโจรทุบตี พระพุทธองค์จึงทรงบัญญัติวัตรของภิกษุผู้อยู่ป่าให้พึงเรียนทางนักษัตรทั้งหมดหรือบางส่วนไว้ และพึงเป็นผู้ฉลาดในทิศ^{๖๑} หมายถึง ให้พระภิกษุผู้อยู่ป่ามีความรู้ในเรื่องของดาวนักษัตรที่บอกฤกษ์ในแต่ละวัน เพราะชาวบ้านมักหวังพึ่งพระภิกษุในการประกอบการมงคลรวมถึงการใช้ทิศให้เกิดประโยชน์ว่าไปสู่ทิศใดจะประสบความสำเร็จเป็นมงคล

จะเห็นได้ว่าพระพุทธองค์ทรงมีหนทางที่เหมาะสมให้กับผู้ที่เป็นภิกษุได้ปฏิบัติอย่างถูกต้อง สัมกับการเป็นสมณะ

สรุปจากการศึกษาแนวคิดเรื่องฤกษ์ ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทมีประเด็นที่น่าสนใจ คือ การที่กลุ่มดาวนักษัตรและดาวพระเคราะห์ต่าง ๆ มีอิทธิพลในการดำเนินชีวิตพระพุทธองค์เอง ขณะที่ทรงประสูติ ตรัสรู้ และ เสด็จดับขันธปรินิพพาน ก็มีกลุ่มดาวนักษัตรปรากฏให้เห็น ความรู้ในด้านดาราศาสตร์มีมาแต่ครั้งพุทธกาล ผู้ที่ศึกษาในด้านนี้คือพราหมณ์ปุโรหิต จัดได้เป็นองค์ความรู้ที่เรียกว่า โหราศาสตร์ หรือ ขโยติชหมายถึง การศึกษาโหราศาสตร์ และ ดาราศาสตร์ มีการเก็บข้อมูลศึกษาสืบต่อกันมานานในหมู่พราหมณ์เมื่อพระพุทธศาสนาอุบัติขึ้นพระพุทธองค์ทรงค้นพบหลัก

^{๖๐}วิ.ม. (ไทย) ๖/๑๗๗/๔๕๐-๔๕๑.

^{๖๑}วิ.จ. (ไทย) ๙/๔๒๘-๔๒๙/๓๕๐-๓๕๒.

สัจธรรมอันเป็นหนทางของการพ้นทุกข์อย่างแท้จริง ทรงสอนให้เชื่อในกรรม และการให้ผลของกรรม มิใช่ด้วยอิทธิพลของดาวนักษัตร หรือฤกษ์ยามใด ๆ ทรงมีข้อยกเว้นให้พระภิกษุศึกษาในเรื่องของดาวนักษัตรได้เพื่อเป็นประโยชน์ในการลงอุโบสถ มิใช่นำมาใช้ในการทำนายทายทักไม่เหมาะสมกับสมณสาธูปพึงกระทำแต่ทรงมีพุทธานุญาตให้กระทำเฉพาะสิ่งที่ไม่ขัดต่อความเป็นสมณะเพราะชาวบ้านหวังฟังพระภิกษุ ในด้านความรู้ และความเป็นอยู่เพื่อความมั่นใจและสบาย ใจในการใช้ชีวิตประจำวัน เนื่องจากคนอื่นเดียในสมัยนั้น ยังคงอยู่ภายใต้อิทธิพลของศาสนาพราหมณ์ซึ่งยกทุกอย่างให้เป็นเรื่องของเทพเจ้าบันดาลให้เกิดขึ้น ทั้งความดีความยั่งยืน เป็นสุขมงคลและความตกต่ำเสียหาย อันเป็นอวมงคล คนจึงมีหน้าที่ทำให้เทพเจ้าพึงพอใจจึงจะได้รับสิ่งที่ดีตอบแทน ในขณะที่พระพุทธร่องค์ทรงสั่งสอนให้เข้าใจในเรื่องของกรรม คือการกระทำ ของบุคคล ทำสิ่งใดก็ได้รับผลเช่นนั้น ทุกสิ่ง ทุกอย่าง มีการเกิดขึ้น มีการดำรงอยู่ และมีการสิ้นสลายไป เป็นธรรมดา

บทที่ ๔

การศึกษาความเชื่อเรื่องฤกษ์ ในคัมภีร์โหราศาสตร์ไทย ที่มีผลต่อพุทธศาสนิกชนไทย

จากการศึกษาในด้านของความเชื่อเรื่องฤกษ์ตามคัมภีร์โหราศาสตร์และที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท ทำให้ได้ทราบว่าความเชื่อมีอิทธิพลในระดับหนึ่งที่ทำให้บุคคลยังยึดถือในเรื่องของฤกษ์ยามที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ ในทางพระพุทธศาสนาดาวนักษัตร หรือ อิทธิพลของฤกษ์ไม่มีความสำคัญมากกว่าการกระทำ หรือ กรรมของบุคคล ทำเช่นไรย่อมได้รับผลเช่นนั้น มิใช่อำนาจของดวงดาว พระพุทธองค์ทรงมีความรอบคอบในการเลือกปฏิบัติให้เหมาะสมทรงมีพุทธานุญาตให้พระภิกษุที่อยู่ในป่าศึกษาในเรื่องของดาวนักษัตร เพื่อยังประโยชน์กับพระภิกษุในการลงอุโบสถเพื่อประกอบกิจของสงฆ์ มิใช่เพื่อมาทำนายทายทักหรือมาให้ฤกษ์ยาม ในบทนี้ผู้วิจัยตั้งประเด็นในการศึกษาเพิ่มขึ้น ดังต่อไปนี้

- ๑) แนวความเชื่อเรื่องฤกษ์ทางโหราศาสตร์ไทยของพุทธศาสนิกชนไทย
- ๒) ความเชื่อในเรื่องฤกษ์ กับความเชื่อในเรื่องกรรม และหลักคำสอนที่ส่งผลต่อพุทธศาสนิกชนไทย
- ๓) การผสมผสานประโยชน์ในความเชื่อเรื่องฤกษ์ทางโหราศาสตร์ไทย กับการให้ผลของกรรมตามคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท
- ๔) ทศณะคติของชาวพุทธที่มีต่อความเชื่อเรื่องฤกษ์ทางโหราศาสตร์ไทย
- ๕) ท่าทีของชาวพุทธที่มีต่อความเชื่อเรื่องฤกษ์ทางโหราศาสตร์ไทย

๔.๑ แนวความเชื่อเรื่องฤกษ์ทางโหราศาสตร์ไทยของพุทธศาสนิกชนไทย

ความเชื่อขั้นพื้นฐานของพุทธศาสนิกชนไทย ตามที่กล่าวแล้วในบทที่ ๒ บุคคลที่นับถือศาสนาพุทธในประเทศไทยมีความเชื่อในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ความเชื่อในสิ่งหรือพลังเหนือธรรมชาติ และความเชื่อในเรื่องโหราศาสตร์ การทำนายทายทัก จากหมอดู หรือผู้พยากรณ์ ตามที่ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้าจากหลักฐานทางด้านเอกสารและงานวิจัย สรุปได้ว่า ความเชื่อในเรื่อง

ของฤกษ์ยาม หรือ การทำนายทายทัก มีอิทธิพลในระดับหนึ่งของการดำเนินชีวิตในสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตามองค์ประกอบตามหัวข้อต่อไปนี้

๔.๑.๑ บริบททั่วไปเกี่ยวกับสังคมไทย

บริบทของสังคมไทย ถูกจัดเป็นสังคมเกษตรกรรม ระบบครอบครัวเป็นครอบครัวใหญ่ มักใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันไม่นิยมแยกตัว หรือแยกครอบครัวไปอยู่ตามลำพังอย่างสังคมตะวันตก ความสัมพันธ์ที่มีรูปแบบเครือญาติมีความช่วยเหลือเกื้อกูลกันอย่างต่อเนื่อง รวมไปถึงการเคารพบรรพบุรุษ การมีความเชื่อในวัฒนธรรมและประเพณีดั้งเดิมที่ปฏิบัติสืบทอดกันมายาวนาน เช่น ประเพณีสงกรานต์ เป็นการรวมตัวของทุกคนในครอบครัวเพื่อมาทำบุญให้กับบรรพบุรุษหรือที่เรียกกันว่าการทำบุญกระดูก การรดน้ำขอพรจากผู้ใหญ่ของครอบครัว การมีความเชื่อในประเพณีประจำท้องถิ่น เช่น ประเพณีการแห่ผีตาโขนของชาวจังหวัดเลย ประเพณีบุญบั้งไฟของภาคอีสาน ประเพณีบุญสารทเดือนสิบของภาคใต้ จากตัวอย่างที่กล่าวมาแล้วนี้ บอกถึงการที่สังคมไทยมีความเชื่อในการประกอบบุญกุศล เชื่อและเคารพในสิ่งที่บรรพบุรุษได้ปฏิบัติสืบทอดกันมา ดร.กฤติกาวัลย์ หิรัญสิ มีทัศนคติเรื่องการใช้ฤกษ์ตามวิถีชีวิต... ความเชื่อในเรื่องฤกษ์ หรือการนำฤกษ์ไปใช้ในกิจการต่างๆ นั้นขึ้นอยู่กับความเชื่อของบุคคลเป็นอันดับแรก ไม่จำกัดว่าเป็นเพศหญิง หรือชาย ขึ้นอยู่กับอายุและการศึกษาที่เป็นองค์ประกอบในการใช้ฤกษ์ โดยมากแล้ว ผู้ที่มีอายุจะมีความเชื่อในเรื่องฤกษ์ยาม ความเป็นสิริมงคล ในการประกอบกิจการต่างๆ ที่สำคัญ เช่น ฤกษ์มงคลสมรส ฤกษ์ในการก่อสร้างสถานที่สำคัญ เพื่อให้ได้วัน เวลา ที่เหมาะสม เป็นสิริมงคล อันเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของชาวไทยที่ยังคงมีความเชื่อพื้นฐาน ในเรื่องนี้มาช้านาน ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะความเป็นอยู่ทางสังคมเช่นไร ก็ยังมีความเชื่อในความเป็นมงคลของวัน เวลาที่ดี ในการเริ่มการกระทำเพื่อก่อให้เกิดขวัญ กำลังใจที่ดี^๑

ถึงแม้ว่าในปัจจุบันนี้ การดำเนินชีวิตและรูปแบบของครอบครัวไทยจะเปลี่ยนไป ตามสถานะของเศรษฐกิจ การเมือง การปกครองของประเทศที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัย ความเจริญทางเศรษฐกิจส่งผลให้มีการพัฒนาในบางพื้นที่ที่มีศักยภาพหรือเมืองสำคัญๆ ทำให้เกิดภาวะการไหลของแรงงานจากชนบทสู่เมืองเพื่อทำงานทำในกรุงเทพมหานคร และเขตปริมณฑลซึ่งกลายเป็นศูนย์รวมความเจริญในทุกๆ ด้านประชากรต่างถิ่นอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในเมืองหลวงมากขึ้น สภาพของครอบครัวใหญ่แบบวงศ์ญาติจึงขาดหายไป ผู้เฒ่าผู้แก่ถูกละทิ้งให้อยู่โดยลำพัง การดำเนิน

^๑สัมภาษณ์ ดร.กฤติกาวัลย์ หิรัญสิ ผู้อำนวยการสถาบันโหราศาสตร์ไทย-สากล, เมื่อวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๐.

ชีวิตของบุคคล เป็นแบบพึ่งพาตนเอง เป็นครอบครัวเดี่ยวที่ต้องต่อสู้ ตื่นรน ไปสู่จุดหมายปลายทางที่ตั้งไว้ จึงทำให้บุคคลต้องหาที่พึ่งทางใจ พึ่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์ พึ่งการพยากรณ์ การคาดคะเนในสิ่งที่จะเกิดขึ้น หรือหาหนทางแก้ไขในปัญหาต่างๆ ที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ให้ลุล่วงผ่านพ้นไป ดังนั้นหมวด วิชา โหราศาสตร์ การพยากรณ์ การหาฤกษ์ยามที่เหมาะสมในการเริ่มต้นชีวิต เริ่มประกอบกิจการที่จะนำความสำเร็จ ความไพบูลย์มาสู่ตน จึงกลายมาเป็นบริบทหนึ่งของสังคม

๔.๑.๒ ลักษณะความเชื่อเรื่องฤกษ์ทางโหราศาสตร์ของพุทธศาสนิกชนไทย

การดูฤกษ์ยามตามหลักเหตุผล มนุษย์เราถือว่าเป็นผู้มีสติปัญญาสูงกว่าบรรดาสรรพสัตว์ เพราะเหตุนี้ เมื่อจะทำอะไรก็ตาม จึงต้องใช้สติปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจดูทางได้ทางเสียอย่างรอบคอบเสียก่อนแล้วจึงจะเริ่มดำเนินการ กิจกรรมที่ทำแล้วจึงปรากฏผลเป็นความดีมากกว่าเสีย การพิจารณาใคร่ครวญตรวจดูทางได้ทางเสีย ความพร้อมเพรียง และความขาดตกบกพร่องในทางทำปณิธานนั้นๆ อย่างนี้เรียกว่า "การตรวจดูฤกษ์ การหาฤกษ์ หรือ การดูฤกษ์" เมื่อได้พิจารณาดูวัน เวลา สถานที่ บุคคล และสิ่งของเครื่องประกอบการทั้งหลาย โดยถี่ถ้วน กระบวนความแล้ว ถ้าเห็นว่าไม่มีอะไรขาดตกบกพร่อง ไม่มีอะไรขัดข้อง มีสมบูรณ์ดีทุกประการ อย่างนี้เรียกว่า "ฤกษ์งามยามดี" ถ้าเห็นว่ายังมีอะไรบางอย่าง หรือหลายอย่างยังไม่พร้อมเรียกว่า "ฤกษ์ยังไม่งาม ยามยังไม่ดี" หรือ "ฤกษ์ไม่ดี"^๒

โดยทั่วไปชาวพุทธมีความเชื่อในเรื่องของฤกษ์ที่ก่อให้เกิดมงคลกับชีวิตเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว ดังคำให้สัมภาษณ์ของพระราชปริยัติกวี (สมจินต์ สมมาปญโญ), ศาสตราจารย์ ดร.ตอนหนึ่งว่า

...การให้ฤกษ์มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตอย่างมากในปัจจุบัน เพราะเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต ในภาคศรัทธา และปัญญา เหมือนสมองสองซีก เป็นธรรมชาติที่อยู่ในตัวของบุคคลในเรื่องอารมณ์และเหตุผล ถ้าอยู่ในสภาวะปกติ ปัญญาจะอยู่ควบคู่ไปกับศรัทธา หรือเหตุผลจะควบคู่กันไป แต่ถ้าอยู่ในสภาวะที่ไม่ปกติ ศรัทธาเหมือนจะมีบทบาทเหลื่อมนำไปนิดๆ คนที่ไม่เชื่อเรื่องโชคกลาง หรือไม่เชื่อ

^๒ สุชีพ ปุญญานุภาพ, “คุณลักษณะพิเศษแห่งพระพุทธศาสนา” [ออนไลน์], แหล่งที่มาข้อมูล; <http://www.dharma-gateway.com/ubasok/sucdeep/sucdeep-01-06.htm>, [15/5/2019].

เรื่องฤกษ์ผานาที พอได้ประสบปัญหาชีวิตหนักๆ มีคนมาทัก หรือหมอดูหรือพระมาพูดแนะนำ เขาก็จะเชื่อthings ที่ไม่เคยเชื่อมาก่อน อันนี้เป็นเรื่องปกติ^๓

ชาวพุทธมีความเชื่อในเรื่องฤกษ์ทั้งนี้เพราะระบบการเคารพบรรพบุรุษ และการปฏิบัติตามประเพณีที่บรรพบุรุษส่งสมถายทอดกันมา ยังคงหยั่งรากลึกในการดำเนินชีวิตของคนไทยส่วนใหญ่ เช่น การหาฤกษ์ที่ดีในการอุปสมบท ฤกษ์ลาสิกขา ฤกษ์มงคลสมรส เพื่อให้การเริ่มต้นชีวิตคู่ของบุคคลทั้งสองประสบกับความสุข ความเจริญ หรือการหาฤกษ์ที่เหมาะสมในการเปิดบริษัท ห้างร้าน เปิดกิจการทางธุรกิจ ตลอดไปจนถึงการวางศิลาฤกษ์ ในการก่อสร้าง วัด และสถานที่สำคัญ ทางราชการมากมาย ต้องมีดวงฤกษ์ที่ผ่านการคำนวณ ตามหลักวิชาโหราศาสตร์ว่าด้วยการให้ฤกษ์โดยโหรที่มีความรู้อย่างถูกต้อง เพราะการให้ฤกษ์นั้นถือเป็นศิลปะชั้นสูงในวิชาโหราศาสตร์ ผู้ที่สามารถให้ฤกษ์ได้จะต้องมีความชำนาญในการในการดูดวงชะตาบุคคล เพื่อที่จะเลือกฤกษ์ที่เหมาะสมถูกต้องกับตัวบุคคล และกิจการที่กำลังดำเนินอยู่ ดังคำให้สัมภาษณ์ของดร.กฤติกาวัลย์ หิรัญสิ ความตอนหนึ่งว่า

...การมีวิจารณญาณที่ดี มีเหตุผลในการกระทำ หรือ งดเว้นไม่กระทำเป็นคุณสมบัติของผู้มีปัญหา ดังนั้น จึงควรเลือกสิ่งที่จะต้องตามหลักการมาเป็นส่วนในการดำเนินชีวิต ข้อดีของเรื่องฤกษ์ คือการได้ช่วงเวลาที่เหมาะสมในแต่ละเรื่องราว เช่นวันนี้ เวลานี้เหมาะกับการเจรจาทางด้านธุรกิจ ติดต่อหรือในช่วงเวลานี้เหมาะกับการเดินทางไปศึกษาหาความรู้ เวลานี้เหมาะกับการสร้างถาวรวัตถุเพื่อประโยชน์สาธารณะ เหล่านี้เป็นการนำฤกษ์มาใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม^๔

ตัวอย่าง การวางดวงพระฤกษ์ฝังเสาหลักเมืองกรุงเทพมหานคร ดังที่ได้กล่าวถึงรายละเอียดมาแล้วในบทที่ ๒ ดวงพระฤกษ์นี้มีความสำคัญที่ควรจดจำเป็นตัวอย่าง ตามที่ท่านอาจารย์พูลหลวงได้กล่าวไว้ว่า

...ดวงเมืองบางกอก เป็นตัวอย่างให้เห็นชัดว่า โหรโบราณท่านคอยจ้งหะให้ดาวอาทิตย์ เป็นมหาอุจจ์ แล้ววางเกาะลัคนาราศีเมษ เพื่ออาศัยพลังปราณอาทิตย์ มหาอุจจ์คุ้มครองตัวเองให้ปลอดภัย ในขณะเดียวกัน ดาวต่างๆ ก็เข้าร่วมกลุ่มในสามราศี คือ มิน เมษ พฤษภ อันเป็นราศีฝ่ายผู้

^๓สัมภาษณ์ พระราชปริยัติกวี (สมจินต์ สมมาปญโญ), ศาสตราจารย์ ดร., อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^๔สัมภาษณ์ ดร.กฤติกาวัลย์ หิรัญสิ ผู้อำนวยการสถาบันโหราศาสตร์ไทย-สากล, เมื่อวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๐.

มีบุญสูงสุดเรียกว่า “อุตรกฐทวีป” มีดาวชุมนุมอยู่ ดังนี้ คือ อาทิตย พุศ ศุกร ราหู เกตุ และ อังคาร ๖ ดวงด้วยกัน ตำแหน่ง โยค เกณทร์ อื่นที่อุปการะก็คือ จันทรเป็นเกษตร ในภพเกณท์ ดาวพฤหัสบดีเป็นเกษตรอยู่ในภพที่ ๙ แม้ว่าส่วนเสียจะมีอยู่บ้าง แต่ส่วนดีเท่าที่เห็นก็สามารถจะคุ้มโทษได้เกินตัว จึงจัดว่าเป็นดวงฤกษ์ที่เด่น และชาติไทยรอดปลอดภัยจากนักล่าอาณานิคมมาก็ด้วยดวงฤกษ์นี้^๕ นอกจากนี้ ในการสร้างเมืองในท้องถิ่นอื่นนอกเหนือจากเมืองหลวงของประเทศ ก็ยังนิยมในการหาฤกษ์ที่เหมาะสมตามความเชื่อในท้องถิ่นนั้นๆ ด้วยดังตัวอย่างการวางฤกษ์สร้าง นพบุรีศรีนครพิงค์ เชียงใหม่ ที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ ๒

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า คนไทยมีความเชื่อ ในเรื่องฤกษ์พอสสมควร แม้ในระดับของชนชั้นผู้ปกครอง คือ พระมหากษัตริย์ ที่เป็นดังนี้เพราะ การได้รับอิทธิพลจากศาสนาพราหมณ์ซึ่งแพร่ขยายเข้ามาในดินแดนสุวรรณภูมิ มีการยกย่องให้พระมหากษัตริย์มีฐานะเป็นสมมติเทพ อำนาจของพระมหากษัตริย์นั้นเป็นการผสมผสานระหว่างอำนาจของเทวดาพุทธ และ อำนาจของเทพเจ้าพราหมณ์เข้าด้วยกัน แต่ทำหน้าที่แสดงบทบาทต่างกัน กล่าวคือ อำนาจของเทพเจ้าพราหมณ์ ทำให้ทรงเป็นสมมติเทพ มีอำนาจเด็ดขาด ทรงความศักดิ์สิทธิ์ และมีฤทธิ์เดช ประดุจเทพเจ้าที่อวตารมาตามศาสนาพราหมณ์ ส่วนอำนาจของเทวดาพุทธ ทำให้ทรงไว้ซึ่งทศพิธราชธรรม อันเป็นคุณธรรมของผู้ปกครองแผ่นดิน ความเชื่อเช่นนี้ เป็นการส่งเสริมพระเดชานุภาพและบุญญานุภาพของพระมหากษัตริย์ที่สมบูรณ์ และสร้างเสถียรภาพทางการเมืองการปกครองของราชสำนัก^๖ ดังนั้น พิธีกรรม ที่มีพราหมณ์เป็นผู้ให้ฤกษ์และมีพระมหากษัตริย์เป็นผู้ทรงประกอบพิธีในราชสำนักจึงมีความศักดิ์สิทธิ์ และถูกยึดถือสืบทอดปฏิบัติกันมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยตามหลักฐานที่ปรากฏ

ในสมัยนั้น การรู้จักดูดวงดาวเป็นความรู้พื้นฐานของคนไทยมาแต่โบราณ เพราะดวงดาวช่วยในการบอกทิศทาง บอกเวลา ส่วนเจ้านายหรือพระสงฆ์ที่มีความรู้ น่าจะเรียนโหราศาสตร์กันเป็นวิชาสำคัญวิชาหนึ่ง ซึ่งเรื่องนี้มีหลักฐานที่พอจะยกมาเป็นตัวอย่างได้ คือ ศิลาจารึกวัดป่ามะม่วง ด้านที่สอง มีคำกล่าวสรรเสริญพระปัญญาของพระยาสิทธิไทยว่า “เรียนพระวินัย พระอภิธรรม โดยโลกาจารย์มีพราหมณ์และดาบส สมเด็จพระปิตรพระราชบัญญัติคัมภีร์เพทศาสดราคมธรรมนิยามมิโชติศาสตร์

^๕ พลุหลวง, เคล็ดลับในการให้ฤกษ์และตั้งชื่อ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ศิวนาคร, ๒๕๑๑, หน้า จ.

^๖ สุภาพรณ ฦ บางช้าง, ขนบธรรมเนียมประเพณี: ความเชื่อและแนวการปฏิบัติในสมัยสุโขทัยถึงสมัยอยุธยาตอนกลาง, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๕), หน้า ๒๗ - ๔๔.

(ตำราโหร)”^๗ เป็นต้น ลักษณะความเชื่อเรื่องฤกษ์ของพุทธศาสนิกชนไทยจึงเป็นไปในลักษณะที่เป็น การยึดถือสืบทอดปฏิบัติกันมาตามบรรพบุรุษตามประเพณี เป็นส่วนใหญ่ ดังคำสัมภาษณ์พระราช ปริยัติโกวิความตอนหนึ่งว่า

...หลักของพระพุทธศาสนาไม่ให้เชื่อถือเรื่องดวงดาว เรื่องฤกษ์ยาม ให้ยึดถือไว้เป็นหลักคิดใน การดำเนินชีวิต ให้เชื่อถือความสุจริต ทางกาย วาจา ใจ คล้ายเป็นดาวเหนือเกาะเอาไว้ แต่เวลา ปฏิบัติจริงๆ ต้องพิจารณาหลายส่วนประกอบเหมือนกัน บางทีก็มีอำนาจ มีบทบาทของผีบางเทวดา พาดินเข้ามาเกี่ยวข้องกับวิถีของมนุษย์ เพราะถือว่ามนุษย์เป็นสัตว์โลกประเภทหนึ่งที่ต้องอยู่ร่วมกัน เป็นสังคม ตำราโบราณของพวกพราหมณ์ อินเดีย ก็ยังมีความเชื่อเรื่องผีบาง เทวดา เทพอยู่ แต่เขาก็มี หลักคิดของเขาอยู่ ต้องเอามาผสมผสานให้พอไปกันได้ ไม่ใช่ปฏิเสธโดยสิ้นเชิง เพราะพุทธศาสนายัง พอมิมีความเชื่อว่าผีบางเทวดาทั้งหลาย ก็มีอำนาจในการเอื้ออำนวยความสำเร็จ หรือขัดขวางไม่ให้ สำเร็จเล็กๆ น้อยๆ ได้ ปรากฏในบทกวีขอมตำนานชาติปริต อันนี้ชัดเจน ที่ท้าวมหาราชเข้าไปกราบ ทูลพระพุทธเจ้าว่าพระสงฆ์ควรสวดบทอาตตยปริตเป็นนิจ เพื่อเป็นการผูกมิตรกับพวกผีบางเทวดาที่ เป็น บริษัทรบรารของเขา ซึ่งบางตัวก็นิสัยไม่ดี นิสัยเกร อาจจะดูแลไม่ทั่วถึง พระสงฆ์จึงต้องหาทาง ป้องกันตัวเอง เป็นวิธีการป้องกันตัวเอง แต่ไม่สามารถมีบทบาทกำหนดวิถีชีวิตของมนุษย์ได้ทั้งหมด แคมีส่วนในการอำนวยความสะดวก หรือขัดขวางเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ที่เป็นเหตุเป็นปัจจัยให้วิถีชีวิต ราบรื่นหรือไม่ก็ตาม ซึ่งจะต้องผสมผสานเท่าที่จะเป็นไปได้เหมือนกัน”

....ความเชื่อในเรื่องฤกษ์ หรือการนำฤกษ์ไปใช้ในกิจการต่างๆ นั้นขึ้นอยู่กับความเชื่อของบุคคลเป็น อันดับแรก ไม่จำกัดว่าเป็นเพศหญิง หรือชาย ขึ้นอยู่กับอายุและการศึกษาที่เป็นองค์ประกอบในการใช้ ฤกษ์ โดยมากแล้ว ผู้ที่มีอายุจะมีความเชื่อในเรื่องฤกษ์ยาม ความเป็นสิริมงคล ในการประกอบกิจการ ต่างๆ ที่สำคัญ เช่น ฤกษ์มงคลสมรส ฤกษ์ในการก่อสร้างสถานที่สำคัญ เพื่อให้ได้วัน เวลา ที่เหมาะสม เป็นสิริมงคล อันเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของชาวไทยที่ยังคงมีความเชื่อพื้นฐาน ในเรื่องนี้มาช้านาน

^๗บรรยง บุญญฤทธิ์, **ขุนมนุโหรตาพิพยะระดับโลก**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์น้องใหม่, ๒๕๓๔), หน้า ๑๖๔-๑๖๗.

^๘สัมภาษณ์ พระราชปริยัติโกวิ (สมจินต์ สมมาปัญญา), ศาสตราจารย์ ดร., อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหา จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๙.

ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะความเป็นอยู่ทางสังคมเช่นไร ก็ยังมีความเชื่อในความเป็นมงคลของวัน เวลาที่ดี ในการเริ่มการกระทำเพื่อก่อให้เกิดขวัญ กำลังใจที่ดีในเบื้องต้น^๙

๔.๑.๓ สาเหตุที่ทำให้เกิดความเชื่อเรื่องฤกษ์ทางโหราศาสตร์ไทย ของพุทธศาสนิกชนไทย สืบเนื่องมาจาก ความเชื่อขั้นพื้นฐานของมนุษย์ คือเชื่อในเรื่องของอำนาจลี้ลับเหนือธรรมชาติ ผีบ้าน ผีเรือน ผีบรรพบุรุษ รวมถึงเหล่าเทวดาอารักษ์ด้วย^{๑๐} ความเชื่อในสิ่งนอกเหนือธรรมชาติที่ไม่มีตัวตนแต่เสมือนมีตัวตน เป็นระบบของความเชื่อแขนงหนึ่งในการจัดระเบียบสังคมในระดับครอบครัว และชุมชนให้เกิดพลังของความสามัคคี และความร่วมมือกันในการรักษา และดำเนินชีวิตให้อยู่รอดปลอดภัย เจริญรุ่งเรืองท่ามกลางความแปรปรวนไม่แน่นอนที่เกิดจากผลของธรรมชาติ เช่น การเคารพบูชาผีบ้านของชุมชนในภาคเหนือ หรือการเคารพ แม่โพสพซึ่งถือว่าเป็นเทวดาประจำท้องถิ่น มีการทำขวัญข้าวในนาเมื่อต้นข้าวตั้งท้อง ของชุมชนภาคกลาง เพื่อให้ข้าวออกรวงให้ผลเต็มที่ การมีความเชื่อในระดับชุมชน ครอบครัว กลายมาเป็นประเพณีประจำท้องถิ่นที่ถือปฏิบัติกันมายาวนาน ประกอบกับการที่พระมหากษัตริย์ในสมัยราชวงศ์พระร่วงทรงศึกษาในวิชาโหราศาสตร์ด้วยตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่แสดงให้เห็นว่า สมเด็จพระมหาธรรมราชาที่ ๑ พระยาสิทธิไทยเป็นกษัตริย์องค์ที่ ๖ แห่งอาณาจักรสุโขทัย ขึ้นครองราชย์ต่อจากพระยาร่วงนำฤกษ์ เดิมทรงปกครองเมืองศรีสัชนาลัย ในฐานะองค์อุปราชหรือรัชทายาทเมืองสุโขทัย เมื่อปี พ.ศ. ๑๘๘๒ หลังจากที่พระยาร่วงนำฤกษ์เสด็จสวรรคตในปี ๑๘๘๐ ที่สุโขทัยเกิดการกบฏการสืบทอดบัลลังก์ ไม่เป็นไปตามครรลองครองธรรม พระยาสิทธิไทยยกทัพมาแย่งชิงราชสมบัติได้ และขึ้นครองราชย์ใน พ.ศ. ๑๘๘๐ ทรงพระนามว่า พระบาทสมเด็จพระอัญศรีสุริยพงษ์รามมหาธรรมราชาธิราช ในศิลาจารึกมักเรียกพระนามเดิมว่า "พญาสิทธิไทย" หรือเรียกย่อว่า พระมหาธรรมราชาที่ ๑ พระยาสิทธิไทยทรงเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก นโยบายการปกครองที่ใช้ศาสนาเป็นหลักรวมความเป็นปึกแผ่น จึงเป็นนโยบายหลักในรัชสมัยนี้ด้วยทรงดำริว่า การจะขยายอาณาเขตต่อไปเช่นเดียวกับในรัชการพ่อขุนรามคำแหงพระอัยกา ก็จำเป็นต้องนำไพร่พลไปล้มตายอีกเป็นอันมาก พระองค์จึงทรงมีพระราชประสงค์ที่จะปกครองบ้านเมืองเช่นเดียวกับพระเจ้าอโศกมหาราชที่ทรงปกครองอินเดียให้เจริญได้ด้วยการส่งเสริมพระพุทธศาสนา

^๙ สัมภาษณ์ ดร.กฤตติกาวัลย์ หิรัญสี ผู้อำนวยการสถาบันโหราศาสตร์ไทย-สากล, เมื่อวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๑๐} สุรเชษฐ เวชชพิทักษ์, **ประสบการณ์วัฒนธรรมศึกษา “วัฒนธรรมชุมชน”**(นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา, ๒๕๓๓), หน้า ๒๐๗.

และสั่งสอนชาวเมืองให้ตั้งอยู่ในศีลธรรมอันจะเป็นวิธีรักษาเมืองให้ยั่งยืนอยู่ได้^{๑๑} นอกจากนั้นพระองค์ยัง ทรงเชี่ยวชาญในคัมภีร์สุริยาตร์ ซึ่งแสดงชัดอยู่ในหลักศิลาจารึกหลักที่ ๔ และหลักที่ ๕ อาทิ ได้เปลี่ยนวันขึ้นต้นปีใหม่ ศักราชใหม่ โดยกำหนดวันขึ้นปีใหม่ เป็นวันเดือน ๕ ขึ้นค่ำ ๑ และตัดปีเก่าให้สิ้นสุดลงในวันสิ้นเดือน ๔ (พฤษภาคม) ตามหลักที่นิยมกันในคัมภีร์สุริยาตร์ นอกจากนั้นในกำหนดพิธีการต่างๆ ที่จารึกในหลักศิลาดังกล่าว ยังได้คำนวณฤกษ์พระจันทร์ไว้ทุกตอนด้วย เช่น ในปีมหาศักราช ๑๒๘๓ ได้มีพระบรมราชโองการให้ราชบัณฑิตไปอัญเชิญสมเด็จพระมหาสวามีสังฆราชแห่งประเทศไทยมาประทับจำพรรษาอยู่ถาวรมหาสวามี (๓ เดือน) แล้ว ทรงทำมหาทานฉลองพระพุทธรูปสัมฤทธิ์ ซึ่งทรงหล่อเทืองค์พระพุทธ ประดิษฐานอยู่ท่ามกลางกรุงสุโขทัยทางทิศตะวันออก เมื่อออกพรรษาแล้ว ณ เดือน ๑๒ อัฐมิดีถี แรม ๘ ค่ำ พุทธวารปุนรพสุกษัตฤกษ์ (ตรงกับวันอาทิตย์ที่ ๒๐ ตุลาคม พุทธศักราช ๑๙๐๔) เวลากลางคืนได้เสด็จออกบรรพชาเป็นสามเณรอริษฐานเพื่อตรัสรู้ พระอมตมหานิรพาน ต่อพระพักตร์พระพุทธรูปทองคำและสมเด็จพระมหาสวามีสังฆราช ปีที่เสด็จออกทรงผนวชนั้น เป็นปีที่เสวยราชสมบัติได้ ๒๒ ปี พระราชนิพนธ์ในวิชาโหราศาสตร์ที่ยังเหลืออยู่เป็นหลักฐานจนถึงปัจจุบันนี้ ได้ทรงไว้เป็นภาษาบาลี ก็มีอยู่ ๒ เรื่อง คือ

๑. ทฤษฎาสงคหปรณ ได้แก่ ตำราทักขาทิที่ใช้กันอยู่ทุกวันนี้

๒. พระคัมภีร์จักรที่ปนิณบับบาลี

เมื่อพระมหากษัตริย์ ทรงสนพระทัย และมีพระปรีชาสามารถในทางโหราศาสตร์ ความรู้ทางด้านนี้ก็มีการศึกษากันอย่างกว้างขวางไม่ได้อยู่ในกลุ่มชนชั้นเดียว อย่างพวกพราหมณ์ อีกต่อไป พระองค์ทรงสนับสนุนให้ผู้ที่มีความสนใจในวิชานี้ทำการศึกษาได้ เช่น ท้าวศรีจุฬาลักษณ์ ซึ่งเป็นพระสนมเอกของพระร่วงเจ้าลิไท และเป็นธิดาของพระศรีมโหสถ ก็ได้ศึกษาในโหราศาสตร์เช่นกัน เป็นผู้ที่รจนา ตำรับนางเรวดี นพมาศ การทำกระทงจองเปรียง พระประทีปบูชาพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ในวันเพ็ญ เดือน ๑๒ พระจันทร์โคจรในนักษัตรกฤตกา ดังนั้น ผู้ใดที่สนใจ ไม่เฉพาะแต่บุรุษ แม้สตรีก็สามารถ มาศึกษาได้ในวิชานี้ นับแต่เบื้องต้นไปจนกระทั่งขั้นสูงที่มามากมาย กับวิชาโหรทั้งหลาย ชาติด้วยกัน คือ จีน ภารตะ พม่า และมอญ แต่ก็ไม่เหมือนกันโดยตรงนัก มีหลักการที่แปลกออกไป เพื่อความเหมาะสมสำหรับคนไทยเราโดยเฉพาะในสมัยโบราณ เมื่อยังมีการปกครองระบบสม

^{๑๑} ศานติ ภักดีคำ. "พระนามกษัตริย์สุโขทัย : ความสัมพันธ์กับเขมรโบราณ". ดำรงวิชาการ. (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๐), หน้า ๙๒.

บูรณานุสัทธิราช โดยมีพระเจ้าแผ่นดินทรงอยู่ในฐานะเหนือกฎหมาย ภายในราชสำนักทุกยุคสมัยจะต้องมีกรมโหรหลวงเป็นประจำ บรรจุผู้มีความรู้ในวิชาโหราศาสตร์ ทั้งในภาคคำนวณ ภาคพยากรณ์ และภาคยัญกรรมไว้ครบถ้วน โดยได้รับพระราชทานตำแหน่งบรรดาศักดิ์ ตามแต่คุณความรู้ สำหรับผู้ที่เป็นอธิบดีของกรมโหรหลวงนี้ ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นพระยาโหราธิบดี พวกโหรหลวงนี้มีหน้าที่คำนวณปฏิทินประจำปี ถวายพระเจ้าแผ่นดินตลอดจนถวายคำพยากรณ์ เหตุการณ์ส่วนพระองค์และบ้านเมือง คำนวณฤกษ์ยาม และมีหน้าที่ประกอบราชพิธีควบคุม ไปกับพวกราชบัณฑิต และพราหมณ์ ขณะใดที่มีศึกสงคราม โหรหลวงจะต้องมีหน้าที่ติดตามกองทัพ ไปด้วยทุกครั้งเพื่อคอยคำนวณฤกษ์ยามยatraทัพ หรือคอยคิดแก้ไขปัญหาการศึกษาต่างๆ ที่ขัดข้อง^{๑๒}

๔.๑.๔ บทบาทของพระสงฆ์ในสังคมไทยกับความเชื่อเรื่องฤกษ์

ความรู้ในเรื่องฤกษ์ยามที่แพร่หลายในหมู่ของสามัญชนนั้น บางครั้งยังมีพระภิกษุที่เข้ามาศึกษาเพื่อไว้ช่วยเหลือประชาชน ชาวบ้านที่ต้องการมงคลสำหรับตนเองและครอบครัว เพราะสภาพของสังคมของชาวไทยพุทธแตกต่างจากสังคมของชาวอินเดียในครั้งพุทธกาลเป็นอย่างมาก ในสมัยนั้น พระพุทธองค์ทรงห้ามมิให้พระภิกษุซึ่งเป็นชาวอินเดียศึกษา และเลี้ยงชีพด้วยวิชานี้ ถือเป็นอาบัติทุกกฏ ในวินัยปิฎก ว่าด้วยเรื่องการเรียนและสอนคัมภีร์คานนวิชา^{๑๓} ทรงห้ามภิกษุเรียน และสอนคัมภีร์คานนวิชา หากผู้ใดเรียนถือ เป็นอาบัติทุกกฏ และทรงห้ามการเลี้ยงชีพผิดทางด้วยคัมภีร์คานนวิชา^{๑๔} คัมภีร์คานนวิชา หมายถึง ศิลปวิทยาอย่างใดอย่างหนึ่งนอกพระศาสนาที่ไม่มีประโยชน์ คำว่า คัมภีร์คานนตามความหมาย แปลว่า “ไปขวาง” คัมภีร์คานนวิชา คือ ความรู้ที่ขวางต่อทางนิพพาน เช่น รู้ในการทำเสน่ห์ ภูเวทมนต์ที่จะทำให้คนถึงวิบัติ หมอดู หมอู หมอยา ทำพิธีบวงสรวง บนบาน แก้มัน^{๑๕} วิชาเหล่านี้ขวาง หรือไม่เข้ากับความเป็นสมณะมิได้หมายความว่า เป็นวิชาของสัตว์เดรัจฉาน เพราะฉะนั้น ถ้อยคำที่พระไม่ควรพูด จึงจัดเป็นคัมภีร์คานนคาน คือถ้อยคำที่ขวาง หรือขัดกับสมณสารูป วิชาที่พระไม่

^{๑๒} เทพย์ สาริกบุตร, **แนวการอบรมวิชาโหราศาสตร์ไทย**, (กรุงเทพมหานคร : หอมกุฎราชวิทยาลัย, ๒๕๑๑), หน้า ค.

^{๑๓} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๔, (กรุงเทพมหานคร: ธนัชการพิมพ์, ๒๕๕๓), หน้า ๙๕.

^{๑๔} สุชีพ ปุณฺณานุภาพ, **พระไตรปิฎกฉบับประชาชน**, (กรุงเทพมหานคร: มหามกุฎราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙), หน้า ๒๙๑.

^{๑๕} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๙๕.

ควรเกี่ยวข้องจึงจัดเป็นดิรัจฉานวิชาที่ขวางหรือขัดกับความเป็นพระ พระราชปริยัติกวี ได้ให้ความหมายของ ดิรัจฉานวิชาว่า...วิชาทางโลกทั้งปวงที่ไม่เกี่ยวกับทางสมณะธรรม พระพุทธเจ้าท่านทรงบอกว่าเป็นดิรัจฉานกถา ปัจจุบันเราใช้คำว่า ดิรัจฉานวิชา คือวิชาที่เป็นอุปสรรคขัดขวางต่อการปฏิบัติ บำเพ็ญของสมณะธรรมท่านหมายถึงอย่างนั้น ไม่ใช่เป็นวิชาของดิรัจฉาน หรือของสังเธรจฉาน ไม่ใช่ เป็นเพียงแค่การขวาง ทำให้เสียเวลาต่อการบำเพ็ญสมณะธรรม^{๑๖}

ในสมัยพุทธกาลนั้นพราหมณ์จัดเป็นวรรณะที่สูงที่สุด และศาสนาพราหมณ์ก็มีอิทธิพลมาก พระพุทธองค์จึงไม่ต้องการให้พระภิกษุในพระธรรมวินัยของพระองค์มีการปฏิบัติตนในแบบพราหมณ์ หรือศึกษาความรู้ในเรื่องของพราหมณ์ ซึ่งไม่เหมาะกับการปฏิบัติกิจของสงฆ์ ยกเว้นแต่ ทรงมีพุทธานุญาตให้พระภิกษุที่อยู่ป่าได้ศึกษาในเรื่องของดาวนักษัตรเพื่อประโยชน์ในการกำหนดวันลงอุโบสถได้ถูกต้อง อันเป็นกิจโดยตรงของพระภิกษุ

ในสมัยปัจจุบัน “วัด” ศาสนาสถานที่พระภิกษุประจำอยู่เป็นสถานที่ยึดเหนี่ยวทางด้านจิตใจ ของชุมชน ของท้องถิ่น เป็นสถานที่สอนธรรม และประกอบกิจทางศาสนา วัดจึงเป็นที่รวมของความรู้ทั้งทางโลก และทางธรรมไว้ที่แหล่งเดียวกัน รวมถึงความเชื่อดั้งเดิม และความเชื่อใหม่ที่เกิดขึ้นจากคำสอนในศาสนาพราหมณ์ฮินดูและพระพุทธศาสนา กลายเป็นประเพณีพิธีกรรมต่างๆ ของคนในชุมชนนั้นๆ พระภิกษุในสมัยปัจจุบันจึงจำเป็นต้องมีความรู้ประกอบกันหลายอย่าง เพื่อจะได้เป็นที่พึ่งของพุทธบริษัท เป็นพระโหราจารย์ รวมถึงการให้ฤกษ์กับผู้มาขอให้ออกฤกษ์เป็นกุศโลบายในการอบรมสั่งสอนให้บุคคลตั้งอยู่ในคุณงามความดี มีกำลังใจในการต่อสู้กับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้น

ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญได้ให้เหตุผลที่พระภิกษุมารเรียนโหราศาสตร์การให้ฤกษ์ว่า...พระภิกษุกับการเรียนโหราศาสตร์ เป็นการเรียนเกี่ยวกับเวลาที่ดี และไม่ดี เวลาที่กลางๆ เวลาฝ่ายดี เมื่อไหร่จะมีคราวดี เมื่อไหร่จะมีคราวร้าย เมื่อรู้ไว้ก็เป็นเรื่องที่ดี ที่สามารถจะปรับปรุงแก้ไข หรือเตรียมพร้อมก็ยังได้ ดังนั้น เรื่องฤกษ์ ถ้ามองเผินๆ ฤกษ์ก็เป็นการเตรียมความพร้อมอย่างหนึ่ง ถ้าไม่มีฤกษ์เสียเลย ความเตรียมพร้อมก็ยังไม่เกิดพระภิกษุที่มาเรียนโหราศาสตร์ โหราศาสตร์เป็นเรื่องของการเวียน วายตายเกิด เรียนเรื่องเวลาที่หมุนเวียนเปลี่ยนแปลงไป เพราะฉะนั้น วิชาโหราศาสตร์เป็นการหมุนเวียนตามวัฏฏะ หรือวงจรก็ได้ โหราศาสตร์จึงไม่สามารถจะตัดได้ ต้องหมุนเวียนไปตามกาลเวลา

^{๑๖} สัมภาษณ์ พระราชปริยัติกวี (สมจินต์ สมมาบุญโญ), ศาสตราจารย์ ดร.อภินันท์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๙.

โหราศาสตร์ยังดีกว่าวิชาอื่น ศาสตร์อื่นที่เป็นศาสตร์แห่งการทำลายล้าง ที่มองไปทางลบ แต่วิชาโหราศาสตร์ยังมีฝ่ายบวก ดังนั้น พระมาเรียนโหร ถึงแม้ไม่ใช่วิธีแห่งการหลุดพ้น แต่ก็เป็เครื่องมือเครื่องช่วยในการหลุดพ้น^{๑๗} ท่านยังกล่าวเพิ่มเติมอีกว่า...พระเรียนฤกษ์ยาม ถ้าเรียนไปเพื่อใช้สงเคราะห์พระศาสนา สงเคราะห์ญาติโยมพุทธศาสนิกชนในทางที่ดี เกื้อหนุนก็ถือว่าเป็นเรื่องที่ดี ถึงแม้จะไม่หลุดพ้นก็ยังถือว่าเป็นเรื่องที่ดี และก็มีโอกาสหลุดพ้นต่อไป การที่พระเถรานุเถระเป็นนักดูดาว นักโหราศาสตร์ นักอ่านดวง ก็อ่านได้พระภิกษุที่มีความรู้ความสามารถในทางช่าง ท่านก็ว่าของท่านไปทางช่าง

พุทธศาสนิกชนมีความเชื่อว่ามงคลที่ได้จากพระภิกษุนั้นถือเป็นสิริ เป็นความดีงามที่จะส่งเสริมให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองในชีวิต ดังจะเห็นได้จาก การที่มีผู้มาขอฤกษ์ในการเปิดกิจการ, ฤกษ์มงคลสมรส ดังข้อความตอนหนึ่งในการสัมภาษณ์ ดร.กฤติกาวัลย์ หิรัญสิ ว่า...ในสภาพของการดำเนินชีวิตในสมัยปัจจุบัน พระภิกษุและประชาชน มีความใกล้ชิด มีความจำเป็นที่ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ในการดำรงพระพุทธศาสนาให้มั่นคง วัดเป็นสถานที่ๆ รวมศัลปะ วิทยาความรู้ พระภิกษุเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชนที่มีความรัก ความเคารพ ศรัทธา ดังนั้นพระภิกษุจึงจำเป็นที่จะต้องมีความรอบรู้ในทุกเรื่อง รวมทั้งเรื่องของวิชาโหราศาสตร์ และการให้ฤกษ์ เพื่อจะเป็นกุศโลบาย เป็นข้อแนะนำให้กับบุคคลได้ข้อคิด เป็นทางเลือกที่จะนำไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ หรือนำคำพยากรณ์ไปเป็นแนวทางแก้ไขในข้อผิดพลาดของตน^{๑๘}

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการให้ฤกษ์มงคลแก่พุทธศาสนิกชนในบริบทของสังคม เพราะนอกจากจะเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจแล้ว ยังประโยชน์ทำให้รู้สึกสบายใจ สามารถคลายความทุกข์ในใจอ่อนหนักให้กลายเป็นเบา ถือเป็นกุศโลบายอย่างหนึ่งที่จะดึงดูดใจให้เข้าถึงพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ได้ง่ายขึ้น รวมถึงยังสามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติให้คิดเชิงบวก ช่วยพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีของกลุ่มชนในสังคม ไม่มุ่งหวังทำร้ายซึ่งกันและกัน

^{๑๗}สัมภาษณ์ ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญ นายกสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ, ประธานมูลนิธิสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ, ประธานมูลนิธิอุทกคัลคุณ (เสริม สุวฑฒโน), The Great Astrologer of Asia 2011 ,2018 เมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๑๘}สัมภาษณ์ ดร.กฤติกาวัลย์ หิรัญสิ ผู้อำนวยการสถาบันโหราศาสตร์ไทย-สากล, เมื่อวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๐.

ขอยกตัวอย่างที่ดีต่อนายกรัฐมนตรี นาย ชานินทร์ กรัยวิเชียร ได้กล่าวเมื่อครั้งเป็นประธานเนื่องในพิธีมอบวุฒิปัตร์แก่สมาชิกสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ ประจำปี ๒๕๔๑ ว่า.....มีอีกเรื่องที่ยืนยันได้ว่า โหราศาสตร์เป็นเรื่องที่น่าเชื่อถือได้ คือ ผมมีอาจารย์อยู่ท่านหนึ่ง ท่านเป็นเจ้าของอวาสดิ์สระเกษ สมเด็จพระสังฆราช อยู่ ญาโณทยา ผมคิดว่าท่านเป็นบรมครูทางโหราศาสตร์จริงๆ ตัวอย่างคือ ภูเขาทองที่วัดสระเกษ กำลังจะพังบริเวณยอดเขาตรงกรวยแยกออกจากกันแล้ว ท่านทรงปรารภว่าจะทำอย่างไรดี หากจะซ่อมจะต้องใช้เงินถึง ๕ ล้านบาท ซึ่งนับเป็นเงินจำนวนมากทีเดียว ท่านจึงใช้วิชาโหราศาสตร์เข้าช่วยโดยวิธีการหาฤกษ์ในการเข้าพบท่าน จอมพล ป.พิบูลสงคราม ซึ่งให้เชินต์อุมัติเงินจำนวน ๕ ล้านที่จะใช้ซ่อมแซมภูเขาทองให้ ซึ่งเมื่อท่านหม่อมหลวง ชูชาติ กำภู อธิบดีกรมชลประทานในสมัยนั้นเข้าไปพบ ก็ปรากฏว่าได้รับความสำเร็จเป็นอย่างดี ตามฤกษ์ที่ท่านประทานให้ ในขณะเดียวกันท่านได้เล่าให้ฟังต่อไปว่า มีคนมาขอฤกษ์ท่านอีก โดยไม่บอกวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ท่านก็ไม่ยอมที่จะให้ฤกษ์ไป ซึ่งเมื่อเหตุการณ์ผ่านไปแล้วท่านจึงเล่าให้บรรดาลูกศิษย์ฟังว่าสาเหตุที่ไม่ให้ฤกษ์ไปนั้น เป็นเพราะฤกษ์นั้นเขาขอเพื่อจะไปทำการปฏิวัติ ซึ่งเจ้าตัวมายอมสารภาพในตอนหลัง”^{๑๙}

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า สาเหตุของความเชื่อเรื่องฤกษ์ที่มีต่อพุทธศาสนิกชนไทยนั้น ส่วนหนึ่งคือความถูกต้อง และการให้ผลของฤกษ์ ซึ่งต้องอาศัยความรู้ทางการให้ฤกษ์จากหลักการของวิชาโหราศาสตร์ ผู้ที่ให้ฤกษ์ถูกต้องตามหลักการ ผลของฤกษ์หรือความสำเร็จย่อมปรากฏให้เห็น ดังฤกษ์ที่สมเด็จพระสังฆราช ท่านประทานให้เพื่อผลสำเร็จในการนำจำนวนทรัพย์สินนั้นมาทำการซ่อมแซมภูเขาทองอันเป็นการทะนุบำรุงสถานที่สำคัญทางศาสนา ส่วนที่ท่านไม่ประทานฤกษ์ให้กับผู้ที่จะนำไปใช้ในการก่อให้เกิดผลเสียต่อส่วนรวมและประเทศชาติ สิ่งนี้คือจรรยาบรรณอันสูงสุดของบรมครูโหรอย่างแท้จริง

^{๑๙} ชานินทร์ กรัยวิเชียร, โฉวาทเนื่องในโอกาสเป็นประธานในพิธีมอบวุฒิปัตร์แก่ผู้สำเร็จการศึกษามหาบัณฑิตของสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ, วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๑, ถอดเทปพิมพ์ในสูจิบัตร ๒๒ สิงหาคม ๒๕๔๒. อ้างใน วิทยานิพนธ์ นาย ภิญโญ พงศ์เจริญ, บทบาทของโหรในสังคมไทย, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาศึกษา), พ.ศ.๒๕๔๓, หน้า ๘-๙.

๔.๒ ความเชื่อในเรื่องฤกษ์ กับความเชื่อในเรื่องกรรมที่ส่งผลต่อพุทธศาสนิกชนไทย

ความเชื่อของมนุษย์ส่วนใหญ่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ เมื่อสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นมีผลต่อวิถีชีวิตมนุษย์ ทั้งให้คุณประโยชน์และให้โทษ แล้วมนุษย์ไม่สามารถค้นหาสาเหตุมาอธิบายได้ ทำให้เกิดความหวาดกลัว เรื่องวิถีชีวิตเป็นเรื่องที่น่าสนใจในแง่พระพุทธศาสนา มีหลักคำสอนให้เราถือกรรมเป็นใหญ่ ไม่ถือเรื่องพระหรือเทพเจ้าองค์ใดองค์หนึ่งเป็นผู้ลิขิตชีวิต^{๒๐} วิถีชีวิตของคนไทยมีความผูกพันใกล้ชิดอยู่กับพระศาสนา และวัดมาทุกยุคทุกสมัย ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในหัวข้อก่อนหน้านี้ถึงการที่วัดเป็นสถานที่ๆ รวบรวมความรู้ และเป็นจุดศูนย์กลางของชุมชนทุกระดับ นับตั้งแต่ระดับบ้าน ระดับเมืองจนถึงระดับนคร ที่ชนชั้นทุกระดับในสังคมไทยต่างนับถือบูชาาร่วมกัน สังคมในอดีตพระภิกษุเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการเป็นศูนย์กลางของความรัก สามัคคี ความเคารพบูชาที่ประชาชนมีต่อศาสนาสถาน

พระพุทธศาสนาสอนในเรื่องของกรรม และการกระทำ การเวียนว่ายตายเกิด สอดคล้องกับความเชื่อดั้งเดิม จึงทำให้ความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ สิ่งลี้ลับ เชื่อในฤกษ์ ยามที่ดี สิ่งเหล่านี้ไม่ได้สูญหายไปจากสังคมไทยแม้เวลาจะผ่านล่วงเลยมาจนปัจจุบัน คำให้สัมภาษณ์พระราชปริยัติกวี ดังความตอนหนึ่งว่า...ตามหลักพระพุทธศาสนา พุทธภาษิตบอกเรื่องวิถีชีวิตของคน เรื่องดี เรื่องร้ายของคนขึ้นอยู่กับกายกรรม วาจากรรม มโนกรรม ขึ้นอยู่กับกรรมของบุคคล ทำกรรมดีเมื่อไหร่ก็เป็นฤกษ์ดีเมื่อนั้น ไม่ต้องไปถือฤกษ์ยาม เพราะทำให้การตัดสินใจช้า เกิดความลังเล ซึ่งเป็นหลักพระพุทธศาสนาเบื้องต้น แต่ในวิถีชีวิตของคนทำมาหากิน เกี่ยวข้องกับหลายส่วน ประเพณี ความเชื่อดั้งเดิม ของคนโบราณ สังคมมีคนอยู่หลายประเภท คนโบราณ วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ความเชื่อที่ถือปฏิบัติกันมา เป็นวิถีของสังคม^{๒๑}

ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญ ได้กล่าวถึงความเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตกับห้วงเวลาว่า....ห้วงเวลาหนึ่ง เวลาที่กำหนด มีเวลาที่กว้าง กับเวลาที่มันแคบ เวลาที่กว้าง อย่างอาทิตย์อยู่ราศีเมษก็กว้างใช้ไหม ถ้าพูดถึงเรื่ององศา ก็เป็นที่มาของการเกิดปฏิทินสุริยคติ เวลาของดวงจันทร์ก็เกิดปฏิทินทางจันทรคติ เวลาของดาวศุกร์ก็เกิดปฏิทินของดาวศุกร์ เวลาของดาวพุธก็เกิดปฏิทินของดาวพุธ แต่ละ

^{๒๐} ครอบครัวยุทองประเสริฐ พิมพ์เป็นธรรมบรรณาการในวตรกาสถล่องอายุวัฒนะมงคล ๙๐ปี ศาสตราจารย์พิเศษจำนง ทองประเสริฐ ราชบัณฑิต, พระพุทธศาสนากับกรรมลิขิตและวิถีชีวิต (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สหธรรมิกจำกัด, ๒๕๖๒), หน้า ๒๙.

^{๒๑} สัมภาษณ์ พระราชปริยัติกวี (สมจินต์ สมมาบุญโญ), ศาสตราจารย์ ดร., อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๙.

ดวงจะต้องมีหมด คนเอเชียใช้ปฏิทินจันทรคติ และจันทรคติ พวกมายาก็ใช้ปฏิทินของดาวพระศุกร์ แล้วแต่ชาติใดจะให้ความสำคัญกับดาวพระเคราะห์องค์ใด “ห้วงเวลาอันล้าลึก” ก็มีอิทธิพลต่อสรรพสิ่ง ทำให้สรรพสิ่งเกิดการเปลี่ยนแปลง ตอนแรกเกิดเรามีน้ำหนัก ๓ กิโล ต่อมาน้ำหนักก็เพิ่มขึ้น โตขึ้น น้ำหนักก็เพิ่มขึ้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ถ้าชีวิตก็มีเกิด แก่ เจ็บ ตาย ก็คือเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป ตามกฎของไตรลักษณ์นะ เพราะฉะนั้น เวลาตรงนั้นคือห้วงเวลาอันล้าลึกที่มีอิทธิพล ถ้าพูดถึงเวลา อย่างผิวเผินก็จะมองไม่เห็นว่ามีอิทธิพล แต่ถ้าพูดถึงห้วงเวลาอันล้าลึก มีอย่างละเอียด และหยาบ ช่วงที่กว้าง และสั้นที่สุด สั้นที่สุดก็คือ วาระจิต ถ้าเอาดาวฤกษ์เป็นฉากหลังแล้วให้ดวงดาวที่เคลื่อน คือ วาระจิตนั่นเอง...^{๒๒} ท่านกล่าวอธิบายเพิ่มเติมในความหมายของเวลากับการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตว่า... “ห้วงเวลาอันล้าลึก” ทำให้เราเปลี่ยนแปลงมาก เราต้องอธิบายเรื่องเวลา คำจำกัดความของคำว่า เวลา ความละเอียดจะไม่เหมือนกัน เวลาของบางคนหยาบ เวลาของบางคนละเอียด ละเอียดมาก หรือละเอียดมากจนถึงวาระแห่งจิต ละเอียดที่สุด อันนี้คือเวลา เวลาจะมีอิทธิพลต่อสรรพสิ่ง เวลาตรงนี้คือเวลาที่มีอิทธิพลอันล้าลึก เพราะเวลาเป็นเงื่อนไขหนึ่ง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เปลี่ยนแปลงไปตามวัฏฏะ

ดร.กฤติกาวัลย์ หิรัญสี ได้ให้เหตุผลประกอบในเรื่องความสัมพันธ์นี้ว่า....พระพุทธรองค์มิให้ยึดถือในเรื่องของฤกษ์ยามเพราะ ทรงเห็นว่าเป็นการเสียเวลา และเสียประโยชน์ในการที่จะมามุ่งคอยการให้อิทธิพลของดวงดาวเพียงอย่างเดียวทรงสอนให้เชื่อและยึดถือในการกระทำดีของบุคคลเป็นหลัก ทรงให้ข้อคิดไว้ว่า บุคคลกระทำดีในเวลาใด เวลานั้นก็เป็นฤกษ์ที่ดีแล้ว^{๒๓}

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การยอมรับความเปลี่ยนแปลงของกาลเวลา ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของวิถีการดำเนินชีวิตอย่างมีสติ รวมถึงการนำความรู้ต่างๆ มาใช้ผสมกลมกลืนกัน โดยที่ผู้ใช้จะต้องมีความเข้าใจที่ถูกต้องตามหลักวิชา และเกิดลักษณะเฉพาะตัวขึ้น สามารถนำมาเกี่ยวพันซึ่งกันและกัน จะช่วยให้ชีวิตดำเนินได้ตามครรลองของกาลเวลา และมีความยึดมั่นในหลักของพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง เพราะฤกษ์ยามยามต้นั้น ในทางคติโลกนิยมยึดถือวันเวลาที่ดีเป็นสำคัญ ส่วนคติธรรมทางพระพุทธศาสนานิยมยึดถือการทำความดีเป็นสำคัญ ที่เป็นเหตุทำให้คนเรามีความเจริญรุ่งเรือง

^{๒๒} สัมภาษณ์ ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญ นายกสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ, ประธานมูลนิธิสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ, ประธานมูลนิธิอุทกศาสตร์ (เสริม สุวพจน์), The Great Astrologer of Asia 2011 ,2018 เมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๒๓} สัมภาษณ์ ดร.กฤติกาวัลย์ หิรัญสี ผู้อำนวยการสถาบันโหราศาสตร์ไทย-สากล, เมื่อวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๐.

๔.๓ แนวคิดในเรื่องฤกษ์ที่ส่งผลดี และผลเสียต่อการดำเนินชีวิตของพุทธศาสนิกชนไทย

๔.๓.๑ ผลดีของการใช้ฤกษ์ ที่ส่งผลต่อวิถีการดำเนินชีวิต

ฤกษ์ คือ คราวหรือเวลาที่เหมาะเป็นชัยมงคล อันต้องมีความสัมพันธ์ และสอดคล้องกันระหว่างฤกษ์บน ที่เรียกว่านฤทล และฤกษ์ล่าง ที่เรียกว่าภูมิธล พลังงานที่บังเกิดขึ้นในขณะนั้นจะส่งผลให้ มีความวัฒนาถาวร ความสำเร็จผลและประสิทธิผลความเจริญให้ได้ตามความต้องการนั้นๆ โหรผู้ให้ฤกษ์จะต้องทราบวัตถุประสงค์ของผู้มาขอฤกษ์ว่าจะนำฤกษ์นั้นไปก่อให้เกิดประโยชน์ในทางใดตามหัวข้อ ต่อไปนี้

ก. เพื่อประโยชน์สุขส่วนตัว ได้แก่ การสมรส ซึ่งประกอบด้วย ฤกษ์ยกขันหมาก สู่ขอ หมั้น รดน้ำสังข์ และเรียงหมอน, ฤกษ์ลงเสาเอกปลูกบ้าน เป็นต้น

ข. เพื่อประโยชน์ส่วนรวม หวังผลแห่งความมั่นคงวัฒนาถาวร ได้แก่ ฤกษ์สร้างเมือง, สร้างสถานที่สำคัญทางราชการ, สร้างโรงเรียน, สร้างมหาวิทยาลัย, สร้างวัด เจดีย์ ฯลฯ

ค. เพื่อการประสิทธิในศิลปวิทยา และความสำเร็จอันเป็นมงคลกับชีวิต ได้แก่ ฤกษ์อุปสมบท, ฤกษ์ลาสิกขาบท, เรียนศิลปวิทยา, การลงนามทำสัญญาในเรื่องสำคัญ

ง. เพื่อการเพิ่มพลังพุทธานุภาพ, ธรรมานุภาพ และสังฆานุภาพ ได้แก่ ฤกษ์หล่อพระพุทธรูป ฤกษ์ปลุกเสกวัตถุมงคล, การทำเครื่องรางของขลัง, ฤกษ์ประจุพระ, ฤกษ์เรียนวิทยาคม, ลงประเจียดมงคลพิสมรทั้งปวง

จ. เพื่อความเจริญ หวังผลให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองแก่ครอบครัวและตนเอง ได้แก่ ฤกษ์ทำบุญขึ้นบ้านใหม่, ฤกษ์เปิดร้านค้า, เปิดสถานที่ทำการ, เปิดกิจการต่างๆ

ผลดีของการใช้ฤกษ์เพื่อมุ่งหวังให้เกิดความสำเร็จทั้งภายในและภายนอก ภายในคือ ความสำเร็จในด้านจิตใจ เพื่อเพิ่มความมั่นใจว่าสิ่งที่ได้กระทำลงไปนั้นถูกต้องตามเวลาอันเหมาะสมแล้ว ส่วนความสำเร็จภายนอกคือความสำเร็จที่จับต้องได้ มองเห็นได้ แสดงออกในเรื่องฐานะความร่ำรวยการเป็นที่ยอมรับของคนในสังคมทั่วไปดังข้อความตอนหนึ่งพระราชปริยัติกวี ได้กล่าวถึงการใช้ฤกษ์ที่ส่งผลในเรื่องจิตใจว่า... ในวิถีชีวิตของคน การได้ฤกษ์ผานาที หรือมีคนที่มีความรู้ในเรื่องแบบนี้มาช่วย จะทำให้เขามีความมั่นใจมากขึ้น ถึงแม้จะไม่ได้มีอิทธิพลทั้งหมด แต่ก็ถือว่าเป็นเรื่องของจิตใจ ทำให้มีความมั่นใจมากขึ้น หรือถ้าคนได้รับตำแหน่งใหม่ โดยปกติ ถ้าถึงเวลาที่ต้องไปทำงานนั้นอยู่แล้ว เช่น รัฐมนตรี จะต้องเข้าไปรับตำแหน่งใหม่ แต่ถ้าหมอดูบอกว่าอีก ๒ วันถึงจะเข้าไปรับตำแหน่ง

ได้ ก็ต้องเชื่อหมอ ถึงแม้ว่าจะไปวันอื่นได้หรือไม่ จริงๆ ก็ได้ แต่กลับเป็นจุดเล็กๆ ที่อยู่ในใจ กลายเป็นเรื่องรบกวนจิตใจ ถ้าการทำหน้าที่ในกระทรวงนี้ราบรื่นดีตลอด จุดเล็กๆ ในจิตใจนี้จะค่อยๆ หายไป แต่ถ้าการทำหน้าที่ไม่ราบรื่น เกิดปัญหาตามโลกธรรม ก็จะต้องย้อนกลับไปที่ถึงตอนที่หมอเชื่อว่าหมอดูห้ามไม่ให้ไปทำงานวันนี้ก็ยังไม่ไป ทั้งๆ ที่ก็ไม่เกี่ยวกับโดยตรง เพราะเป็นเรื่องปกติที่สามารถเกิดขึ้นได้ ก็จะกลายเป็นการซ้ำเติมจิตใจเข้าไปอีกว่าไม่ยอมเชื่อหมอดู แต่ถ้าเขาเชื่อแต่แรก ถึงแม้จะเกิดเรื่องขึ้น เขาก็จะไม่โทษหมอดูเพราะไม่มีจุดเล็กๆ ที่เกิดขึ้นในจิตใจมาก่อน จึงกลายเป็นเรื่องของจิตใจเท่านั้น^{๒๔} ท่านยังกล่าวเสริมตัวอย่างเพิ่มเติมอีกว่า...เรื่องทำมาหากิน เขาถือเรื่องความมั่นใจสบายใจเป็นหลัก การไหว้พระในชาวพุทธศาสนาถือว่าเป็นเรื่องสำคัญ โดยเฉพาะผู้ที่ทำการค้าขายทำธุรกิจ เหล่านี้จะแสวงหาเกจิอาจารย์ หมอดู สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ยกตัวอย่าง ชาวสิงคโปร์ มาเลเซีย ซึ่งเป็นพวกค้าขาย เขาถือเอาความสบายใจ ความมั่นใจเป็นหลัก จึงเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ พระพุทธรูป เชื่อเรื่องฤกษ์ยามนาที ดวงดาว เพื่อให้เกิดความสบายใจในการประกอบอาชีพ

ความสำคัญในส่วนของผู้นำฤกษ์ไปใช้ จะต้องมีความวิริยะอุตสาหะเพื่อประโยชน์ในความสุข ความเจริญของชีวิต ดังคำให้สัมภาษณ์ของอ.ดร.กฤติกาวัลย์ หิรัญสี ตอนหนึ่งในเรื่องคุณประโยชน์ของการใช้ฤกษ์ ท่านได้ให้เหตุผลประกอบความสัมพันธ์นี้ว่า....หลักการทางวิชาโหราศาสตร์การให้ฤกษ์ มุ่งหวังให้เกิดประโยชน์กับผู้นำฤกษ์ไปใช้อย่างมีเหตุผล ฤกษ์เป็นเพียงส่วนประกอบ เป็นกำลังใจในการกระทำกิจการนั้นๆ ให้สำเร็จลุล่วง ฤกษ์จะบังเกิดผลได้ ผู้ใช้ก็ต้องประกอบด้วยคุณธรรม มีความวิริยะอุตสาหะ มีความเพียรไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค และความลำบาก ถ้าเป็นบุคคลเกียจคร้าน ไม่ประกอบกิจการงานใดๆ ไม่มีความอดทนต่อความยากลำบาก เอาแต่นั่งรอให้ดวงดาวหรือฤกษ์ที่ดีมาส่งผลอย่างเดียวยตามที่โหราจารย์ให้มาย่อมไม่บังเกิดผลใดๆ ขึ้น ฤกษ์จะบังเกิดผลให้เห็นนับแต่วันเริ่มดำเนินการ และส่งผลให้ยาวนานไปถึงในอนาคต จะเห็นได้ว่าฤกษ์หรือเวลาที่เป็นมงคลนั้นส่งผลยาวไกลจากอดีต จนมาถึงปัจจุบัน ในหลายๆ ด้าน ส่วนผลเสียในเรื่องที่เกี่ยวกับการให้ฤกษ์คือบุคคลที่นำฤกษ์ไปใช้ขาดความเข้าใจที่ถูกต้อง เชื่อแบบมโนว่าฤกษ์นั้นจะบันดาลให้ชีวิตพลิกผันไปได้โดยไม่ต้องทำอะไร นั่นเป็นความเข้าใจที่ผิดอย่างมาก ความหมายของฤกษ์ที่ดี มั่งมี

^{๒๔} สัมภาษณ์ พระราชปรีดีกวี (สมจินต์ สมมาบุญโญ), ศาสตราจารย์ ดร., อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๙.

ด้วยทรัพย์สินตามที่โหรให้มานั้น ต้องประกอบด้วยควมมีคุณธรรม ความขยันหมั่นเพียรของบุคคลผู้นั้นด้วย มิฉะนั้นฤกษ์ก็จะมีปรากฏผลใดๆ^{๒๕}

อ.ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญ ได้กล่าวถึงผลดีของการใช้ฤกษ์ในด้านการเตรียมความพร้อมว่า... เรื่องฤกษ์ยาม เป็นเรื่องจังหวะ เรื่องการเลือกสรรเวลาในการกระทำการ มุ่งหวังจะให้ประสบความสำเร็จ การเลือกสรรเวลาที่จริงเป็นเรื่องที่ดี เพื่อให้เกิดความพร้อม ได้มีการตระเตรียมตัวประสบความสำเร็จจริงๆ การเรียนโหราศาสตร์ เป็นการเรียนเกี่ยวกับเวลาที่ดี และไม่ดี เวลาที่กลางๆ เวลาฝ่ายดี เมื่อไหร่จะมีคราวดี เมื่อไหร่จะมีคราวร้าย เมื่อรู้ไว้ก็เป็นเรื่องที่ดี ที่สามารถจะปรับปรุงแก้ไข หรือเตรียมพร้อมก็ยังได้ ดังนั้น เรื่องฤกษ์ ถ้ามองเผินๆ ฤกษ์ก็เป็นการเตรียมความพร้อมอย่างหนึ่ง ถ้าไม่มีฤกษ์เสียเลย ความเตรียมพร้อมก็ยังไม่เกิด^{๒๖}

ขอยกตัวอย่าง การใช้ฤกษ์ในการก่อสร้างถาวรวัตถุ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม ที่สำคัญดังนี้ ...พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จไปทรงวางศิลา ก่อพระฤกษ์ เมื่อวันที่ ๑๓ กันยายน พ.ศ.๒๔๓๙ และได้พระราชทานเปลี่ยนนาม “มหาธาตุวิทยาลัย” เป็น “มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติยศของพระองค์ ตามประกาศพระราชปรารภในการก่อพระฤกษ์สังฆเสนาสน์ราชวิทยาลัย ร.ศ.๑๑๕ (พ.ศ.๒๔๓๙) ความตอนหนึ่งว่า “ให้ตั้งวิทยาลัยที่เล่าเรียนพระไตรปิฎก แลวิชาชั้นสูงขึ้น ๒ สถานๆ หนึ่งเป็นที่เล่าเรียนของพระสงฆ์ฝ่ายธรรมยุติกนิกาย ได้ตั้งไว้ที่ วัดบวรนิเวศวรวิหาร พระอารามหลวง พระราชทานนามว่า มหาจุฬาราชวิทยาลัย อีกสถานหนึ่ง เป็นที่เล่าเรียนของพระสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย ตั้งไว้ที่วัดมหาธาตุวรวิหารพระอารามหลวง มีนามว่า มหาธาตุวิทยาลัย

... นับตั้งแต่ที่ทรงวางศิลาก่อพระฤกษ์จนถึงวันนี้ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นสถานศึกษาที่มีความเจริญรุ่งเรืองสถาพรมาโดยตลอด เป็นมหาวิทยาลัยที่เป็นสถานศึกษาชั้นอุดมศึกษาของพระสงฆ์ และ คฤหัสถ์ ที่ศึกษาสำเร็จไปแล้วหลายรุ่น ปัจจุบันมีการศึกษา เป็นระดับปริญญาตรี ๒๖ สาขาวิชา หลักสูตรระดับปริญญาโท จำนวน ๒๒ สาขาวิชา หลักสูตรระดับปริญญาเอก จำนวน ๑๑ สาขาวิชา

^{๒๕} สัมภาษณ์ ดร.กฤติกาวัลย์ หิรัญสิ ผู้อำนวยการสถาบันโหราศาสตร์ไทย-สากล, เมื่อวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๐. เวลา ๑๖.๐๐ – ๑๘.๓๐ น.

^{๒๖} สัมภาษณ์ ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญ นายกสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ, ประธานมูลนิธิสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ, ประธานมูลนิธิอุทกศาสตร์คุณ (เสริม สุวพณโน), The Great Astrologer of Asia 2011 ,2018 เมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๐.

รวมจำนวนผู้ที่จบหลักสูตร ปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอกทุกสาขาวิชา ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ จนถึงปี พ.ศ. ๒๕๕๘ แล้วจำนวน ๓๒,๒๓๐ รูป/คน^{๒๗} ..

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าฤกษ์ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ เป็นการยังประโยชน์ให้กับผู้ที่นำฤกษ์ไปใช้ ตามความต้องการ เรียกว่าฤกษ์ที่เกิดขึ้นด้วยอำนาจของมนุษย์ เพราะสามารถใช้การคำนวณตามหลัก วิชาการให้ฤกษ์เลือกวัน และ เวลาที่เหมาะสม เป็นชัยมงคลกับตนได้ ในส่วนของผลเสียที่จะเกิดขึ้น เพราะฤกษ์นั้นอยู่ที่ผู้นำฤกษ์ไปใช้ ไม่เข้าใจในการปรับผลสำเร็จของฤกษ์เข้ากับการกระทำของตนเอง เช่น โหรผู้ให้ฤกษ์มอบฤกษ์มหัทธโน ในการประกอบกิจการให้ หมายความว่าให้บังเกิดความร่ำรวยใน กิจการ ซึ่งตนเองต้องมีความขยันหมั่นเพียรประกอบด้วย จึงจะเพิ่มพูนรายได้ทรัพย์สินให้มากขึ้น มิใช่ นั่งอยู่เฉยๆ ไม่ประกอบงานใดรอให้ฤกษ์ส่งผลอย่างเดียว ก็ยากที่จะบังเกิดผลในทางร่ำรวยมั่งคั่งใน ชีวิตขึ้นมาได้ พลังของดาวพระเคราะห์ที่สามารถส่งกระแสให้บุคคลในวัน,เวลาที่เหมาะสม เป็นส่วนที่ เข้ามาสนับสนุนส่งเสริมให้การกระทำของบุคคลนั้นสัมฤทธิ์ผลไม่สูญเปล่า

ส่วนฤกษ์ที่เกิดขึ้นด้วยอำนาจของกรรม หรือด้วยอำนาจของเทพดาฟ้าดิน เช่น กำเนิด ของมนุษย์ และสัตว์ ตลอดจนนิमित และความเป็นไปต่างๆ ไม่สามารถเลือกหรือกำหนดได้ เพราะ ในขณะที่คนเกิดมานั้นจะเป็นวัน,เดือน,ปี,เวลา อะไรก็ตามแต่ การโคจรของพระจันทร์ และดาวเคราะห์ต่างๆ บนท้องฟ้าก็โคจรไปอยู่เป็นที่เหมาะสมทางเบื้องสูงส่งกระแสอิทธิพลเป็นคลื่นเคลื่อนตกลง มาต้องร่างกายของคนเกิดขณะนั้น ถ้าเป็นกระแสอิทธิพลดี ก็เรียกว่าคนๆ นั้นเกิดมาฤกษ์บนดี หาก ตรงกันข้ามก็หมายถึงคนๆ นั้นเกิดมาในฤกษ์ที่ไม่ดี^{๒๘} ในทางพระพุทธศาสนา พระพุทธองค์ไม่ทรง สนับสนุนให้ยึดถือในเรื่องฤกษ์ยาม แต่ให้ยึดมั่นในกรรม คือการกระทำอันประกอบด้วยเจตนาเป็น สำคัญ ดวงดาวไม่ได้มีอิทธิพลโดยตรงที่จะกำหนดชีวิตคนให้เป็นคนดีหรือชั่วได้ แต่การจะเป็นคนดี หรือชั่วนั้น อยู่ที่การกระทำ นี่เป็นโลกทัศน์โหราศาสตร์เชิงพุทธ (Buddhist Astrology)^{๒๙} ในทาง

^{๒๗} พระศรีคัมภีรญาณ รศ.,ดร. และคณะ, ประวัติและพัฒนาการมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ๒๑ เซ็นจูรี่จำกัด, ๒๕๕๘), หน้า ๑๓๘.

^{๒๘} สิงห์โต สุริยาอารักษ์,โหราศาสตร์ไทยขั้นสูง เรื่องฤกษ์และการให้ฤกษ์ การคำนวณดวงพิชัย สงคราม,(กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เลื่องเสียงธรรมประทีป, ม.ป.ป.), หน้า ๕๙-๖๒.

^{๒๙} พระมหายยุทธ อธิธมโม (พลม่น), ศิกษาวิเคราะห์รูปแบบการประยุกต์ใช้แนวคิดเรื่องดาราศาสตร์ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา, พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พระพุทธศาสนา), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๑๖๗.

พระพุทธศาสนา คือ กรรมที่ดำเนินไป การให้ผลของกรรม จะบังเกิดขึ้นตามจังหวะของเวลา ตามความแรง และตามหน้าที่

๔.๓.๒ ผลเสียของการใช้ฤกษ์ ที่ส่งผลต่อวิถีการดำเนินชีวิต

ผลเสียในด้านสภาวะทางใจนั้น พระราชปริยัติกวีกล่าวถึงผลเสียของการเชื่อ หรือใช้ฤกษ์ว่า....ต้องดูเป็นกรณีไป ต้องใช้วิจารณญาณ ถ้าเป็นเรื่องที่เร่งด่วนมีความจำเป็นจริงๆ แต่ยังเชื่อฤกษ์นานาที่อยู่ แล้วส่งผลให้เกิดความเสียหาย ก็ถือว่าเป็นผลเสียไป แต่ถ้าเรื่องไม่เร่งด่วน ยังสามารถรอได้ ละเว้นได้ อย่างนี้ก็สามารถเชื่อไว้ได้ เพื่อไม่ให้เกิดรอยตะขิดตะขวงใจ^{๓๐}

ดร.กฤติกาวัลย์ หิรัญสิ กล่าวถึงฤกษ์ส่งผลเสียความตอนหนึ่งว่า...ผลเสียในเรื่องที่เกี่ยวกับการให้ฤกษ์คือบุคคลที่นำฤกษ์ไปใช้ขาดความเข้าใจที่ถูกต้อง เชื่อแบบมโนว่าฤกษ์นั้นจะบันดาลให้ชีวิตพลิกผันไปได้โดยไม่ต้องทำอะไร นั้นเป็นความเข้าใจที่ผิดอย่างมาก ความหมายของฤกษ์ที่ดี มั่งมีด้วยทรัพย์สินตามที่โหราให้มานั้น ต้องประกอบด้วยคุณธรรม ความขยันหมั่นเพียรของบุคคลผู้นั้นด้วย มิฉะนั้นฤกษ์ก็จะไม่ปรากฏผลใดๆ^{๓๑}

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การนำฤกษ์ไปใช้ในทางที่ผิด ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญได้กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า...การให้ฤกษ์ไปในทางไม่ดี เป็นฉันทฤกษ์ ฝ่ายอกุศล เพราะฉะนั้น ในวิชาการให้ฤกษ์ ก็จะมีบารมีฤกษ์ฝ่ายอกุศล ฉันทฤกษ์ฝ่ายอกุศล อยู่ที่คนเอาไปใช้ เวลานี้สำคัญนะ เมื่อเราบอกว่าฤกษ์คือเวลา เพราะฉะนั้นก็ต้องมีเวลาที่เหมาะ ที่ควร กับเวลาที่ไม่เหมาะ ไม่ควร จึงต้องใช้ฤกษ์ให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพดินฟ้าอากาศ สภาพจิต สภาพสังคม ผลิตผล เรื่องฤกษ์ไปกว้าง ทำอย่างไรให้

ผลเสียที่เกิดจากการนำฤกษ์ไปใช้ในทางที่ผิด ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญได้กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า...การให้ฤกษ์ไปในทางไม่ดี เป็นฉันทฤกษ์ ฝ่ายอกุศล เพราะฉะนั้น ในวิชาการให้ฤกษ์ ก็จะมีบารมีฤกษ์ฝ่ายอกุศล ฉันทฤกษ์ฝ่ายอกุศล อยู่ที่คนเอาไปใช้ เวลานี้สำคัญนะ เมื่อเราบอกว่าฤกษ์คือเวลา เพราะฉะนั้นก็ต้องมีเวลาที่เหมาะ ที่ควร กับเวลาที่ไม่เหมาะ ไม่ควร จึงต้องใช้ฤกษ์ให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพดินฟ้าอากาศ สภาพจิต สภาพสังคม ผลิตผล เรื่องฤกษ์ไปกว้าง ทำอย่างไรให้

^{๓๐} สัมภาษณ์ พระราชปริยัติกวี (สมจินต์ สมมาบุญโญ), ศาสตราจารย์ ดร., อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๓๑} สัมภาษณ์ ดร.กฤติกาวัลย์ หิรัญสิ ผู้อำนวยการสถาบันโหราศาสตร์ไทย-สากล, เมื่อวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๐.

เหมาะสม เป็นศุภมงคล เมื่อทำการแล้วก็สำเร็จ หัวใจฤกษ์น่าจะอยู่ตรงนี้ ห้วงเวลาที่สมควร ที่เหมาะสม ฤดูกาล ให้เหมาะสมกับกาละ เทศะ ดินฟ้าอากาศ^{๓๒}

ความรู้ที่เกี่ยวกับเรื่องฤกษ์ และกลุ่มดาวฤกษ์ได้กล่าวไว้อย่างละเอียด ในบทที่ ๒ การที่ดาวนักษัตรที่ครอบครองฤกษ์จะส่งผลในทางดี หรือในทางเสื่อมเสีย ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ และกฎเกณฑ์ในการวางฤกษ์ ตามตำราของการวางฤกษ์อย่างถูกต้องอีกด้วย

๔.๔ การผสานประโยชน์ในความเชื่อเรื่องฤกษ์ทางโหราศาสตร์ไทย กับการให้ผลของกรรม

ตามคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า ความเชื่ออันเป็นพื้นฐานด้านจิตใจของมนุษย์มีกระบวนการที่ส่งเสริมในหลายรูปแบบ ก่อให้เกิดพฤติกรรมของบุคคลที่ประพฤติปฏิบัติสืบต่อกันมาถ้าความเชื่อนั้นอยู่บนรากฐานของความมีเหตุผล ไม่ใช่เชื่อแบบหลงมกมาย ความเชื่อนั้นก็นำมาพิจารณา ประกอบกับหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่มีความเชื่อในเรื่องของกรรมและการให้ผลของกรรมอันเป็นกฎตามธรรมชาติอย่างชัดเจนอยู่แล้ว ดังปรากฏในคำสัมภาษณ์ ดร.กฤติกาวัลย์ หิรัญสิริ ความตอนหนึ่งว่า...กรรม ในความหมายตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท พระพุทธเจ้าได้ตรัสความหมายของกรรมไว้หมายถึงการกระทำอันประกอบด้วยเจตนา คือ ทำด้วยความตั้งใจ หรือ จงใจทำ จะดีหรือ ชั่ว ก็ตาม กรรมในระดับเจตนา นั้น หมายถึง เจตนาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการก่อกำเนิดกรรมหรือ การกระทำ ของบุคคล แสดงออกถึงความตั้งใจ ถ้าเป็นการกระทำที่ไม่มีเจตนา ยังไม่เรียกว่ากรรม ในความหมายทางธรรม ตัวเจตนา นั้น เป็นตัวกำหนดให้การกระทำของบุคคลเกิดขึ้นทั้งด้วยทางกาย ทางวาจา และทางใจ^{๓๓}

ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญ ได้ให้ความสำคัญเรื่องกรรมกับการศึกษาวิชาโหราศาสตร์ ความว่า...โหราศาสตร์เป็นเรื่องของอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา อยู่ในโหราศาสตร์ด้วยนะ เพราะมีการหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงไป เพราะฉะนั้นการเรียนวิชาโหราศาสตร์ ก็จะทำให้รู้กฎแห่งการเปลี่ยนแปลง เพียงแต่ว่าจะนำไปใช้ประโยชน์ได้มากน้อยแค่ไหน ตัวอย่างพระพุทธเจ้า ท่านทรงตัดบ่วง ปฏิจจสมุปบาท

^{๓๒}สัมภาษณ์ ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญ นายกสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ, ประธานมูลนิธิสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ, ประธานมูลนิธิอุทกศาสตร์ (เสริม สุวพจน์), The Great Astrologer of Asia 2011 ,2018 เมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๓๓}สัมภาษณ์ ดร.กฤติกาวัลย์ หิรัญสิริ ผู้อำนวยการสถาบันโหราศาสตร์ไทย-สากล, เมื่อวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๐.

พระอาจารย์ท่านก็วินิจฉัยว่า เนื่องจากเจ้าชายสิทธัตถะเมื่อครั้งพระเยาว์ ทรงเรียนวิชาโหราศาสตร์ ในต่อมาก็ได้ความรู้ทางวิชาโหราศาสตร์มาใช้ และท่านสามารถมองเห็นบ่วงปฏิจสมุပ္บาท และตัด วงจรได้ ถ้าท่านไม่มีพื้นความรู้เดิมด้วยวิชาโหราศาสตร์ก็อาจจะตัดบ่วงไม่ได้ ซึ่งเป็นคำวินิจฉัยของ สมเด็จพระพุทธอาจารย์โตท่านว่าอย่างนั้น^{๓๔}

พระราชปรีดิกวีกล่าวถึงกรรมในทางพระพุทธศาสนาว่า...พุทธภาษิตบอกเรื่องวิถีชีวิต ของคน เรื่องดี เรื่องร้ายของคนขึ้นอยู่กับกายกรรม วาจากรรม มโนกรรม ขึ้นอยู่กับกรรมของบุคคล ซึ่งเป็นหลักพระพุทธศาสนาเบื้องต้น หลักคิดในการดำเนินชีวิตให้เชื่อถือความสุจริตทางกาย วาจา ใจ^{๓๕}

พระสารประเสริฐ (ตรี นาคะประทีป) ได้ให้ ทรรศนะเกี่ยวกับ พระพุทธศาสนา และ โหราศาสตร์ ไว้ใน หนังสือ “โลกธาตุ”^{๓๖} ความว่า ข้าพเจ้ามักได้ยินท่านผู้ใหญ่พูดว่า สำหรับพุทธ ศาสนิกแท้ ดูไม่มีความจำเป็นอะไรที่จะข้องแวะกับโหราศาสตร์ เพราะพระพุทธศาสนาสอนไว้สม เหตุ สมผลดีที่สุดแล้วว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว และก็ได้ยินพระโหราจารย์แสดงมัตถยาธิบายว่า โหราศาสตร์นั่นเองเป็นอุปการะช่วยให้บุคคลทำดีและได้รับผลดีตามคำสอนนั้น ยกเหตุว่า ทุกคนอยาก ได้ผลดีด้วยกันทั้งนั้น และก็พยายามประกอบเหตุอันดี ครั้นแล้วหาได้ประสพผลดีสมใจคาดทุกคนไม่ เพราะผลดีนั้นมิได้ตั้งร้อยอย่าง และเหตุประกอบอันจะนำไปหาผลดีนั้นเล่า ก็มีตั้งพันประการ ไม่ทัน ทราบรายละเอียดก่อนว่า ประการไหนจะให้ผลดีอย่างไรแก่ตนแน่ ก็ต้องเดาสุ่มไปตามเพลง ถ้าผลดี อยู่ทางหนึ่ง เหตุที่ประกอบนั้นเลี้ยงไปเสียทางหนึ่ง ถึงจะเป็นเหตุที่ดี ก็ย่อมคลาดแคล้วไปจากผลที่ดี หวังไว้ แม้เผชิญได้ผลดีมาใหม่ ก็ไม่ใช่ที่ประสงค์ เสมือนเดินทางผิด หากจะถึงที่อื่นดี ก็มีใช้ที่มุ่งหมาย โหราศาสตร์เป็นเครื่องส่องทางให้เดินตรงไปยังสายที่ต้องการผล โดยไม่เสียเวลาเปล่า ท่านพระสาร ประเสริฐเป็นผู้รอบรู้ทั้งทางโลก และทางธรรม เล็งเห็นว่า โหราศาสตร์นั้นถ้ารู้จักเลือกทำเหตุที่ดี เพื่อให้ได้ผลที่ดีตามต้องการนั้น ก็จะเป็นประโยชน์ที่อยู่ในกรอบของพระพุทธศาสนา

^{๓๔} สัมภาษณ์ ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญ นายกสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ, ประธานมูลนิธิสมาคม โหราศาสตร์นานาชาติ, ประธานมูลนิธิอุทกศาสตร์ (เสริม สุวทณโน), The Great Astrologer of Asia 2011 ,2018 เมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๓๕} สัมภาษณ์ พระราชปรีดิกวี (สมจินต์ สมมาปญโญ), ศาสตราจารย์ ดร., อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหา จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๓๖} พระสารประเสริฐ, โลกธาตุ, (กรุงเทพมหานคร: คณะอนุกรรมการจัดทำเอกสารและบทความสดุดี บุคคลสำคัญ สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ, ๒๕๓๘), หน้า ๙-๑๐.

ปัจจุบันสังคมไทยตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของกระแสวัตถุนิยม และบริโภคนิยมตามอย่างชาติตะวันตก เมื่อหลักธรรมเรื่องกรรมถูกบิดเบือนไปจากหลักคำสอนเดิมในพระพุทธศาสนา "ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว" เป็นการวัดผลของความดีกันที่วัตถุ คนในสังคมจึงต้องการเป็นเจ้าของวัตถุ และความร่ำรวยโดยไม่สนใจที่จะทำงานให้เหนื่อยยาก ด้วยวิธีการที่ผิดกฎหมายและผิดศีลธรรม เช่น ค้ายาเสพติด อาชญากรรม โจรกรรม เป็นต้น ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ที่ปกติสุขของสังคมส่วนรวม ดังที่นักปราชญ์และนักวิชาการในพระพุทธศาสนาได้อธิบายไว้ ดังต่อไปนี้

ท่านพุทธทาสภิกขุ ได้กล่าวไว้ว่า "...ความเชื่อเรื่องกรรมที่ไม่ถูก คือ เรามองกรรมไปที่สิ่งของ ที่เงินทองของนอกกาย จะไปเพื่อกันนั้น ซึ่งเป็นความเชื่อที่ไม่ถูกต้องแต่ไม่ได้มองที่ผลของมัน คือความดี ความชั่ว อันมีอยู่แล้วในกรรมนั้น ซึ่งจิตใจเราสัมผัสได้ทุกครั้งที่เราทำกรรม"^{๓๗}

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ประยุตโต) ได้กล่าวไว้ว่า หลักกรรมเป็นปัญหาแก่เรามากนั้น ไม่ใช่เป็นหลักธรรมใหญ่หรือสำคัญอย่างเดียว แต่เป็นเพราะเราได้มีความเข้าใจคลาดเคลื่อนและสับสนเกิดขึ้นพอกพูนต่อๆ กันมา เพราะฉะนั้นต้องทำความเข้าใจเรื่องกรรมนอกจากจะทำความเข้าใจในตัวเองแล้วยังมีปัญหเพิ่มขึ้น คือ จะต้องแก้ความเข้าใจคลาดเคลื่อนสับสนในเรื่องกรรมนั้นด้วย... ความเข้าใจของคนทั่วไปเกี่ยวกับกรรมว่า ประการแรกคนโดยมากมองกรรมไปในแง่ตัวผล ประการต่อไปเราพูดถึงกรรมโดยมุ่งเอา แรงชั่ว แรงไม่ดี... นอกจากนั้นมุ่งไปในแง่อดีต โดยเฉพาะมุ่งเอาชาติหน้าเป็นสำคัญพูดง่ายๆ ว่า คนทั่วไปมองความหมายของกรรม ในแง่ผลร้ายของการกระทำชั่วในอดีตชาติ...^{๓๘} และค่านิยมของสังคมที่ยกย่องวัตถุนิยมกระทบกระเทือนต่อหลักกรรม เวลาเราพูดว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่วคนส่วนมากนึกถึงค่านิยมที่เป็นวัตถุ^{๓๙}

อาจารย์วิน อินทสระ ได้กล่าวไว้ว่า“ คนส่วนมากมักถือเอาความสุข ความสมปรารถนาในชีวิตปัจจุบันเป็นมาตรฐาน วัดความดี คือ ความดีต้องมีผลออกมาเป็นความสุขความสมปรารถนาเป็นลาภ ยศ สรรเสริญ สุข ความชั่วต้องมีผลตรงกันข้าม แต่ในความเป็นจริงแล้วไม่แน่นอนเสมอไป”^{๔๐}

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าตามที่ ท่านพุทธทาสภิกขุ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ประยุตโต) และอาจารย์วิน อินทสระ ได้อธิบายไว้นั้น เห็นได้ว่าปัจจุบันคนไทยมีความเชื่อเรื่องกรรม ที่คลาดเคลื่อน

^{๓๗} พุทธทาสภิกขุ, กรรมและการอยู่เหนือกรรม , (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ๒๕๓๙), หน้า ๒๐.

^{๓๘} พระธรรมปิฎก, (ป.อ.ประยุตโต), เชื้อกรรม รู้กรรม แก่กรรม, หน้า ๕ - ๖.

^{๓๙} เรื่องเดียวกัน. หน้า ๓๔.

^{๔๐} วิน อินทสระ, หลักกรรมและการเวียนว่ายตายเกิด, หน้า ๔๕-๔๖.

ไปจากหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา คือคำว่า "กรรม" ถูกนำมาใช้ใน ความหมายถึง ผลของการกระทำไม่ดีของบุคคล ที่ทำไว้ในชาติก่อน ส่งผลในชาติปัจจุบัน และผลของกรรมดี ไม่ใช่ความดีที่จิตใจสัมผัสได้ แต่มุ่งถึงผลของการกระทำภายนอก อันเป็นผลที่ตนเองและผู้อื่นมองเห็นได้ง่าย เป็นวัตถุสิ่งของ เช่น ลาภ ยศ สรรเสริญ ความสุข ส่วนผลของกรรมชั่ว คือ เสื่อมลาภ เสื่อมยศ ถูกนินทา ทุกข์ ในสภาพสังคมโดยทั่วไปของทุกท้องถิ่นสิ่งที่มีความคล้ายคลึงกันคือความเชื่อดั้งเดิม ความเชื่อในศาสนา ความเชื่อในเรื่องพิธีกรรม และฤกษ์ยามที่ดี อันจะนำความเจริญ ความผาสุกมาสู่ชีวิต เพราะมนุษย์จะต้องเผชิญกับภาวะที่ไม่สบายใจ เกิดความไม่มั่นคงในจิตใจ เมื่อถึงเวลานั้น คนมักจะมุ่งเข้าหา พิธีกรรม และศาสนา เพื่อช่วย บำบัดรักษาจิตใจให้มีความเข้มแข็งขึ้น ความไม่มั่นคงทางจิตใจของมนุษย์นี้เป็น สาเหตุ แต่วิธีการที่จะบำบัดรักษาใจนี้เป็นเรื่องเฉพาะของแต่ละวัฒนธรรม แต่ละสังคม ไม่มีประเพณี พิธีกรรมของสังคมใดดีกว่าอีกสังคมหนึ่ง ทุกสังคม มีวัฒนธรรม มีวิธีการจัดการกับภาวะที่ไม่มั่นคงทางจิตใจของบุคคลที่แตกต่างกันออกไปตามความเชื่อของสังคมนั้นๆ ถ้าบุคคลมีความเข้าใจอย่างถูกต้องในเรื่องของกรรม และการให้ผลที่มีทั้งดี และไม่ดีตามเหตุที่ตนกระทำมา ประกอบกับมีความเข้าใจอย่างดีในเรื่องของฤกษ์ อันหมายถึงคราว หรือเวลาที่เหมาะสม ในการเสริมสร้างสิ่งที่ดีกระทำอยู่ให้ดีขึ้น ก็จะเป็นการประสานประโยชน์ให้เกิดขึ้นในทางที่ดีตามหัวข้อต่อไปนี้

ก. ทำให้เกิดปัญญามีหลักการคิดหาเหตุผลที่ถูกต้อง การที่จะมีความเชื่อในเรื่องฤกษ์ ก็ควรที่จะหาหลักการที่ถูกต้องในการวางฤกษ์และผลของการที่ฤกษ์ให้ผลมาประกอบ ดูความเหมาะสมกับเหตุการณ์ที่ต้องเลือกปฏิบัติ เช่นใครผู้ให้ฤกษ์กำหนดเวลาในการเข้ารับตำแหน่งเป็นเวลา ๑๐.๓๐ น.แต่เวลาของการทำงานจริงตามหน้าที่คือ ๘.๐๐ น. สิ่งที่ได้รับฤกษ์มาควรปฏิบัติคือ ไปทำงานให้ตรงกับเวลาของทางสำนักงานคือ เวลา ๘.๐๐ น.เพื่อแสดงให้เห็นถึงความเป็นคนที่มีความรับผิดชอบตรงต่อเวลา ส่วนเวลามงคลของฤกษ์ตามที่ใครให้คือเวลา ๑๐.๓๐ น. นั้นควรเป็นการเริ่มทำงานที่ได้รับมอบหมายใหม่ให้ลุล่วงไปจึงจะถูกต้อง มิใช่การเข้ามาในที่ทำงานสายโดยอ้างเวลาตามที่หมอบอก อันส่งผลกระทบต่อผู้ที่อยู่ในสายงานอย่างมากถือเป็นความไม่ถูกต้องในการทำงานทำให้เกิดการเสียประโยชน์ตั้งแต่วันแรก เพราะไม่รู้จักใช้ปัญญาในการเลือกปฏิบัติให้เหมาะสมกับเหตุการณ์

ข. ทำให้มีความเข้าใจอย่างถูกต้องในเรื่องของกรรมคือการกระทำ ในทางพระพุทธศาสนาเถรวาทนั้น มีความเชื่อว่า คนจะดี หรือ เลว ขึ้นอยู่กับกรรม ที่ประกอบขึ้นด้วยเจตนา โดยมีแรงกระตุ้นเป็นกิเลสของผู้กระทำทางทวารทั้ง ๓ คือ มโนกรรม กายกรรม วจีกรรม ทำให้กรรมหรือการกระทำนั้นสมบูรณ์ ถ้าเป็นแรงกระตุ้นฝ่ายดี ก็จะเป็นสาเหตุให้คนประพฤติดี แต่ถ้าเป็นแรงกระตุ้น

ฝ่ายชั่ว ความประพฤติก็เป็นไปในทางตรงข้าม และผลของการกระทำนั้นจะคงอยู่กับผู้กระทำเสมอทั้งในทางฝ่ายดี และฝ่ายชั่ว ไม่ได้ลบล้างหายไปไหน บุคคลประพฤติเช่นไรย่อมได้รับผลเช่นนั้น กรรมจึงเป็นทายาทโดยตรงของบุคคล ดังพระพุทธพจน์ที่กล่าวว่า “กมมสสุกา มาณว สตฺตา กมมทายาทา กมมโยนิ กมมพณฺฐุ กมมปฏิสรรณา กมม สตฺเต วิภชติ ยทิท หีนปฺปณฺีตตยาติ” ^{๔๑} ซึ่งแปลว่า “สัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของตน มีกรรมเป็นทายาท มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย กรรมย่อมจำแนกสัตว์ทั้งหลายให้เลวและดีต่างกัน ด้วยประการฉะนี้” ^{๔๒} เมื่อมีความเข้าใจถูกต้องในเรื่องของกรรม และการให้ผลจะช่วยทำให้มีวิจารณญาณในเรื่องของความเชื่อในฤกษ์ยาม และความสำเร็จเป็นอย่างดี ว่าทุกสิ่งทุกอย่างเกิดจากการกระทำของตนเองเป็นอันดับแรก ผลของการกระทำจะตามมาส่งผลให้ เมื่อคิดดี การกระทำดีผลที่ออกมาก็เป็นความสำเร็จที่ดีเช่นกัน ฤกษ์ที่มีองค์ประกอบคือดาวพระเคราะห์ที่โคจร ณ เวลาขณะนั้นจะมาส่งเสริมการกระทำให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ค.ทำให้บุคคลเกิดความเปลี่ยนแปลงในทางพฤติกรรมด้านความเชื่อ ไม่หลงงมงาย และไม่เฝ้ารอโชคชะตาอย่างเดียว พระพุทธองค์ทรงสอนให้รู้จักพึ่งตนเอง ไม่เกียจคร้าน มีความเพียรในการทำงานให้สำเร็จลุล่วง หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ

๔.๕ ทำดีของชาวพุทธที่มีต่อความเชื่อเรื่องฤกษ์ทางโหราศาสตร์ไทย

ความเชื่อของชาวพุทธในเรื่องฤกษ์ยังคงมีบทบาทอยู่ในสังคมไทย อันสืบเนื่องมาจากความเชื่อในระดับพื้นฐานในเรื่องของธรรมชาติ ความเชื่อในประเพณีที่ถือปฏิบัติกันมายาวนาน ความเชื่อในพระพุทธศาสนาที่มีหลักคำสอนให้ยึดถือในการกระทำและผลของการกระทำ นอกจากนั้นชาวพุทธยังมีความเชื่อในเรื่องของ นิमित ความฝัน การประกอบพิธีต่างๆตามฤกษ์ยาม ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญเพื่อเป็นสิริมงคลแก่ตัวเอง และครอบครัว วิถีชีวิตของชาวไทยพุทธ จะมีความผูกพันอยู่กับสิ่งเหล่านี้ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในหัวข้อบทก่อน ถึงแม้บุคคลบางกลุ่มจะไม่ยึดถือก็ตาม แต่ในสังคมส่วนใหญ่ก็ยังมีความนิยมในการหาฤกษ์ยามที่ดีในการปลูกสร้างถาวรวัตถุที่สำคัญ หรือหาฤกษ์ที่ดีในการเปิดห้างร้าน บริษัท ยังมีพิธีกรรมในการประกอบฤกษ์ต่างๆ เช่น พิธีแต่งงานตามฤกษ์ที่กำหนด ทุกพิธีที่ประกอบจะมีพิธีทางพระพุทธศาสนาเข้ามาเป็นส่วนสำคัญ เพราะชาวพุทธมีความเชื่อว่าการที่มีพระภิกษุมาร่วมในการประกอบพิธีถือเป็นมงคลสูงสุด ทุกพิธีของชาวพุทธจะมีการนิมนต์พระภิกษุมาร่วม

^{๔๑}ม.อ. (บาลี) ๑๔/๕๘๑, ๕๙๖/๓๗๖, ๓๘๕.

^{๔๒}ม.อ. (ไทย) ๑๔/๒๙๗/๓๕๖.

เจริญพุทธมนต์ก่อนประกอบพิธีต่างๆ จะเห็นได้ว่าพิธีกรรมที่เกิดขึ้นในกลุ่มของชาวพุทธศาสนิกชนนั้น บางพิธีก็ได้รับความเชื่อมาจากศาสนาพราหมณ์ หรือบางพิธีก็รับอิทธิพลจากศาสนาพราหมณ์โดยตรง ที่เป็นเช่นนี้เพราะพิธีกรรมทางศาสนาพราหมณ์สนองความต้องการของประชาชนได้มากกว่าพิธีกรรมในศาสนาพุทธ กล่าวคือคำสอนในศาสนาพุทธมุ่งด้านจริยธรรมและการใช้เหตุผล เน้นการพึ่งตนเอง หรือสติปัญญาเป็นหลัก ส่วนพิธีกรรมทางศาสนาพราหมณ์แสดงถึงการยอมรับความมีอยู่ของอำนาจภายนอกในรูปแบบต่างๆ เช่นอำนาจของเทพเจ้า เพื่อขจัดปกป้องอำนาจที่ร้ายแรงอย่างอื่น^{๔๓}

พระราชปรีดิทีเกวี่ (สมจินต์ สมมาปญโญ) ศาสตราจารย์ ดร. ได้ให้ความเห็นในเรื่องนี้ไว้ว่า

...การให้ฤกษ์มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตอย่างมากในปัจจุบัน เพราะเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต ในภาคศรัทธา และปัญญา เหมือนสมองสองซีก เป็นธรรมชาติที่อยู่ในตัวของบุคคลในเรื่องอารมณ์และเหตุผล ถ้าอยู่ในสภาวะปกติ ปัญญาจะอยู่ควบคู่ไปกับศรัทธา หรือเหตุผลจะควบคู่กันไป แต่ถ้าอยู่ในสภาวะที่ไม่ปกติ ศรัทธาเหมือนจะมีบทบาทเลื่อนำไปนิด ๆ คนที่ไม่เชื่อเรื่องโชคลาง หรือไม่เชื่อเรื่องฤกษ์ พอได้ประสบปัญหาชีวิตหนักๆ มีคนมาทัก หรือหมอดูหรือพระมาพูดแนะนำ เขาก็จะเชื่อหึ่งๆ ที่ไม่เคยเชื่อมาก่อน อันนี้เป็นเรื่องปกติ...แม้ในการสร้างบ้านแปลงเมืองตามหลักพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าก็ไม่ได้ปฏิเสธ เพราะในสมัยพระพุทธเจ้าเวลาจะก่อสร้างอะไรต่างๆ ในตามหลักพระพุทธศาสนาก็เชื่อในเรื่องของเทวดา ว่ามีหลายประเภท เทวดาที่อยู่ตามต้นไม้ก็จะเรียกว่า รุกขเทวดา เทวดาที่อยู่ประจำพื้นที่ พื้นดิน ก็จะเรียกว่า ภูมิเทวดา เทวดาที่อยู่ตามอากาศ เรียกว่าอากาศเทวดา เทวดาที่อยู่ในมหาสมุทรก็จะเรียกว่า สมุทรเทวดา ก็มีผีसांग เทวดาทุกที่ เพราะฉะนั้นในการสร้างบ้านแปลงเมือง ลงในพื้นที่ สร้างอาคารต้องอาศัยคนที่รู้ชัยภูมิพื้นที่ เขาจะดูออกว่าเทวดาที่อยู่ตรงนี้มีนิสัยเป็นอย่างไร ถ้าเทวดาที่อยู่ตรงที่ๆ นั้นมีนิสัยดี หรือมีตำแหน่งสูงอยู่ ก็จะทำให้การก่อสร้างเป็นไปอย่างราบรื่น แต่ถ้ามีนิสัยเกเร การสร้างก็就会有ความเดือดร้อนไม่หยุด ในวิถีชีวิตของคน การได้

^{๔๓} สุวิทย์ ทองศรีเกตุ, “การศึกษาวิเคราะห์อิทธิพลของศาสนาพราหมณ์ที่มีต่อพฤติกรรมทางศาสนาของพุทธศาสนิกชนจังหวัดนครศรีธรรมราช-วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต,(บัณฑิตวิทยาลัย,มหาวิทยาลัยมหิดล ๒๕๒๓),หน้า๓๙-๔๙.

ฤกษ์ผานาที หรือมีคนที่มีความรู้ในเรื่องแบบนี้มาช่วย จะทำให้เขามีความมั่นใจมากขึ้น ถึงแม้จะไม่ได้มีอิทธิพลทั้งหมด แต่ก็ถือว่าเป็นเรื่องของจิตใจ ทำให้มีความมั่นใจมากขึ้น...^{๔๔}

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ทศนะคติของชาวพุทธที่มีต่อความเชื่อในเรื่องฤกษ์ ยังคงเป็นสิ่งที่มิใช่บทบาท และเป็นทางเลือกในการที่จะดำเนินชีวิต ในการประกอบกิจการที่จะส่งผลให้ทางด้านจิตใจเป็นอันดับแรก เมื่อมีความเชื่อเกิดขึ้นว่าฤกษ์ที่ได้รับเป็นมงคล เป็นส่วนประกอบของความสำเร็จในกิจการนั้นๆ การกระทำทุกอย่างก็จะดำเนินไปด้วยความตั้งใจเพื่อผลสำเร็จในภายหน้า ความเชื่อเรื่องฤกษ์ยังคงมีผลต่อชาวพุทธอยู่เสมอ เพราะความเชื่อที่มีมาแต่โบราณว่าความสมบูรณ์ความมีสิริมงคลจะบังเกิดขึ้นตามฤกษ์ ตามเวลาที่เหมาะสม ถึงแม้ว่าในยุคสมัยนี้จะมีเทคโนโลยีมากมาย แต่บุคคลก็ยังยึดถือในเรื่องฤกษ์ยามอยู่ ตั้งแต่บุคคลในระดับผู้บริหารมาจนถึงระดับชาวบ้าน ยังนิยมการมีฤกษ์มีเวลาที่เหมาะสมในการประกอบพิธีสำคัญ แนวทางการปฏิบัติของชาวพุทธมักจะประกอบพิธีในทางพระพุทธศาสนาไปแล้วจึงประกอบพิธีตามขั้นตอนของฤกษ์ตามโหราจารย์กำหนดมา เช่น โหรให้ฤกษ์การประกอบพิธีมงคลสมรส ในทางปฏิบัติของพุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่จะต้องมีการนิมนต์พระภิกษุมารับเจริญพระพุทธมนต์เพื่อเป็นสิริมงคลก่อน แล้วจึงประกอบพิธีตามฤกษ์ที่โหรให้มาคือ การหมั้น การแต่งงานตามมา เป็นการแสดงให้เห็นว่าความเคารพ ความศรัทธาอันสูงสุดของชาวพุทธจะไม่พ้นความเคารพเชื่อมั่นในพระพุทธศาสนา แต่ความต้องการในเรื่องฤกษ์ยามยามดียังคงเป็นที่ต้องการเพื่อให้เกิดกำลังใจที่ดีในการเริ่มต้นชีวิต หรือในการเริ่มประกอบกิจการต่างๆ ความจริงแล้วเรื่องฤกษ์ยามกับการทำบุญในพระพุทธศาสนา คุณจะมีความสัมพันธ์เอื้อกันอยู่ แต่ต้องมีความเข้าใจที่ถูกต้องไม่เชื่อแบบมมายไร้เหตุผล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ถึงอิทธิพลของฤกษ์ที่มีต่อบุคคล การหาฤกษ์ยามยามดีเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตในสังคมไทย โดยมีความเชื่อเป็นพื้นฐานถึงความเป็นมงคล และความสำเร็จจะเรียกว่านับตั้งแต่เกิดก็ว่าได้ ดาวนักษัตรที่บอกฤกษ์ในดวงชะตากำเนิดก็จะส่งอิทธิพลบอกถึงนิสัยใจคอของท่านผู้นั้น เช่น ผู้ที่เกิดภายใต้ใจโรแห่งฤกษ์ หมายถึงชีวิตต้องอยู่กับการต้องช่วงชิง การแข่งขันจึงจะประสบกับความสำเร็จ ฤกษ์นี้มีความหมายได้ทั้งทางที่ดีและทางที่เสีย ในทางที่ดีคือการที่เจ้าชะตามักเป็นผู้ที่มีความพยายามในการต่อสู้ การแข่งขันเพื่อให้ถึงเป้าหมายที่วางไว้ ตัวอย่างที่เห็นได้จากดวงของนักกีฬาประเภทต่างๆ หรือผู้ที่มีความสามารถสอบชิงทุนในการศึกษามักมีฤกษ์กำเนิดของ

^{๔๔} สัมภาษณ์พระราชปริยัติกวี (สมจินต์ สมมาบุญโญ), ศาสตราจารย์ ดร.อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๙.

ดาวประจำตัวเสวยโจโรฤกษ์ ส่วนในทางที่เสียคือเจ้าชะตามักติดจะเอาเปรียบ หรือถ้าถูกเลี้ยงอบรมในทางที่ไม่ดี มักจะเป็นผู้ที่ทำความเสียหายในการทุจริตได้

จากข้อความที่ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ดร.กฤติกาพล หิรัญสี ในเรื่องอิทธิพลของฤกษ์ ท่านได้ให้คำอธิบายถึงเรื่องนี้ว่า...อิทธิพลในเรื่องฤกษ์ยังคงมีผลต่อชาวพุทธอยู่เสมอ เพราะความเชื่อที่มีมาแต่โบราณว่าความสมบูรณ์ความมีสิริมงคลจะบังเกิดขึ้นตามฤกษ์ ตามเวลาที่เหมาะสม ถึงแม้ว่าในยุคสมัยนี้จะมีความเจริญทางด้านเทคโนโลยีมากมาย แต่บุคคลก็ยังยึดถือในเรื่องฤกษ์ยามอยู่ ตั้งแต่บุคคลในระดับผู้บริหารมาจนถึงระดับชาวบ้าน ยังนิยมการมีฤกษ์มีเวลาที่เหมาะสมในการประกอบพิธีสำคัญแนวทางการปฏิบัติของชาวพุทธมักจะประกอบพิธีในทางพระพุทธศาสนาไปแล้วจึงประกอบพิธีตามขั้นตอนของฤกษ์ตามโหราจารย์กำหนดมา เช่น โหรให้ฤกษ์การประกอบพิธีมงคลสมรส ในทางปฏิบัติของพุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่จะต้องมีการนิมนต์พระภิกษุมาเจริญพระพุทธมนต์เพื่อเป็นสิริมงคลก่อน แล้วจึงประกอบพิธีตามฤกษ์ที่โหรให้มาคือ การหมั้น การแต่งงานตามมา เป็นการแสดงให้เห็นว่าความเคารพ ความศรัทธาอันสูงสุดของชาวพุทธจะไม่พ้นความเคารพเชื่อมั่นในพระพุทธศาสนา แต่ความต้องการในเรื่องฤกษ์ยามยังคงเป็นที่ต้องการเพื่อให้เกิดกำลังใจที่ดีในการเริ่มต้นชีวิต หรือในการเริ่มประกอบกิจการต่างๆ ความจริงแล้วเรื่องฤกษ์ยามกับการทำบุญในพระพุทธศาสนา ดูจะมีความสัมพันธ์เอื้อกันอยู่ แต่ต้องมีความเข้าใจที่ถูกต้องไม่เชื่อแบบงมงายไร้เหตุผล พระพุทธองค์ทรงสอนให้มีสติในการกระทำทุกอย่าง เพราะการขาดสติ ขาดปัญญาในการไตร่ตรองทุกการกระทำก็ไม่อาจบรรลุผลในทางที่ดีได้ แม้ว่าฤกษ์นั้นจะดีเพียงใดก็ตาม ในทางโหราศาสตร์ดาวนักษัตรมีอิทธิพลครอบคลุมในดวงชะตาของบุคคลนับตั้งแต่เกิด เช่นคนที่เกิดภายใต้กลุ่มดาวนักษัตรปูษะ อันประกอบด้วยราชาฤกษ์ บุคคลนั้นก็มีความเหมาะสมในการประกอบอาชีพที่เกี่ยวกับการรับราชการ ทำงานในสายงานของนักบริหาร เป็นต้น ข้าพเจ้าได้มีโอกาสสัมภาษณ์ท่าน ศาสตราจารย์(พิเศษ) จำรงค์ ทองประเสริฐ ราชบัณฑิต ถึงความเชื่อในอิทธิพลของฤกษ์ ท่านมีเมตตาตอบให้ทราบว่าตัวท่านนั้น เกิดภายใต้โจโรฤกษ์ ท่านอาจารย์ ทองเจือ อ่างแก้วเคยผูกดวงชะตาให้กับท่าน และให้คำพยากรณ์ไว้ว่า ท่านจะมีชีวิตที่เป็นได้ตั้งแต่มหาโจร ถึงสังฆราช แต่ท่านตอบว่า ท่านเลือกเดินสายกลางคือท่านไม่เป็นพระสังฆราช และไม่ประพฤติตนเป็นโจร แต่ท่านเลือกเป็นราชบัณฑิต ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ฤกษ์กำเนิดของท่านมีความหมายทั้งในทางที่ดี และทางที่เสีย แต่ตัวเจ้าของเลือกที่จะกระทำในทางที่ดีอิทธิพลในด้านดีก็ปรากฏเด่นชัดในชีวิต ตัวท่านราชบัณฑิตเองนั้น ท่านเป็นผู้ที่มีความขยันหมั่นเพียรในการศึกษาเล่าเรียนเป็นอย่างมาก มักสอบได้เป็นที่หนึ่งเสมอ ท่านสามารถสอบ

ได้ทุนไปศึกษาที่มหาวิทยาลัย YALE ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา และศึกษาจนสำเร็จ นี่คือผลของฤกษ์กำเนิดที่แสดงถึงการต่อสู้ การแข่งขัน ในชีวิตจนประสบผลสำเร็จ^{๔๕}

ในทางโหราศาสตร์ ถือตามคัมภีร์โลกธาตุ ที่ได้พรรณาถึงอิทธิพลของดวงดาว ที่มีต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์บนพื้นโลก เช่นดวงจันทร์ที่มีอิทธิพลต่อน้ำขึ้น น้ำลงในทะเล มหาสมุทร หาจำเพาะน้ำส่วนใหญ่ในพื้นโลกไม่ ย่อมมีอำนาจเกี่ยวไปถึงน้ำส่วนย่อย คือโลหิตในกายสตรีด้วย ผู้หญิงจึงมีฤดูตามกำหนดจันทร์คติ คิตเฉลี่ย๒๘ดิถีต่อครั้ง ที่ไม่พร้อมกันทุกคน เพราะเวลาเกิด ดวงจันทร์โคจรอยู่ในราศีและองศาที่ต่างกัน

ในประเด็นของฤกษ์ที่มีอิทธิพลต่อสังคม จะเห็นได้จากในสังคมส่วนที่เล็กที่สุด คือสังคมครอบครัวยังมีแบบแผนของการหาฤกษ์ หาวัน เวลาที่เป็นมงคลในการปลูกเรือน การขึ้นบ้านใหม่ การสมรส การทำขวัญเดือนเด็กก่อน การเริ่มต้นประกอบอาชีพ เพราะถือว่าเป็นการนำสิริมงคล ความรุ่งเรือง ความสำเร็จมาสู่บุคคลในครอบครัว ที่จะต้องเจริญเติบโต ไปทำประโยชน์ให้กับสังคมอื่นขยายต่อไปจนเป็นสังคมใหญ่ของคนหมู่มาก ฤกษ์ก็ยังมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตอยู่ในที่นี้ผู้วิจัยขอทำการวิเคราะห์ถึง เรื่องของฤกษ์ ที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของบุคคล และต่อสังคมส่วนรวม ในความหมายของคำว่า “ฤกษ์” อันหมายถึงคราวหรือเวลาที่เหมาะเป็นชัยมงคล เมื่อนำมาใช้ประกอบกับคำว่า “อิทธิพล” ตามความหมายข้างต้น เป็น “อิทธิพลของฤกษ์” จึงหมายถึงเวลาที่เหมาะสม ให้บังเกิดความสำเร็จ หรือให้เป็นไปตามความประสงค์ของบุคคลนั้น เพราะฉะนั้นการให้ฤกษ์ทางโหราศาสตร์ของโหราจารย์คือการหาเวลาที่เป็นชัยมงคลกับกิจการนั้นๆ ให้บังเกิดผลสำเร็จ โดยอาศัยการโคจรของดาวพระเคราะห์ในเวลานั้น

ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ถึงความสัมพันธ์ของดาวพระเคราะห์กับดวงชะตาของบุคคล ด้วยเชิงมุมที่ให้การสนับสนุนกัน การให้ฤกษ์คือการคำนวณหาระยะสัมพันธ์ที่ดีของดาวพระเคราะห์ที่โคจรในท้องฟ้าขณะนั้นว่าอยู่ภายใต้กลุ่มดาวนักษัตรที่ให้คุณกับดวงชะตาหรือไม่ ถ้าอยู่ในระยะเชิงมุมที่ดีก็จะบังเกิดความสำเร็จ และให้ผลที่ดีต่อบุคคล และต่อกิจการนั้นๆ นี่คือนิทธิพลของดาวพระเคราะห์ที่โคจรอยู่ในกลุ่มดาวนักษัตรที่ดีขณะนั้น เช่น ดาวพระเคราะห์กำลังโคจรอยู่ในกลุ่มของดาวนักษัตรภรณี อันครอบครองด้วย มหัทธโนฤกษ์ เป็นฤกษ์แห่งความมีทรัพย์ กิจการที่เปิดดำเนินการในเวลาขณะนั้นย่อมได้รับผลของความสำเร็จ มั่งคั่งด้วยทรัพย์สินเงินทอง เพราะกลุ่มของดาวนักษัตรภรณี

^{๔๕} สัมภาษณ์ ดร.กฤติกาวัลย์ หิรัญสิริ ผู้อำนวยการสถาบันโหราศาสตร์ไทย-สากล, เมื่อวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๐. เวลา ๑๖.๐๐ – ๑๘.๓๐ น.

กำลังให้ผลในเวลานั้น ท่านโหราจารย์กล่าวว่า ในกระบวนนักษัตรทั้ง ๒๗ นักษัตร นักษัตรปุษยะ เป็นนักษัตรที่มีศักดิ์ถาวรเด่นที่สุด เป็นสุภนักษัตรที่สามารถลดทอนโทษร้าย หรือข้อเสียหายที่เกิดจากสัมพันธภาพที่เป็นภัย ให้เบาบางลงเป็นกลางๆ ได้ หรือแม้ในชาตาคำเนิดมีสัมพันธภาพที่ไม่เป็นสุขมงคล ที่ขัดขวางกีดกันผลสำเร็จในชีวิต หรือนัก্ষัตรเจ้าการ หรือที่สถิตของจันทร์เป็นภัยแก่เจ้าชะตานักษัตรปุษยะมีอิทธิพลทำให้อำนาจร้ายนั้นกลายเป็นกลางได้ คุณภาพของนักษัตรปุษยะเป็นสุภะลักษณะ สามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงอิทธิพลร้ายในดวงชาตาได้ และนักษัตรปุษยะเป็นนักษัตรเยี่ยมเป็นพิเศษใช้ได้กว้างขวางในการหาฤกษ์ตามความมุ่งหวัง แต่ไม่เป็นสุภผลกับฤกษ์มงคลสมรส^{๔๖} เป็นต้น ดังนั้น เหตุผลของการที่ฤกษ์มีอิทธิพลเพราะในทางโหราศาสตร์ ฤกษ์ คือ กลุ่มดาวนักษัตรประจำในจักรราศีจัดไว้ ๒๗ หมู่ เรียกว่า “นักษัตรฤกษ์” เป็นที่หมายวงโคจรของจันทร์ในจักรราศีหรือ เรียกว่า “เรือนของจันทร์” ขอบเขตของนักษัตรอาศัยกำหนดเวลาจริงที่จันทร์โคจรได้ ๑๓ องศา ๒๐ ลิปดาของเส้นสุริยวิถี นับเริ่มต้นจากจุดแรกของจักรราศีที่ ๐ องศา ราศีเมษ ถึงจุดสุดท้าย ๓๐ องศา ราศีมีน รวม ๓๖๐ องศาครบรอบประมาณ ๒๘ วัน นักษัตรกลุ่มใดมีกำลังมากในการส่งรังสีที่เป็นพลังงานแผ่เข้ามาในบรรยากาศของโลก เมื่อจันทร์โคจรผ่านและสัมพันธ์กับรังสีนี้ ก็มีอิทธิพลพิเศษส่งผลสะท้อนลงสู่ผิวโลก หลักการของฤกษ์นี้ยังสามารถนำมาพยากรณ์ชะตาชีวิต ลักษณะความเป็นอยู่ของบุคคลได้ด้วย

จะเห็นได้ตั้งแต่สถาบันชั้นสูงสุด คือสถาบันพระมหากษัตริย์ ยังทรงมีโหรหลวงหาพระฤกษ์ที่เป็นมงคลถวายให้กับองค์พระมหากษัตริย์ เช่น พระฤกษ์ในการประกอบพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ อันเป็นพระราชพิธีที่สืบทอดมาแต่โบราณกาล เริ่มฤกษ์ตั้งแต่พระยาแรกนา และเทพีคู่หาบเงิน หาบทอง ทำการไถ หว่าน เมล็ดข้าวพันธ์พระราชทาน ไปจนจบพระราชพิธี ประชาชนและชาวเกษตรกรจะถือเป็นมงคลยิ่ง ที่จะได้เมล็ดพันธ์ข้าวไปทำการหว่านในพื้นที่นาของตน ที่เป็นดังนี้เพราะผู้ที่ทรงเป็นองค์ประธานในฤกษ์นี้คือพระมหากษัตริย์ ย่อมทำให้ฤกษ์นั้นมีอิทธิพลต่อไพร่ฟ้าประชาราษฎร์อย่างมาก เหตุการณ์ปัจจุบันที่เกี่ยวกับพระราชพิธีและฤกษ์อย่างมาก คือพระฤกษ์เกี่ยวกับพระราชพิธีในการบรมราชาภิเษก สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร ขึ้นเป็นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอย่างสมบูรณ์ตามโบราณราชประเพณี ในวันที่ ๐๔-๐๖ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๖๒ โดยเริ่มตั้งแต่

^{๔๖} เทพย์ สาริกบุตร, โหราศาสตร์ภาคนักษัตร (ฤกษ์) (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อุตสาหกรรมการพิมพ์, ๒๕๑๔), หน้า ๑๑๘.

วันที่ ๐๖ เมษายน พ.ศ.๒๕๖๒ ที่มีฤกษ์ในพิธีพลีกรรม ในการตักน้ำจากแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ทั่วราชอาณาจักรจำนวน ๑๐๗ แห่ง เพื่อมาทำน้ำอภิเชกสำหรับพระมหากษัตริย์ โหระหลวงกำหนดการพลีกรรมตักน้ำ ในเวลา ๑๑.๕๒-๑๒.๓๘ น. ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัดทั่วประเทศจะต้องเป็นผู้ตักน้ำใส่ขันสาคร และอัญเชิญมาที่พระอารามประจำจังหวัด

วันที่ ๐๘ เมษายน พ.ศ.๒๕๖๒ พิธีจุดเทียนชัย สมโภชน้ำศักดิ์สิทธิ์ เวลา ๑๗.๑๐-๒๒.๐๐น. ณ สถานที่ตามจังหวัดกำหนด

วันที่ ๐๙ เมษายน พ.ศ.๒๕๖๒ พิธีเวียนเทียนสมโภชน้ำอภิเชก เวลา ๑๐.๐๐-๑๒.๐๐น.

วันที่ ๑๐ เมษายน พ.ศ.๒๕๖๒ การเชิญคนโทน้ำอภิเชกของจังหวัดมาเก็บรักษาไว้ที่กระทรวงมหาดไทย

วันที่ ๑๘ เมษายน พ.ศ.๒๕๖๒ อัญเชิญคนโทน้ำไปยังวัดสุทัศน์เทพวรารามในเวลา ๐๗.๐๐น. และในเวลา ๑๗.๑๙น. เป็นการประกอบพิธีเสกน้ำพุทธมนต์รวม ณ พระวิหารหลวง วัดสุทัศน์เทพวราราม

ในวันที่ ๐๔ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๖๒ เวลา ๑๐.๐๙-๑๒.๐๐น. การพระราชพิธีบรมราชาภิเชก เริ่มด้วยการสรงพระมูรธาภิเชก ณ ขาลาพระที่นั่งจักรพรรดิพิมาน ทรงรับน้ำอภิเชก ณ พระที่นั่งอัฐทิศอุทุมพรราชอาสน์ ทรงรับเครื่องราชกกุธภัณฑ์ เครื่องบรมขัตติยราชวราภรณ์ และพระแสง ณ พระที่นั่งภัทรบิฐ จากนั้นทรงเลี้ยงพระ และพระสงฆ์ดับเทียนชัย

จะเห็นได้ว่าเวลาที่โหระหลวงกำหนดมาในแต่ละขั้นตอน เป็นเวลาที่ดาวนักษัตรฤกษ์ทรงอิทธิพลในฤกษ์นั้นๆ และไม่ขัดกับดวงพระราชสมภพขององค์พระมหากษัตริย์อย่างยิ่ง

ในสังคมของผู้บริหารสำคัญๆ ก็ยังนิยมในการให้โหราจารย์วางฤกษ์ที่ดีในการสร้างอาคาร เช่นการวางฤกษ์สร้างสนามบินสุวรรณภูมิ ฤกษ์ในการสร้างมหาวิทยาลัย สร้างโรงพยาบาล และสถานที่สำคัญอีกมากมายล้วนแล้วแต่มีฤกษ์ ของวัน เวลาที่เหมาะสมกับสถานที่นั้นๆ ทุกแห่ง ที่เป็นดังนี้เพราะ ทุกคนมีความมุ่งหวังให้สถานที่แห่งนั้นมีความเจริญ วัฒนาถาวรสืบต่อไป

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาถึงความเชื่อเรื่องฤกษ์ในคัมภีร์โหราศาสตร์ไทยที่มีผลต่อพุทธศาสนิกชนผู้ศึกษาได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ดังนี้ ๑. เพื่อศึกษาแนวคิดความเชื่อเรื่องฤกษ์ที่ปรากฏในคัมภีร์โหราศาสตร์ไทย ๒. เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องฤกษ์ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท ๓. เพื่อศึกษาแนวคิดความเชื่อเรื่องฤกษ์ที่ปรากฏในคัมภีร์โหราศาสตร์ไทย ที่มีผลต่อพุทธศาสนิกชน ผู้วิจัยได้แบ่งหัวข้อในบทนี้ออกเป็น ๕.๑ สรุปผลการวิจัย ๕.๒ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ ผลสรุปจากการวิจัย

๕.๑.๑ จากการศึกษพบว่าแนวคิดความเชื่อเรื่องฤกษ์ที่ปรากฏในคัมภีร์โหราศาสตร์ไทย นั้นมีการศึกษากันมายาวนาน สืบค้นจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์พบว่าเริ่มมาแต่ครั้งกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี พระยาสิทธิ ทรงเชี่ยวชาญในคัมภีร์ สूरียาตร ซึ่งแสดงชัดอยู่ในหลักศิลาจารึกหลักที่ ๔ และหลักที่ ๕ อาทิ เช่น ได้เปลี่ยนวันขึ้นต้นปีใหม่ ศักราชใหม่ โดยกำหนดวันขึ้นปีใหม่ เป็นวันเดือน ๕ ขึ้น ค่ำ ๑ และตัดปีเก่าให้สิ้นสุดลงในวันสิ้นเดือน ๔ (ผาลศุณานุต) ตามหลักที่นิยมกันในคัมภีร์สूरียาตร นอกจากนั้นในกำหนดพิธีการต่าง ๆ ที่จารึกในหลักศิลาดังกล่าว ยังได้คำนวณฤกษ์พระจันทร์ไว้ทุกตอน นอกจากนั้นยังทรงอนุญาตให้มีการศึกษาวิชาโหราศาสตร์สำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาเล่าเรียนโดยไม่จำกัดว่าเป็นหญิงหรือชาย ด้วยเหตุนี้วิชาโหราศาสตร์และการให้ฤกษ์ยามจึงมีการศึกษาสืบทอดต่อกันมา จะเห็นได้จากพระมหากษัตริย์ในสมัยต่อ ๆ มาจากราชวงศ์พระร่วงเจ้าก็ยังคงศึกษาและยึดถือในเรื่องฤกษ์จะเห็นได้จากพระฤกษ์ที่พระมหากษัตริย์ทรงเลือกใช้ให้เหมาะกับพระราชกรณียกิจต่าง ๆ เพื่อให้เกิดผลดี ป้องกันผลเสีย เช่นพระฤกษ์บรมราชาภิเษก พระฤกษ์ยাত্রาทัพในการทำศึกสงคราม เพื่อให้ได้รับชัยชนะ พระฤกษ์ฝังเสาหลักเมือง สร้างพระมหานคร เป็นต้น

๕.๑.๒ การศึกษาแนวคิดเรื่องฤกษ์ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท พบข้อความที่ปรากฏในคัมภีร์ญานนทียซึ่งเป็นหนังสือที่รจนาขึ้นเมื่อประมาณศตวรรษที่๑๐ โดยพระพุทธโฆสจารย์ได้กล่าวถึง วันสำคัญของพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยหลักการของโหราศาสตร์ และการทำสังคายนาพระธรรมวินัย โดยการปรากฏของดาวฤกษ์ ในวันที่ทรงประสูติคือวันศุกร์ภายใต้ดาวนักษัตรมาฆะ ทรงตรัสรู้ ในวันพุธ ภายใต้ดาวนักษัตรวิสาขะ และเสด็จดับขันธปรินิพพานวันอังคารภายใต้ดาวนักษัตรวิสาขะ และในวันที่มีการทำสังคายนา ในเดือน ๘ ข้างขึ้น ดาวนักษัตรดาวกัตติกาปรากฏ

พระเถระทั้งหลายผู้จะทำสังคายนา ได้เข้าไปกรุงราชคฤห์มหานคร ซึ่งสมบูรณ์ด้วยปัจจัย ๔ และจำพรรษาที่ราชคฤห์นั่นเอง การปรากฏของดาวนักษัตรที่สำคัญนี้เป็นกฎของธรรมชาติ ถือว่าฤกษ์ที่ปรากฏตามดาวนักษัตรขณะนั้นเป็นฤกษ์ที่เกิดแต่กรรมมิได้มีผู้ใดคิดคำนวณในการวางดวงฤกษ์ขึ้น เช่นฤกษ์กำเนิดของบุคคล หรือการเกิดเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์สำคัญ ในทางพระพุทธศาสนาพระพุทธองค์ไม่ได้ทรงสอนให้เชื่อในอิทธิพลของดวงดาว แต่ทรงสอนให้เชื่อในเรื่องของกรรม หรือ อีกนัยหนึ่งหมายถึงการกระทำอันประกอบด้วยเจตนาของบุคคลอธิบายได้ถึง ความสัมพันธ์ของกรรม กับหลักนิยาม คือ เป็นการอธิบายถึงกฎธรรมชาติ อันเป็นกฎที่เป็นไปเองตามเหตุปัจจัย เป็นหลักของความจริง ๕ ประการ อันประกอบด้วย อุดุนิยาม พีชนิยาม จิตนิยาม กรรมนิยาม และ ธรรมนิยาม ดังนั้นพระพุทธองค์จึงไม่ทรงสนับสนุนให้ยึดถือในเรื่องฤกษ์ยาม หรืออิทธิพลของดาวนักษัตร ทรงให้ยึดถือในเรื่องของกรรม และการกระทำ ทรงตรัสว่า ถ้ากระทำดีในเวลาใด เวลานั้นก็เป็นฤกษ์ที่ดีแล้ว และยังทรงให้ข้อคิดในเรื่องเกี่ยวกับฤกษ์ยามไว้ว่า “ประโยชน์ที่จะพึงทำนั้นเป็นฤกษ์ของตัวประโยชน์เองอยู่แล้ว การที่มัวแต่รอฤกษ์ทางนักษัตรอันขึ้นอยู่กับกลุ่มของดวงดาวที่จะมาให้แสง ทำให้เสียประโยชน์ที่พึงจะได้ไป ดวงดาวไม่มีอำนาจในการทำให้บังเกิดผล นอกจากนั้นพระพุทธองค์ทรงมีข้อยกเว้นให้พระภิกษุที่อยู่ป่า หรืออยู่ในเขตใกล้ชิดกับชาวบ้านศึกษาในเรื่องของดาวนักษัตรได้เพื่อเป็นประโยชน์ในการลงอุโบสถ มิใช่นำมาใช้ในการทำนายทายทักอันเป็นความประเพณีที่ไม่เหมาะสม สมณสาธูปพึงกระทำ ทรงมีพุทธานุญาตให้กระทำเฉพาะสิ่งที่ขัดต่อความเป็นสมณะ เพราะชาวบ้านหวังพึ่งพระภิกษุ ในด้านความรู้ และความเป็นอยู่ เพื่อความมั่นใจและสบาย ใจในการใช้ชีวิตประจำวัน เนื่องจากคนอื่นเคยในสมัยนั้น ยังคงอยู่ภายใต้อิทธิพลของศาสนาพราหมณ์ซึ่งยกทุกอย่างให้เป็นเรื่องของเทพเจ้าบันดาลให้เกิดขึ้น ทั้งความดี ความยั่งยืน เป็นศุภมงคล และความตกต่ำเสียหาย อันเป็นอวมงคล คนจึงมีหน้าที่ทำให้เทพเจ้าพึงพอใจจึงจะได้รับสิ่งที่ดีตอบแทน ในขณะที่พระพุทธองค์ทรงสั่งสอนให้เข้าใจในเรื่องของกรรม คือการกระทำ ของบุคคล ทำสิ่งใดก็ได้รับผลเช่นนั้น ทุกสิ่ง ทุกอย่าง มีการเกิดขึ้น มีการดำรงอยู่ และมีการสิ้นสุดสลายไป เป็นธรรมดา ดังนั้นแนวคิดในเรื่องฤกษ์ตามที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท จึงเป็นการศึกษาเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ตามที่กล่าวมาแล้ว มิได้นำมายึดถือแต่ประการใด

๕.๑.๓ ในการศึกษาวิเคราะห์เรื่องฤกษ์ที่ปรากฏในคัมภีร์โหราศาสตร์ไทย ที่มีผลต่อพุทธศาสนิกชนนั้น พบว่า ชาวพุทธมีความเชื่อขั้นพื้นฐานอันประกอบด้วย ความเชื่อในศาสนา ความเชื่อในสถาบันพระมหากษัตริย์ ความเชื่อในประเพณีที่ยึดถือสืบทอดกันมา และความเชื่อในโหราศาสตร์ การพยากรณ์ การให้ฤกษ์ยามที่เป็นมงคล นอกจากนั้นชาวพุทธยังมีความเชื่อใน เรื่องบาป บุญคุณโทษ เชื่อในกรรม ความเชื่อ ทำให้เกิดความสบายใจ มีความมั่นใจในภาวะที่ต้องเสี่ยงหรือมีความไม่แน่ใจในชีวิต การให้ฤกษ์เป็นความรู้แขนงหนึ่งของวิชาโหราศาสตร์ไทย มีหลักการในการคิดคำนวณการเคลื่อนที่ของดาวพระเคราะห์ และมีรายละเอียดในการที่ต้องศึกษามากมาย เพื่อให้ฤกษ์

นั้นบริสุทธิ์ บังเกิดประสิทธิผลในทางเป็นมงคลกับผู้ที่นำฤกษ์ไปใช้ จะเห็นได้ว่าในสังคมไทยยังนิยมและเชื่อถือในเรื่องฤกษ์ยามกันอยู่มาก และมักจะนำมาประกอบกับการทำบุญทางศาสนาไปพร้อมกัน เช่นฤกษ์ในการเปิดบริษัท ฤกษ์ในการทำบุญขึ้นบ้านใหม่ ฤกษ์ในการประกอบพิธีมงคลสมรส จะมีการนิมนต์พระภิกษุมาเจริญพระพุทธมนต์ แล้วจึงดำเนินการตามฤกษ์ที่โหรให้มา ทำให้ได้ข้อคิดว่าหลักสำคัญที่เป็นที่พึ่งและที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวพุทธคือพระพุทธศาสนา เพราะชาวพุทธเชื่อว่าสิริมงคลทั้งหลายบังเกิดขึ้นเพราะพระพุทธรูป พระธรรมคุณ และพระสังฆคุณเป็นปฐม แล้วพิธีการอื่นๆ ถึงจะตามมา จึงสรุปได้ว่าความเชื่อในเรื่องฤกษ์ยังส่งผลต่อชาวพุทธแต่เป็นการผสมผสานกันในด้านการทำบุญทางพระพุทธศาสนาด้วย เป็นไปในด้านขวัญกำลังใจ เพิ่มความเชื่อมั่น ในทุกกิจการที่ประกอบ

ความเชื่อในเรื่องฤกษ์ยามของสังคมไทยเหมือนเป็นส่วนที่ขาดไม่ได้ที่จะต้องประกอบ เพราะการได้รับสิ่งที่เหมาะสม การเริ่มต้นในวัน เวลาที่ดี ชาวพุทธจะมีความเชื่อว่าเป็นมงคลของชีวิต โดยเฉพาะผู้ที่ให้ฤกษ์เป็นผู้ที่มีความรู้ในวิชานี้ จะทำให้ผู้ที่ได้รับฤกษ์ไปบังเกิดความเชื่อมั่นในการประกอบกิจการนั้นๆ ให้สำเร็จลุล่วง สิ่งที่สำคัญในการให้ฤกษ์คือ ผู้ให้ฤกษ์ต้องมีความรู้เป็นอย่างดีในหลักการวางฤกษ์ตามคัมภีร์โหราศาสตร์ไทย ต้องมีความละเอียดรอบคอบในการคำนวณ หลีกเลียงกฎเกณฑ์ที่จะทำให้เกิดความเสียหายต่อดวงฤกษ์ เพื่อผลดีจะได้บังเกิดกับผู้ที่ได้รับฤกษ์ไปประกอบกิจการ ในส่วนของผู้ที่ได้รับฤกษ์มาก็ควรมีวิจารณญาณที่ดีในการดำเนินการ และพิธีในการประกอบฤกษ์นั้น ส่วนที่นำความเสียหายมาสู่กิจการ ส่วนมากมิใช่เพราะฤกษ์แต่เป็นเพราะการขาดความเข้าใจที่ดีในการให้ผลของฤกษ์ และการกระทำของบุคคลผู้ใช้ฤกษ์นั้น ตามคัมภีร์ของการให้ฤกษ์จะกล่าวถึงผลที่ปรากฏให้เห็นตั้งแต่เริ่มประกอบพิธีฤกษ์ดังที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ ๒ และบทที่ ๔ ที่เป็นเช่นนี้เพราะกระแสที่สัมพันธ์กันของดาวนักษัตรฤกษ์ที่โคจรในท้องฟ้าที่เรียกว่า นภดล และพลังของผืนดินที่เรียกว่าภูมิดล มีความสอดคล้องกันผู้ที่ประกอบพิธีในฤกษ์นั้นเป็นผู้ที่มีบุญบารมี เป็นผู้ประพฤติดี ปฏิบัติชอบ การให้ผลของฤกษ์ก็ยิ่งเด่นชัด ดังตัวอย่างที่มีมาแต่โบราณกาล พระมหากษัตริย์ทรงเลือกฤกษ์ที่จะยาตราทัพ และนำชัยชนะกลับมาสู่บ้านเมือง หรือทรงวางพระฤกษ์ในการสร้างเมือง ให้มีความเจริญ วัฒนาสถาพรสืบมายาวนาน ประโยชน์อันเกิดจากการให้ฤกษ์ จัดแบ่งได้ ดังนี้

ก. เพื่อประโยชน์สุขส่วนตัว ได้แก่ ฤกษ์มงคลสมรส, ฤกษ์สร้างบ้าน

ข. เพื่อประโยชน์ส่วนรวม หวังผลแห่งความมั่นคงวัฒนาถาวร ได้แก่ ฤกษ์สร้างเมือง, สร้างสถานที่สำคัญทางราชการ, สร้างโรงเรียน, สร้างมหาวิทยาลัย, สร้างวัด เจดีย์ ฯลฯ

ค. เพื่อการประสิทธิในศิลปวิทยา และความสำเร็จอันเป็นมงคลกับชีวิต ได้แก่ ฤกษ์อุปสมบท, ฤกษ์ลาสิกขาบท, เรียนศิลปวิทยา, การลงนามทำสัญญาในเรื่องสำคัญ

ง. เพื่อการเพิ่มพลัง พุทธานุภาพ, ธรรมานุภาพ และสังฆานุภาพ ได้แก่ ฤกษ์หล่อพระพุทธรูป ฤกษ์ปลุกเสกฤกษ์ประจุพระ, ฤกษ์เรียนวิทยาอาคม, ลงประเจียดมงคลพิสมรทั้งปวง

จ. เพื่อความเจริญ หวังผลให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองแก่ครอบครัวและตนเอง ได้แก่ ฤกษ์ทำบุญขึ้นบ้านใหม่, ฤกษ์เปิดร้านค้า, เปิดสถานที่ทำการ, เปิดกิจการต่าง ๆ

สรุป การให้ฤกษ์เป็นแขนงหนึ่งในวิชาโหราศาสตร์ไทยที่มีหลักการและกฎเกณฑ์เฉพาะตัว ประโยชน์ของวิชาโหราศาสตร์ที่แท้จริง คือการทำให้มีความเข้าใจในศักยภาพ ของตนเอง และผู้อื่น จะทำให้การอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม เป็นการช่วยให้คำปรึกษาและช่วยให้เข้าใจกฎเกณฑ์ธรรมชาติมากขึ้น โดยเฉพาะการเข้าใจในเรื่องกฎแห่งกรรม วิธีชีวิตขึ้นอยู่กับอำนาจความเพียรพยายาม และเป็นไปตามกาลเวลา

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะทั่วไป

การให้ฤกษ์เป็นแขนงหนึ่งในวิชาโหราศาสตร์ไทยที่มีหลักการและกฎเกณฑ์เฉพาะตัวผู้ที่ให้ฤกษ์ และผู้ที่นำฤกษ์ไปใช้ควรมีองค์ประกอบดังนี้

ก. ผู้ที่ให้ฤกษ์ ควรใช้หลักธรรมในพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการให้คำปรึกษากับผู้ที่มาขอฤกษ์

ข. ควรมีการศึกษาโหราศาสตร์ในเรื่องของการวางฤกษ์ อย่างถูกต้อง ตรงตามหลักวิชา และ จรรยาบรรณของโหร

ค. สำหรับผู้ที่มาขอฤกษ์ควรจะมี ความเข้าใจในเรื่องนี้ มีวิจารณญาณที่ดี ควรจะศึกษาหาความรู้อย่างกว้างขวาง ไม่พอใจเพียงแค่การได้รับฤกษ์มา ควรจะมี ความรู้ในเรื่องนี้ไว้บ้าง ไม่ควรเชื่ออย่างมง่าย

ง. สำหรับพระภิกษุผู้มุ่งสู่การปฏิบัติเพื่อความพ้นทุกข์ ไม่สมควรเข้ามาเกี่ยวข้องกับโหราศาสตร์ แต่ควรมีความรู้เรื่องนี้ไว้บ้าง เพื่อจะได้สั่งสอนผู้คนให้วางท่าทีอย่างถูกต้องในเรื่องนี้ ส่วนพระภิกษุที่มีความรู้ทางด้านนี้ ควรใช้ให้สอดคล้องกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา เพราะชาวบ้านย่อมยึดถือ และเชื่อมั่นในพระสงฆ์ เชื่อว่าฤกษ์ที่ได้รับจากพระภิกษุเป็นมงคลอย่างยิ่งของชีวิต เท่ากับเป็นการอนุเคราะห์ เป็นที่พึ่งทางใจให้กับชุมชนได้

๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะ ในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ในสภาพของสังคมไทย ยังมีการผสมผสาน และมีความแตกต่างในเรื่องขนบธรรมเนียม และมีประเพณีประจำท้องถิ่น จึงมีความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ กับความเชื่อเรื่องกรรมไม่ถูกต้องนัก โหรผู้ให้ฤกษ์ยังมีบทบาทสำคัญในการให้คำปรึกษาเพิ่มความมั่นใจ การตัดสินใจที่

ถูกต้องตามทำนองครองธรรม เพื่อเป็นแนวทางให้การดำเนินชีวิตที่ดีสืบไป จึงมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ก. การศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของโหราศาสตร์เรื่องฤกษ์และการใช้ฤกษ์ กับ ขนบประเพณีของแต่ละท้องถิ่นที่มีอิทธิพลต่อชีวิตประจำวัน

ข. ศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์การใช้ฤกษ์โหราศาสตร์ไทย กับกรณีศึกษาการพัฒนาการของสังคมไทย

ค. ศึกษาเปรียบเทียบอิทธิพลการใช้ฤกษ์โหราศาสตร์ไทย กับการใช้ฤกษ์โหราศาสตร์ต่างประเทศ ในบริบทของการดำเนินชีวิตตามสภาพสังคม

ง. ศึกษาถึงทัศนคติที่ชาวพุทธมีต่อความเชื่อเรื่องฤกษ์ และการให้ฤกษ์ตาม คัมภีร์โหราศาสตร์ไทย

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร:

โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

_____. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาเดปิฎก ๒๕๐๐. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถาแปล ชุด ๙๑ เล่ม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๔.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ:

ครอบครัวทองประเสริฐ พิมพ์เป็นธรรมบรรณาการในวโรกาสฉลองอายุวัฒนะมงคล ๙๐ปี

ศาสตราจารย์พิเศษจำนง ทองประเสริฐ ราชบัณฑิต. พระพุทธศาสนากับกรรมลิขิตและวิถีชีวิต. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สหธรรมิกจำกัด, ๒๕๖๒.

เทพย์ สาริกบุตร. โหราศาสตร์ปริทรรศน์ (ภาค ๒ ครหวินิจฉัย). กรุงเทพมหานคร: โอเดียนการพิมพ์, ๒๕๑๑.

_____. โหราศาสตร์ปริทรรศน์ (ภาค ๔ ภววินิจฉัย). กรุงเทพมหานคร: โอเดียนการพิมพ์, ๒๕๑๑.

_____. โหราศาสตร์ปริทรรศน์ (จันทรวินิจฉัย). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์วิทยากร, ๒๕๑๔.

ธวัช ปุณโณทก. ความเชื่อพื้นบ้านอันสัมพันธ์กับชีวิตในสังคมอีสาน ในวัฒนธรรมพื้นบ้าน.

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๘.

บรรยง บุญญฤทธิ์. ชุมชนโหราวิทยาระดับโลก. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์น้องใหม่, ๒๕๓๔.

ป. หลงสมบุญ. พจนานุกรมบาลี-ไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ ศุภสกลาตพริ้ว, ๒๕๑๙.

พระกรรมธิปิการจารย์ (พระมหายงยุทธ ชีธรรมโม, ดร.). พระคัมภีร์สุวรรณโคตมคำ. ม.ป.ท., ม.ป.ป..

_____. พจนานุกรมโหร. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., ม.ป.ป..

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). พุทธธรรม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๔.

กรุงเทพมหานคร: บริษัท ธนธการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๓.

_____. **พจนานุกรมศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๘. นนทบุรี: โรงพิมพ์เพิ่มทรัพย์การพิมพ์, ๒๕๕๓.

_____. **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๙.

พระมหาสมปอง มุทิโต. **คัมภีร์อภิธานวรรณานา**. กรุงเทพมหานคร: มปป, ๒๕๔๗.

พระสารประเสริฐ. **โลกธาตุเทียบทางโลก ทางธรรม**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เสริมวิทย์บรรณาคาร, ๒๕๐๓.

พระราชกวี (อ่ำ ธมมทตฺโต). **พุทธศาสนสุพรรณภูมิปกรณ์ ราชบุรีวัดตุ๊กตา ตำนานเมืองขุนไทย**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทชวนพิมพ์ 50 จำกัด, ๒๕๕๐.

พระโหราธิบดี (แหยม วัชรโชติ). **คัมภีร์อินทภาษ บาทจันทร์**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เฟื่องอักษร, ๒๕๑๖.

พระศรีคัมภีรญาณ รศ.,ดร. และคณะ. **ประวัติและพัฒนากากรมมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ๒๑ เซ็นจูรี่จำกัด, ๒๕๕๘.

พินิจ และคณะ. **ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ เดินทางสู่วิถีไทย**. ม.ป.ท., ๒๕๕๒.

พลตรี บุนนาค ทองเนียม, พันเอก (พิเศษ) เอื้อน มนเทียรทอง. **คัมภีร์สุริยาตรศิวาคม**. กรุงเทพมหานคร: ดวงดีการพิมพ์, ๒๕๒๖.

พันเอก (พิเศษ) เอื้อน มนเทียรทอง. **พระคัมภีร์โหราศาสตร์ศิลปาคม สำนักโหร “หอคำ”**. กรุงเทพมหานคร: ดวงดีการพิมพ์, ๒๕๒๖.

_____. **พระคัมภีร์ฤกษ์ศิวาคม**. กรุงเทพมหานคร: ดวงดีการพิมพ์, ๒๕๑๕.

พุทธทาสภิกขุ. **กรรมและการอยู่เหนือกรรม**. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ๒๕๓๙.

พูลหลวง. **โหราศาสตร์-พิชัยสงคราม-ดวงเมือง**. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., ม.ป.ป..

_____. **เคล็ดลับในการให้ฤกษ์และตั้งชื่อ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ศิวาคม, ๒๕๑๑.

พลตรีบุนนาค ทองเนียม, พันเอก(พิเศษ) เอื้อน มนเทียรทอง. **คัมภีร์สุริยาตรศิวาคม**. กรุงเทพมหานคร: ๔๙๓ อาคาร ชลนิเวศน์ ถนนประชาชื่น, ๒๕๒๖.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., ๒๕๒๕.

วศิน อินทสระ. **หลักกรรมและการเวียนว่ายตายเกิด**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๒. กรุงเทพมหานคร: เคล็ดไทย จำกัด, ๒๕๔๕.

วิทย์ พิณคันเงิน. **ความเป็นมาของมนุษยชาติ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๐๓.

สิงห์โต สุริยาอารักษ์. **โหราศาสตร์ไทยขั้นสูงเรื่องฤกษ์และการให้ฤกษ์ การคำนวณดวงพิชัย**

สงคราม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เลียงเชียงธรรมประทีป, ๒๕๒๑.

สุชา จันทรเอม. **จิตวิทยาสังคม.** กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๔.

สุชีพ ปุณฺณานุภาพ. **พระไตรปิฎกฉบับประชาชน.** กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

สมพงษ์ ปิยะลาภา. **ตำราฤกษ์.** กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ป..

ร.ต.อ.เปี่ยม บุญยโชติ. **คัมภีร์ฤกษ์.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เฟื่องอักษร, ๒๕๑๖.

โหรญาณโชติ. **การวางลัคนาสำเร็จ และการให้ฤกษ์.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อมรการพิมพ์, ๒๕๓๗.

หลวงวิศาลดรุณกร (อ้น สาริกบุตร). **คัมภีร์โหราศาสตร์ไทยมาตรฐานฉบับสมบูรณ์.**

กรุงเทพมหานคร: อินเทอร์เน็ตพริ้นท์, ๒๕๔๐.

อารมณ ชื่นขาวไว. **การให้ฤกษ์ และวิจารณ์ดวงลัคนา.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรไทย, ๒๕๓๓.

อารี สวัสดิ์วรพล ไม่สน. **ดาราศาสตร์ราชสำนัก.** กรุงเทพมหานคร: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด, ๒๕๕๖.

(๒) วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์:

กฤติกาวัลย์ หิรัญลี. “ศึกษาความสอดคล้องของหลักการพยากรณ์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท และวิชาโหราศาสตร์ไทย”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

ณัชชา ชินธิป. “โหราศาสตร์กับการตัดสินใจทางธุรกิจ”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ๒๕๔๘.

ณฤดี วิรัชบุรี. “พฤติกรรมความเชื่อของชาวพุทธที่สนใจโหราศาสตร์ที่มีต่อหลักโหราศาสตร์ และหลักศรัทธา ๔”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

พระมหาประศักดิ์ อคฺคปญฺโญ (ซ่งแสง). “ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์กับกฎแห่งกรรมของชาวพุทธไทย”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑.

พระมหาสมคิด เสือกะ. “จริยธรรมในอาชีพโหราจารย์”. **วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๓.

พระมหาธนกร สุขเสริม, “การศึกษาเปรียบเทียบแนวความคิดเรื่องกรรม และการเกิดใหม่ในคัมภีร์พระสุตตันตปิฎก และคัมภีร์อุปนิษัท”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาวิชาภาษาสันสกฤต ภาควิชาภาษาตะวันออก: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๑.

พระมหาญญท ธิธมฺโม (พลมน). “ศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการประยุกต์ใช้แนวคิดเรื่องดาราศาสตร์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

พระครู ปทุมสังฆการ (สุพรรณ ฐิตปญฺโญ). “ศึกษาวิเคราะห์ แนวคิดเรื่องการต่ออายุในทางพระพุทธศาสนาที่มีอิทธิพลต่อพิธีกรรมการเสาะห้เคราะห์ต่ออายุในจังหวัดสุรินทร์”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

ไพโรจน์ รุจวิณัยกุล. “การศึกษาปัญหาสุขภาพจิตของผู้มารับบริการจากหมอดู”. **วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต**. คณะสังคมศาสตร์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๘.

ภิญโญ พงศ์เจริญ. “บทบาทของโหรในสังคมไทย”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิตภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. คณะพัฒนาสังคม: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๓.

สานิต ศิริวิศิษฐ์กุล. “หมอดู : กระบวนการสร้างตัวตนและความสัมพันธ์ทางสังคม”. **วิทยานิพนธ์สังคมวิทยามหาบัณฑิต**. คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๕.

(๓) สิ่งพิมพ์:

ด้วยศรัทธา. พิมพ์แจกเป็นที่ระลึกในงานประดิษฐานพระพุทธรูปอุดมผลโกมลวิชัยพิทยากร พระพุทธรชินราชจำลอง ณ พระอุโบสถวัดหนองจาง อ.เมือง จ.อุบลราชธานี. วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๕.

(๔) บทความในวารสาร:

วัชรพรม มุมนานนท์. “การประยุกต์หลักพุทธสันติวิธีในการพยากรณ์ ของนักโหราศาสตร์ไทย”. **วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร**. ปีที่ ๔ ฉบับพิเศษ

อำนาจ ยอดทอง. “ผลกระทบ-ช่วยเหลือที่ไหน”, **วารสารพุทธศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**. ปีที่ ๑๙ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๕๕): ๑๔-๑๕.

ศานติ รักดีคำ. “พระนามกษัตริย์สุโขทัย : ความสัมพันธ์กับเขมรโบราณ”. **ดำรงวิชาการ**. (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๐): ๙๒.

(๕) สื่ออิเล็กทรอนิกส์:

ห้องดาราศาสตร์. **หอดูดาวสำหรับโรงเรียน** [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <http://www.narit.or.th/index.php/nso-astro-photo/nso-atmosphere-phenomenon/818-sun-halo> [๙ ธันวาคม ๒๕๕๙].

สุชีพ ปุญญานุภาพ, “คุณลักษณะพิเศษแห่งพระพุทธศาสนา” [ออนไลน์], แหล่งที่มาข้อมูล: http://www.dharma-gateway.com/ubasok/sucdeep/sucdeep-0_1_0_6_.htm, [15/5/2019].

(๖) สัมภาษณ์:

สัมภาษณ์ พระราชปริยัติกวี (สมจินต์ สมมาปญฺโญ) ศ. ดร., อธิการบดีฝ่ายวิชาการมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๙ ธันวาคม ๒๕๕๙.

สัมภาษณ์ ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญ, นายกสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ ประธานมูลนิธิสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ. ประธานมูลนิธิพระอุดมศีลคุณ (เสริม สุวฑฺฒโน) ประธานสภาโหราจารย์ ผู้ก่อตั้งและที่ปรึกษาชมรมโหราศาสตร์นานาชาติแห่งประเทศไทย, ๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ ดร.กฤติกาวัลย์ หิรัญสี, ผู้อำนวยการสถาบันโหราศาสตร์ไทย-สากล. อุปนายกกิตติมศักดิ์
สมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ. ที่ปรึกษารองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย, ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๐.

๒. ภาษาอังกฤษ

(I) Books:

Claudius Ptolemy. **TETRABIBLOS**. America: Astrology Classics, 2002.

(II) Journal:

Cohen Morris R. “Belief”. **Encyclopedia of Social Science**. Vol 1 (1973): **วารสารต้องใส่
เลขหน้า.**

James Hasting. “Superstition”. **Encyclopedia of Religion and Ethic**. Vol.12 (1921):
วารสารต้องใส่เลขหน้า.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

รายงาน

ตำแหน่ง

- พระราชปรียัติกวี (สมจินต์ สมมาปญโญ) - อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ศาสตราจารย์, ดร.

ภาคผนวก ข

ผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูลสำหรับงานวิจัย

รายงาน	ตำแหน่ง
- พระราชปรียัติกวี (สมจินต์ สมมาปญโญ) ศาสตราจารย์, ดร.	- อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระครูปรียัติโพธิวิเทศ (พระมหาคมสรณ์, ดร.)	- เจ้าอาวาสวัดไทยเขตรัณฆะวิหาร - โฆษกหัวหน้าพระธรรมทูต สายประเทศอินเดีย-เนปาล
- ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญ	- นายกสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ, - ประธานมูลนิธิสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ, - ประธานมูลนิธิพระอุดมศีลคุณ (เสริม สุวฑฺฒโน), - ประธานสภาโหราจารย์, - ผู้ก่อตั้งและที่ปรึกษาชมรมโหราศรึนานาชาติแห่งประเทศไทย
ดร.กฤติกาวัลย์ หิรัญสี	- กรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์พระไตรปิฎก ราชบัณฑิตยสถาน, - กรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์ศาสนาสาทุก ราชบัณฑิตยสถาน, - อาจารย์พิเศษ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง กรณราชวิทยาลัย - ที่ปรึกษาโครงการหลักสูตร พธสาขาวิชาพระไตรปิฎก.ม. ศึกษา - The Great Astrologer of Asia 2011

ภาคผนวก ค

เครื่องมือวิจัย

หัวข้อในการวิจัยคือ การศึกษาวิเคราะห์เรื่องฤกษ์ตามคัมภีร์โหราศาสตร์ไทย ที่มีผลต่อพุทธศาสนิกชนมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้

๑. เพื่อศึกษาแนวคิดความเชื่อเรื่องฤกษ์ที่ปรากฏในคัมภีร์โหราศาสตร์
๒. เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องฤกษ์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท
๓. เพื่อศึกษาวิเคราะห์เรื่องฤกษ์ที่ปรากฏในคัมภีร์โหราศาสตร์ไทยที่มีผลต่อพุทธศาสนิกชน

ในการทำวิจัยครั้งนี้ใช้ข้อมูลเชิงเอกสารเป็นพื้นฐาน จึงขอสนับสนุนข้อมูลในเชิงสัมภาษณ์โดยการขอ ความคิดเห็นจากบุคคลที่ทรงคุณวุฒิ ทั้งในทางพระพุทธศาสนา และ การพยากรณ์ตามหลักวิชาของโหราศาสตร์ไทย ผู้ศึกษา แบ่งกลุ่มบุคคล ในการสัมภาษณ์ เป็น ๒ กลุ่มคือ ผู้ที่เป็นโหร หรือผู้พยากรณ์ กับพระภิกษุชั้นผู้ใหญ่และ บุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับพระศาสนา เพื่อที่จะได้ศึกษาถึงแนวคิด และทัศนคติของแต่ละท่านในเรื่องของความสอดคล้อง ของการใช้ฤกษ์ที่ปรากฏในคัมภีร์โหราศาสตร์ ซึ่งจะมีอิทธิพลเช่นไรต่อมนุษย์ในฐานะพุทธศาสนิกชนที่อยู่ในบวรพระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นการเปรียบเทียบให้เห็นหลักการใช้ในศาสตร์แขนงนี้อย่างถูกต้องอย่างมีหลักเกณฑ์ตามคัมภีร์ และต้องการศึกษาถึงทัศนะที่พระพุทธศาสนามีต่อฤกษ์ที่ใช้อยู่ในสังคมไทยปัจจุบัน ตามหลักของพระพุทธศาสนาเถรวาท โดยมีนัยแห่งคำถาม ดังนี้

๑.๑ ในทางพระพุทธศาสนาเถรวาทมีให้ยึดถือในเรื่องของฤกษ์ยาม ท่านมีความเห็นเช่นไร

.....

.....

๒. ท่านมีความเห็นเช่นไรที่พระภิกษุบางรูปศึกษา และเป็นพระโหราจารย์ รวมถึงการให้ฤกษ์กับผู้มาขอให้ออกฤกษ์

.....

.....

๓. ท่านมีทัศนคติต่อสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติในขณะประกอบพิธีฤกษ์ เช่นไร (ทางโหราศาสตร์การให้ฤกษ์เรียกสิ่งนี้ว่า “ปกิณกะฤกษ์”)

.....

.....

๔. ท่านมีความเชื่อว่าวิถีชีวิต หรือดวงชะตา เป็นไปตามอำนาจของกฎแห่งกรรมหรือไม่ เพราะอะไร

.....

.....

๕. ทัศนคติของท่านเกี่ยวกับอิทธิพลของฤกษ์ มีผลต่อพุทธศาสนิกชนมาก หรือน้อยเพียงใด และเพราะอะไร

.....

.....

๖. ในทัศนะของท่าน ศาสตร์แห่งการให้ฤกษ์ ก่อให้เกิดผลดี หรือผลเสียต่อบุคคล หรือส่วนรวม ทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคต เช่นไร

.....

.....

๗. องค์ประกอบ และเครื่องมือที่ใช้ในการให้ฤกษ์ มีอะไรบ้าง

.....

.....

๘. ท่านใช้หลักธรรมใดมาประกอบการให้ฤกษ์

.....

.....

๙. เพศ อายุ การศึกษา ฐานะ มีผลต่อ ความเชื่อในเรื่องของการใช้ฤกษ์หรือไม่ เพราะอะไร

.....

.....

๑๐. ท่านมีความคิดเห็นเช่นไรในนำหลักการของฤกษ์มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

.....

.....

ภาคผนวก ง

ความคิดเห็นที่ได้จากการสัมภาษณ์บุคคลเกี่ยวกับการพยากรณ์ ความคิดเห็นที่ได้จากการสัมภาษณ์บุคคลเกี่ยวกับการพยากรณ์

๑. เรียบเรียงจากการสัมภาษณ์ พระราชปริยัติกวี (สมจินต์ สมมาปณฺโญ), ศาสตราจารย์
ดร.อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๙ เวลา ๑๗.๐๐ – ๑๙.๐๐ น.

๑.๑ ในทางพระพุทธศาสนาเถรวาทมีให้ยึดถือในเรื่องของฤกษ์ยาม ท่านมีความเห็นเช่นไร

พระราชปริยัติกวี : เราต้องแบ่งออกเป็นส่วนๆ ตามหลักพระพุทธศาสนา พุทธภาษิตบอกเรื่องวิถีชีวิตของคน เรื่องดี เรื่องร้ายของคนขึ้นอยู่กับกายกรรม วาจากรรม มโนกรรม ขึ้นอยู่กับกรรมของบุคคล ทำกรรมดีเมื่อไรก็เป็นฤกษ์ดีเมื่อนั้น ไม่ต้องไปถือฤกษ์ยาม เพราะทำให้การตัดสินใจช้า เกิดความลังเล ซึ่งเป็นหลักพระพุทธศาสนาเบื้องต้น แต่ในวิถีชีวิตของคนทำมาหากินเกี่ยวข้องกับหลายส่วน ประเพณี ความเชื่อดั้งเดิม ของคนโบราณ สังคมมีคนอยู่หลายประเภท คนโบราณ วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ความเชื่อที่ถือปฏิบัติกันมา เป็นวิถีของสังคม

พัชรี แก้วผลึก : ตรงนี้เหมือนกับพระพุทธศาสนาเข้าไม่ถึง ใช้หรือไม่เจ้าคะ

พระราชปริยัติกวี : ไม่ใช่เข้าไม่ถึง ในส่วนของวิถีของสังคมเราจะต้องผสมผสานให้เข้ากับหลักทางพระพุทธศาสนา เพราะถ้าเปรียบ วิหารธรรมกับประเพณีวัฒนธรรมเก่าแก่ต้องรักษาถือปฏิบัติเอาไว้ และเรื่องของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อถือประจำถิ่น ศาลเจ้า ศาลปู่ตา ประจำถิ่นต้องถือปฏิบัติไว้เป็นวัฒนธรรมของท้องถิ่น แต่หลักของพระพุทธศาสนาไม่ให้เชื่อถือเรื่องดวงดาว เรื่องฤกษ์ยาม ให้ยึดถือไว้เป็นหลักคิดในการดำเนินชีวิต ให้เชื่อถือความสุจริตทางกาย วาจา ใจ คล้ายเป็นดาวเหนือเกาะเอาไว้ แต่เวลาปฏิบัติจริงๆ ต้องพิจารณาหลายส่วนประกอบเหมือนกัน บางทีก็มีอำนาจ มีบทบาทของผีบางเทวดาฟ้าดินเข้ามาเกี่ยวข้องกับวิถีของมนุษย์ เพราะถือว่ามนุษย์เป็นสัตว์โลกประเภทหนึ่งที่ต้องอยู่ร่วมกันเป็นสังคม บางครั้งถ้าไม่ดูฤกษ์ยามาที่ของตำราโบราณของพวกพราหมณ์อินเดีย ก็ยังมีความเชื่อเรื่องผีบาง เทวดา เทพอยู่ แต่เขาก็มีหลักคิดของเขาอยู่ ต้องเอามาผสมผสานให้พอไปกันได้ ไม่ใช่ปฏิเสธโดยสิ้นเชิง เพราะพุทธศาสนายังพอมีความเชื่อว่าผีบางเทวดาทั้งหลาย ก็มี

อำนาจในการเอื้ออำนวยความสำเร็จ หรือขัดขวางไม่ให้สำเร็จเล็กๆ น้อยๆ ได้ ปรากฏในบทกวีอาถรรพ์ อาตนาตยปริต อันนี้ชัดเจน ที่ท้าวมหาราชเข้าไปกราบทูลพระพุทธเจ้าว่าพระสงฆ์ควรสวดบทอาตนาตยปริตเป็นนิจ เพื่อเป็นการผูกมิตรกับพวกผีสาธเวทดาที่เป็นบริษัทรบรารของเข่า ซึ่งบางตัวก็นิสัยไม่ดี นิสัยเกร อาจจะดูแลไม่ทั่วถึง พระสงฆ์จึงต้องหาทางป้องกันตัวเอง เป็นวิธีการป้องกันตัวเอง แต่ไม่สามารถมีบทบาทกำหนดวิถีชีวิตของมนุษย์ได้ทั้งหมด แคมีส่วนในการอำนวยความสะดวก หรือขัดขวางเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ที่เป็นเหตุเป็นปัจจัยให้วิถีชีวิตราบรื่นหรือไม่ก็ตาม ซึ่งจะต้องผสมผสานเท่าที่จะเป็นไปได้เหมือนกัน

๑.๒ ท่านมีความเห็นเช่นไรที่พระภิกษุบางรูปศึกษา และเป็นพระโหราจารย์ รวมถึงการให้ฤกษ์กับผู้มาขอให้ออกฤกษ์

พระราชปริยัติกวี : แบ่งเป็นสองส่วน ในส่วนที่มุ่งไปสู่มรรคผลนิพพาน วิชาต่างๆ ไม่ใช่เกี่ยวกับคฤหาสน์อย่างเดียว วิชาทางโลกทั้งปวงที่ไม่เกี่ยวกับทางสมณะธรรม พระพุทธเจ้าท่านทรงบอกว่าเป็นดิรัจฉานกถา ปัจจุบันเราใช้คำว่า ดิรัจฉานวิชา คือวิชาที่เป็นอุปสรรคขัดขวางต่อการปฏิบัติ บำเพ็ญของสมณะธรรมท่านหมายถึงอย่างนั้น ไม่ใช่เป็นวิชาของดิรัจฉาน หรือของสังเธรจฉาน ไม่ใช่ เป็นเพียงแค่การขวาง ทำให้เสียเวลาต่อการบำเพ็ญสมณะธรรม เรื่องของชาวบ้านเป็นเรื่องโดยเฉพาะ ที่เขาทำหน้าที่ไม่ค่อยมีเวลาเป็นของตัวเอง เพราะจะมีคนเข้ามาให้ช่วยเยอะ แต่เมื่อพระก็จะมีแต่ติดต่อ เพราะเป็นปุชนียบุคคลเมื่อมาทำหน้าที่แบบนี้ ก็จะได้กลับนอน นั่งตลอดเวลา เป็นริดสีดวงบั้ง เจ็บป่วยเป็นโรคสารพัดบ้าง คนเข้ามาขอความช่วยเหลือเยอะ ก็จะไม่มีความสดมภ์ ศึกษาพระธรรมวินัยก็ไม่มีเวลา ขัดขวางต่อการบำเพ็ญสมณะธรรมของพระ แต่พระบางท่านก็คล้ายๆ ว่ามี ๒ ตา หรือ ๒ บทบาท มังสะจักษุ กับธรรมจักษุ ในเรื่องสมณะธรรม มรรคผลนิพพานต้องพักไว้ก่อน เรื่องสงเคราะห์ อนุเคราะห์ พระบ้าน, พระสังคม ทำหน้าที่สงเคราะห์ อนุเคราะห์ ในเรื่องอยากได้น้ำมนต์ ให้ฤกษ์

พัชร แก้วผลึก : โยมที่มาขอความอนุเคราะห์ให้พระทำฤกษ์ให้ หรือทำน้ำมนต์ให้ โยมจะติดบาปหรือไม่เพราะโยมเหล่านั้นนำเรื่องเข้ามาเสมือนเป็นเรื่องขวางที่ทำให้ท่านไม่สามารถปฏิบัติสมณะธรรมได้

พระราชปริยัติกวี : ก็ถือว่าไม่บาป หรือบาปไม่มาก เพราะเป็นเพียงแค่เหตุปัจจัยหนึ่งเท่านั้นที่ทำให้ท่านไม่ได้ปฏิบัติสมณะธรรม ไม่ใช่เหตุปัจจัยหลัก เพราะพระท่านก็ทำอย่างนี้อยู่แล้ว โยมไม่ได้เป็นคนบอกให้ท่านทำ ไม่ได้สนับสนุนส่งเสริมให้ไปรำเรียนเพื่อมาให้ฤกษ์ หรือทำ

น้ำมนต์ เพียงแต่มาขอความอนุเคราะห์ แต่ถ้าไปพบพระที่ปฏิบัติในสมณะธรรมจริงๆ ถ้าไปขอให้ท่านทำฤกษ์ให้ ท่านก็จะไม่ทำ หรือไปขอให้ท่านเคาะหัวให้ ท่านก็ไม่เคาะหรอก

๑.๓ ท่านมีทัศนคติต่อสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติในขณะประกอบพิธีฤกษ์ เช่นไร ทางโหราศาสตร์การให้ฤกษ์เรียกสิ่งนี้ว่า “ปภินกะฤกษ์”

พระราชปริยัติกวี : ปรากฏการณ์ธรรมชาติในสมัยพระพุทธเจ้าก็มีหลายครั้ง อย่างเช่น แสดงขาดก ตอนทีไปเยี่ยมพระญาติ ก็มีฝนตก หรือพระพุทธเจ้าตรัสรู้ ปรีณิพพานก็มี ปรากฏการณ์แผ่นดินไหว แต่ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามปกติ แต่ในสมัยพระพุทธกาลปรากฏการณ์จะเกิดขึ้นในเวลาที่มีมหาบุรุษ หรือผู้ที่มีบารมีมาก เกิดการเปลี่ยนแปลงในชีวิตก็จะเกิดเหตุการณ์ ปรากฏการณ์เกิดขึ้นเป็นปกติ ส่วนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในคำถามก็อาจจะเกิดขึ้นได้ในกรณีที่บำเพ็ญบุญ ใหญ่ กุศลใหญ่ หรือเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับคนที่มีบารมีมากก็สามารถเกิดขึ้นได้ เพราะเป็นหนึ่งใน เรื่องของอินไตย เรื่องของผู้มีฤทธิ์ มีเดช เราจะคิดหาสาเหตุ หรือที่มาที่ไปไม่ได้ เพราะจะไม่มี คำตอบกับเรื่องแบบนี้ สรุปได้ว่า ก็อาจเกิดขึ้นได้

๑.๔ ท่านมีความเชื่อว่าวิถีชีวิต หรือดวงชะตา เป็นไปตามอำนาจของกฎแห่งกรรม หรือไม่ เพราะอะไร

พระราชปริยัติกวี : เทียงแท้แน่นอน

๑.๕ ทัศนคติของท่านเกี่ยวกับอิทธิพลของฤกษ์ มีผลต่อพุทธศาสนิกชนมาก หรือน้อย เพียงใด และเพราะอะไร

พระราชปริยัติกวี : การให้ฤกษ์มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตอย่างมากในปัจจุบัน เพราะเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต ในภาคศรัทธา และปัญญา เหมือนสมองสองซีก เป็นธรรมชาติที่อยู่ในตัวของบุคคลในเรื่องอารมณ์และเหตุผล ถ้าอยู่ในสภาวะปกติ ปัญญาจะอยู่ควบคู่ไปกับศรัทธา หรือ เหตุผลจะควบคู่กันไป แต่ถ้าอยู่ในสภาวะที่ไม่ปกติ ศรัทธาเหมือนจะมีบทบาทเหลื่อมนำไปนิดๆ คนที่ไม่เชื่อเรื่องโชคลาง หรือไม่เชื่อเรื่องฤกษ์ผานาที พอได้ประสบปัญหาชีวิตหนักๆ มีคนมาทัก หรือหมอดูหรือพระมาพูดแนะนำ เขาก็จะเชื่อทุกๆ ที่ไม่เคยเชื่อก่อน อันนี้เป็นเรื่องปกติ แม้ในการสร้างบ้าน แปลงเมืองตามหลักพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าก็ได้ปฏิเสธ เพราะในสมัยพระพุทธเจ้าเวลาจะก่อสร้างอะไรต่างๆ ในตามหลักพระพุทธศาสนาก็เชื่อในเรื่องของเทวดา ว่ามีหลายประเภท เทวดาที่อยู่ตามต้นไม้ก็จะเรียกว่า รุกขเทวดา เทวดาที่อยู่ประจำพื้นที่ พื้นดิน ก็จะเรียกว่า ภูมเทวดา เทวดาที่อยู่ตามอากาศ เรียกว่าอากาศเทวดา เทวดาที่อยู่ในมหาสมุทรก็จะเรียกว่า สมุทรเทวดา ก็มีผีสง

เทวดาทุกที่ เพราะฉะนั้นในการสร้างบ้านแปลงเมือง ลงในพื้นที่ สร้างอาคารต้องอาศัยคนที่รู้ชัยภูมิ พื้นที่ เขาจะดูดีกว่าเทวดาที่อยู่ตรงนี้มีนิสัยเป็นอย่างไร ถ้าเทวดาที่อยู่ตรงที่ๆ นั้นมีนิสัยดี หรือมีตำแหน่งสูงอยู่ ก็จะทำให้การก่อสร้างเป็นไปอย่างราบรื่น แต่ถ้ามีนิสัยเกเร การสร้างก็จะมี ความเดือดร้อนไม่หยุด ในวิถีชีวิตของคน การได้ฤกษ์ผานาที หรือมีคนที่มีความรู้ในเรื่องแบบนี้มาช่วย จะทำให้เขามีความมั่นใจมากขึ้น ถึงแม้จะไม่ได้มีอิทธิพลทั้งหมด แต่ก็ถือว่าเป็นเรื่องของจิตใจ ทำให้มี ความมั่นใจมากขึ้น หรือถ้าคนได้รับตำแหน่งใหม่ โดยปกติ ถ้าถึงเวลาที่ต้องไปทำงานนั้นอยู่แล้ว เช่น รัฐมนตรี จะต้องเข้าไปรับตำแหน่งใหม่ แต่ถ้าหมอดูบอกว่าอีก ๒ วันถึงจะเข้าไปรับตำแหน่งได้ ก็ต้อง เชื่อหมอ ถึงแม้ว่าจะไปวันอื่นได้หรือไม่ จริงๆ ก็ได้ แต่กลับเป็นจุดเล็กๆ ที่อยู่ในใจ กลายเป็นเรื่อง รบกวนจิตใจ ถ้าการทำหน้าที่ในกระทรวงนี้ราบรื่นดีตลอด จุดเล็กๆ ในจิตใจนี้จะค่อยๆ หายไป แต่ถ้า การทำหน้าที่ไม่ราบรื่น เกิดปัญหาตามโลกธรรม ก็จะต้องย้อนกลับไปนึกถึงตอนที่เชื่อหมอดู ว่า หมอดูห้ามไม่ให้ไปทำงานวันนี้ก็ยังไม่ ทั้งๆ ที่ก็ไม่เกี่ยวกับโดยตรง เพราะเป็นเรื่องปกติที่สามารถ เกิดขึ้นได้ ก็จะกลายเป็นการซ้ำเติมจิตใจเข้าไปอีกว่าไม่ยอมเชื่อหมอดู แต่ถ้าเขาเชื่อแต่แรก ถึงแม้จะ เกิดเรื่องขึ้น เขาก็จะไม่โทษหมอดูเพราะไม่มีจุดเล็กๆ ที่เกิดขึ้นในจิตใจมาก่อน จึงกลายเป็นเรื่องของ จิตใจเท่านั้น

๑.๖ ในทัศนะของท่าน ศาสตร์แห่งการให้ฤกษ์ ก่อให้เกิดผลดี หรือผลเสียต่อบุคคล หรือส่วนรวม ทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคต เช่นไร

พระราชปรีดิทีวี : ผลดี หรือผลเสีย ต้องดูเป็นกรณีไป ต้องใช้วิจารณ์ญาณ ถ้าเป็น เรื่องที่เร่งด่วนมีความจำเป็นจริงๆ แต่ยังเชื่อฤกษ์ผานาทีอยู่ แล้วส่งผลให้เกิดความเสียหาย ก็ถือว่าเป็น ผลเสียไป แต่ถ้าเรื่องไม่เร่งด่วน ยังสามารถรอได้ ละเว้นได้ อย่างนี้ก็สามารถเชื่อไว้ได้ เพื่อไม่ให้ เกิดรอยตะขิดตะขวงในจิตใจ

๑.๗ องค์ประกอบ และเครื่องมือที่ใช้ในการให้ฤกษ์ มีอะไรบ้าง

๑.๘ ท่านใช้หลักธรรมใดมาประกอบการให้ฤกษ์

๑.๙ เพศ อายุ การศึกษา ฐานะ มีผลต่อ ความเชื่อในเรื่องของการใช้ฤกษ์หรือไม่ เพราะอะไร

๑.๑๐ ท่านมีความคิดเห็นเช่นไร ในการนำหลักการของฤกษ์ มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตให้เกิดประโยชน์สูงสุด

พระราชปรีดีทิพย์ : การประยุกต์ใช้ต้องแบ่งเป็น ๒ ส่วน อย่างเรื่องทำมาหากิน เขาถือเรื่องความมั่นใจ สบายใจเป็นหลัก การไหว้พระในชาวพุทธศาสนาถือว่าเป็นเรื่องสำคัญ โดยเฉพาะผู้ที่ทำการค้าขาย ทำธุรกิจ เหล่านี้จะแสวงหาเกจิอาจารย์ หมอดู สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ยกตัวอย่าง ชาวสิงคโปร์ มาเลเซีย ซึ่งเป็นพวกค้าขาย เขาถือเอาความสบายใจ ความมั่นใจเป็นหลัก จึงเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์พระพุทธรูป เชื่อเรื่องฤกษ์ผานาที ดวงดาว เพื่อให้เกิดความสบายใจในการประกอบอาชีพ

ส่วนผู้ที่ปฏิบัติธรรม มุ่งมรรคผลนิพพาน เรื่องบุญกุศล เรื่องการทำคุณงามความดี อย่างนี้ ก็ไม่ต้องไปดูฤกษ์ผานาที เช่น การบวชพระ ก็ไม่จำเป็นจะต้องหาฤกษ์บวช ส่วนการสัก ส่วนใหญ่ จะต้องออกมาเผชิญโลกกว้าง หาฤกษ์สักก็ถือว่าไม่แปลกสามารถทำได้ ยกเว้นการทำคุณงามความดี เรื่องการทำมาหากิน ก็สามารถทำได้เพื่อให้เกิดความมั่นใจ

๒. เรียบเรียงจากการสัมภาษณ์ ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญ นายกสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ, ประธานมูลนิธิสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ, ประธานมูลนิธิอุดมศิลป์คุณ (เสริมสุวพัฒน์), The Great Astrologer of Asia 2011 ,2018

เมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๐ เวลา ๑๖.๐๐ – ๑๘.๓๐ น.

๑.๑ ในทางพระพุทธศาสนาเถรวาทมีให้ยึดถือในเรื่องของฤกษ์ยามท่านมีความเห็น เช่นไร

ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญ : เป็นสิ่งที่ถูกต้อง เพราะฤกษ์เป็นเรื่องของเวลาที่เหมาะสมในการกระทำการเพราะฉะนั้นก็คงจะถือโอกาส เวลาหมุนเวียนเปลี่ยนแปลง การเริ่มจะกระทำความดีถือโอกาสของห้วงเวลาต่างๆ อย่างเช่นปีนี้ ดาวมฤตยูจรยกเข้าสู่ราศีเมษ เราก็สามารถที่จะเริ่มกระทำความดีได้เลย เพราะฉะนั้นการกระทำความดี ก็ไม่ควรจะรอนาน ต้องรีบกระทำ

๑.๒ ท่านมีความเห็นเช่นไรที่พระภิกษุบางรูปศึกษา และเป็นพระโหราจารย์ รวมถึงการให้ฤกษ์กับผู้มาขอให้ออกฤกษ์

ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญ : พระภิกษุ

พัชรี้ แก้วผลึก : บางครั้งเราก็เห็นพระภิกษุมานั่งเรียนโหราศาสตร์ด้วย

ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญ : พระภิกษุ การเรียนโหราศาสตร์ เป็นการเรียนเกี่ยวกับเวลาที่ดี และไม่ดี เวลาที่กลางๆ เวลาฝ่ายดี เมื่อไหร่จะมีคราวดี เมื่อไหร่จะมีคราวร้าย เมื่อรู้ไว้ก็เป็นเรื่องที่ดี ที่สามารถจะปรับปรุงแก้ไข หรือเตรียมพร้อมก็ยิ่งได้ ดังนั้น เรื่องฤกษ์ ถ้ามองเผินๆ ฤกษ์ก็เป็นการเตรียมความพร้อมอย่างหนึ่ง ถ้าไม่มีฤกษ์เสียเลย ความเตรียมพร้อมก็ยังไม่เกิด

พัชรี้ แก้วผลึก : เหมือนกับการเตรียมวางแผนใช้ไหมคะ อย่างที่อาจารย์บอกคือการเตรียมความพร้อม

ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญ : มีประโยชน์ตั้งหลายอย่าง ความเข้มแข็ง ความพร้อม ความสะดวก การหาฤกษ์จึงต้องสอดคล้อง ส่วนเรื่องพระภิกษุที่มาเรียนโหราศาสตร์ โหราศาสตร์เป็นเรื่องของการเวียน วายตายเกิด เรียนเรื่องเวลาที่หมุนเวียนเปลี่ยนแปลงไป เพราะฉะนั้น วิชาโหราศาสตร์เป็นการหมุนเวียนตามวัฏฏะ หรือวงจรก็ได้ โหราศาสตร์จึงไม่สามารถจะตัดได้ ต้องหมุนเวียนไปตามกาลเวลา โหราศาสตร์ยังดีกว่าวิชาอื่น ศาสตร์อื่นที่เป็นศาสตร์แห่งการทำลายล้าง ที่มองไปทางลบ แต่วิชาโหราศาสตร์ยังมีฝ่ายบวก ดังนั้น พระมาเรียนโหร ถึงแม้ไม่ใช่วิธีแห่งการหลุดพ้น แต่ก็ เป็นเครื่องมือ เครื่องช่วยในการหลุดพ้นนะ

พัชรี แก้วผลึก : อยู่ที่มีการนำไปใช้หรือไม่คะ

ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญ : คือ โหราศาสตร์เป็นเรื่องของอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา อยู่ในโหราศาสตร์ด้วยนะ เพราะมีการหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงไป เพราะฉะนั้นพระมาเรียนวิชาโหราศาสตร์ก็จะทำให้รู้กฎแห่งการเปลี่ยนแปลง

พัชรี แก้วผลึก : เกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป

ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญ : แต่เพียงว่าจะนำไปใช้ประโยชน์ได้มากน้อยแค่ไหน ตัวอย่างพระพุทธรเจ้า ท่านทรงตัดบ่วง ปฏิจสมุปปาท พระอาจารย์ท่านกวีนิพนธ์ว่า เนื่องจากเจ้าชายสิทธัตถะเมื่อครั้งพระเยาว์ ทรงเรียนวิชาโหราศาสตร์ ในต่อมาก็ได้ความรู้ทางวิชาโหราศาสตร์มาใช้ และท่านสามารถมองเห็นบ่วงปฏิจสมุปปาท และตัดดวงจรได้ ถ้าท่านไม่มีพื้นความรู้เดิมด้วยวิชาโหราศาสตร์ก็อาจจะตัดบ่วงไม่ได้ ซึ่งเป็นคำวินิจฉัยของสมเด็จพระพุทธอาจารย์โตท่านว่าอย่างนั้น พระเรียนถุขยาม ถ้าเรียนไปเพื่อใช้สงเคราะห์พระศาสนา สงเคราะห์ญาติโยมพุทธศาสนิกชนในทางที่ดี เกื้อหนุนก็ถือว่าเป็นเรื่องที่ดี ถึงแม้จะไม่หลุดพ้นก็ยังถือว่าเป็นเรื่องที่ดี และก็มีโอกาสหลุดพ้นต่อไป การที่พระเถรานุเถระเป็นนักดูดาว นักโหราศาสตร์ นักอ่านดวง ก็อ่านได้พระภิกษุที่มีความรู้ความสามารถในทางช่าง ท่านก็ว่าของท่านไปทางช่าง

พัชรี แก้วผลึก : อ้อคะ ท่านก็ก่อสร้างของท่านไปเรื่อยๆ

ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญ : ใช่ ท่านก็ไม่หลุดพ้น แต่นักโหราศาสตร์ก็เป็นอีกแนวหนึ่งนะ ครับ

๑.๓ ท่านมีทัศนคติต่อสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติในขณะประกอบพิธีฤกษ์ เช่นไร ทางโหราศาสตร์การให้ฤกษ์เรียกสิ่งนี้ว่า “ปณิกะฤกษ์”

ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญ : เรื่องนี้มีได้หลายอย่าง เรื่องการประจวบเหมาะ เรื่องดินฟ้าอากาศเป็นอยู่อย่างนั้นแล้ว อีกอย่างก็สามารถเป็นเรื่องเหนือธรรมชาติได้ ต้องแยกออกเป็นสองเรื่อง

พัชรี แก้วผลึก : เรื่องเหนือธรรมชาติ หมายถึงอะไรคะ

ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญ : เหนือธรรมชาติ ถ้าเราเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เชื่อเรื่องเทวดา ฟาดิน เรื่องแบบนี้ก็มีอยู่ มีอิทธิพลอะไรบางอย่าง ฟาดินบันดาล หรือเทพยดา

พัชรี แก้วผลึก : ตามหลักของการให้ฤกษ์ ถ้าเอาช่วงเวลานี้จะเกิดเรื่องนี้ขึ้น เช่น มีนกเล็กๆ บินมาปรากฏให้เห็น

ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญ : ฤกษ์ก็ต้องเป็นฤกษ์ ถ้าใช้เวลานี้อาจจะเกิดอย่างนั้น อย่างนี้ หรือถ้าใช้เวลาอื่น ก็อาจจะไม่เกิดเหตุการณ์ธรรมชาติแบบนี้ เป็นความประจวบเหมาะ กับสภาพดินฟ้าอากาศในช่วงนั้น ที่เป็นปรากฏการณ์นั้นขึ้น เช่น เกิดรุ้งกินน้ำ เกิดพระอาทิตย์ พระจันทร์ทรงกรด เหล่านี้คือเรื่องของเวลาที่เกิดนิมิตต่างๆ แต่ก็มีอีกอย่างคือเรื่องของเทวดาฟ้าดิน สิ่งเหล่านี้ยังคงมีอยู่ ภายใต้ห้วงเวลาอันลึกลับ ที่ประจวบเหมาะ กับเวลาให้เกิดนิมิต เป็นสิ่งเหนือธรรมชาติ ซึ่งบางครั้งมนุษย์ก็ไม่สามารถรับรู้ เพราะเป็นอีกมิติหนึ่ง หรือเป็นสิ่งเหนือธรรมชาติ เวลาที่พระพุทธเจ้าเสด็จลงมาจากดาวดึง เวลาที่พระพุทธเจ้าลอยถาด อันนั้นคือฤกษ์มัย

พัชร แก้วผลึก : ถ้ามองตรงๆ แล้วก็คือฤกษ์

ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญ : ใช่ คือเวลา เวลาที่ท่านลอยถาด นั่นคือฤกษ์ แต่เราอาจจะไม่พูดว่าเป็นเรื่องฤกษ์ เพียงแต่บอกว่าหลังจากพระพุทธองค์ฉันข้าวมธุปายาสของนางสุชาดา แล้วก็ทรงลอยถาด แต่เป็นห้วงเวลาที่ลอยถาด แล้วลอยลงไปแล้วทำไมต้องไปผูกหัวพญานาค

พัชร แก้วผลึก : เป็นเรื่องของความเชื่อด้วยไหมคะ

ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญ : เป็นเรื่องของความเชื่อ

๑.๔ ท่านมีความเชื่อว่าวิชิชีวิต หรือดวงชะตา เป็นไปตามอำนาจของกฎแห่งกรรมหรือไม่ เพราะอะไร

ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญ : เราเรียนเรื่องเวลา มีเวลาอดีต ปัจจุบัน อนาคต เอาตรง ปัจจุบันเป็นกลาง อดีตก็ผ่านไปแล้ว อนาคตยังไม่มา เดียวกันก็มา กรรมก็เหมือนกัน กรรมที่กระทำไปก็ต้องมีวิบาก ทางพระศาสนาท่านก็พูดเรื่องวิบาก การสนองของกรรม สมองฟุ้งนี้ หรือสมองปีหน้า ชาตินี้ หรือชาติหน้า แต่โหราศาสตร์การสนองของกรรมอยู่ภายใต้ห้วงเวลา คือห้วงเวลาที่ดวงดาวเข้ามาสัมพันธ์กัน ก็คือเรื่องของเวลา เพราะดวงดาวทำให้เกิดเวลา การถูกยึดอำนาจ การหย่า หรือเกิดเหตุการณ์ อยู่ภายใต้ห้วงเวลานั้น ที่จริงก็คือดวงดาวมาปรากฏทำมุมสัมพันธ์กับจุดตั้งรับ คือกรรมเก่าของแต่ละบุคคล มีดี มีร้าย มีไม่ดี มีร้าย กรรมดำ กรรมขาว กรรมไม่ดำ ไม่ขาว กุศล อกุศล ตอนที่มาสนอง การสนองของกรรม มีลีลาคล้ายคลึงกับการเกิดเหตุการณ์ ผลของกรรมทำให้ประสบกับคราวที่เรียกว่าโชคเคราะห์

พัชร แก้วผลึก : คล้ายๆ กับดาวพระเคราะห์ที่โคจรมาต้องกันไหมคะ

ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญ : ใช่ ตามหลักของโหราศาสตร์ดาวพระเคราะห์โคจรมา

๑.๕ ทศนคติของท่านเกี่ยวกับอภิพัสของฤกษ์ มีผลต่อพุทธศาสนิกชนมาก หรือน้อย
เพียงใด และเพราะอะไร

ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญ : เรื่องฤกษ์ยาม เป็นเรื่องจิ้งหะ เรื่องการเลือกสรรเวลาในการกระทำการ มุ่งหวังจะให้ประสบความสำเร็จ การเลือกสรรเวลาที่ดีจริงเป็นเรื่องที่ดี เพื่อให้เกิดความพร้อม ได้มีการเตรียมตัว ประสบความสำเร็จจริงๆ แม้แต่พระพุทธเจ้า ที่จริงท่านก็ใช้ฤกษ์ของท่านเองนะ การที่ท่านทำอย่างนั้น อย่างนี้ คือเป็นฤกษ์อยู่ในตัว

พัชรี แก้วผลิก : ฤกษ์ในกายตนหรือคะ

ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญ : ไม่ใช่ เป็นฤกษ์อยู่ในตัว แต่มนุษย์ไม่ได้มองว่าเป็นตัวฤกษ์ อย่างท่านจะไปโปรดท่านปัญจวคีย์ ทำไมท่านต้องไปวันนั้น ทำไมต้องไปเทศน์ตอนนั้น

พัชรี แก้วผลิก : คือ ความเหมาะสมแล้วใช่ไหมคะ

ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญ : คือท่านสรรคหาเวลา หากาลเทศะ

พัชรี แก้วผลิก : ความพร้อมนะคะ

ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญ : ใช่ อันควร แล้วผลออกมาจะได้สมบูรณ์ เรื่องกาลเทศะบุคคล ทำไมต้องไปโปรดปัญจวคีย์ ทำไมต้องไปที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน แล้วเทศะอยู่ตรงไหน ทำไมต้องไปเทศน์ในวันเพ็ญเดือน ๘

พัชรี แก้วผลิก : ทำไมถึงได้พร้อมอย่างนั้นคะ

ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญ : คือมีฤกษ์อยู่ในตัว แต่อ่านอาจไม่เรียกว่าฤกษ์ก็ได้ แต่ที่จริงพระจันทร์เสวยฤกษ์ อาสาฬห ที่จริงเป็นฤกษ์อยู่ในตนนะ แต่มนุษย์อาจจะมองข้ามไป หรือท่านอาจจะไม่เรียกว่าฤกษ์ คือเป็นจิ้งหะที่ท่านอยากจะโปรดเวไนยสัตว์ พิจารณาแล้วเห็นว่าควรจะไปโปรดปัญจวคีย์

พัชรี แก้วผลิก : คือฤกษ์อยู่ในตัวท่านนั่นแหละ

๑.๖ ในทัศนะของท่าน ศาสตร์แห่งการให้ฤกษ์ ก่อให้เกิดผลดี หรือผลเสียต่อบุคคล หรือส่วนรวม ทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคต เช่นไร

ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญ : ฤกษ์ คือเวลาที่เหมาะสมในการกระทำการ เริ่มกระทำการเป็นปฐมฤกษ์ เพื่ออะไร เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย วัตถุประสงค์ คนที่เชื่อเรื่องฤกษ์ย่อมมีความมั่นใจภายในฤกษ์ซึ่งเป็นเวลาที่เหมาะสม การที่จิตใจเชื่อมั่นก็จะเป็นพลังอย่างหนึ่งในการขับเคลื่อนให้

กิจการนั้นสำเร็จสมเจตนารมณ์ บางคนเชื่อฤกษ์โดยไม่รู้ฤกษ์กับบางคนเชื่อฤกษ์โดยรู้อิทธิพลของฤกษ์ คือบางคนรู้โหราศาสตร์ แต่บางคนก็ไม่รู้ คนที่ไม่รู้จะมีพลังอีกแบบหนึ่ง ส่วนคนที่รู้จะมีพลังที่แตกต่าง กันออกไป เหมือนกับรู้ มีปัญหาที่จริงคนที่เชื่อและไม่รู้ฤกษ์จะมีพลังที่แรง หมายถึงความเชื่อ ความ ศรัทธา ส่วนคนที่เชื่อเรื่องฤกษ์ และรู้เรื่องฤกษ์ด้วย จะมีเหมือนมีปรีชาญาณ คือไม่ใช่ใช้ศรัทธาอย่าง เดียว คือใช้ปัญญาที่จะใคร่ครวญวินิจฉัยต่างๆ ออกมาได้ ฤกษ์เป็นประโยชน์ ประการแรก คือทำให้ เกิดความพร้อม ทำให้เกิดการเตรียมการ เพราะเราจะต้องเริ่มเมื่อไหร่ เตรียมการเพื่อเริ่มต้นในสิ่งนั้น อย่างวางพระฤกษ์ฝังเสาหลักเมือง ท่านก็กำหนดว่าวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๓๒๕ ต้องทำพิธีเป็น ปฐมฤกษ์ในการฝังเสาหลักเมือง ตรงนี้เป็นความเชื่อ เป็นจุดหลัก หลักชัย ก่อนที่จะถึงหลักชัยต้องมึ การเตรียมชุดหลุม เตรียมเสา เตรียมอุปกรณ์ วัสดุ เตรียมพราหมณ์พิธี ฤกษ์จึงทำให้เกิดความพร้อม ถ้าไม่พร้อมก็ไปคนละทิศ ละทาง ฤกษ์เป็นที่มาของพิธีกรรม พิธีกรรมจึงต้องสัมพันธ์กับฤกษ์ โหรเป็นผู้ให้ฤกษ์ พระสงฆ์เป็นผู้สวดพระปริตร พราหมณ์ก็มีหน้าที่ประกอบพิธี ผลดีน่าจะได้ เพราะมุ่งไป ในทางดี ทั้งหมดอยู่ที่ใจ เพราะจิตเป็นกุศล เพราะฉะนั้นฤกษ์ที่ใช้ ใช้ในฤกษ์ฝ่ายกุศล ฝ่ายดี ไม่ได้ไป ให้ฤกษ์ปล้นเมือง บางคนก็ใช้ฤกษ์ในทางที่ไม่ดี

พัชรี แก้วผลึก : ก็มีบางคนที่ไปใช้ฤกษ์ไปในทางไม่ดี

ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญ : ไปในทางไม่ดี เป็นฉันทฤกษ์ ฝ่ายอกุศล เพราะฉะนั้น ใน วิชาการให้ฤกษ์ ก็จะมีบุรณะฤกษ์ฝ่ายกุศล ฉันทฤกษ์ฝ่ายอกุศล อยู่ที่คนเอาไปใช้

๑.๗ องค์ประกอบ และเครื่องมือที่ใช้ในการให้ฤกษ์ มีอะไรบ้าง

ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญ : ดวงดาวแต่ละคนก็ไม่เหมือนกัน ความลึกซึ้ง ดวงดาวของ พระพุทธเจ้าท่านก็เป็นไปอีกอย่างหนึ่ง ความเข้าใจเรื่องดวงดาว สิ่งต่างๆ ที่เป็นเวลา เป็นเครื่องมือใน การให้ฤกษ์ทั้งหมด เวลาของดวงอาทิตย์ เวลาของดวงจันทร์ เวลาของดาวพระเคราะห์ เวลาของดาว ฤกษ์ จะสัมพันธ์กัน เวลาของดวงอาทิตย์ เชื่อมโยงกับเวลาของดวงจันทร์ด้วย

พัชรี แก้วผลึก : เชื่อมโยงกันค่ะ

ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญ : เวลาของโลกก็เชื่อมโยงกันหมด ที่เรื่อบอกว่าเชื่อมโยงกัน ภายใต้วงเวลา คือไม่ใช่เวลาของเฉพาะดวงใดดวงหนึ่ง จึงต้องผสมผสานกัน

พัชรี แก้วผลึก : คำว่า “ห้วงเวลาอันล้ำลึก” ถ้าจะอธิบายให้บุคคลที่ยังไม่เคยเข้าใจ ควรอธิบายอย่างไรคะ

ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญ : โห อธิบายยาก เพราะเป็นนามธรรม

พัชรี้ แก้วผลิก : พอพูดคำว่า “ห้วงเวลาอันล้ำลึก” ความหมายกว้างมาก

ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญ : “ห้วงเวลาอันล้ำลึก” ทำให้เราเปลี่ยนแปลงมาก เราต้องอธิบายเรื่องเวลา คำจำกัดความของคำว่า เวลา ความละเอียดจะไม่เหมือนกัน เวลาของบางคนหายาบ เวลาของบางคนละเอียด ละเอียดมาก หรือละเอียดมากจนถึงวาระแห่งจิต ละเอียดที่สุด อันนี้คือเวลา เวลาจะมีอิทธิพลต่อสรรพสิ่ง เวลาตรงนี้คือเวลาที่มีอิทธิพลอันล้ำลึก เพราะเวลาเป็นเงื่อนไขหนึ่ง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เปลี่ยนแปลงไปตามวัฏฏะ เวลาที่เราพูดถึง เรามองถึงดวงดาวไข่มุข

พัชรี้ แก้วผลิก : ใช่ค่ะ

ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญ : การกำหนดวัน เวลา ต้องใช้ดวงดาวเป็นตัวกำหนด เวลาของดวงอาทิตย์ เวลาของดวงจันทร์ เวลาของดวงดาวอื่นๆ ที่เคลื่อนไป โดยใช้กลุ่มดาวฤกษ์เป็นฉากหลัง หรือดาวฤกษ์ดวงใดดวงหนึ่งเป็นตัวบ่งบอก ตอนนี้อาทิตย์อยู่ตรงราศีเมษไข่มุข

พัชรี้ แก้วผลิก : ค่ะเป็นอุจจ์ที่ราศีเมษ

ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญ : ก็เป็นห้วงเวลาหนึ่ง เวลาที่กำหนด มีเวลาที่กว้าง กับเวลาที่มันแคบ เวลาที่กว้าง อย่างอาทิตย์อยู่ราศีเมษก็กว้างไข่มุข ถ้าพูดถึงเรื่ององศา ก็เป็นที่มาของการเกิด ปฏิทินสุริยคติ เวลาของดวงจันทร์ก็เกิดปฏิทินทางจันทรคติ เวลาของดาวศุกร์ก็เกิดปฏิทินของดาวศุกร์ เวลาของดาวพุธก็เกิดปฏิทินของดาวพุธ แต่ละดวงจะต้องมีหมด คนเอเชียใช้ปฏิทินจันทรคติ และจันทรคติ พวกมลายูก็ใช้ปฏิทินของดาวพระศุกร์ แล้วแต่ชาติใดจะให้ความสำคัญกับดาวพระเคราะห์องค์ใด “ห้วงเวลาอันล้ำลึก” ก็มีอิทธิพลต่อสรรพสิ่ง ทำให้สรรพสิ่งเกิดการเปลี่ยนแปลง ตอนแรกเกิดเรามีน้ำหนัก ๓ กิโล ต่อมาน้ำหนักก็เพิ่มขึ้น โตขึ้นน้ำหนักก็เพิ่มขึ้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ถ้าชีวิตก็มีเกิด แก่ เจ็บ ตาย ก็คือเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป ตามกฎของไตรลักษณ์นะ เพราะฉะนั้น เวลาตรงนั้นคือห้วงเวลาอันล้ำลึกที่มีอิทธิพล ถ้าพูดถึงเวลาอย่างผิวเผินก็จะมองไม่เห็นว่ามีอิทธิพล แต่ถ้าพูดถึงห้วงเวลาอันล้ำลึก มีอย่างละเอียด และหายาบ ช่วงที่กว้าง และสั้นที่สุด สั้นที่สุดก็คือ วาระจิต ถ้าเอาดาวฤกษ์เป็นฉากหลังแล้วให้ดวงดาวที่เคลื่อน คือวาระจิตนั่นเอง

พัชรี้ แก้วผลิก : อาจารย์กำลังนำรูปธรรมมาเปรียบเทียบกับนามธรรม

ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญ : ครับ คล้ายๆ อย่างนั้น วาระแห่งจิตที่ว่าละเอียด ก็เปรียบเทียบกับเวลา คือ เวลาดาวที่เคลื่อนไป แล้วผ่านดาวฤกษ์แต่ละดวงๆ ถึงแม้จะไม่ผ่านหมด ดวง มันก็เคลื่อนไป ละเอียดมากยิ่งขึ้นกว่าวินาที ยิ่งกว่าวาระแห่งจิตด้วยซ้ำ น่าจะประมาณนี้แหละ

พัชรี แก้วผลึก : ไข่ค่ะ

ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญ : การกำหนด

พัชรี แก้วผลึก : ไข่ค่ะ

ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญ : เวลาจะคลอบคลุมสรรพสิ่ง

๑.๑๐ ท่านมีความคิดเห็นเช่นไร ในการนำหลักการของฤกษ์ มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญ : เวลาที่สำคัญนะ เมื่อเราบอกว่าฤกษ์คือเวลา เพราะฉะนั้นก็ต้องมีเวลาที่เหมาะสม ที่ควร กับเวลาที่ไม่เหมาะสม ไม่ควร จึงต้องใช้ฤกษ์ที่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพดินฟ้าอากาศ สภาพจิต สภาพสังคม ผลิตผล เรื่องฤกษ์ไปกว้าง ทำอย่างไรให้เหมาะสม เป็นศุภมงคล เมื่อทำการแล้วก็สำเร็จ หัวใจฤกษ์น่าจะอยู่ตรงนี้ หัวใจเวลาที่สมควร ที่เหมาะสม ฤดูกาล ให้เหมาะสมกับกาละ เทศะ ดินฟ้าอากาศ แต่วิชาโหราศาสตร์เป็นเรื่องของการคำนวณของวัตถุ แต่ภายใต้การคำนวณ มีเรื่องจิตเข้ามา จิตที่ควบคุมไม่ได้ โหราศาสตร์ที่แปลเปลี่ยนไปไม่เหมือนกับวิชาอื่น เพราะมีการเคลื่อนไหว โดยเฉพาะการเคลื่อนไหวทางจิต ถ้ามองดินน้ำลมไฟ ถือว่าเป็นธรรมดา การพยากรณ์อาจจะได้ แต่พอสื่อลงไปมีเรื่องจิตใจ มันแปรเปลี่ยนไปเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ ถ้าจะพยากรณ์ ดิน น้ำ ลม ไฟ ก็ง่ายใช่ไหม

พัชรี แก้วผลึก : ค่ะ เพราะมันจับต้องได้

ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญ : มันเป็นรูปธรรม จับต้องได้ ความร้อน ความเย็น แต่พอมานในอาการของจิต มันเบี่ยงเบน มันเคลื่อนไหว คำพยากรณ์เกี่ยวกับจิตจึงค่อนข้างยาก เดียวนี้วิชาคำนวณมีเยอะ ค่อนข้างเที่ยง คำนวณได้หมด แต่ดวงชะตาอีกด้านเป็นเรื่องจิตวิญญาณ แต่อีกด้านหนึ่งเป็นเรื่องสาระ พลังงาน อีกด้านจึงเป็นความยาก

พัชรี แก้วผลึก : โหราศาสตร์ทั้งสองด้านจึงต้องไปคู่กันใช่ไหมคะ อาจารย์พูดเหมือนเป็นเรื่องใหม่ ที่ใช้เลยนะคะ

ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญ : ไข่ มันใช่เลย แล้วจิตวัดได้มัย

พัชรี แก้วผลึก : วัดไม่ได้ค่ะ

ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญ : แต่ถ้าวัดน้ำหนักโอเค วัดได้ มีกระตุกเท่าไร เนื้อหนัง มังสา อาโปธาตุ เตโชธาตุ วาโยธาตุ พอวัดได้ เพราะฉะนั้น ดวงชะตา แต่ถ้าอุตุนิยมพยากรณ์ดินฟ้าอากาศได้ง่าย แต่พอมานเป็นดวงชะตาบุคคลมีเรื่องจิตเข้ามาสัมพันธ์มันจึงยากครับ

๓. เรียบเรียงจากการสัมภาษณ์ **ดร.กฤติกาวัลย์ หิรัญลี** ผู้อำนวยการสถาบัน
โหราศาสตร์ไทย-สากล

เมื่อวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๐ เวลา ๑๖.๐๐ – ๑๘.๓๐ น.

๑.๑ ในทางพระพุทธศาสนาเถรวาทมีให้ยึดถือในเรื่องของฤกษ์ยามท่านมีความเห็น
เช่นไร

ดร.กฤติกาวัลย์ หิรัญลี : พระพุทธองค์มิให้ยึดถือในเรื่องของฤกษ์ยามเพราะ ทรง
เห็นว่าเป็นการเสียเวลา และเสียประโยชน์ในการที่จะมามุ่งคอยการให้อธิพลของดวงดาวเพียงอย่าง
เดียวทรงสอนให้เชื่อและยึดถือในการกระทำดีของบุคคลเป็นหลัก ทรงให้ข้อคิดว่า บุคคลกระทำดี
ในเวลาใด เวลานั้นก็เป็นฤกษ์ที่ดีแล้ว อีกประการหนึ่งถ้าพระภิกษุในพระวินัยมามุ่งศึกษาในเรื่องฤกษ์
ยามก็จะเป็นการขัดขวางการปฏิบัติและการศึกษาในพระธรรมให้ลึกซึ้งอันเป็นการขัดกับการดำรง
สมณะสาธูปแต่พระพุทธองค์ก็ได้ห้ามเสียทั้งหมด ทรงมีพุทธานุญาตให้พระภิกษุเรียนรู้ในเรื่องของ
ดาวนักษัตรเพื่อจะได้ทราบวิธีการโคจรของดวงจันทร์จะได้ไม่พลาดในวันที่จะลงอุโบสถ อันเป็นกิจที่
สำคัญของสงฆ์ และสำหรับพระภิกษุที่อยู่ในป่าทรงมีพุทธานุญาตให้ศึกษาในเรื่องของทิศและวันขึ้น-
แรม เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีพในป่าให้ปลอดภัยจากเหล่าโจรผู้ร้าย

๑.๒ ท่านมีความเห็นเช่นไรที่พระภิกษุบางรูปศึกษา และเป็นพระโหราจารย์ รวมถึงการ
ให้ฤกษ์กับผู้มาขอให้ออกฤกษ์

ดร.กฤติกาวัลย์ หิรัญลี : ในสมัยปัจจุบัน จะแตกต่างจากในสมัยพุทธกาลเป็นอย่าง
มาก เพราะในสมัยนั้นอิทธิพลของศาสนาพราหมณ์ค่อนข้างสูง วิชาโหราศาสตร์ การให้ฤกษ์ การดู
ลักษณะ ฯลฯ เป็นวิชาที่พวกพราหมณ์ศึกษาและประกอบเป็นอาชีพ จึงไม่ทรงเห็นด้วยที่พระภิกษุจะ
มามุ่งเน้นศึกษาหรือหาประโยชน์จากวิชาเหล่านี้ เช่นเดียวกับพวกพราหมณ์จึงทรงมีบัญญัติห้ามไว้
ในวินัยปิฎก จุลลวรรค์ ขุททกวัตถุขันธกะ ว่าด้วยเรื่องการเรียนและสอนดิรัจฉานวิชา ว่าเป็นอาบัติ
ทุกกฏ แต่ในสภาพของการดำเนินชีวิตในสมัยปัจจุบัน พระภิกษุและประชาชน มีความใกล้ชิด มีความ
จำเป็นที่ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ในการดำรงพระพุทธศาสนาให้มั่นคง วัดเป็นสถานที่รวบรวม
ศิลปะ วิทยาความรู้ พระภิกษุเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชนที่มีความรัก ความเคารพ ศรัทธา
ดังนั้นพระภิกษุจึงจำเป็นที่จะต้องมีความรอบรู้ในทุกเรื่อง รวมทั้งเรื่องของวิชาโหราศาสตร์ และการให้
ฤกษ์ เพื่อจะเป็นกุศโลบาย เป็นข้อแนะนำให้กับบุคคลได้ข้อคิด เป็นทางเลือกที่จะนำไปปรับใช้ให้เกิด
ประโยชน์ หรือนำคำพยากรณ์ไปเป็นแนวทางแก้ไขในข้อผิดพลาดของตน

๑.๓ ท่านมีทัศนคติต่อสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติในขณะประกอบพิธีฤกษ์ เช่นไร ทางโหราศาสตร์การให้ฤกษ์เรียกสิ่งนี้ว่า “ปภินกะฤกษ์”

ดร.กฤติกาวัลย์ หิรัญลี : ตามคัมภีร์โหราศาสตร์การให้ฤกษ์ มีกำหนดไว้แน่ชัดอยู่แล้ว ในการคำนวณเวลาที่เหมาะสมในการให้ฤกษ์ หากลัคนาของดวงฤกษ์วางในราศีที่มีความสอดคล้องกับฤกษ์ของพระจันทร์ที่กำหนดมา จะมีเหตุการณ์เกิดขึ้นในขณะประกอบพิธีนั้น เรียกว่าการวางฤกษ์ถูกต้องตามตำราทำให้ จักขุมายาฤกษ์, กนกบัญชร กนกนารีและสฤกษ์ เช่น การเกิดพระอาทิตย์ พระจันทร์ ทรงกลด ในขณะประกอบพิธี หรือมีนกกบินมาปรากฏให้เห็น ฯลฯ เช่นมีเรื่องเล่าตามบันทึกของการวางพระฤกษ์ฝั่งเสาหลักเมืองกรุงเทพมหานครฯ โหรได้พยากรณ์ว่าขณะประกอบพิธีจะเห็นคนสวมหมวกเหล็กเดินผ่านมา ปรากฏว่าในขณะนั้นมีชายชาวจีนนำกระทะเหล็กครอบศรีษะเดินผ่านมาในพิธี สิ่งที่เกิดขึ้นเหล่านี้เป็นนิมิตของฤกษ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติยากที่ใครจะไปกำหนดให้เกิดขึ้นได้

๑.๔ ท่านมีความเชื่อว่าวิชีชีวิต หรือดวงชะตา เป็นไปตามอำนาจของกฎแห่งกรรมหรือไม่ เพราะอะไร

ดร.กฤติกาวัลย์ หิรัญลี : ในทางพระพุทธศาสนา พระพุทธองค์ทรงสอนให้เชื่อถือในกฎแห่งกรรม อันเป็นผลของการกระทำของบุคคลผู้นั้น **กรรม** ในความหมายตามหลักพระพุทธศาสนา เถรวาท พระพุทธเจ้าได้ตรัสความหมายของกรรมไว้หมายถึงการกระทำอันประกอบด้วยเจตนา คือ ทำด้วยความตั้งใจ หรือ จงใจทำ จะดีหรือชั่วก็ตาม กรรมในระดับเจตนา นั้น หมายถึง เจตนาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการก่อกำเนิดกรรมหรือ การกระทำ ของบุคคล แสดงออกถึงความตั้งใจ ถ้าเป็นการกระทำที่ไม่มีเจตนา ยังไม่เรียกว่ากรรม ในความหมายทางธรรม ตัวเจตนา นั้น เป็นตัวกำหนดให้การกระทำของบุคคลเกิดขึ้นทั้งด้วยทางกาย ทางวาจา และทางใจตามพุทธพจน์ที่ว่า “เจตนาหิ ภิกขเว กัมมํ วทามิ เจตยิตฺวา กัมมํ กโรติ กาเยน วาจาเยน มนสา”¹ แปลว่า “ภิกษุทั้งหลาย เรากล่าวเจตนาว่าเป็นกรรม บุคคลคิดแล้วจึงกระทำการกรรมด้วยกาย ด้วยวาจา ด้วยใจ บุคคลคิดแล้วกระทำการกรรมด้วย กาย วาจา ใจ”² ดังนั้นวิชีชีวิต หรือแผนที่ดวงชะตา เป็นส่วนที่มาจากกรรม อันหมายถึงการกระทำเป็นหลักใหญ่ ผู้ที่ทำการกรรมไว้เช่นไรย่อมได้รับผลเช่นนั้น

๑.๕ ทัศนคติของท่านเกี่ยวกับอิทธิพลของฤกษ์ มีผลต่อพุทธศาสนิกชนมาก หรือน้อยเพียงใด และเพราะอะไร

¹อง.ฉก.ก. (บาลี) ๒๒/๓๓๔/๔๖๔.

²อง.ฉก.ก. (ไทย) ๒๒/๖๓/๕๗๗.

ดร.กฤติกาวัลย์ หิรัญลี : อิทธิพลในเรื่องฤกษ์ยังคงมีผลต่อชาวพุทธอยู่เสมอ เพราะความเชื่อที่มีมาแต่โบราณว่าความสมบูรณ์ ความมีสิริมงคลจะบังเกิดขึ้นตามฤกษ์ ตามเวลาที่สมควรถึงแม้ว่าในยุคสมัยนี้จะมีเทคโนโลยีทางด้านเทคโนโลยีมากมายแต่บุคคลก็ยังยึดถือในเรื่องฤกษ์ยามอยู่ตั้งแต่บุคคลในระดับผู้บริหาร มาจนถึงระดับชาวบ้าน ยังนิยมการมีฤกษ์ มีเวลาที่เหมาะสมในการประกอบพิธีสำคัญ แนวทางการปฏิบัติของชาวพุทธมักจะประกอบพิธีในทางพระพุทธศาสนา ก่อนแล้วจึงประกอบพิธีตามขั้นตอนของฤกษ์ตามโหราจารย์กำหนดมา เช่น โหรให้ฤกษ์การประกอบพิธีมงคลสมรส ในทางปฏิบัติของพุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่จะต้องมีการนิมนต์พระภิกษุมาเจริญพระพุทธมนต์เพื่อเป็นสิริมงคลก่อน แล้วจึงประกอบพิธีตามฤกษ์ที่โหรให้มาคือ การหมั้น การแต่งงานตามมาเป็น การแสดงให้เห็นว่าความเคารพ ความศรัทธาอันสูงสุดของชาวพุทธจะไม่พ้นความเคารพเชื่อมั่นในพระพุทธศาสนา แต่ความต้องการในเรื่องฤกษ์ยามดียังคงเป็นที่ต้องการเพื่อให้เกิดกำลังใจที่ดีในการเริ่มต้นชีวิต หรือในการเริ่มประกอบกิจการต่างๆ ความจริงแล้วเรื่องฤกษ์ยาม กับการทำบุญในพระพุทธศาสนา คุณจะมีสัมพันธอันเกี่ยวเนื่องกันอยู่ แต่ต้องมีความเข้าใจที่ถูกต้องไม่เชื่อแบบมมายไร้เหตุผล พระพุทธองค์ทรงสอนให้มีสติในการกระทำทุกอย่าง เพราะการขาดสติ ขาดปัญญาในการไตร่ตรองทุกการกระทำก็ไม่อาจบรรลุผลในทางที่ดีได้ แม้ว่าฤกษ์นั้นจะดีเพียงใดก็ตาม

๑.๖ ในทัศนะของท่าน ศาสตร์แห่งการให้ฤกษ์ ก่อให้เกิดผลดี หรือผลเสียต่อบุคคล หรือส่วนรวม ทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคต เช่นไร

ดร.กฤติกาวัลย์ หิรัญลี : หลักการทางวิชาโหราศาสตร์การให้ฤกษ์ มุ่งหวังให้เกิดประโยชน์กับผู้ให้นำฤกษ์ไปใช้อย่างมีเหตุผล ฤกษ์เป็นเพียงส่วนประกอบ เป็นกำลังใจในการกระทำกิจการนั้นๆ ให้สำเร็จลุล่วง ฤกษ์จะบังเกิดผลดีได้ ผู้ใช้ก็ต้องประกอบด้วยคุณธรรม มีความวิริยะอุตสาหะ มีความเพียรไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค และความลำบาก ถ้าเป็นบุคคลเกียจคร้าน ไม่ประกอบกิจการงานใดๆ ไม่มีความอดทนต่อความยากลำบาก เอาแต่นั่งรอให้ดวงดาวหรือฤกษ์ที่ดีมาส่งผลอย่างเดียวตามที่โหราจารย์ให้มาย่อมไม่บังเกิดผลใดๆ ขึ้น ฤกษ์จะบังเกิดผลให้เห็นนับแต่วันที่เริ่มดำเนินการ และส่งผลให้ยาวนานไปถึงในอนาคต ขอยกตัวอย่าง ดวงพระฤกษ์ฝั่งเสาหลักเมืองกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๒๑ เมษายน พ.ศ.๒๓๒๕ เวลา ๖ นาฬิกา ๕๔ นาที ลัคนาของดวงพระฤกษ์สถิตในราศี เมษ อันเป็นราศีในอุตรกัฏฐทวีป เสวยมหัทธโนแห่งฤกษ์ อันหมายถึงความมั่งคั่ง อุดมสมบูรณ์ในทรัพย์สิน ความเจริญวัฒนาสถาพร นับจากวันนั้นจนถึงวันนี้ กรุงเทพมหานครมีอายุมาถึง ๒๓๕ ปี ดำรงความเป็นเมืองหลวงของประเทศมาอย่างสม่ำเสมอ มิได้เคยตกเป็นเมืองขึ้นของประเทศมหาอำนาจใด มีพระมหากษัตริย์ที่ทรงทศพิธราชธรรมมาทุกสมัย บ้านเมืองมีความสงบร่มเย็น ถึงแม้

จะมีเรื่องราวบ้างแต่ก็สามารถแก้ปัญหาให้ลุล่วงผ่านไปได้โดยตลอด เพราะพระบารมีของพระมหากษัตริย์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช กับโอรสหลวงประจักษ์ราชสำนัก คือพระยาตากะโตโหร ซึ่งภายหลัง ต่อมาได้เลื่อนขึ้นเป็น เจ้าพระยาศรีธรรมราช (นายบุญรอด ต้นตระกูล บุญรัตน์พันธ์) ผู้เป็นพราหมณ์ที่สืบตระกูลมาจาก พระมหाराชครูรามินทร์ ซึ่งเป็นพราหมณ์พฤติบาท ในสมัยสมเด็จพระเอกาทศรถ คำนวณการวางพระฤกษ์และทรงพยากรณ์ไว้ล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในแผ่นดินไว้เป็น ๑๐ ยุค ด้วยการดูจากวิธีการโคจรของดาวพฤหัสบดี (๕) และดาวเสาร์ (๗) ซึ่งทุกเหตุการณ์ ได้เกิดขึ้นตามระยะเวลาที่ทรงพยากรณ์ไว้ได้อย่างถูกต้อง ดังเช่น การเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาสู่ระบอบประชาธิปไตยในวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ อายุเมืองครบ ๑๕๐ ปี ทรงพยากรณ์ว่า...เมืองจะทรงความวัฒนาถาวรสืบลำดับกษัตริย์ได้ถึง ๑๕๐ ปี หมายถึง การมีพระมหากษัตริย์ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์แล้ว จะต้องเปลี่ยนเป็นระบอบอื่น คือประชาธิปไตยอันมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ จะเห็นได้ว่าฤกษ์หรือเวลาที่เป็นมงคลนั้นส่งผลยาวไกลจากอดีต จนมาถึงปัจจุบัน ในหลายๆ ด้าน ส่วนผลเสียในเรื่องที่เกี่ยวกับการให้ฤกษ์คือบุคคลที่นำฤกษ์ไปใช้ขาดความเข้าใจที่ถูกต้อง เชื่อแบบมมายว่าฤกษ์นั้นจะบันดาลให้ชีวิตผลิผ่นไปได้โดยไม่ต้องทำอะไร นั้นเป็นความเข้าใจที่ผิดอย่างมาก ความหมายของฤกษ์ที่ดี มั่งมีด้วยทรัพย์สืบตามทีโหรให้มานั้น ต้องประกอบด้วยคุณธรรม ความขยันหมั่นเพียรของบุคคลผู้นั้นด้วย มิฉะนั้นฤกษ์ก็จะมีผลเสียใดๆ

๑.๗ องค์ประกอบ และเครื่องมือที่ใช้ในการให้ฤกษ์ มีอะไรบ้าง

ดร.กฤติกาวัลย์ หิรัญลี : ไม่ได้มีเครื่องมืออะไร การให้ฤกษ์เป็นการคำนวณ หาช่วงเวลาที่ดี และเหมาะสมจากการโคจรของดาวพระเคราะห์ กับบุคคลเพื่อเป็นส่วนประกอบของการกระทำในกิจการต่างๆ ให้บังเกิดความสำเร็จ ความเจริญรุ่งเรือง หลีกเลียงช่วง วัน เวลา ที่ไม่ดี ที่จะนำความขัดข้องมาให้ เช่น ฤกษ์ของการสร้างสถานศึกษา ฤกษ์สร้างพระอุโบสถ อันจะนำประโยชน์มาให้กับบุคคลอีกเป็นจำนวนมากที่ได้มาใช้สถานที่นั้นๆ โหรผู้ให้ฤกษ์จะต้องมีความรู้อย่างถูกต้องตามคัมภีร์โหราศาสตร์ว่าด้วยการให้ฤกษ์อย่างดี และผู้ที่นำฤกษ์ไปใช้ก็ต้องมีความเข้าใจที่ถูกต้องด้วยเช่นกัน บางคนไม่เข้าใจในเรื่องของเวลาที่ระบุในวันที่ให้ฤกษ์เช่นโหรให้ฤกษ์เข้านั่งโต๊ะทำงานรับตำแหน่งใหม่เวลา ๑๐.๑๙ น. แต่ระเบียบของการเข้าทำงาน คือเวลา ๐๘.๓๐ น. ที่ถูกคือบุคคลผู้นั้นควรไปถึงที่ทำงานให้ทันเวลา ๐๘.๓๐น. แล้วจึงเริ่มทำงานที่สำคัญในเวลา ๑๐.๓๐ น. ไม่ใช่ไปทำงานสายโดยยึดถือตามฤกษ์ที่ได้รับมา อันทำให้เกิดผลเสียตั้งแต่วันแรก

๑.๘ ท่านใช้หลักธรรมใดมาประกอบการให้ฤกษ์

ดร.กฤติกาวัลย์ หิรัญลี : ใช้หลักตามคำสอนของพระพุทธองค์คือ พรหมวิหาร๔ อันประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขาเพราะการมีความเมตตา กรุณาต่อผู้อื่นโดยที่มิได้หวังผลตอบแทนมีความปรารถนาให้เขาเป็นสุข พ้นจากความทุกข์ได้หรือเป็นแนวทาง ทางความคิดให้เขาได้ก็ถือว่าได้ทำประโยชน์ให้กับผู้อื่น

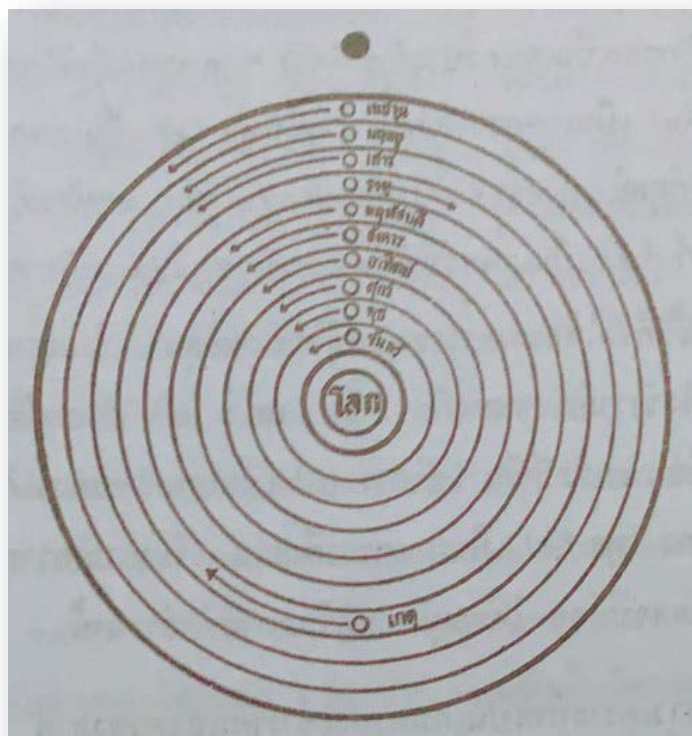
๑.๙ เพศ อายุ การศึกษา ฐานะ มีผลต่อ ความเชื่อในเรื่องของการใช้ฤกษ์หรือไม่ เพราะอะไร

ดร.กฤติกาวัลย์ หิรัญลี : ความเชื่อในเรื่องฤกษ์ หรือการนำฤกษ์ไปใช้ในกิจการต่างๆ นั้นขึ้นอยู่กับความเชื่อของบุคคลเป็นอันดับแรก ไม่จำกัดว่าเป็นเพศหญิง หรือชาย ขึ้นอยู่กับอายุและการศึกษาที่เป็นองค์ประกอบในการใช้ฤกษ์ โดยมากแล้ว ผู้ที่มีอายุจะมีความเชื่อในเรื่องฤกษ์ยาม ความเป็นสิริมงคล ในการประกอบกิจการต่างๆ ที่สำคัญ เช่น ฤกษ์มงคลสมรส ฤกษ์ในการก่อสร้างสถานที่สำคัญ เพื่อให้ได้วัน เวลา ที่เหมาะสม เป็นสิริมงคล อันเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของชาวไทยที่ยังคงมีความเชื่อพื้นฐาน ในเรื่องนี้มาช้านาน ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะความเป็นอยู่ทางสังคมเช่นไร ก็ยังมีความเชื่อในความเป็นมงคลของวัน เวลาที่ดี ในการเริ่มการกระทำเพื่อก่อให้เกิดขวัญ กำลังใจที่ดีในเบื้องต้น

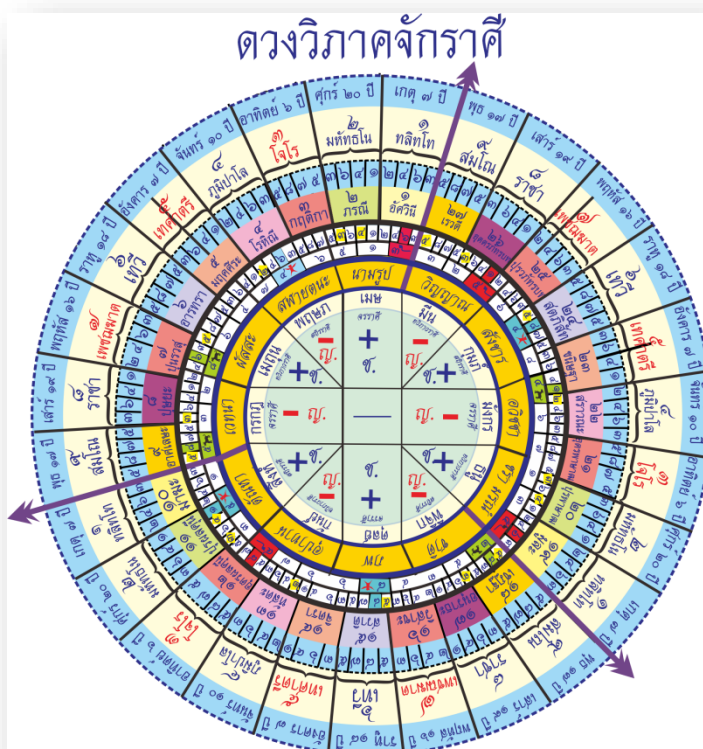
๑.๑๐ ท่านมีความคิดเห็นเช่นไร ในการนำหลักการของฤกษ์ มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ดร.กฤติกาวัลย์ หิรัญลี : การมีวิจาร์ณญาณที่ดี มีเหตุผลในการกระทำ หรือ จดเว้น ไม่กระทำเป็นคุณสมบัติของผู้มีปัญญา ดังนั้น จึงควรเลือกลีงที่ถูกต้องตามหลักการมาเป็นส่วนในการดำเนินชีวิต ข้อดีของเรื่องฤกษ์ คือการได้ช่วงเวลาที่เหมาะสมในแต่ละเรื่องราว เช่นวันนี้ เวลานั้นเหมาะกับการเจรจาทางด้านธุรกิจ ติดต่อกับ หรือในช่วงเวลานี้เหมาะกับการเดินทางไปศึกษาหาความรู้ เวลานั้นเหมาะกับการสร้างถาวรวัตถุเพื่อประโยชน์สาธารณะ เหล่านี้เป็นการนำฤกษ์มาใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

ภาคผนวก จ
ภาพประกอบ

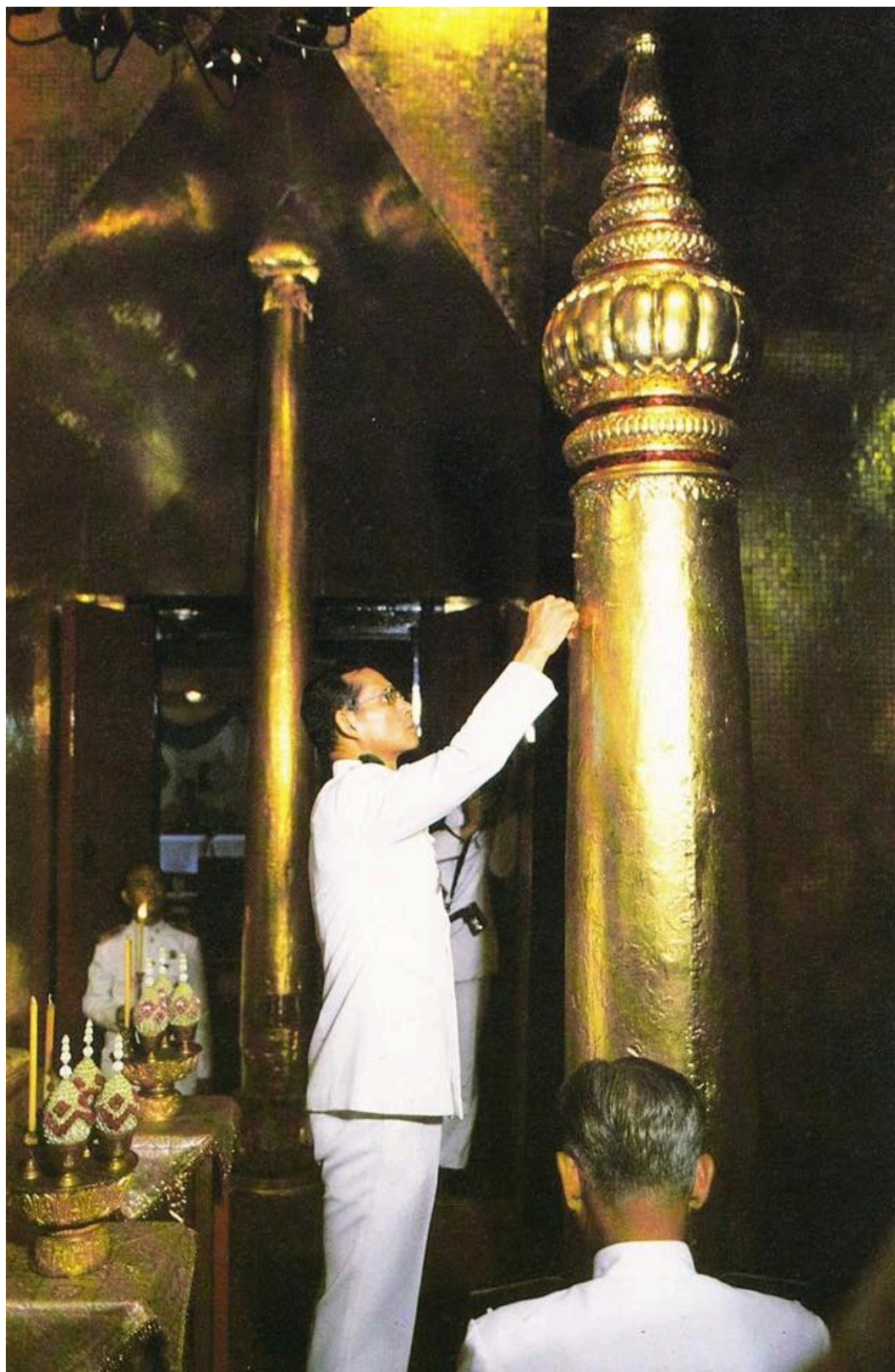
ภาพดาวพระเคราะห์ในเชิงโหราศาสตร์

ภาพดาววิภาคจักราศี

เสาหลักเมืองกรุงรัตนโกสินทร์

ภาพล้นเกล้า ร.๙ ทรงเจิม เสาหลักเมืองต้นของ ร. ๔ ต้นเล็ก ของ ร.๑

เครื่องเบญจราชกุฎภัณฑ์ ของสยาม

ภาพการวางศิลาฤกษ์ วัดกัลยาณาราม

ภาพพระอาทิตย์ทรงกลด (ปรากฏเป็นปกิณกะฤกษ์) วัดกัลยาณาราม

ภาคผนวก จ

๑) ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตวิทยาลัย โทร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐ ภายใน ๑๑๓๓.๑๑๒๗

ที่ ศธ ๖๑๐๑/๑๘๑

วันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน พระศรีคัมภีร์ญาณ, ศ.ดร. รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

ด้วย นางพัชรี แก้วผลึก นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ภาคพิเศษ เลขประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๔๐๕๑๖๖ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาความเชื่อเรื่องฤกษ์ตามคัมภีร์โหราศาสตร์ไทยที่มีผลต่อพุทธศาสนิกชน” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-interview) ต่อ key informants โดยได้ออกแบบเครื่องมือวิจัยขึ้นมา เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ และเพื่อความถูกต้องของเครื่องมือวิจัย ตรงตามวัตถุประสงค์ จึงเห็นควรให้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือวิจัย

เพื่อการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยเห็นว่า ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีองค์ความรู้เกี่ยวกับงานวิจัย สามารถให้คำแนะนำได้เป็นอย่างดี จึงเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือวิจัย เพื่อความสมบูรณ์ในการทำวิจัยต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์

(นางพัชรี แก้วผลึก)
๐๐๐-๖๐๐-๖๐๐
๐๐๐-๖๐๐

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร, ดร.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ประสานงาน:

นางพัชรี แก้วผลึก โทร ๐๘๑-๗๒๓๓๒๑๕

๒) หนังสือขออนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

บันทึกข้อความ

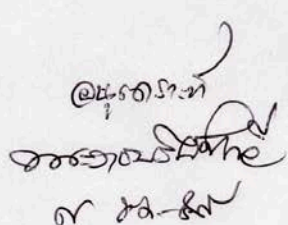
ส่วนงาน บัณฑิตวิทยาลัย โทร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐ ภายใน ๑๑๓๓,๑๑๒๗
 ที่ ศธ ๖๑๐๑/๑๘๒ วันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๕๙
 เรื่อง ขออนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เพื่อทำวิจัย

เรียน พระศรีคัมภีรญาณ, ศ.ดร. รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

ด้วย นางพัชรี แก้วผลึก นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
 พระพุทธศาสนา ภาควิชา เลขประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๔๐๕๑๖๖ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
 “ศึกษาความเชื่อเรื่องฤกษ์ตามคัมภีร์โหราศาสตร์ไทยที่มีผลต่อพุทธศาสนิกชน” โดยใช้ระเบียบวิธี
 วิจัยแบบผสมผสานระหว่างการค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์
 เชิงลึก (In-depth-interview) ต่อ key informants เป็นเครื่องมือในการทำวิจัย ขณะนี้อยู่ใน
 ขั้นตอนดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เพื่อการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีองค์ความรู้ สามารถให้ข้อมูล
 และคำแนะนำแก่นิสิตได้เป็นอย่างดี จึงเรียนมาขออนุญาตให้ นางพัชรี แก้วผลึก ได้ดำเนินการ
 สัมภาษณ์ท่านเพื่อรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวัน
 เวลา และสถานที่ให้สัมภาษณ์แล้วแต่ท่านจะกำหนด

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์

(พระศรีคัมภีรญาณ ฐิตะภิกขุ, ดร.)
 คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร, ดร.)
 คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ประสานงาน:
 นางพัชรี แก้วผลึก โทร ๐๘๑-๗๒๓๓๒๑๕

ที่ ศธ ๖๑๐๑/ว ๘๕

มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำลูกกา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๖ กรกฎาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขออนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เพื่อทำวิจัย

เรียน พระพุทธพยากรณ์ (สุคนธ์ สุคนธ์โร) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดราชสิทธิาราม

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือวิจัยแบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางพัชรี แก้วผลึก นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ภาควิชาพิเศษ เลขประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๔๐๕๑๖๖ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาความเชื่อเรื่องฤกษ์ตามคัมภีร์โหราศาสตร์ไทยที่มีผลต่อพุทธศาสนิกชน” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-interview) ต่อ key informants เป็นเครื่องมือในการทำวิจัย ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เพื่อการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีองค์ความรู้ สามารถให้ข้อมูลและคำแนะนำแก่นิสิตได้เป็นอย่างดี จึงเรียนมาขออนุญาตให้ นางพัชรี แก้วผลึก ได้ดำเนินการสัมภาษณ์ท่านเพื่อรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวัน เวลา และสถานที่ให้สัมภาษณ์แล้วแต่ท่านจะกำหนด

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ และขออนุโมทนาขอบคุณล่วงหน้า ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระมหาสมบูรณ์ วุฑฒิโก, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐ <http://eds.mcu.ac.th>, E-mail: grads@mcu.ac.th

ผู้ประสานงาน : พระมหาธนวุฒิ โชติธมโม โทร. ๐๘๗-๐๘๒๕๓๖๑

นางพัชรี แก้วผลึก โทร ๐๘๑-๗๒๓๓๒๑๕

ที่ ศธ ๖๑๐๑/ว ๘๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๖ กรกฎาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขออนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เพื่อทำวิจัย

เจริญพร ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญ

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือวิจัยแบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางพัชรี แก้วผลึก นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ภาควิชา เลขประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๔๐๕๑๖๖ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาความเชื่อเรื่องฤกษ์ตามคัมภีร์โหราศาสตร์ไทยที่มีผลต่อพุทธศาสนิกชน” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-interview) ต่อ key informants เป็นเครื่องมือในการทำวิจัย ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เพื่อการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีองค์ความรู้ สามารถให้ข้อมูลและคำแนะนำแก่นิสิตได้เป็นอย่างดี จึงเจริญพรมมาขออนุญาตให้ นางพัชรี แก้วผลึก ได้ดำเนินการสัมภาษณ์ท่านเพื่อรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวัน เวลา และสถานที่ให้สัมภาษณ์แล้วแต่ท่านจะกำหนด

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ และขออนุมัติขอคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

ขอเสนอ
Wanwong
๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๐

ขอเจริญพร

(พระมหาสมบูรณ์ รุฑติกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐ <http://gds.mcu.ac.th>, E-mail: grads@mcu.ac.th

ผู้ประสานงาน : พระมหาธนวุฒิ โชติธมโม โทร. ๐๘๗-๐๘๒๕๓๖๑

นางพัชรี แก้วผลึก โทร ๐๘๑-๗๒๓๓๒๑๔

ที่ ศธ ๖๑๐๑/ว ๘๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๖ กรกฎาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขออนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เพื่อทำวิจัย

เจริญพร ดร.กฤติกาวิสัย หิรัญลี

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือวิจัยแบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางพัชรี แก้วผลึก นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ภาควิเศษ เลขประจำตัวนิสิต ๕๖๐๑๔๐๕๑๖๖ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาความเชื่อเรื่องฤกษ์ตามคัมภีร์โหราศาสตร์ไทยที่มีผลต่อพุทธศาสนิกชน” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-interview) ต่อ key informants เป็นเครื่องมือในการทำวิจัย ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เพื่อการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีองค์ความรู้ สามารถให้ข้อมูลและคำแนะนำแก่นิสิตได้เป็นอย่างดี จึงเจริญพรมมาขออนุญาตให้ นางพัชรี แก้วผลึก ได้ดำเนินการสัมภาษณ์ท่านเพื่อรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวัน เวลา และสถานที่ให้สัมภาษณ์แล้วแต่ท่านจะกำหนด

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ และขออนุโมทนาขอบคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระมหาสมปณ ฐิตมโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๐นดรารห์
กฤติกาวิสัย หิรัญลี
๗๙/๖.๑/๒๕๕๐

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐ <http://gds.mcu.ac.th>, E-mail: grads@mcu.ac.th

ผู้ประสานงาน : พระมหาธนวุฒิ โชติธมโม โทร. ๐๘๗-๐๘๒๕๓๖๑

นางพัชรี แก้วผลึก โทร ๐๘๑-๗๒๓๓๒๑๕

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางพัชรี แก้วผลึก
เกิด	วันเสาร์ที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๑๔
ที่อยู่	๖๑๙/๒๔ ม. ๒ ต.สัตหีบ อ.สัตหีบ จ.ชลบุรี ๒๐๑๘๐
โทรศัพท์	๐๘๑-๗๒๓-๓๒๑๕
ประวัติ	ประถมศึกษา โรงเรียนเทศบาลเมืองนครนายก
การศึกษา	มัธยมศึกษา โรงเรียนนครนายกวิทยาคม ปริญญาตรี สาขาการศึกษา สถาบันราชภัฏฉะเชิงเทรา
เข้าศึกษา	มิถุนายน ๒๕๕๖
สำเร็จการศึกษา	-
สถานที่ทำงาน	บริษัทนิวประดิษฐ์ศิลปการ์เมนต์ จำกัด ๖๑๙/๒๔ ม. ๒ ต.สัตหีบ อ.สัตหีบ จ.ชลบุรี
ตำแหน่ง	กรรมการบริหาร
โทรศัพท์	๐๓๘-๔๓๘-๖๘๗ , ๐๓๘-๔๓๗-๕๑๑, ๐๘๑-๗๒๓-๓๒๑๕